Estd Year -1967

Adarsh Education Society's

ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, HINGOLI

Akola Road, Hingoli Dist. Hingoli - 431513 (Maharashtra)

(Affiliated to Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded)

Accredited By NAAC (B^+)

Shri. Kamalkishorji Kabra
President

Shri. Ramchandraji Kayal
Secretary

Dr. Vilas Aghav
Principal

Principal: Office : (Mob.) 9922228656, E-Mail : adarshcollege208@gmail.com, Websited : adarshcollege208.ac.in

Ref.No. AES/20

Date :- / /20

DOCUMENTS

CRITERION – V

STUDENT SUPPORT AND PROGRESSION

5.1 STUDENT SUPPORT (50)

5.1.1 Percentage of students benefited by scholarships and free ships provided by the institution, government and non-government bodies, industries, individuals, philanthropists during the last five years

असा. क्र. ७२ रजिस्टर्ड नं. एमएच/एमआर/साऊथ-२२९/२००६-०८

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण

प्राधिकृत प्रकाशन

मंगळवार, ऑगस्ट १, २००६/श्रावण १०, शके १९२८

स्वतंत्र संकलन म्हणून फाईल करण्यासाठी या भागाला वेगळे पृष्ठ क्रमांक दिले आहेत.

भाग आठ

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम आणि विधी व न्याय विभागाकडून आलेली विधेयके (इंग्रजी अनुवाद).

In pursuance of clause (3) of article 348 of the Constitution of India, the following translation in English of the Maharashtra Private Professional Educational Institutions [Reservation of seats for admission for Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (*Vimukta Jatis*), Nomadic Tribes and Other Backward Classes] Act, 2006 (Mah. XXX of 2006), is hereby published under the authority of the Governor.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

A. M. SHINDEKAR,
Secretary to Government,
Law and Judiciary Department.

MAHARASHTRA ACT No. XXX OF 2006.

(First published, after having received the assent of the Governor in the "Maharashtra Government Gazette", on the 1st August 2006).

An Act to make special provisions for reservation of seats for admission for Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (Vimukta Jatis), Nomadic Tribes and Other Backward Classes in Private Professional Educational Institutions ; and for matters connected therewith or incidental thereto.

WHEREAS the Supreme Court, in the case of P. A. Inamdar and Others *versus* State of Maharashtra (reported in (2005) 6 SCC 537), has held that neither can the policy of reservation be enforced by the State nor can any quota or percentage of admission be carved out to be appropriated by the State in Private Professional Educational Institutions ;

AND WHEREAS in order to protect the interests of any socially and educationally backward classes of citizens or the Scheduled Castes or the Scheduled Tribes, article 15 of the Constitution of India has

[किंमत : रुपये ९.००]

Principal
M.S.P. Mandal's
College

been amended by the Constitution (Ninety-third Amendment) Act, 2005, by adding clause (*5*) thereto, which empowers the State to make, by law, a special provision for the advancement of those classes, castes and tribes, in so far as such special provisions relate to their admission to educational institutions, including private educational institutions, whether aided by the State or not, other than the minority educational institutions referred to in clause (*1*) of article 30 of the Constitution ;

AND WHEREAS both Houses of the State Legislature were not in session ;

AND WHEREAS the Governor of Maharashtra was satisfied that circumstances existed which rendered it necessary for him to take immediate action to make, by law, special provisions for reservation of seats for admission for Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (*Vimukta Jatis*), Nomadic Tribes and Other Backward Classes in Private Professional Educational Institutions ; and for matters connected therewith or incidental thereto ; and, therefore, promulgated the Maharashtra Private Professional Educational Institutions (Reservation of seats for admission for Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (*Vimukta Jatis*), Nomadic Tribes and Other Backward Classes) Ordinance, 2006, on the 16th June 2006 ; Mah. Ord. V of 2006.

AND WHEREAS it is expedient to replace the said Ordinance by an Act of the State Legislature ; it is hereby enacted in the Fifty-seventh Year of the Republic of India as follows :—

Short title, extent and commencement.

1. (*1*) This Act may be called the Maharashtra Private Professional Educational Institutions (Reservation of seats for admission for Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (*Vimukta Jatis*), Nomadic Tribes and Other Backward Classes) Act, 2006.

(*2*) It shall extend to the whole of the State of Maharashtra.

(*3*) It shall be deemed to have come into force on the 16th June 2006.

Definitions.

2. In this Act, unless the context otherwise requires,—

(*a*) "Aided Private Professional Educational Institution" means a Private Professional Educational Institution, excluding a Minority Educational Institution referred to in clause (*1*) of article 30 of the Constitution, receiving recurring financial aid or assistance in whole or in part from the Government, or from any body under the control of the Government ;

(*b*) "Appropriate Authority" means, the Medical Council of India, the Dental Council of India, the Central Council of Indian Medicine, the All India Council of Technical Education, and includes any other authority established by law that governs or controls the conduct of a particular professional course or educational discipline ;

Principal
M.S.P. Mandal's
Shri Shivaji College o

(*c*) "Creamy Layer" means the category of 'Creamy Layer' as declared by the Social Justice, Cultural Affairs and Special Assistance Department of the Government, on the basis of income, by general or special orders, issued from time to time;

(*d*) "De-notified Tribes (*Vimukta Jatis*)" means the Tribes declared as such by the Government, from time to time;

(*e*) "Government" means the Government of Maharashtra;

(*f*) "Minority Educational Institution" means a Private Professional Educational Institution administered, managed and controlled by a minority, and shall include any such educational institution declared by the Government to be an institution entitled to enjoy the protection granted under clause (*1*) of article 30 of the Constitution;

(*g*) "Nomadic Tribes" means the Tribes wandering from place to place in search of their livelihood, as declared by the Government, from time to time;

(*h*) "Other Backward Classes" means any socially and educationally backward classes of citizens as declared by the Government and includes Other Backward Classes declared by the Government of India in relation to the State of Maharashtra;

(*i*) "Private Professional Educational Institution" means any College, School, Institute, Institution or other body, by whatever name called, conducting any professional course or courses approved or recognized by the Appropriate Authority and affiliated to any University, but shall not include any such institution established, maintained or administered by the Central Government, any State Government, any local authority or institution declared to be Deemed University under section 3 of the University Grants Commission Act, 1956;

3 of 1956.

(*j*) "Professional Course" means any educational course of study notified as such, from time to time, by the Government in the *Official Gazette*;

(*k*) "prescribed" means prescribed by the rules framed by the Government under this Act;

(*l*) "Reserved Category" means the category of candidates belonging to—

(*i*) the Scheduled Castes and the Scheduled Tribes;

(*ii*) the De-notified Tribes (*Vimukta Jatis*), Nomadic Tribes, and Other Backward Classes and who are not falling in Creamy Layer;

Principal
M.S.P. Mandal's
Shri Shivaji College of
Science & Commerce, Bandra

(*m*) "Sanctioned Intake" means the total number of seats sanctioned or approved by the Appropriate Authority for admitting candidates in a single academic year in each Professional Course of study or discipline in a Private Professional Educational Institution ;

(*n*) "Scheduled Castes" and "Scheduled Tribes" shall have the meanings respectively assigned to them in clauses (*24*) and (*25*) of article 366 of the Constitution ;

(*o*) "Unaided Private Professional Educational Institution" means a Private Professional Educational Institution, not being an Aided Private Professional Educational Institution ;

(*p*) "University" means the Maharashtra University of Health Sciences constituted under the Maharashtra University of Health Sciences Act, 1998, or any other University constituted or deemed to have been constituted under the Maharashtra Universities Act, 1994, but does not include any institution declared to be Deemed University under section 3 of the University Grants Commission Act, 1956. Mah. X of 1998. Mah. XXXV of 1994. 3 of 1956.

Applicability.

3. This Act shall apply to all Private Professional Educational Institutions in the State, excluding the Minority Educational Institutions.

Reservation in Aided Private Professional Educational Institutions.

4. (*1*) In every Aided Private Professional Educational Institution, seats equal to fifty per cent. of the Sanctioned Intake of each Professional Course shall be reserved for candidates belonging to the Reserved Category.

(2) The seats reserved for candidates belonging to the Reserved Category under sub-section (*1*) shall be filled in by admitting candidates belonging to the Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (*Vimukta Jatis*), Nomadic Tribes and Other Backward Classes, respectively, in the proportion specified in the Table below :—

TABLE

Description of Caste/Tribe/Category/ Class of Reserved Category	Percentage of reservation
(1) Scheduled Castes and Scheduled Castes converts to Buddhism	13 %
(2) Scheduled Tribes	7 %
(3) De-notified Tribes (A)	3 %
(4) Nomadic Tribes (B)	2.5 %
(5) Nomadic Tribes (C)	3.5 %
(6) Nomadic Tribes (D)	2 %
(7) Other Backward Classes	19 %
Total . .	50 %

Principal
M.S.P. Mandal's
Shri Shivaji College of

Note.—The candidates belonging to the Special Backward Category shall be considered from and out of their respective original/parent Reserved Category such as Other Backward Classes :

Provided that, if candidates belonging to the Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (A), Nomadic Tribes (B), Nomadic Tribes (C), Nomadic Tribes (D) or Other Backward Classes are not available to fill in the seats reserved for the said Castes, Tribes or Classes, in the same academic year, the seats shall be filled in, in such manner as may be specified, by Government by issuing an Order in the *Official Gazette*, from time to time.

Explanation.—For the purposes of this section,—

(*i*) " De-notified Tribes (A) ", " Nomadic Tribes (B) ", " Nomadic Tribes (C) " and " Nomadic Tribes (D) " shall mean such Tribes or sub-Tribes, declared by Government, by general or special orders issued in this behalf, from time to time, to be " the De-notified Tribes (A) ", " Nomadic Tribes (B) ", " Nomadic Tribes (C) " and " Nomadic Tribes (D) ";

(*ii*) " Special Backward Category " means socially and educationally backward classes of citizens declared as " Special Backward Category " by the Government.

Reservation in Unaided Private Professional Educational Institutions.

5. (*1*) In every Unaided Private Professional Educational Institutions, the seats to be reserved for candidates belonging to the Reserved Category shall be such as may be notified by the Government from time to time in the *Official Gazette*, but shall not exceed fifty per cent. of the Sanctioned Intake of any particular Professional Course.

(*2*) Out of the seats reserved under sub-section (*1*) for the candidates belonging to the Reserved Category, the seats to be filled in by admitting candidates belonging to the Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (*Vimukta Jatis*), Nomadic Tribes and Other Backward Classes, respectively, shall be in the same *inter se* proportion, and in the manner, specified in sub-section (*2*) of section 4.

Irregular admissions void.

6. Any admission made in contravention of the provisions of this Act shall be void.

Penalty.

7. Whoever contravenes the provisions of this Act or the rules made thereunder shall, on conviction, be punished with an imprisonment which may extend to three years and with a fine which shall not be less than twenty lakh rupees but which may extend to one crore rupees.

Principal
M.S.P. Mandal's
Shri Shivaji College of
Science & Commerce Dambha

Protection of action taken in good faith.

8. No suit, prosecution or other legal proceedings shall lie against any authority or person for anything done or purported to have been done in good faith in pursuance of the provisions of this Act or the rules made thereunder.

Power to make rules.

9. (*1*) The Government may, by notification in the *Official Gazette*, make rules to carry out the purposes of this Act.

(*2*) Every rule made under this Act shall be laid, as soon as may be, after it is made, before each House of the State Legislature, while it is in session for a total period of thirty days, which may be comprised in one session or in two or more successive sessions, and if, before the expiry of the session in which it is so laid or the sessions immediately following, both Houses agree in making any modification in the rule or both Houses agree that the rule should not be made, and notify their decision to that effect in the *Official Gazette*, the rule shall, from the date of publication of such decision in the *Official Gazette*, have effect only in such modified form or be of no effect, as the case may be; so, however, that any such modification or annulment shall be without prejudice to the validity of anything previously done or omitted to be done under that rule.

Provisions of the Act to be in addition to any other law.

10. The provisions of this Act shall be in addition to and not in derogation of the provisions contained in any other law for the time being in force.

Provisions not to prohibit Minority Educational Institutions from making reservations.

11. Notwithstanding anything contained in any other provisions of this Act, any Minority Educational Institution, whether aided or not, may provide for reservation in admissions to Professional Courses for candidates belonging to the Reserved Category.

Power to remove difficulty.

12. (*1*) If any difficulty arises in giving effect to the provisions of this Act, the Government may, as occasion arises, by an order published in the *Official Gazette*, do anything not inconsistent with the provisions of this Act, which appears to it to be necessary or expedient for removing the difficulty :

Provided that, no such order shall be made after the expiry of a period of two years from the date of commencement of this Act.

(*2*) Every order made under this section shall be laid, as soon as may be, after it is made, before each House of the State Legislature.

Principal
M.S.P. Mandal's
Shri Shivaji College of
Science & Commerce Parbhani

Mah. Ord. V of 2006.

13. (*1*) The Maharashtra Private Professional Educational Institutions (Reservation of seats for admission for Scheduled Castes, Scheduled Tribes, De-notified Tribes (*Vimukta Jatis*), Nomadic Tribes and Other Backward Classes) Ordinance, 2006, is hereby repealed. Repeal of Mah. Ord. V of 2006 and saving.

(2) Notwithstanding such repeal anything done or any action taken (including any notification or order issued), under the said Ordinance, shall be deemed to have been done, taken or issued, as the case may be, under the corresponding provisions of this Act.

Principal
M.S.P. Mandal's
Shri Shivaji College of
Science & Commerce, Parner

शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई

अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना देण्यात येणा-या भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत केंद्र शासनाने सन २०२०-२१ ते २०२५-२६ या कालावधीकरीता जारी केलेल्या सुधारीत मार्गदर्शक सूचना राज्यात लागू करण्याबाबत. (केंद्र हिस्सा निधी वितरण पध्दती)

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: भासशी-२०२२/प्र.क्र.७४/शिक्षण-१
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : १७ मार्च, २०२२

वाचा :-

१) शासन निर्णय सामान्य प्रशासन विभाग (मातं) क्रमांक मातंस-२०१८/प्र.क्र.१३८/एस-१/३९, दि. १२.१०.२०१८
२) शासन परिपत्रक क्र. इबीसी-२०१८/प्र.क्र.४८४/शिक्षण-१, दि. ०८ जानेवारी, २०१९
३) सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, भारत सरकार यांनी माहे मार्च, २०२१ मध्ये निर्गमित केलेल्या भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनाकरीताचे सुधारीत मार्गदर्शक सूचना.
४) सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, भारत सरकार नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. फाईल नं. के- १४०११/२५/२०२१-एससीडी-V, दि. ०१/११/२०२१

प्रस्तावना :-

अनुसूचित जाती प्रवर्गातील मुला-मुलींनी उच्च शिक्षण घेणे, त्यांच्या गुणवत्तेत वाढ करणे आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा आदर्श घेऊन उच्चविद्याविभुषित होणे, हा उद्देश ठेऊन अनुसूचीत जाती (नवबौध्दासह) विद्यार्थ्याकरीता भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना सन १९५९-६० पासून राबविण्यात येत आहे.

सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, भारत सरकार यांनी अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांच्या भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत सन २०२०-२१ ते २०२५-२६ या कालावधीकरीता माहे मार्च, २०२१ पासून सुधारीत मार्गदर्शक सूचना जारी केलेल्या आहेत. त्यानुषंगाने सदर मार्गदर्शक सूचना राज्यात लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन आहे. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ पासून सुधारीत निधी वितरण कार्यपध्दती राज्यभरात अवलंबवयाची आहे. केंद्र शासनाच्या दिनांक ०१.११.२०२१ च्या पत्रान्वये सूचित केल्याप्रमाणे सुधारीत निधी वितरण कार्यपध्दतीचा राज्यात अवलंब न केल्यास सदरहू शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत राज्य शासनास अनुज्ञेय असलेली केंद्रीय अनुदानाच्या रकमेची (केंद्र हिस्सा ६०%) अदायगी करता येणार नाही. तसेच त्या त्या आर्थिक वर्षात प्राप्त होणारे केंद्रीय अनुदान अखर्चित राहिल्यास पुढील आर्थिक वर्षात खर्च करणेसाठी पुनर्विनियोजन करता येणार नाही असे देखील सूचित करण्यांत आलेले आहे.

सदर बाब विचारात घेता केंद्र शासनाच्या सुधारीत मार्गदर्शक सूचनांमधील निधी वितरणाशी संबंधीत मुद्दा क्र. ११.१ व ११.२ मधील तरतूदीं व १०.१ मधील तरतूद स्विकारण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

प्रस्तावनेत नमुद केल्याप्रमाणे सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय, भारत सरकार यांनी अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांच्या भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत सन २०२०-२१ ते २०२५-२६ या कालावधीकरीता माहे मार्च, २०२१ पासून जारी केलेल्या सुधारीत मार्गदर्शक सूचनामधील निधी वितरणाशी संबंधीत मुद्दा क्र. ११.१ व ११.२ मधील खाली नमुद तरतूदीं व १०.१ मध्ये नमुद सूचना स्विकारण्यात येत आहेत.

(१) केंद्र शासनाच्या भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेच्या माहे मार्च, २०२१ मध्ये निर्गमित केलेल्या सुधारीत मार्गदर्शक सूचनांमधील मुद्दा क्र. ११.१ नुसार शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ पासून सदरहू शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत मंजूर झालेली संपूर्ण रक्कम म्हणजेच महाविद्यालयाला देय असलेले सर्व प्रकारचे ना-परतावा शुल्क, (शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क, इतर शुल्क इत्यादी.) तसेच विद्यार्थ्यांना अनुज्ञेय निर्वाह भत्ता व इतर अनुज्ञेय शुल्क / भत्ते इत्यादी रक्कम थेट विद्यार्थ्यांच्याच आधार संलग्नीकृत बँक खात्यामध्ये जमा होणे आवश्यक आहे. याकरीता राज्य शासनाने PFMS (Public Finacial Management System) या प्रणालीव्दारे लाभाची अदायगी करणे आवश्यक आहे. त्याच प्रमाणे सदर सुधारीत मार्गदर्शक सूचनांमधील मुद्दा क्र. ११.२ नुसार सन २०२१-२२ पासून मंजूर झालेली शिष्यवृत्तीची संपूर्ण रक्कम संबंधीत विद्यार्थ्यांच्या थेट बँक खात्यामध्ये DBT (Direct Beneficiary Transfer) तत्वावर जमा करण्यांत यावी.

(२) केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांमधील मुद्दा क्र. १०.१ नुसार, सन २०२०-२१ पासून भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत केंद्र शासनाकडून प्रतीवर्षी अर्थसंकल्पीत करण्यांत येणा-या तरतूदीच्या ६०% केंद्र हिस्सा म्हणून निश्चित करण्यांत आलेला असून राज्य शासनाचा उर्वरीत ४०% बांधील खर्च निश्चित करण्यांत आलेला आहे. सदरचे निधी विभागणीचे सूत्रास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

त्यानुसार, शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ पासून राज्यातील सर्व अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांचे मंजूर झालेली शिष्यवृत्तीची रक्कम खालील प्रमाणे सुधारीत वितरण पध्दतीने अदा करण्यांत येणार आहे.

(अ) केंद्र शासनाच्या ६० % च्या हिश्श्याचे वितरण :-

महाडीबीटी प्रणालीवर अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांचा नोंदणीकृत अर्ज संबंधीत जिल्हयातील सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण यांचे मार्फत मंजूर झाल्यानंतर त्या शैक्षणिक वर्षाची अनुज्ञेय शिष्यवृत्ती रक्कम प्रणालीव्दारे निश्चित करण्यांत येते. सदरहू मंजूर करण्यात आलेली संपूर्ण शिष्यवृत्तीची रक्कम म्हणजेच महाविद्यालयास देय असणारा भाग (शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क व इतर नापरतावा शुल्क इ.) तसेच विद्यार्थ्याला देय असणारा भाग (निर्वाह भत्ता) या दोन्ही भागांच्या एकत्रित रक्कमेचा केंद्र हिस्सा ६० % या प्रमाणात लाभाची रक्कम केंद्र शासनाच्या प्रणालीमध्ये निश्चित करण्यांत येणार आहे. उपरोक्त निश्चित करण्यात आलेला केंद्र हिस्सा (६० %) विद्यार्थ्याने महाडीबीटी प्रणालीवर नोंदणीकृत केलेल्या अर्जानुसार त्यांच्या आधार संलग्नीकृत बँक खात्यामध्ये थेट केंद्र शासनामार्फत DBT तत्वावर वितरीत करण्यांत येणार आहे.

सदरहू केंद्र हिस्सा विद्यार्थ्यांच्या बँक खात्यामध्ये जमा झाल्यानंतर विद्यार्थ्यास अनुज्ञेय असलेला निर्वाह भत्ता वजा जाता उर्वरीत महाविद्यालयास देय असलेली रक्कम विद्यार्थ्याने पुढील सात दिवसांच्या आत महाविद्यालयास जमा करणे अनिवार्य आहे.यासाठी संबधीत महाविद्यालयांने त्यांच्याकडून विहित नमुन्यात हमीपत्र घ्यावे.

(ब) राज्य शासनाच्या ४० % हिश्श्याचे वितरण :-

उपरोक्त मुद्दा क्र. (२) अ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे शिष्यवृत्तीच्या एकूण मंजूर झालेल्या रक्कमेच्या केंद्र हिस्सा (६० %) वजा जाता उर्वरीत राज्य हिस्सा (४० %) ची रक्कम राज्य शासनाच्या महाडिबीटी पोर्टल मार्फत वितरीत करण्यांत येईल. सदरहू राज्य हिस्सा सन २०२०-२१ पर्यंतच्या वितरण कार्यप्रणालीनुसार DBT तत्वावर संबंधीत विद्यार्थ्याचे आधार संलग्नीकृत बँक खाते व संबंधीत महाविद्यालयाचे बँक खात्यामध्ये थेट PFMS प्रणालीव्दारे मंजूर रक्कम वितरीत करण्यांत येईल.

२. सदरहू शासन निर्णय केंद्र शासनाच्या भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेच्या माहे मार्च, २०२१ मध्ये निर्गमित केलेल्या सन २०२१-२२ ते २०२५-२६ साठीच्या सुधारीत मार्गदर्शक सूचनांमधील निधी वितरणाशी संबंधीत मुद्दा क्र.१०.१, ११.१ व ११.२ पुरता मर्यादीत असून केंद्र शासनाच्या भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेच्या सन २०२१-२२ ते २०२५-२६ साठीच्या विस्तृत सुधारीत मार्गदर्शक सूचना स्वंतत्रपणे निर्गमीत करण्यात येतील.

३. सदरहू शासन निर्णय नुसार केंद्र योजनेसाठी येणारा खर्च मागणी क्र. एन-३ (०४) शिष्यवृत्ती आणि विद्यावेतने, (०४) (१६) भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती, (केंद्रपुरस्कृत १०० टक्के), (कार्यक्रम), ३४, शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने, (**लेखाशीर्ष- २२२५ ०४९५**) मागणी क्र.एन-३(०४) शिष्यवृत्त्या आणि विद्यावेतने, (०४) (०१) भारत सरकारच्या मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्त्या (कार्यक्रम) ३४, शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने लेखाशीर्ष (**२२२५ ०३५२**) या लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यांत येऊन त्याखाली केलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(**विष्णुदास पुं. घोडके**)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव
२. सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३. अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग, मुंबई
४. मा.मंत्री (सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा.राज्यमंत्री (सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६. आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
७. संचालक, लेखा व कोषागारे, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
८. महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर.
९. सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाजकल्याण
१०. सर्व सहायक आयुक्त, समाजकल्याण,
११. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
१२. उपसचिव (अर्थसंकल्प)/(विघयो), सा.न्या.व वि.स.वि., मंत्रालय, मुंबई
१३. निवडनस्ती (का.शिक्षण-१)

A-PDF Merger DEMO : Purchase from www.A-PDF.com to remove the watermark

अनुसूचित जातीसाठी भारत सरकार
मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना व शिक्षण शुल्क परीक्षा
शुल्क देण्याची योजना - कार्यपध्दतीबाबत.

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक-इबीसी-२००३/प्र.क्र.३०१/मावक-२
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०००३२
दिनांक : १ नोव्हेंबर, २००३

प्रस्तावना : भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना ही १९५९-६० पासून राज्य शासनाकडे केंद्र शासनाकडून हस्तांतरीत करण्यात आलेली आहे. या योजनेखाली अनुसूचित जातीच्या (बौद्धांसह) विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमानुसार रु. ९०/- ते ४२५ /- या दराने निर्वाह भत्ता अदा केला जातो. याबरोबरच शिक्षण फी , परीक्षा फी व कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविदयालयाची देय असलेली इतर फी प्रतिपूर्ती केली जाते. या योजनेंतर्गत केंद्र शासनाकडून बांधील खर्चाच्या वर येणा-या खर्चाच्या १०० टक्के अनुदान मंजूर करण्यात येते. महागाई निर्देशांकानुसार केंद्र शासनाकडून दर दोन वर्षांनी या योजनेकरीता उत्पन्नाची मर्यादा वाढविण्यात येते. सध्या सदर योजनेखाली विद्यार्थ्यांच्या पालकांच्या वार्षिक उत्पन्नाची मर्यादा रु.४९,०००/- व रु. ६५,२९०/- एवढी निश्चित करण्यात आलेली आहे.

२. मान्यताप्राप्त सर्व स्तरावरील शैक्षणिक संस्थांमध्ये शिक्षण घेणा-या अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांचे वय व उत्पन्न विचारात न घेता शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क शिक्षण विभागाने ठरवून दिलेल्या दराप्रमाणे संस्थेला प्रदान करण्यात येते. तथापि, ब-याच शैक्षणिक संस्थांकडून अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांकडून शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क वसूल करण्यात येते , असे निदर्शनास आले आहे. त्यामुळे याबाबत कार्यपध्दती ठरविण्याची आवश्यकता आहे.

३. भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती या योजनेखाली विविध शैक्षणिक अभ्यासक्रमासाठी कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयाकडून शिष्यवृत्तीसाठीचे प्रस्ताव जिल्हा स्तरावर विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांच्याकडे प्राप्त होतात. दरम्यानच्या काळात विद्यार्थी संख्या व महाविद्यालयांची संख्या मोठया प्रमाणात वाढलेली आहे. त्यामुळे भारत सरकार शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क प्रस्तावांच्या संख्येत मोठया प्रमाणात वाढ झालेली असल्याने त्याची छाननी करणे, देयक तयार करणे, कोषागारातून रक्कम पारीत करणे व धनाकर्षाव्दारे महाविद्यालयाकडे वर्ग करुन त्यांच्यामार्फत विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्तीचे व शिक्षण शुल्क, परीक्षा

शुल्क रक्कमेचे वाटप करण्यास अनेकवेळा विलंब होतो. पर्यायाने विद्यार्थ्यांना निर्वाह भत्ता वेळेवर न मिळाल्याने त्यांना आर्थिक अडचणींना सामोरे जावे लागते. त्यांच्या शिक्षणावर परिणाम होतो. काही वेळा विद्यार्थी शिष्यवृत्ती मिळाली नाही म्हणून निवेदने, आंदोलने अशा मार्गांचा अवलंब करतात. यासाठी शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क वाटप योजनेत सुलभता आणून विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क वेळेवर देण्यासाठी महाविद्यालय स्तरावरच शिष्यवृत्ती मंजुरीचे अधिकार प्रदान करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय : अनुसूचित जातीसाठी भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क योजना राबविण्यामध्ये सुलभता आणण्यासाठी शासन आता भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेमध्ये विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती मंजूर करण्याचे अधिकार विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांच्याऐवजी शासकीय व अनुदानित मान्यताप्राप्त विद्यापीठ संलग्न उच्च माध्यमिक वर्ग / कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयांचे प्राचार्य यांना प्रदान करण्यास शासन मंजूरी देत आहे. त्यांनी शासन निर्णयात नमूद केलेल्या अटी व शर्ती व सोबतच्या परिशिष्ट - १, २, ३ व ४ मध्ये नमूद केलेल्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार शिष्यवृत्ती रक्कम मंजूर करावयाची आहे. शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क मंजूर करण्याचे अधिकार पूर्वीप्रमाणेच विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांना राहतील. तसेच मान्यताप्राप्त विना अनुदानित महाविदयालयातील व परराज्यात शिक्षण घेणा-या विद्यार्थ्यांची शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्काची रक्कम पूर्वीप्रमाणेच विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी हे मंजूर करतील.

२. **अटी व शर्ती** :-

१ अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना शासकीय व मान्यताप्राप्त विद्यापीठ संलग्न अनुदानित उच्च माध्यमिक वर्ग / कनिष्ठ महाविद्यालय /महाविद्यालयात प्रवेश घेण्यासाठी पुरविण्यात येणा-या माहिती पुस्तकासोबतच यापुढे भारत सरकार शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्काचे आवेदन पत्र जोडण्यात यावे.

२ सदर योजनेखाली नवीन प्रवेशित विद्यार्थ्यांचे आवेदनपत्र भरुन घेण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित शिक्षण संस्थेची राहील.

३ विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांनी संबंधित कनिष्ठ महाविद्यालय/ महाविद्यालय यांच्याकडून तरतूदीची मागणी प्राप्त करुन घ्यावी व मागील वर्षातील खर्चाच्या ९० टक्के रक्कम तदर्थ अनुदाना-पोटी कोषागारातून पारीत करुन माहे जुलै अखेर पर्यंत महाविद्यालयांना वाटप करावी.

४ कनिष्ठ महाविद्यालय व महाविद्यालयास देण्यात आलेली तदर्थ अनुदानाची रक्कम वैयक्तिक स्वीय लेखा (पी.एल.ए.) खात्यातच जमा राहील. पी.एल.ए. खात्याव्यतिरिक्त इतर ठिकाणी सदरची रक्कम जमा करण्याची अनुमती महाविद्यालयास रहाणार नाही. कनिष्ठ महाविद्यालय व महाविद्यालयाचे प्राचार्य सदर रकमेतून आवश्यक त्या प्रमाणात रक्कम काढून विद्यार्थ्यांना दरमहा बँकेमार्फत धनादेशाद्वारे वाटप करतील.

५ कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयास देण्यात आलेल्या तदर्थ अनुदानाचे समायोजन पुढील आर्थिक वर्षात मुल्यनिर्धारण करुन विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी पूर्ण करतील.

६ कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयास प्राप्त झालेले परिपूर्ण अर्ज छाननी करुन त्यास मंजुरी देण्याची कार्यवाही संबंधित कनिष्ठ महाविद्यालय व महाविद्यालयाचे प्राचार्य यांनी प्रचलित नियमानुसार करावी व त्याची प्रत विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांच्याकडे सादर करावी.

७ महाविद्यालयातील नवीन व नुतनीकरण शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क अर्जांची नोंद संबंधित महाविद्यालयाने विहित नोंदवहयामध्ये अद्ययावत ठेवावी.

८ संबंधित महाविद्यालयाने शिष्यवृत्ती मंजुर केलेल्या आदेशानुसार विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांनी त्यांच्या कार्यालयातील कंट्रोल रजिस्टरमध्ये नोंद घ्यावी.

९ कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयांना अग्रीमापोटी दिलेल्या रक्कमेची अद्ययावत नोंद विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी स्वतंत्र नोंदवहीमध्ये महाविद्यालयनिहाय ठेवतील.

१० विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी हे संबंधित महाविद्यालयास, दिलेल्या अग्रीम रक्कमेचे समायोजन / निर्धारण झाल्यानंतर उर्वरित रक्कम संबंधित महाविद्यालयास अदा करतील / वसूली करतील.

११ भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्काची उपयोगिता प्रमाणपत्र संबंधित महाविद्यालयाने दरवर्षी तदर्थ रक्कम प्राप्त होण्यापूर्वी विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांच्याकडे सादर करणे बंधनकारक आहे.

१२ भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्कापोटी समाजकल्याण विभागामार्फत प्राप्त झालेल्या रक्कमेचा स्वतंत्र हिशोब ठेवण्यात यावा. सदर रक्कमेचे लेखा परीक्षण सक्षम प्राधिका-यामार्फत करण्यात येईल.

१३ संबंधित कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयाने विद्यार्थ्यांच्या अर्जांच्या अनुषंगाने त्या त्या वर्षी लागणा-या शिष्यवृत्तीच्या तरतुदीची अंतिम एकूण मागणी १५ नोव्हेंबर पूर्वी विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांच्याकडे करतील.

१४ भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्कापोटी

कनिष्ठ महाविद्यालय/महाविद्यालयाची तपासणी व चौकशी करण्याचे अधिकार विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी किंवा सामाजिक न्याय विभागाने प्राधिकृत केलेल्या सक्षम प्राधिका-यास राहतील.

१५ भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना संबंधित कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविदयालयाचे प्राचार्यामार्फत त्यांच्या स्तरावर मंजुरीची कार्यवाही करुन वेळेत विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्काचे वाटप सुलभतेने व शीघ्रतेने करण्यासाठी प्रति विद्यार्थी रु. ५/- याप्रमाणे सेवाशुल्क मिळण्यास महाविद्यालय पात्र राहील. सदर सेवा शुल्काची रक्कम भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्कापोटी प्राप्त होणा-या तरतुदीमधून संबंधित महाविद्यालयास जिल्हयाचे विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी मंजूर करुन अदा करतील .

१६ या योजनेखाली शासकीय व मान्यताप्राप्त विद्यापीठ संलग्न अनुदानित उच्च माध्यमिक वर्ग / कनिष्ठ महाविद्यालये / महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांना शिष्यवृत्ती मंजुरीचे अधिकार प्रदान करण्यात आले असले तरी त्यावर सामाजिक न्याय विभागाचे नियंत्रण राहील. या योजनेखाली विद्यार्थ्यांना वेळेवर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क देण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित प्राचार्यांची राहील. यात विलंब, गैरप्रकार अथवा काही अपहार झाल्यास संबंधित शैक्षणिक संस्थेविरुध्द दंडनिय .कार्यवाही आणि / किंवा व्यवस्थापन त्याबाबतची जबाबदारी संबंधितांवर १५ दिवसांत निश्चित करुन संबंधितांविरुध्द शिस्तभंगाची कारवाई करेल. आवश्यकतेनुसार अफरातफरीच्या प्रकरणात प्राचार्य तात्काळ गुन्हा नोंदवतील आणि ज्या प्रकरणी सकृत दर्शनी प्राचार्य जबाबदार असल्यास विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी गुन्हा दाखल करतील. योग्य त्या चौकशीनंतर अफरातफर केलेल्या रकमेची वसूली दंडनिय व्याजासह संबंधित महाविद्यालयास देय असलेल्या अनुदानातून वसूल केली जाईल.

३. सदरहू कार्यपद्धती सन २००४-२००५ या शैक्षणिक वर्षापासून लागू राहील.

४. सदरहू शासन निर्णय वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, शालेय शिक्षण विभाग, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग व वित्त विभागाच्या सहमतीने वित्त विभागाच्या अनौ. संदर्भ क्रमांक ५३५/ ०३/ व्यय-१४, दिनांक २६/६/२००३ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(नं. मा. शिलवंत)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रती,
मा.राज्यपालांचे सचिव,
मा.मुख्यमंत्र्यांचे सचिव

परिशिष्ट - १

भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती, शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क वितरणाचे वार्षिक देखापत्रक

अ.क्र.	महिना	करावयाची कार्यवाही
१	एप्रिल	१ महाविद्यालयाने मागील आर्थिक वर्षात घेतलेले अग्रीम व अंतिम अनुदान असे एकत्रित घेतलेल्या अनुदानाचा अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांची संख्या व वितरित शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क यांची माहिती सादर करणे २ महाविद्यालयाने उपयोगिता प्रमाणपत्रे सादर करणे
२	मे	१ महाविद्यालयाने विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांच्याकडून शिष्यवृत्ती, शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क फॉर्म व इतर स्टेशनरी उपलब्ध करुन घेणे. २ महाविद्यालयाने चालू वर्षासाठी आवश्यक अग्रीमाची संवर्गनिहाय प्रवेशित विद्यार्थी संख्येची आकडेवारी कळविणे व लागणा-या अनुदानाची मागणी करणे.
३	जून	१ महाविद्यालयांनी विद्यार्थ्यांना प्रवेश अर्ज देतेवेळी भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती, शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क, व्यावसायिक पाठयक्रमाशी संलग्न असणा-या वसतिगृहात राहणा-या विद्यार्थ्यांचा निर्वाह भत्ता या योजनेचे अर्ज देणे तसेच अकरावी विज्ञान शाखेमध्ये प्रवेशित अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना जाती वैधता अर्जांचे वितरण करणे. २ महाविद्यालयांनी विद्यार्थ्यांचे प्रवेश अर्ज त्यांच्याकडून स्वीकारते वेळी प्रवेश अर्जासोबतच वरील सर्व अर्ज भरुन घेणे व या अर्जासोबत आवश्यक असलेले उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र, जातीचे प्रमाणपत्र, मागील वर्षाचे उत्तीर्ण प्रमाणपत्र, फोटो इत्यादी आवश्यक कागदपत्रे उपलब्ध करुन घेणे. ३ महाविद्यालयांनी ज्या विद्यार्थ्यांचे जिल्हा बदल वा महाविद्यालय बदल असल्यास, जिल्हा बदल प्रमाणपत्र तसेच महाविद्यालय बदल प्रमाणपत्र घेऊन त्या वर्षाचे संबंधित विद्यार्थ्यांचे शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क मंजुरीचे आदेश प्राप्त करुन घेणे.
४	जुलै	१ महाविद्यालयातील सर्व प्रवेशित अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांच्या अर्जांची छाननी करुन अग्रीम मंजूर आदेश काढणे व त्याची यादी कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयाच्या सूचना फलकावर लावणे. २ विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी कार्यालयाकडून अग्रीम रक्कमेचे धनादेश प्राप्त करुन घेणे. ३ सर्व अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांचे शक्यतो एकाच बँकेत खाते उघडणे.

परिशिष्ट - २

शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्काचे जिल्हा कार्यालयाकडून प्रदान

शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क प्रदाने या योजनेअंतर्गत शैक्षणिक संस्थेला गतवर्षी मंजूर झालेल्या शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्काच्या रक्कमेपैकी ६० टक्के रक्कम जूनमध्ये तदर्थ अनुदान म्हणून मंजूर करण्यात येते. त्यातून दरमहा ठराविक रक्कम निर्वाह भत्ता म्हणून शैक्षणिक संस्थेतर्फे अदा करण्यात येते व शैक्षणिक वर्षाच्या शेवटी एकूण रक्कम मंजूर करुन त्यातून तदर्थ अनुदानाचे समायोजन केले जाते. म्हणजेच मंजुरीची प्रक्रिया ही वर्षाच्या शेवटी केली जाते. याकरिता सर्व संस्थांकडून सविस्तर प्रस्ताव विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांच्या कार्यालयाकडून मागविण्यात येतात व त्याची छाननी केली जाते व त्यानंतर मंजूर रक्कमेचे धनादेश संबंधित महाविदयालयाकडे पाठविले जातात. त्याऐवजी भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती मंजुरीचे अधिकार संबंधित महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांना देण्याबाबत शासनाने निर्णय घेतला आहे . शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क मंजूर करण्याचे अधिकार पूर्वीप्रमाणेच विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांना राहतील. त्याकरिता खालीलप्रमाणे कार्यपध्दती अंमलात आणण्यात यावी;

१. तदर्थ अनुदान मंजुरी -

अ गतवर्षी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना मंजुर करण्यात आलेल्या शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क यासाठी अदा करण्यात आलेल्या रक्कमेच्या ९० टक्के रक्कम महाविद्यालयाच्या मागणीप्रमाणे विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांनी तदर्थ अनुदान मंजूर करुन माहे जूनमध्ये महाविद्यालयास पाठवावे. सदरहू रक्कम महाविद्यालयाने त्वरीत वैयक्तिक स्वीय्य लेखा (पीएलए) खात्यामध्ये जमा करावी व त्यातून विद्यार्थ्यांना दरमहा धनादेशाद्वारे शिष्यवृत्तीचे वाटप करावे तसेच शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्काची रक्कम महाविद्यालयाच्या वैयक्तिक खात्यावर वर्ग करुन घ्यावी. पी.एल.ए. खात्यातून आवश्यक तेवढीच रक्कम वेळोवेळी काढण्यात यावी. कोणत्याही परिस्थितीत सर्व रक्कम अथवा आवश्यकते पेक्षा जास्त रक्कम काढून अन्य बँकेत /खात्यावर जमा करु नये. असा प्रकार आढळल्यास आर्थिक अनियमितता झाली असे समजून प्राचार्यांवर प्रशासकीय कारवाई करण्यात येईल.

ब शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रदान करणे या योजनेखाली वरीलप्रमाणे प्राप्त झालेल्या ९०% तदर्थ अनुदानातून विद्यार्थ्यांच्या फीची प्रतिपूर्ती करावी . अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांकडून कोणत्याही प्रकारची फी वसुल करु नये. तसे आढळल्यास संबंधित महाविद्यालयाविरुध्द फौजदारी स्वरुपाची कार्यवाही करण्यात येईल.

क. ज्या महाविद्यालयांनी पी.एल.ए. खाते अदयाप उघडले नसेल त्यांनी संबंधित कोषागार अधिकारी यांच्याकडे अर्ज करुन खाते उघडण्याची कार्यवाही करावी यासाठी महालेखापाल मुंबई / नागपूर यांच्याकडे अर्ज करण्याची आवश्यकता नाही.

ड ९०% तदर्थ अनुदान प्राप्त होताच सदर महाविद्यालयाने त्याची मुद्रांकित पावती (स्टॅप रिसीट) विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी कार्यालयास पाठविणे बंधनकारक राहील.

२. अंतिम अनुदान मंजुरी

अ अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांकडून भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क , परीक्षा शुल्क मंजूरीकरीता अर्ज प्राप्त झाल्यावर त्याची छाननी करुन शिष्यवृत्तीचे अर्जाची मंजूरी इत्यादी सर्व कार्यवाही महाविद्यालयाने करावयाची आहे. प्रत्येक विद्यार्थ्यास शैक्षणिक वर्षात मंजूर करावयाची रक्कम मंजूर झाल्यावर त्यातून त्यास अदा करण्यात आलेल्या तदर्थ अनुदानाच्या रक्कमेचे समायोजन करावे व उर्वरित १०% अनुदानाची मागणी विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांच्याकडे माहे १५ नोव्हेंबर अखेर मंजूरी आदेश व विद्यार्थ्यांच्या संपूर्ण तपशीलासह पाठविण्यात यावी.

ब महाविद्यालयाकडून प्राप्त झालेल्या उर्वरित १०% अनुदानाच्या माहितीनुसार विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी सदरहू रक्कम मंजूर करुन महाविद्यालयास माहे फेब्रुवारी अखेर पाठवतील.

क वरील प्रमाणे अंतिम अनुदान प्राप्त झाल्यानंतर विद्यार्थ्यास पूर्ण शिष्यवृत्तीचे वाटप करुन भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क , परीक्षा शुल्क रक्कमेचे उपयोगिता प्रमाणपत्र परिपूर्णपणे विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी कार्यालयास संबंधित महाविद्यालयाने माहे एप्रिल अखेर सादर करावे.

३. मुल्यनिर्धारण

विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी कार्यालयामार्फत मंजूर करण्यात आलेल्या वरील रक्कमेचे तपासणीचे काम माहे डिसेंबर व जानेवारी या कालावधीमध्ये करण्यात येईल. यामध्ये प्रामुख्याने खालील बाबी तपासण्यात येतील.

अ भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण फी, परीक्षा फी ची आवेदन पत्रे व सहपत्रे

ब वैयक्तिक स्वीय लेखा (पी.एल.ए.) व विद्यार्थ्याच्या शिष्यवृत्ती मिळणेबाबतच्या मुद्रांकित पावत्या, खतावणी इत्यादी

क भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क वाटप नोंदवही

ड मुल्यनिर्धारण तक्ते

ई विद्यार्थ्यांना बँकेमार्फत वितरण होते का ? याची पाहणी.

४. लेख्यांचे वर्गीकरण

महाविद्यालयाने भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृती व शिक्षण फी , परीक्षा फी संबंधीच्या लेख्यांचे वर्गीकरण खालीलप्रमाणे करावे :-

अ किर्द, खतावणी, मुद्रांक पावत्या, पी एल ए पासबुक, बँक पुस्तके, चेक इत्यादी (कायम)

ब मंजुरी आदेश, नोंद वहया, अ प्रपत्रे (३० वर्षे)

क शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क आवेदन अर्ज (५ वर्षे)

परिशिष्ट - ३

भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क अर्जांच्या तपासणीसाठी मार्गदर्शक सूचना

१. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण फी, परीक्षा फी आवेदन पत्र परिपूर्ण भरलेले असावे.

२ उत्पन्नाचा दाखला - उत्पन्नाचा दाखला सक्षम अधिका-याचा असावा. विदयार्थ्यांचे पालक नोकरीत असल्यास तेथील एकूण उत्पन्नाचा दाखला (उदा मुळ वेतन + महागाई भत्ता + इतर भत्ते मिळून मिळणारे उत्पन्न) तसेच इतर मार्गांनी मिळणारे उत्पन्न.

३. शाळा सोडल्याचा दाखला - मुळ टी. सी. घेणे, डुप्लीकेट टी. सी. बाबत दोन ठिकाणी प्रवेश घेतला नसल्याबाबत खात्री करण्यात यावी व टी. सी. का सादर करु शकत नाही याबाबत शपथपत्र घेणे.

४. जातीचा दाखला सक्षम अधिका-याचा असावा (सदर दाखला खाडाखोड केलेला अथवा शंकास्पद नसावा)

५. मागील वर्षाचे उत्तीर्ण झाल्याबाबतचे गुणपत्रक

६. विद्यार्थीनींच्या बाबतीत (मुलीचे) लग्न झाले असल्यास पतीच्या उत्पन्नाचा दाखला जोडणे आवश्यक आहे

७. विद्यार्थी दुस-या जिल्हयातून शिक्षणासाठी आला असल्यास जिल्हा बदल प्रमाणपत्र जोडणे आवश्यक.

८. विद्यार्थ्याने त्याच जिल्हयातून महाविदयालयास बदलल्यास मागील वर्षी शिष्यवृत्ती मिळाल्याच्या आदेश क्रमांकाचे प्रमाणपत्र जोडणे आवश्यक आहे.

९. वडील हयात नसल्यास वडिलांचा मृत्यू दाखला आवश्यक

१०. शिक्षणात खंड पडलेला असल्यास सक्षम अधिका-याचे गॅप प्रमाणपत्र व शपथपत्र

११ भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्तीच्या अर्जावर स्वत:चा अलीकडील पासपोर्ट आकाराचा फोटो असावा.

१२ विद्यार्थी खाजगी किंवा महाविदयालयाच्या वसतिगृहात राहात असल्यास वसतिगृह प्रमाणपत्र.

सदर वसतिगृहात प्रवेश दिल्यापासून वसतिगृह निर्वाह भत्ता देता येईल. परंतु सदर वसतिगृहामध्ये निवासाची व भोजनाची अशा दोंन्ही सुविधा असणे आवश्यक आहे. याबाबत खात्री करुन प्रमाणित करण्याची जबाबदारी ही प्राचार्यांची राहील.

१३. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क मंजूर करण्यात येणा-या अभ्यासक्रमास सक्षम विद्यापीठाची / बोर्डाची मान्यता असणे आवश्यक आहे.

१४ विद्यार्थी दुस-या राज्यातून शिक्षणासाठी आला असल्यास त्याचा भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्काचा अर्ज संबंधित राज्यातील संबंधित जिल्हयाचे विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांच्याकडे मंजूरीसाठी पाठविण्यात यावा. प्राचार्यांना शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क मंजूर करता येणार नाही.

(121)

परिशिष्ट - ४

विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांनी महाविद्यालयीन अभिलेख तपासणी करीतामुद्दे

१. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क , परीक्षा शुल्क आवेदन पत्र

i) भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती , शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क आवेदन पत्र हे प्रपत्र " अ " नुसार आहे काय यांची खात्री करणे.

ii) भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती , शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क आवेदन पत्र परिपूर्ण भरलेले आहे काय.

iii) शाळा सोडल्याचा दाखला, सक्षम अधिका-यांचा तसेच विद्यार्थी दुस-या जिल्हयातून आला असल्यास जिल्हा बदल प्रमाणपत्र, त्याच जिल्हयातील दुस-या महाविद्यालयातून आला असल्यास पुर्वीच्या महाविद्यालयाचे शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क मिळाल्याचे आदेश क्रमांक, प्रमाणपत्र, वडील हयात नसल्यास मृत्यु दाखला/ॲफेडेव्हीट, शासकीय अथवा खाजगी वसतिगृहात राहत असल्यास वसतिगृह दाखला इत्यादी सहपत्र जोडलेले आहेत काय.

iv) निर्वाह भत्ता, शिक्षण फी व इतर फी इत्यादी चे दर बरोबर मंजूर केले आहेत काय.

v) मंजूर केलेली रक्कम प्रपत्र अ मध्ये बरोबर नमूद केली आहे काय.

२. वैयक्तिक स्विय लेखा :- (पी एल ए)

i) वैयक्तिक स्विय लेखा परिपूर्ण नोंदी कोषागारातून मरुन घेतल्या आहे काय

ii) भारत सरकार शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क अंतर्गत अदा केलेले धनादेश त्वरीत कोषागारात पी.एल.ए. मध्ये जमा केले आहे काय

iii) वैयक्तिक स्विय लेख्यामधून आवश्यक तेवढीच रक्कम काढून उर्वरित रक्कम वैयक्तिक स्विय लेख्यामध्ये शिल्लक ठेवली आहे काय

iv) वैयक्तिक स्विय लेख्यातील शिल्लक रक्कम व भारत सरकार शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क,
परिक्षा शुल्क वाटप झालेली रक्कम , प्राप्त झालेले अनुदानाशी सुसंगत आहे काय

v) वैयक्तिक स्विय लेख्यातून काढलेली रक्कम पूर्णपणे वाटप झाली आहे काय

३. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क मंजूरी आदेश

भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क मंजूरी आदेशामध्ये प्रत्येक विदयार्थ्यांस मंजूर केलेली रक्कम, एकूण रक्कम, मिळालेले अनुदान, वाटप रक्कम इत्यादी बरोबर आहे काय

४. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क वाटप नोंदवही

भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती , शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क मंजूर केलेल्या सर्व विदयार्थ्यांच्या तपशिलवार नोंदी शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क वाटप नोंदवहीमध्ये घेतल्या आहेत काय.

५. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती , शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क चेक व्दारे वाटप केली आहे काय, नसल्यास त्याची सविस्तर कारणे नमुद करावी. चेकव्दारे वाटप केल्यास चेकची काऊटर फाईल (रिसीट) तपासणी साठी उपलब्ध झाले काय

६. किर्द, खतावणी, बॅक पासबुक , इ. अद्ययावत ठेवले आहे काय

७. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क रक्कम विद्यार्थ्यास प्राप्त झाल्याबद्दल काही विद्यार्थ्याची चौकशी करावी.

८. अनुसूचित जातीच्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्याकडून सक्तीने फी वसूल केली आहे काय.

९. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क रक्कमेतून महाविद्यालयाने कपात केलेल्या फी ची रितसर पावती विद्यार्थ्याना दिली जाते काय.

१०. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क अनुदानातून शिल्लक राहिलेली रक्कम कोषागारातून चलनाद्वारे जमा केली आहे काय,

११. प्राचार्याच्या अडचणी बाबत चर्चा करावी.

११. उपयोगिता प्रमाणपत्र, संवितरण प्रमाणपत्र, स्टॅम्प रिसीट इ. कार्यालयास पाठविले आहे काय.

परिशिष्ट - ५

भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती मंजूर करताना घ्यावयाची दक्षता

शिष्यवृत्ती मंजूरीची कार्यपध्दती

१) अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती,भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागासवर्गीय या मागासवर्ग संवर्गातील विद्यार्थ्यांनाच ही शिष्यवृत्ती देय आहे.

२) जे शासनमान्य अभ्यासक्रम मान्यताप्राप्त अनुदानित तथा विनाअनुदानित संस्थांमधून शिकविले जातात अशा अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेतलेल्या मॅट्रीकोत्तर शिक्षणासाठी ही शिष्यवृत्ती मंजूर करता येते.

३) महाविद्यालयांनी त्यांच्या कनिष्ठ महाविद्यालय /महाविद्यालयास मान्य केलेल्या विद्यार्थी संख्येच्या अधीन राहूनच ही शिष्यवृत्ती मंजूर करावी.

४) पात्र अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांची आवेदनपत्रे त्यांच्याकडून भरुन घेवून त्यासोबत खालील कागदपत्रे घ्यावीत.

अ) विहित नमुन्यातील पूर्ण भरलेला अर्जाचा नमुना
ब) अर्जासोबत पासपोर्ट आकाराचा फोटोग्राफ १ प्रत
क) मागील वर्षी उत्तीर्ण झालेल्या परीक्षेचे प्रमाणपत्र
ड) जातीचे प्रमाणपत्र (सक्षम प्राधिकाऱ्याने दिलेले)
इ) तहसिलदार किंवा त्यापेक्षा वरच्या दर्जाच्या महसूल अधिकाऱ्याने दिलेले उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र
फ) महाविद्यालय बदललेले असल्यास मागील वर्षी मिळालेल्या शिष्यवृत्तीचा मान्यता क्रमांक व रक्कम.

५) सदर शिष्यवृत्तीसाठी विद्यार्थी हा भारतीय असावा.

६) सदरची शिष्यवृत्ती ही केंद्र शासनाने मान्य केलेल्या अभ्यासक्रमासाठीच अनुज्ञेय आहे.

७) केंद्र शासनाच्या भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्तीच्या नियमावलीमध्ये नमूद केलेले अभ्यासक्रम व त्या अभ्यासक्रमास निवासी व अनिवासी विद्यार्थ्यांना प्रतिमहा किती शिष्यवृत्ती द्यावी या विषयी सविस्तर विवेचन केलेले असून, त्यानुसारच शिष्यवृत्ती मंजूर करावी.

८) शिष्यवृत्ती मंजूर करण्याबाबत काही अडचणी उद्‌भवल्यास संबंधीत जिल्हयाच्या विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांचेकडे संपर्क साधावा.

नुतनीकरणाची कार्यपध्दती

१) नुतनीकरण करताना मागील वर्षी जे विद्यार्थी महाविद्यालयात शिक्षण घेत होते ते त्याच महाविद्यालयात यावर्षी प्रवेशित आहेत किंवा कसे याची खात्री करुन घ्यावी.

२) सदर विद्यार्थी मागील वर्षी ज्या अभ्यासक्रमातील ज्या वर्षात शिकत होता ती परीक्षा त्याने उत्तीर्ण केलेली आहे याची खात्री करुन घ्यावी.

३) नुतनीकरण करताना विद्यार्थ्यांकडून प्राप्त आवेदनपत्रे भरुन घेणे बंधनकारक नाही. केवळ अशा विद्यार्थ्यांची यादी "अ" प्रपत्रामध्ये तयार करुन त्यास प्राचार्यांनी मान्यता द्यावी.

४) एका विद्यार्थ्यास एकच अभ्यासक्रम पूर्ण करेपर्यंत ही शिष्यवृत्ती लागू राहील. उदा- ११वी, १२वी कला- बी.ए., एम.ए., एम.फिल., पी.एच.डी. परंतु एखाद्या विद्यार्थ्याने बी.ए. नंतर बी.एड. हा अभ्यासक्रम पूर्ण केला आणि नंतर त्याने एम.ए.साठी प्रवेश घेतला तर एम.ए.कोर्ससाठी त्यास शिष्यवृत्ती मंजूर होणार नाही. परंतु बी.एड. नंतर एम.बी.ए.ला प्रवेश घेतल्यास तो प्रोफेशनल पदव्युत्तर अभ्यासक्रम असल्यामुळे त्यास शिष्यवृत्ती मंजूर करता येईल. एका विद्यार्थ्यास २ व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी ही शिष्यवृत्ती अनुज्ञेय असेल.

५) शिष्यवृत्ती घेणाऱ्या विद्यार्थ्याने या अभ्यासक्रमासाठी शिष्यवृत्ती घेतलेली आहे तो अभ्यासक्रम त्याने पूर्ण केला पाहिजे. जर तो अभ्यासक्रम त्याने अर्धवट सोडला व दुसऱ्या अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतला तर दुसऱ्या अभ्यासक्रमाची शिष्यवृत्ती त्यास अनुज्ञेय होणार नाही. उदा- जरी एका विद्यार्थ्याने बी.एस.सी.प्रथम वर्ष या अभ्यासक्रमाला प्रवेश घेवून पूर्ण वर्षाची शिष्यवृत्ती उचलली होती. पुढील वर्षी बी.एस.सी. द्वितीय वर्गात प्रवेश न घेता त्याने बी.ए.प्रथम वर्षासाठी दुसऱ्याकिंवा त्याच महाविद्यालयात प्रवेश घेतल्यास त्याला शिष्यवृत्ती अनुज्ञेय होणार नाही.बहुतेक विद्यार्थी अर्ध्यातून अभ्यासक्रम सोडून दुसऱ्या अभ्यासक्रमात प्रवेश घेताना गॅप सर्टिफिकीट सादर करतात व त्या प्रतिज्ञापत्रामध्ये मागील वर्षामध्ये कोठेही प्रवेश घेतलेला नव्हता व मी शिकत नव्हतो असे लिहून देतात. वास्तविक पाहता अशा केसेसमध्ये तो मागील वर्षी खरेच कोठेही प्रवेशित नव्हता व त्याने अध्यावरच एखादा अभ्यासक्रम सोडून आता दुसरीकडे प्रवेश घेतो आहे किंवा कसे याविषयी खात्री करणे आवश्यक आहे.

<u>इतर बाबी</u>

१) प्राप्त झालेल्या आवेदन पत्राची विहित नमुन्यातील नोंदवहीत विद्यार्थीनिहाय नोंद घेणे

२) नोंद घेतल्याशिवाय अपूर्ण कागदपत्रे असलेली आवेदनपत्रे वेगळी करुन अपूर्ण कागदपत्रांची विद्यार्थ्यांकडून पूर्तता करुन घेणे व पूर्ण असलेली आवेदनपत्रे मंजूरीसाठी प्राचार्यांकडे सादर करणे

३) मंजूर झालेल्या विहित आदेशाच्या ५ प्रती तयार करुन त्या खालीलप्रमाणे वितरीत करणे :-
   अ) पहिली व दुसरी प्रत विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांना पाठविणे
   ब) तिसरी प्रत महाविद्यालयाने अभिलेख्यात ठेवणे
   क) चौथी प्रत महालेखापाल यांच्या तपासणीसाठी स्वतंत्र नस्तीमध्ये जतन करुन ठेवणे
   ड) पाचवी प्रत विद्यार्थ्यास माहितीसाठी सूचना फलकावर प्रदर्शित करणे

(125)

४) मंजूर झालेल्या आदेशाची नोंद चेक रजिस्टरला घेणे.

५) विद्यार्थ्यांना मंजूर झालेल्या रकमेप्रमाणे प्रतिमाह चेक आणि शिष्यवृत्तीचे वितरण करुन त्याची नोंद विद्यार्थी वाटप नोंदवहीमध्ये घेणे.

६) विद्यार्थ्यांना वाटप न केलेली व तशीच पडून राहिलेली शिष्यवृत्तीची रक्कम चलनाद्वारे शासकीय तिजोरीत जमा करुन, प्रतिवर्षी उपयोगिता प्रमाणपत्र व चलनाची प्रत चेक रजिस्टरला नोंद करुन विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी कार्यालयास पाठविणे.

७) एकूण प्राप्त झालेली रक्कम, विद्यार्थ्यांस प्रत्यक्ष वितरीत केलेली रक्कम व त्यानंतर जादा लागणारी किंवा उरलेली रक्कम याबाबत सविस्तर हिशोब विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांना देणे

८) भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्तीकरीता मिळालेल्या रकमेचा हिशोब ठेवण्यासाठी स्वतंत्र कीर्द व खतावणी ठेवणे व ती सनदी लेखापाल (चार्टर्ड अकाऊंटंट) यांचेकडून तपासून घेवून बेरीजपत्रक निर्धारणासाठी विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी यांचेकडे पाठविणे

९) मागील वर्षी आक्षेपाअभावी प्रलंबित असलेली आवेदनपत्रे विद्यार्थ्यांना वारंवार सूचना करुनही कागदपत्रे पूर्ण न केल्यास तसे विद्यार्थ्यांना कळविणे

१०) मागील वर्षी मंजूर करण्यात आलेल्या शिष्यवृत्तीबाबतची सांख्यिकी माहिती विहित प्रपत्रात वर्गनिहाय शिष्यवृत्तीचे दर (निवासी, अनिवासी मुले-मुली यांच्या संख्येसह) सविस्तर माहिती विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी कार्यालयास सादर करणे.

११) दरमहा मासिक खर्चाचे विवरणपत्र विहित नमुन्यात विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी कार्यालयाला सादर करणे.

१२) प्रत्येक वर्षाच्या ऑक्टोबर महिन्यात पुढील वर्षाचे अंदाजपत्रक विहित नमुन्यात सादर करणे

१३) जे विद्यार्थी संस्था बदलतात त्यांना संस्था बदली प्रमाणपत्र व मागील वर्षी मंजूर केलेल्या शिष्यवृत्तीचा मंजूरी आदेश क्रमांक व दिनांक देण्याची व्यवस्था करणे.

१४) सर्व महाविद्यालयांनी त्यांना प्राप्त झालेली रक्कम जिल्हा कोषागार कार्यालयात पी.एल.ए. खात्यामध्ये जमा करावी आणि दरमहा आवश्यक तेवढीच रक्कम पी.एल.ए. मधून काढून ती विद्यार्थ्यांना चेकद्वारे वितरीत करावी.

१५) व्यावसायिक पाठयक्रम पूर्ण करुन अव्यावसायिक पाठयक्रमास प्रवेश घेतल्यास त्यास शिष्यवृत्ती मिळणार नाही. उदा- बी.एड. अथवा एल.एल.बी. पूर्ण झाल्यानंतर एम.ए., एम.एस्सी., एम.कॉम इ. साठी प्रवेश घेतल्यास त्यास शिष्यवृत्ती अनुज्ञेय नाही.

१६) महाराष्ट्रा बाहेरचे विद्यार्थी जर महाविद्यालयात शिकत असतील तर त्यांना महाराष्ट्र शासनातर्फे ही शिष्यवृत्ती मंजूर होणार नाही. अशा विद्यार्थ्यांची आवेदनपत्रे ते ज्या राज्यातील आहेत त्या राज्याकडे पाठवून त्या राज्यातून अशी शिष्यवृत्ती प्राप्त करुन घ्यावी. परराज्यातील विद्यार्थ्यांस आवेदनपत्रे मंजूर करु नयेत.

१७) दरमहा शिष्यवृत्ती वितरण करताना विद्यार्थ्यांची हजेरी ७५% असली पाहिजे, हे बंधन पाळण्यात यावे.

१८) पुढील वर्षी तदर्थ अनुदान मागणी करताना सोबत मागील वर्षाचे उपयोगिता प्रमाणत्र सादर करणे सक्तीचे आहे.

१९) विद्यार्थ्याने डुप्लिकेट टी.सी. वर प्रवेश घेतला असल्यास त्याने मूळ टी.सी. सादर केल्याशिवाय त्यास शिष्यवृत्ती मंजूर करु नये.

२०) कायम विनाअनुदानित महाविद्यालयास शासनाची मान्यता असल्यास त्या महाविद्यालयामध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांना शासनमान्य अभ्यासक्रमासाठी शिष्यवृत्ती मंजूर करता येईल.

२१) शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्काचे दर हे संबंधीत विद्यापीठाने ठरवून दिलेल्या दराएवढेच असावेत.

****

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष न्याय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक-ईबीसी-२०११/ प्र.क्र. ४/मावक-२
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक- २ ऑगस्ट, २०११

वाचा : १) शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग
क्रमांक-ईबीसी-१०९५/ प्र.क्र.६३/ मावक-२, दि. १०/१०/१९९६

२) केंद्र शासन, सामाजिक न्याय व अधिकारी मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र
क्रमांक-११०१७/ ७/ २००२-एससीडी-पांच, दि. २८ जानेवारी,२००४

३) शासन परिपत्रक, वित्त विभाग क्रमांक-पूरक-१००४/ प्र.क्र.२६७/अर्थसंकल्प-३,
दि. ३१ डिसेंबर,२००४

४) शासन निर्णय, समाज न्याय, सांस्कृतिक कार्य व विशेष सहाय्य विभाग
क्रमांक-ईबीसी-२००४/ प्र.क्र.३०/ मावक-२, दि. ५ जानेवारी,२००५

शासन निर्णय -

अनुसूचित जाती व नवबौध्द विद्यार्थ्यांना भारत सरकारकडून दिल्या जाणाऱ्या मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्तीच्या दरामध्ये व नियमावलीमध्ये केंद्र शासनाने दिनांक १ जुलै, २०१० पासून सुधारित दराने शिष्यवृत्ती मंजूर करण्याचे आदेश केंद्र शासनाच्या पत्र क्रमांक-११०१७/ १/२००८-एससीडी-पांच, दिनांक ३१ डिसेंबर,२०१० अन्वये निर्गमित केले आहेत. केंद्र शासनाच्या सदर पत्राची व नियमावलीची प्रत परिशिष्ट"अ" सोबत जोडली आहे. केंद्र शासनाच्या पत्रामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे या योजनेमध्ये केंद्र शासनाने केलेल्या सुधारणेनुसार सुधारित दराने शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यास आणि योजनेमधील वाढीव उत्पन्न मर्यादा व इतर संबंधित बाबीस शासन मंजूरी देत आहे.

२. ही सुधारित योजना अनुसूचित जाती व नवबौध्द विद्यार्थ्यांसाठी दिनांक १ जुलै, २०१० पासून लागू करण्यात यावी.

३. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेतंर्गत अनुसूचित जाती व नवबौध्द विद्यार्थ्यांना सन २०१०-११ मधील जी फरकाची रक्कम अदा करावयाची आहे. ती फरकाची रक्कम केंद्र शासनाच्या दिनांक ३१ .१२. २०१० च्या पत्रातील सुधारित दराप्रमाणे करण्यात यावी.

४. याबाबत होणारा खर्च मुख्य लेखाशीर्ष मागणी क्रमांक एन-३ "२२२५, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण- २७७, शिक्षण- पंचवार्षिक योजना, राज्य योजनांतर्गत योजना, (०४) (१६) भारत सरकारच्या मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्या (केंद्र पुरस्कृत योजना १०० टक्के) (२२२५ ०४९ ५), ३४-शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने " या लेखाशिर्षाखालील मंजूर तरतुदीमधुन भागविण्यात यावा.

५. सदरहू शासन निर्णय, वित्त विभागाच्या सहमतीने त्या विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक-१९०/ ०४/व्यय-१४, दिनांक २८.७.२०११ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

६. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेब साईटवर उपलब्ध करुन देण्यात आला असून त्याचा संगणक क्रमांक २०११०८०२१७४००१००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

३१/८/२०१६

(उ. शि. लोणारे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपालांचे सचिव,
मा.मुख्यमंत्र्यांचे सचिव
मा.उपमुख्यमंत्र्याचे सचिव
मा.मंत्री (सा.न्या) यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री (सा.न्या) यांचे खाजगी सचिव
मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य,
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव (पदुम), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, वैद्यकीय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
अवर सचिव (मावक-३), सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
कक्ष अधिकारी (विघयो-१/अर्थसंकल्प), सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
वित्त विभाग (व्यय-१४/बीयुडी-५/अर्थसंकल्प), मंत्रालय, मुंबई
महालेखापाल (लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर
संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (५ प्रती)
संचालक, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक,शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, ३ महापालिका मार्ग, मुंबई-४०० ००९
संचालक, वैद्यकिय शिक्षण व संशोधन, महाराष्ट्र राज्य, सेंट जॉर्जेस रुग्णालय आवार, मुंबई-४०० ००१
आयुक्त, पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
आयुक्त, कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
जिल्हाधिकारी (सर्व)
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
विभागीय समाज कल्याण अधिकारी (सर्व)
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिध्दीसाठी)
विभागीय संपर्क अधिकारी, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
विशेष समाज कल्याण अधिकारी (सर्व)
संगणक कक्ष, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई (संकेत स्थळावर प्रसिध्दीसाठी)
निवड नस्ती/मावक-२

परिशिष्ट अ

249

File No.11017/01/2008-SCD-V
Government of India
Ministry of Social Justice & Empowerment
***

Shastri Bhawan, New Delhi,
Dated :31 December ,2010

To

Secretaries in-Charge of SC Welfare, All States/UTs

Subject: Revision in the Centrally sponsored scheme of Post-Matric Scholarship for students belonging to Scheduled Castes.

Sir,

The Government of India has been implementing the Scheme of Post-Matric Scholarship to students belonging to Scheduled Castes since 1944. It aims to provide financial assistance to students belonging to Scheduled Castes for pursuing post-matriculation courses through recognized institutions. Under the Scheme, Central assistance is provided on 100% basis to all States/UTs over and above their respective "committed liability" except in the case of the 8 North Eastern States (Assam, Arunachal Pradesh, Manipur, Meghalaya, Mizoram, Nagaland, Tripura and Sikkim), which are exempted from committed liability, and were therefore provided 100% assistance without deducting any committed liability.

2 Components of the Scheme include:

(i) maintenance allowance;
(ii) reimbursement of non-refundable compulsory fee charged by educational institutions;
(iii) Book Bank facility, and
(iv) certain other allowances.

The Scheme was last revised **w.e.f. 01.04.2003**, and the revised Scheme was communicated to State Governments vide this Ministry's letter No.11017/7/2002-SCD-V dated 28th January 2004

3 The Scheme has now been revised **w.e.f. 01.07.2010.** The revision includes changes in (i) income ceiling; (ii) grouping of courses; and (iii) rates of maintenance and other allowances.

4 The changes effective from **01.07.2010** are summarized in the table below

(Amts. in Rupees)

Sl. No.	Item / Component	Present Provision / Rates (w.e.f. 01.04.2003) (with relevant Section / para of the existing Scheme)	Revised Provision / Rates (w.e.f. 01.07.2010)
1.	Annual ceiling on family income	Rs.1 lakh p.a. (Para IV)	Rs.2 lakh p.a.
2.	Grouping of Courses	**Group I** Degree and Post Graduate level courses (including M.Phil, Ph.D and Post Doctoral research) in Medicine (Allopathic, Indian and other recognized systems of medicines), Engineering, Technology, Agriculture, Veterinary and Allied Sciences, Management, Business Finance, Business Administration and Computer Applications/Science. Commercial Pilot License (including helicopter pilot and Multi Engine rating) Course.	**Group I** (i) Degree and Post Graduate level courses including M.Phil., Ph.D. and Post Doctoral research in Medicine (Allopathic, Indian and other recognized systems of medicines), Engineering, Technology, Planning, Architecture, Design, Fashion Technology, Agriculture, Veterinary & Allied Sciences, Management, Business Finance / Administration, Computer Science/ Applications. (ii) Commercial Pilot License (inciuding helicopter pilot and multiengine rating) course. (iii) Post Graduate Diploma courses in various branches of management & medicine. (iv) C.A./I.C.W.A./C.S./I.C.F.A. etc. (v) M. Phil., Ph.D. and Post Doctoral Programmes (D. Litt., D.Sc. etc.) – a) In existing Group II courses b) In existing Group III courses (vi) L.L.M.

251

		Group II Other professional and technical graduate and Post Graduate (including M.Phil, Ph.D. and Post Doctoral research) level courses not covered in Group I. C.A./ICWA/C.S. etc. courses. All Post Graduate, Graduate level Diploma courses, all Certificate Level Courses	**Group II** (i) Graduate/ Post Graduate courses leading to Degree, Diploma, Certificate in areas like Pharmacy (B Pharma), Nursing(B Nursing), LLB, BFS, other para-medical branches like rehabilitation, diagnostics etc., Mass Communication, Hotel Management & Catering, Travel/Tourism/Hospitality Management, Interior Decoration, Nutrition & Dietetics, Commercial Art, Financial Services (e.g. Banking, Insurance, Taxation etc.) for which entrance qualification is minimum Sr. Secondary (10+2). (ii) Post Graduate courses not covered under Group I e.g. MA/M Sc/M.Com/M Ed./M. Pharma etc.
		Group III All other courses leading to a graduate or above degree (not covered in group I & II).	**Group III** All other courses leading to a graduate degree not covered under Group I & II e.g. BA/B Sc/B Com etc.
		Group IV All post matriculation level courses before taking up graduation like classes XI and XII in 10+2 system and intermediate examination etc., not covered in Group 'II' or 'III'. ITI courses, other vocational courses (if minimum required qualification to pursue the course is at least matriculation).	**Group IV** All post-matriculation level non-degree courses for which entrance qualification is High School (Class X), e.g.senior secondary certificate (class XI and XII); both general and vocational stream, ITI courses, 3 year diploma courses in Polytechnics, etc.
3	Monthly Maintenance Allowance	(Para V)	

	Day Scholars	Hosteller
Group I	330	740
Group II	330	510
Group III	185	355
Group IV	140	235

	Day Scholars	Hosteller
Group I	550	1200
Group II	530	820
Group III	300	570
Group IV	230	380

4	Other Allowances	(Para V)	
4.1	Study Tour Charges (One Time)	1000	1600
4.2	Thesis Typing/Printing Charges(One Time)	1000	1600
4.3	Book Grant for Correspondence Courses (One Time)	750	1200
4.4	Allowance for Students with Disability (i)Monthly Reader Allowance for Blind students	150 (Group I&II) 125 (Group III) 100(Group IV)	240(Group I&II) 200(Group III) 160 (Group IV)
	(ii) Monthly Transport Allowance for Disabled Students (as defined under the Persons with Disabilities Act 1995), if such students do not reside in the hostel which is within the premises of the Educational Institution.	100	160
	(iii) Monthly Escort Allowance for Severely Handicapped Day Scholars/Students with low extremity disability	100	160

	(iv) Monthly Helper Allowance admissible to any employee of the hostel willing to extend help to a severely orthopaedically handicapped student residing in the hostel of an Educational Institution who may need the assistance of a helper.	100	160
	(v) Monthly Coaching Allowance to Mentally Retarded and Mentally ill Students	150	240

5. Under Centrally-sponsored Schemes, recurring expenditure of the last year of a Five Year Plan gets transferred to States as their committed liability, from the first year of the next Five Year Plan. In the instant case, however, as the revision is taking place late during the XI Five Year Plan, Government of India have decided, as a special case, that **additional committed liability arising on account of the revision of the Scheme w.e.f. 01.07.2010 shall be passed on to the States / UTs at the end of the XII Five Year Plan (w.e.f. 01.04.2017) and not at the end of the XI Plan**. However, committed liability as per old scholarship rates, at the end of the XI Plan, will get transferred to States / UTs from 1.4.2012 as per past practice.

6. Other provisions of the Scheme remain unchanged.

7. State Governments are requested to please send a revised proposal for Central assistance in 2010-11 in the light of the above revision of the Scheme, so as to reach the undersigned (by name), preferably by **31st January, 2011, but, in any case, not later than 15th February, 2011.** In case the proposal for Central assistance under the Scheme for the current year has not yet been sent, it may now please be sent, in the light of the above revision, by the above dates, to enable the Ministry release Central assistance at the earliest.

Yours faithfully,

(Sanjeev Kumar)
Joint Secretary(SCD)
Telephone number +91-11-23383853

अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार
मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्तीची सुधारीत योजना

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: इबीसी-२००४/प्र.क्र.३०/मावक-२
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ५ जानेवारी, २००५

वाचा :- १) शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग
क्रमांक : इबीसी-१०९५/प्र.क्र.६३/मावक-२, दि.१०/१०/१९९६
२) केंद्र शासन, सामाजिक न्याय व अधिकारीता मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र
क्रमांक : ११०१७/७/२००२-एससीडी-पाच, दि.२८ जानेवारी, २००४
३) शासन परिपत्रक, वित्त विभाग, क्रमांक : पूरक - २००४/प्र.क्र.२६७/अर्थसंकल्प ३,
दिनांक ३१ डिसेंबर, २००४.

शासन निर्णय :- अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकारकडून दिल्या जाणाऱ्या मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्तीच्या दरामध्ये व नियमावलीमध्ये सुधारणा व बदल करण्याबाबतचा प्रश्न केंद्र शासनाच्या विचाराधीन होता. केंद्र शासनाने अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना दिनांक १ एप्रिल, २००३ पासून सुधारीत दराने शिष्यवृत्ती मंजूर करण्याचे आदेश केंद्र शासनाच्या पत्र क्रमांक :११०१७/७/२००२-एससीडी-पाच, दि.२८ जानेवारी, २००४ अन्वये निर्गमित केले आहेत. केंद्र शासनाच्या सदर पत्राची व नियमावलीची प्रत परिशिष्ट - "अ" सोबत जोडली आहे. केंद्र शासनाच्या पत्रामध्ये नमूद केल्याप्रमाणे या योजनेमध्ये केंद्र शासनाने केलेल्या सुधारणेनुसार सुधारीत दराने शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यास आणि योजनेमधील उत्पन्न मर्यादा व इतर संबंधित बदलास शासन मंजूरी देत आहे.

२. ही सुधारीत योजना दिनांक १ एप्रिल, २००३ पासून अंमलात येईल.

३. भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेअंतर्गत अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना सन २००३-०४ मधील जी केंद्राची रक्कम अदा करावयाची आहे त्याबाबत सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट - "ब" मधील सूचनेनुसार पुढील कार्यवाही करण्यात यावी.

४. याबाबत होणारा खर्च '२२२५, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण- २७७ , शिक्षण - केंद्र पुरस्कृत योजना(०४) (१६) भारत सरकारच्या मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्या (२२२५ ०४९ ५) मागणी क्रमांक एन-४" या लेखाशीर्षाखाली खर्ची घालून त्याखाली केलेल्या चालू आर्थिक वर्षाच्या तरतूदीमधून भागविण्यात यावा.

५. सदरहू शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने त्या विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ११७२/०४/व्यय-१४, दिनांक ६ १२.२००४ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(नं.मा.शिलवंत)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

मा.राज्यपालाचे सचिव,
मा.मुख्यमंत्र्याचे सचिव
मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव
मा.मंत्री(सा.न्या) यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री (सा.न्या) यांचे खाजगी सचिव
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
प्रधान सचिव, वैदयकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
प्रधान सचिव (पदुम), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
अवर सचिव (मापक ३), सा.न्या.सां.का.व वि.स.विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
वक्ष अधिकारी (विधयो १ / अर्थसंकल्प), सा.न्या.सां.का.व वि.स.विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
वित्त विभाग (व्यय १४/वीयुनि-५/अर्थोपाय) मंत्रालय, मुंबई
महालेखापाल, (लेखापरीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१ /२, मुंबई/ नागपूर
संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे. (५ प्रती)
संचालक, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
संचालक, शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, ३, महापालिका मार्ग, मुंबई - ४०० ००१.
संचालक, वैदयकीय शिक्षण व संशोधन, महाराष्ट्र राज्य, सेंट जॉर्जेस रुग्णालय आवार, मुंबई - ४०० ००१.
आयुक्त, पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
आयुक्त, कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
जिल्हाधिकारी (सर्व).
मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व).
विभागीय समाज कल्याण अधिकारी (सर्व)
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई. (प्रसिध्दीसाठी)
विभागीय संपर्क अधिकारी, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी (सर्व).
समाज कल्याण अधिकारी गट-अ, जिल्हा परिषद (सर्व).
संगणक कक्ष, सा.न्या.सां.का.व वि.स.विभाग, मंत्रालय, मुंबई. (संकेत स्थळावर प्रसिध्दीसाठी)
निपडनस्ती. का. मापक २

परिशिष्ट-"अ"

शासन निर्णय, सा.न्या.सां.कल्याण वि.स.विभाग, क्रमांक: इबीसी-२००४/ प्र.क्र.३०/मावक-२, दिनांक ५ जानेवारी, २००५ चे सहपत्र

MOST IMMEDIATE
speed post

No. 110.7/7/2002-SCD-V
Government of India
Ministry of Social Justice and Empowerment
<>

Shastri Bhavan, New Delhi
Dated the 28th January 2004.

To

All State Governments and UT Admns.

Subject: Centrally Sponsored Scheme of Post Matric Scholarship for students belonging to Scheduled Castes – continuation of the Scheme during 10th Five Year Plan (2002-2007) with modifications – regarding.

Sir/Madam,

I am directed to refer to the subject mentioned above and to say that the Government of India have decided to continue the Centrally Sponsored Scheme of Post Matric Scholarship for students belonging to Scheduled Castes during the 10th Five Year Plan period (2002-2007) with the following modifications effective from 01.04.2003:-

(i) The existing grouping of the courses into five groups viz., A, B,C,D & E stands changed to four groups viz. Group I, Group II, Group III and Group IV. The existing and revised grouping of courses are given in the annexure. The list of courses is only illustrative and not exhaustive.

(ii) The maintenance allowance rates stand revised for all students in receipt of the scholarship under this scheme with effect from 1.4.2003 as under:

Maintenance allowance rates (Rs. per month)					
Existing Rates			Revised Rates		
Groups	Hostellers	Day Scholars	Groups	Hostellers	Day Scholars
A	425	190	I	740	330
B & C	290	190	II	510	330
D	230	120	III	355	185
E	150	90	IV	235	140

(iii) The income ceilings stand revised as under:

Existing		Revised	
Annual Income Ceiling	Admissibility of Scholarship	Annual Income Ceiling	Admissibility of Scholarship
Rs. 49,000/-	Full maintenance allowance and full fee for all courses	Rs. 1,00,000/-	Full maintenance allowance and full fee for all courses.
Rs. 65,290/-	(i) Full maintenance allowance and full fee for courses in Group 'A'. (ii) Half maintenance allowance and full fee for courses in Group B, C, D & E		

The revised income ceiling account for Consumer Price Index for Industrial Workers (CPIIW) upto October 2002. The Income Ceiling would be revised once in every two years linking it with CPIIW.

(iv) The existing Centrally Sponsored Scheme of Book Banks for Scheduled Caste students stands merged with the Centrally Sponsored Scheme of Post Matric Scholarship for SC students implying that Book Banks will be one of the components of the Post Matric Scholarship Scheme.

(v) The following allowances admissible under the scheme stand revised as under:

S.No.	Particulars	Existing Rate	Revised Rate
1.	Study Tour Charges	Rs. 500 p.a.	Rs. 1000 p.a.
2.	Thesis Typing/printing charges	Rs. 600	Rs. 1000
3.	Book Grant for Correspondence Courses	Rs. 500 p.a.	Rs. 750 p.a.

2. The regulations governing the Scheme w.e.f. 1.4.2003 will be issued separately. Hindi version will be sent later.

3. These modifications may please be brought to the notice of all concerned and the proposals for seeking central assistance as per the revised norms may please be furnished at the earliest.

(Hasib Ahmad)
Director
Tele 23388541

Copy forwarded for information and necessary action to :

1. The Planning Commission (BC Division), Yojana Bhavan, New Delhi.
2. Ministry of Finance, Department of Expenditure, Plan Finance-II, North Block, New Delhi.
3. The Advisor, PAMD, Planning Commission, Yojana Bhavan, New Delhi.
4. The Ministry of Human Resource Development, Department of Secondary and Higher Education, Shastri Bhavan, New Delhi-01
5. Ministry of Tribal Affairs, Shastri Bhavan, New Delhi-01
6. National Commission for SCs and STs, Lok Nayak Bhavan, New Delhi.
7. Media Unit/Information Officer Ministry of Social Justice and Empowerment, P.I.B., Shastri Bhavan, New Delhi-01

(Hasib Ahmad)
Director

Copy to :

1. PS to Minister(SJ&E)/MOS(SJ&E)/Secretary(SJ&E)/AS(SJ&E)/FA(SJ&E).
2. All Joint Secretaries in Ministry of Social Justice and Empowerment.
3. All Sections/Desks/Cells in SCD Division.
4. P.A.O., Ministry of Social Justice and Empowerment.

(Hasib Ahmad)
Director

ANNEXURE

CENTRALLY SPONSORED SCHEME OF POST MATRIC SCHOLARSHIP TO STUDENTS BELONGING TO SCHEDULED CASTES - EXISTING AND PROPOSED REGROUPING OF COURSES

EXISTING GROUPING OF COURSES	REVISED GROUPING OF COURSES
Group A	Group I
Medical/Engineering including Degree level courses in Indian Medicine, B.A.M.& S. and comparable courses in Ayurvedic, Unani/Tibia and Homeopathic System of Medicine.B.Sc. (Agriculture/B.V.Sc./B.F.Sc. (Fisheries),Higher Technical and all professional studies like Degree and Post-graduate courses in Agricultural and Veterinary Science.	Degree and Post Graduate level courses (including M.Phil, Ph.D and Post Doctoral research) in Medicines (Allopathic, Indian and other recognised systems of medicines), Engineering, Technology, Agriculture, Veterinary and Allied Sciences, Management, Business Finance, Business Administration and Computer Applications/Science. Commercial Pilot License (including helicopter pilot and Multi Engine rating) Course.
Groups B & C Group B: Diploma level courses in Indian Medicine and comparable Courses in Ayurvedic, Unani/Tibia and Homeopathic System of medicine. Diploma and comparable courses in Engineering, technology, architecture, medicine, diploma level courses in printing technology and courses for overseer draftsman,Surveyor. Commercial Pilot Licence,Diploma and higher courses in Hotel Management catering technology and applied Nutrition.Degree and post-graduate course in nursing and pharmacy.Wireless and television operators/sound recording and sound engineering motion picture, photography, film direction/ Acting/screenplay/writing. Degree/post-graduate diploma courses in business Management, chartered and Cost/Works Accountancy. Post-graduate courses in science subjects.	Group II Other professional and technical graduate and Post Graduate (including M.Phil, Ph.D and Post Doctoral research) level courses not covered in Group I. C.A/ICWA/CS/ etc. courses. All Post Graduate, Graduate level Diploma courses, all Certificate Level Courses

Group C: Certificate course in Engineering/Technology ArchitectureAnd Medicine. Diploma and Certificate courses in Agriculture,Pharmacy, Veterinary Science, Fisheries, Diary Development, Hygiene and Public Health, Sanitary Inspector's Course, Courses for Rural Services,Cooperation and Community Development,Sub-Officer's Course at the National Fire Service College, Nagpur, Library Science. Degree/Post-graduate Diploma and Post Graduate courses in Teachers Training, Library Science and Physical Education, Music Fine Arts and Law, Craft Instructor's Training Course, Certificate Course in Hotel Management/Catering Technology and Applied Nutrition. Passenger Transport Management, Associate Degree in Pharmacy. Post-graduate courses in Arts and Commerce subjects		
Group D		Group III
General courses upto Graduate level (2nd year and onward)		All other courses leading to a graduate or above degree(not covered in group I & II.
Group E		Group IV
Class XI and XII in 10+2 system, Intermediate courses and first year of general courses upto graduate level.		All post matriculation level courses before taking up graduation like classes XI and XII in 10+2 system and intermediate examination etc, not covered in Group 'II' or 'III'. ITI courses, other vocational courses (if minimum required qualification to pursue the course is at least matriculation).

राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त, खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीची योजना.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :- व्यअप्र-२०२१/प्र.क्र.९४/ का-१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक :- १७ जानेवारी, २०२२

संदर्भ :- १) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक, टीईएम-२०१५ / प्र.क्र.२१९/तांशि-४, दिनांक ३१.०३.२०१६
२) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक, व्यअप्र-२०१६/ प्र.क्र.१२२/का-१२, दिनांक ३१.०३.२०१६
३) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक, आविवि-२०१७/ प्र.क्र.४०/का-१२, दिनांक १९.०८.२०१७
४) आदिवासी विकास विभाग, शासन शुद्धीपत्रक क्रमांक, व्यअप्र-२०१६/ प्र.क्र.१२२/का-१२, दिनांक ०५.०३.२०२०
५) आदिवासी विकास विभाग, शासन शुद्धीपत्रक क्रमांक, व्यअप्र-२०२०/ प्र.क्र.८३/का-१२, दिनांक १८.०६.२०२१
६) आदिवासी विकास विभाग, शासन शुद्धीपत्रक क्रमांक, व्यअप्र-२०१६/ प्र.क्र.१२२/का-१२, दिनांक २०.०७.२०२१

प्रस्तावना :-

शासनाच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, कृषि विभाग, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय आणि मत्स्यव्यवसाय विभाग या विभागांच्या अधिपत्याखालील मान्यता प्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित संस्थांमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती करण्याबाबतचा धोरणात्मक निर्णय शैक्षणिक वर्ष २००६-०७ पासून घेतलेला आहे. सदरहू निर्णय शैक्षणिक वर्ष २००७-०८, २००८-०९, २००९-१०, २०१०-११, २०११-१२, २०१२-१३, २०१३-१४ व २०१५-१६ मध्ये कायम ठेवण्यात आलेला आहे. सदरहू योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून सुरु ठेवण्याबाबतच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या प्रस्तावास मा. मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत मान्यता घेण्यात आली असून त्यासंदर्भातील उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाच्या संदर्भाधिन क्रमांक १ च्या शासन निर्णयान्वये अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती करण्याच्या अनुषंगाने संदर्भाधिन क्रमांक २ शासन निर्णय निर्गमित करण्यात आलेला आहे.

२. अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षण घेणे सोपे व्हावे याकरिता सर्व स्तरावरील मान्यताप्राप्त शैक्षणिक संस्थामध्ये शिक्षण घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांचे वय व उत्पन्न विचारात न घेता पात्र विद्यार्थ्यांसाठी शासन / विद्यापीठ / शिक्षण शुल्क प्राधिकरण

/ कृषी विद्यापीठ / इतर संबंधित शुल्क प्राधिकरणे यांनी ठरवून दिलेल्या दराप्रमाणे अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्याची योजना राबविण्यात संदर्भाधिन क्रमांक २ येथील शासन निर्णय दिनांक ३१.०३.२०१६ अन्वये शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्याची कार्यपद्धती नमूद करण्यात आलेली आहे. तसेच संदर्भाधिन क्रमांक ४ च्या दिनांक १८.०६.२०२१ रोजीच्या शासन शुद्धीपत्रकान्वये वैद्यकिय अभ्यासक्रमाच्या अनुषंगाने सुधारणा करण्यात आली आहे.

३. सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून आदिवासी विकास विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध शैक्षणिक योजना चांगल्या व पारदर्शक पद्धतीने अंमलबजावणी करण्याकरिता व पात्र विद्यार्थ्यांना लाभ देण्यासाठी विद्यार्थ्यांच्या आधार संलग्नीत बँक खात्यात थेट रक्कम जमा करण्याच्या अनुषंगाने संदर्भाधिन क्रमांक ३ च्या शासन निर्णय दिनांक १९.०८.२०१७ अन्वये नियम लागू करण्यात आले आहे.

४. सदर योजना सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून महाडिबीटी पोर्टलवरुन राबविण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला असून सदर पोर्टलवरुन अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्तीच्या मंजुरीची कार्यवाही करण्यात येते. अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती योजना संदर्भाधिन क्रमांक २, ४, ५ व ६ च्या शासन निर्णय दिनांक ३१.०३.२०१६ तसेच शासन शुद्धीपत्रक दिनांक ०५.०३.२०२०, दिनांक १८.०६.२०२१ व दिनांक २०.०७.२०२१ अन्वये वितरीत करण्याची कार्यपद्धती नमूद केली असून सदरचे शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत आहे. व्यावसायिक अभ्यासक्रमामध्ये प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीच्या योजने संदर्भातील सर्व शासन निर्णय, शासन शुद्धीपत्रके एकत्रित करुन, त्यानुषंगाने नव्याने शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती वितरण करण्याबाबतची कार्यपद्धती तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

<u>शासन निर्णय</u> :-

राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीची योजना संदर्भाधिन क्रमांक २ च्या शासन निर्णयान्वये तसेच संदर्भाधिन क्रमांक ४, ५ व ६ च्या शासन शुद्धीपत्रकान्वये वितरीत करण्याची कार्यपद्धती नमूद केली असून सदरचे शासन निर्णय तसेच शासन शुद्धीपत्रके अधिक्रमित करण्यात येत आहे.

राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीची योजनेचे लाभ वितरीत करण्याच्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे सुधारीत नियमावली करण्यात येत आहे. सदर नियमावलीनुसार अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्तीच्या योजनेचे लाभ वितरीत करण्याची कार्यपद्धती खालीलप्रमाणे आहे.

१) <u>योजनेचे स्वरुप</u> :-

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षण घेणे सोपे व्हावे याकरिता सर्व स्तरावरील मान्यताप्राप्त शैक्षणिक संस्थामध्ये शिक्षण घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या पात्र विद्यार्थ्यांसाठी शासन/विद्यापीठ/शिक्षण शुल्क प्राधिकरण/कृषी विद्यापीठ/इतर संबंधित शुल्क प्राधिकरणे यांनी ठरवून दिलेल्या दराप्रमाणे राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थामधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्याची योजना राबविण्यात येते.

सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्याच्या योजनेचे लाभ महाडिबीटी पोर्टलवरुन अदा करण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. महाडिबीटी पोर्टलवरुन अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीचे लाभ मंजूर करण्याची कार्यवाही करण्यात येते.

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांच्या व्यावसायिक शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्याची योजना खालील नमूद केलेल्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना लागू राहील.

अ) **आरोग्य विज्ञान पदवी (वैद्यकीय, दंत, होमिओपॅथी, युनानी, आयुर्वेद, भौतिकोपचार, व्यवसायोपचार व नर्सिंग) :-** असोसिएशन ऑफ मॅनेजमेंटस ऑफ अनएडेड प्रायव्हेट मेडीकल अँड डेंटल कॉलेजेस ऑफ महाराष्ट्र, मुंबई यांनी आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्षास राबविलेल्या प्रवेश प्रक्रियेतून अथवा शासनाच्या सामाईक प्रवेश परीक्षाद्वारे (CET/NEET)/केंद्रीभूत प्रवेश प्रकियेद्वारे (CAP) प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना ते त्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करेपर्यंतच्या कालावधीसाठी लागू राहील. मात्र सदर प्रवेश प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर (Against CAP) संस्था स्तरावर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना जरी अशा प्रवेशांना नियंत्रण समितीने मान्यता दिली असली तरी या योजनेचा लाभ मिळणार नाही.

ब) **उच्च व तंत्रशिक्षण विभागांतर्गत चालविण्यात येत असलेले अभ्यासक्रम :-** राज्यातील विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतनांसमवेत शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविली जाणारी व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना लागू राहील.

या योजनेमध्ये खालील अभ्यासक्रमांचा समावेश राहील :-

पदविका	**पदवी**	**पदव्युत्तर पदवी**
अभियांत्रिकी	अभियांत्रिकी	एम.बी.ए./एम.एम.एस.
औषधनिर्माणशास्त्र	औषधनिर्माणशास्त्र	एम.सी.ए.
एचएमसीटी	एचएमसीटी	--
--	वास्तुशास्त्र	--

क) **कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागांतर्गत चालविण्यात येत असलेले अभ्यासक्रम** :- राज्यातील चारही कृषी विद्यापीठांतर्गत कार्यरत असलेल्या मान्यता प्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित विद्यालये/ महाविद्यालयांमधील शासकीय कोटयातून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना महाराष्ट्र कृषी शिक्षण व संशोधन परिषदेने निर्धारित केलेल्या दराप्रमाणे शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती पुढील अभ्यासक्रमांसाठी ही प्रतिपूर्ती योजना लागू राहील.

१) कृषी विद्यालये (पदविका)
२) दुग्ध व्यवसाय विकास (पदविका)
३) कृषी व संलग्न विषयांची महाविद्यालये (पदवी व पदव्युत्तर)
४) कृषी जैव तंत्रज्ञान महाविद्यालये (पदवी व पदव्युत्तर)
५) कृषी अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालये (पदवी व पदव्युत्तर)

ड) इयत्ता १० वी ची शालांत परीक्षा (एस.एस.सी. / सी.बी.एस.सी. व तत्सम) उत्तीर्ण झाल्यानंतरचे महाराष्ट्र राज्य तंत्र शिक्षण मंडळाचे पूर्ण वेळ अभ्यासक्रम.

इ) तसेच यापूढे भविष्यात विद्यापीठ अनुदान आयोग तसेच अन्य विद्यापीठांमार्फत ज्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमास मान्यता मिळेल असे सर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना सदरची योजना लागू राहील.

२) अर्जदाराची पात्रता व महाविद्यालयांची पात्रता अटी व शर्ती:-

राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थामधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांची पात्रता, महाविद्यालयांची पात्रता अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे आहेत.

१. प्रवेशित विद्यार्थी हा अनुसूचित जमातीचा असावा.
२. सदर योजनेचा लाभ घेणारा विद्यार्थी महाराष्ट्र राज्याचा रहिवासी असावा. त्याबाबत विद्यार्थ्याकडे त्यांचे स्वत:चे अधिवास प्रमाणपत्र असणे आवश्यक आहे.
३. एकाच पालकांच्या सर्व मुलांना या योजनेतंर्गत शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीचे लाभ देण्यात येईल.
४. या योजनेतंर्गत शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीचे लाभ घेणाऱ्या विद्यार्थ्याने इतर कोणत्याही शासकीय शिष्यवृत्तीच्या/ शुल्क प्रतिपूर्तीचा लाभ घेतलेला नसावा.
५. ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रु. २.५० लाखापेक्षा जास्त असेल ते विद्यार्थी या योजनेंतर्गत पात्र ठरतील. त्याचप्रमाणे ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रु. २.५० लाखापेक्षा कमी असेल ते विद्यार्थी भारत सरकार पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्तीचा लाभ घेण्यासाठी पात्र राहतील. तसेच केंद्र शासनामार्फत ज्या ज्या वेळी पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्तीसाठी उत्पन्न मर्यादेत वाढ होईल, त्यानुसार ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न सदर वाढीव उत्पन्न मर्यादेपेक्षा जास्त असेल ते विद्यार्थी या योजनेंतर्गत पात्र ठरतील.
६. विद्यार्थी हा माध्यमिक, उच्च माध्यमिक किंवा मान्यताप्राप्त विद्यापीठ/बोर्डाची समकक्ष परीक्षा उत्तीर्ण असावा.
७. व्यावसायिक अभ्यासक्रमास प्रवेश घेते वेळेस जात वैधता प्रमाणपत्र बंधनकारक आहे.

८. अभिमत विद्यापीठ व खाजगी स्वंयअर्थसहाय्यीत विद्यापिठातील अभ्यासक्रमासाठी शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ मिळणार नाही.

९. एखादा विद्यार्थी नोकरीत आहे आणि नोकरीत असताना एखाद्या अभ्यासक्रमात प्रवेश घेतला असेल तर त्याचा सदर अभ्यासक्रमा दरम्यान विनावेतन रजा मंजूर केलेली असेल तर तो सदर योजनेसाठी पात्र असेल अन्यथा अपात्र असेल.

१०. शासन व विद्यापीठ मान्यताप्राप्त, अनुदानित, विनाअनुदानित व खाजगी व्यावसायिक अभ्यासक्रम चालविणाऱे महाविद्यालये तसेच (पब्लिक प्रायवेट पार्टनरशिप) पीपीपी योजनेंतर्गत येणारी महाविद्यालये/संस्था या योजनेतंर्गत लाभ मिळणेसाठी पात्र असतील.

११. विद्यार्थ्याने प्रवेश घेतलेल्या महाविद्यालयास तसेच अभ्यासक्रमास शासनाची व संबंधित विद्यापिठाची/बोर्डाची/प्राधिकरणाची मान्यता असणे आवश्यक आहे.

१२. सदर योजनेखाली नवीन प्रवेशित विद्यार्थ्याचे आवेदन पत्र विहीत नमुन्यात भरुन घेण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबधित महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांची राहील.

१३. महाविद्यालयास प्राप्त झालेले परिपूर्ण अर्ज छाननी करुन त्यास मंजुरी देण्याची कार्यवाही महाविद्यालयाच्या प्राचार्य यांनी प्रचलित नियमानुसार करावी व त्याची प्रत संबधित महाविद्यालयांनी जतन करुन ठेवावी

१४. एका विद्यार्थ्यास एकच अभ्यासक्रम पूर्ण होई पर्यंत शिष्यवृत्ती लागू राहील.

१५. अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शासकीय व मान्यताप्राप्त विद्यापीठ संलग्न अनुदानित / विना अनुदानित उच्च माध्यमिक वर्ग / कनिष्ठ महाविद्यालय /महाविद्यालयात प्रवेश घेण्यासाठी पुरविण्यात येणाऱ्या माहिती पुस्तकासोबत यापुढे शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्ती या योजनेची माहिती जोडण्यात यावी.

१६. महाविद्यालयातील नवीन व नुतनीकरण अर्जाची नोंद संबंधित महाविद्यालयाने विहित नोंदवह्यांमध्ये अद्ययावत ठेवावी.

१७. शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्ती शुल्काचे उपयोगिता प्रमाणपत्र संबंधित महाविद्यालयाने दरवर्षी संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांच्याकडे सादर करणे बंधनकारक आहे.

१८. शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्ती शुल्काच्या संदर्भात संबंधित कनिष्ठ महाविद्यालय/ महाविद्यालयाची तपासणी व चौकशी करण्याचे अधिकार संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीस राहतील.

१९. महाडिबीटी पोर्टल आज्ञावली वर महाविद्यालयाच्या लॉगीन वर व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीचा अर्ज प्रलंबित राहील्यास अथवा महाविद्यालयाने अर्जाची दखल न घेतल्यास त्यास संबंधित महाविद्यालय जबाबदार राहील व त्या विद्यार्थ्याकडून कोणत्याही प्रकारची फी वसूल करता येणार नाही.

२०. सदर योजनेच्या लाभाकरिता शासकीय किंवा अनुदानित शैक्षणिक संस्था वा शासकीय विद्यापीठ वगळून अन्य सर्व खाजगी विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थामधील पात्र विद्यार्थ्यांचे प्रवेश व विद्यार्थ्यांकडून आकारावयाचे असलेले शिक्षण शुल्क हे महाराष्ट् विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक नियम, २०१५ मधील तरतुदीनुसार शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडून वर्ष सुरु होण्याअगोदर प्रत्येक वर्षी निश्चित करुन अंतिम करणे आवश्यक राहील. शैक्षणिक शुल्कनिर्धारण अभावी विद्यार्थ्यांचे आर्थिक अथवा

शैक्षणिक नुकसान झाल्यास अथवा विलंब झाल्यास संबंधित महाविद्यालयाचे प्राचार्य सर्वस्वी जबाबदार राहतील.

२१. सदरहू कार्यपद्धती सन २०२१-२२ या शैक्षणिक वर्षापासून लागू राहील.

३) व्यावसायिक व तत्सम अभ्यासक्रम शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेच्या वितरणाचे वार्षिक वेळापत्रक:-

सदर योजना सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षा पासून महाडीबिटी पोर्टलवरुन ऑनलाईन पद्धतीने राबविण्यात येत असुन पी.एफ.एम.एस. सिस्टिमद्वारे डिबीटी प्रणालीद्वारे विद्यार्थी व महाविद्यालयांना शिष्यवृत्ती रक्कम त्यांच्या बँक खात्यावर जमा केली जाते. या योजनेतंर्गत अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांच्या व्यावसायिक व तत्सम अभ्यासक्रमांचे शुल्क प्रतिपूर्ती करण्याचे वार्षिक वेळापत्रक खालील प्रमाणे अवंलबिण्यात यावे.

१. शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर माहे जुन मध्ये नवीन प्रवेशित व जुन्या अर्जांचे नुतनीकरण करणे आवश्यक असलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी महाडिबीटी पोर्टल वर अर्ज नोंदणी सुरु करणे. तसेच माहे डिसेंबर अखेरपर्यंत ऑनलाईन अर्ज नोंदणीसाठी महाडिबीटी पोर्टल चालु ठेवणे. त्यानंतर विद्यार्थ्यांसाठी ऑनलाईन अर्ज नोंदणी बंद करण्यात यावी.

२. शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर माहे जुन नंतर महाविद्यालयांसाठी महाडिबीटी पोर्टल सुरु करणे. या कालावधीत महाविद्यालय शुल्क मंजुरी, नवीन अभ्यासक्रम ऑनलाईन प्रणालीमध्ये अद्ययावत करणे व इतर तांत्रिक बाबी पुर्ण करुन महाविद्यालय स्तरावर प्राप्त अर्ज निकाली काढावेत व प्रकल्प स्तरावर मंजुरीस्तव पाठविण्यात यावे. माहे जानेवारी अखेर महाविद्यालयांसाठी ऑनलाईन पोर्टल बंद करण्यात यावे. तसेच शैक्षणिक वर्षात विद्यार्थ्यांचे अर्ज भरुन घेणे ही सर्वस्वी जबाबदारी महाविद्यालयाची राहील.

३. शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर माहे जुन नंतर प्रकल्प कार्यालयांसाठी महाडिबीटी पोर्टल सुरु करण्यात यावे. या कालावधीत महाविद्यालयांकडून प्राप्त अर्ज वेळोवेळी निकाली काढणे कामी प्रकल्प कार्यालयांसाठी पोर्टल कायमस्वरुपी सुरु ठेवण्यात यावे. जेणे करुन प्रलंबित अर्ज तात्काळ निकाली निघतील.

४. उपरोक्त वेळापत्रकामध्ये काही अपवादात्मक कारणास्तव अडचण उद्भवल्यास सदर आकस्मिक परिस्थितीनुसार वेळापत्रकामध्ये बदल करण्याबाबत शासन स्तरावरुन आदेश निर्गमित करण्यात येतील.

४) योजनेतंर्गत देय असलेले शुल्काचे लाभ:-

व्यावसायिक व तत्सम अभ्यासक्रम शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेतंर्गत पात्र विद्यार्थ्यांना त्यांच्या अभ्यासक्रमनिहाय खालीलप्रमाणे शुल्क मंजुरी देण्यात यावी.

१. निर्वाह भत्ता:- या योजनेसाठी पात्र असलेल्या विद्यार्थ्यांना निर्वाह भत्ता देय नाही.

२. शैक्षणिक शुल्क व इतर भत्ते:- शासन/विद्यापीठ/शिक्षण शुल्क प्राधिकरण/कृषी विद्यापीठ/ इतर संबंधित शुल्क प्राधिकरणे यांनी वेळोवेळी शैक्षणिक वर्षनिहायमान्यता दिलेल्या शुल्कांचा लाभ अनुसुचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना मिळावा. परंतु विद्यार्थ्यांना परत मिळणारे (Refundable) शुल्क मंजुर करण्यात येऊ नये.

३. सन २०१८-१९ पासून महाडिबीटी प्रणालीद्वारे अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना सदर योजनेंतर्गत शैक्षणिक लाभ महाडिबीटी प्रणालीद्वारे अदायगीसाठी इतर शुल्काच्या १६

बाबी पुढीलप्रमाणे असतील. १) प्रवेश फी (अनुदानित/विनाअनुदानित), २) प्रयोगशाळा शुल्क, ३) ग्रंथालय शुल्क, ४) जिमखाना शुल्क, ५) विविध गुणदर्शन/उपक्रम शुल्क, ६) महाविद्यालय मासिक (Magazine) शुल्क, ७) संगणक प्रशिक्षण शुल्क, ८) नोंदणी शुल्क, ९) विद्यापीठ विकास निधी, १०) विद्यापीठ क्रीडा निधी, ११) विद्यापीठ अश्वमेध निधी, १२) विद्यापीठ वैद्यकीय मदत निधी, १३) विद्यापीठ विद्यार्थी सहाय्य निधी, १४) विद्यापीठ विद्यार्थी विमा निधी, १५) युथ फेस्टिवल निधी, १६) विद्यार्थी ओळखपत्र शुल्क

इतर शुल्काच्या वरील १६ बाबीच्या शुल्काची अचूक परिगणना करुन, बाबनिहाय शुल्क अंतिम करुन सदर शुल्क हे सक्षम प्राधिकरण/प्राधिकारी/प्रशासकीय विभाग / संबंधित विद्यापीठ यांच्या मान्यतेने महाडिबीटी पोर्टलवर अपलोड केल्याचे संबंधित महाविद्यालयाने प्रमाणित करणे अनिवार्य राहील.

इतर शुल्कामध्ये समाविष्ट १६ बाबींपैकी एखाद्या बाबीचे शुल्क अवास्तव असल्याचे तसेच सदर शुल्कास सक्षम प्राधिकारी यांची मान्यता नसल्याचे निदर्शनास आल्यास व त्याद्वारे शासनाचे आर्थिक नुकसान झाल्यास, त्यासाठी संबंधित महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांना व्यक्तिश: जबाबदार धरण्यात येवून, शासनाची आर्थिक फसवणूक केल्याबद्दल त्यांच्याविरुद्ध नियमानुसार कारवाई करण्यात येईल.

५) <u>व्यावसायिक व तत्सम अभ्यासक्रम शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेच्या सर्वसाधारण अटी व शर्ती :-</u>

व्यावसायिक व तत्सम अभ्यासक्रम शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेंतर्गत शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीचे लाभ घेणाऱ्या अनुसुचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना या योजनेचे लाभ मिळणेसाठी योजनेच्या सर्वसाधारण अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे आहेत.

१. विद्यार्थ्याचा जातीचा दाखला हा सक्षम अधिकाऱ्यांचा असावा. या योजनेतर्गत व्यावसायिक व तांत्रिक अभ्यासक्रमांमध्ये शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना जात वैधता प्रमाणपत्र अर्जासोबत सादर करणे बंधनकारक आहे. अन्यथा विद्यार्थ्यास या योजनेचे लाभ दिला जाणार नाही. (महाडिबीटी पोर्टलवर मूळ जात वैधता प्रमाणपत्राची प्रत स्कॅन करुन अपलोड करणे आवश्यक आहे. साक्षांकित प्रत नाही.)

२. विद्यार्थ्याच्या शिक्षणात खंड पडलेला असल्यास सक्षम अधिकाऱ्याचे गॅप प्रमाणपत्र व शपथपत्र अर्जासोबत अपलोड करणे आवश्यक आहे. अशा विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत संबंधित महाविद्यालयांनी गॅप प्रमाणपत्रात विद्यार्थ्याने नमूद केलेली माहिती खरी किंवा खोटी याची पडताळणी करुन तसे प्रमाणपत्र संबंधित विद्यार्थ्यांच्या अर्जासोबत सादर करणे आवश्यक राहील. विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक दोन अभ्यासक्रमात कमाल ५ वर्षे गॅप ग्राह्य धरला जाईल. त्यापेक्षा जास्त गॅप असल्यास संबंधित विद्यार्थी पात्र ठरणार नाही.

३. या योजनेचे लाभ मंजुर करताना विद्यार्थ्याची हजेरी कमीत कमी ७५ टक्के असणे आवश्यक आहे. याबाबत प्रमाणित करण्याची जबाबदारी महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांची राहील.

४. एका विद्यार्थ्यास एकच व्यावसायिक अभ्यासक्रम पुर्ण करेपर्यंत या योजनेचे लाभ लागु राहील. (उदा:- पदविका इंजिनिअरींग, अभियांत्रिकी पदवी इ. एखाद्या विद्यार्थ्याने व्यावसायिक बी. एड. नंतर अव्यावसायिक एम.ए. अभ्यासक्रम पुर्ण केला तर त्या विद्यार्थ्यास पुढील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी लाभ मिळणार नाही. परंतु, दुसऱ्या

अव्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी उदा. एम. फिल, पी.एच.डी. अभ्यासक्रमासाठी लाभ मिळेल. कोणत्याही दोन व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी सदर योजना लागु राहील.

५. विद्यार्थ्याने ज्या अभ्यासक्रमासाठी या योजनेचे लाभ घेतला आहे तो अभ्यासक्रम पुर्ण केला पाहीजे. जर तो अभ्यासक्रम अर्धवट सोडला व दुसऱ्या अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेतला तर दुसऱ्या अभ्यासक्रमासाठी लाभ अनुज्ञेय होणार नाही. परंतु अशा विद्यार्थ्यांनी अर्धवट सोडलेल्या अभ्यासक्रमाची शुल्क प्रतिपूर्ती शासनास परत केल्यास अशा विद्यार्थ्यांना दुसऱ्या अभ्यासक्रमासाठी अनुज्ञेय राहील. (उदा:- एका विद्यार्थ्याने प्रथम वर्ष डिप्लोमा इंजिनिअरींगला प्रवेश घेऊन लाभ घेतला व नंतर द्वितीय वर्ष डिप्लोमा इंजिनिअरींगला प्रवेश न घेता प्रथम वर्ष डिप्लोमा फार्मसी या अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतला तर डिप्लोमा फार्मसी या अभ्यासक्रमासाठी लाभ अनुज्ञेय होणार नाही. परंतु, जर या विद्यार्थ्याने प्रथम वर्ष डिप्लोमा इंजिनिअरींग या अभ्यासक्रमासाठी घेतलेली लाभ शासनास चलनाद्वारे परत केल्यास तो प्रथम वर्ष डिप्लोमा फार्मसी या अभ्यासक्राच्या लाभासाठी पात्र राहील.)

६. अनुसूचित जमातीच्या महाराष्ट्राबाहेरील राज्यांतील विद्यार्थ्यांना या राज्यात शिक्षण घेत असले तरी महाराष्ट्र शासनातर्फे या योजनेचे लाभ मंजुर करण्यात येणार नाही.

७. ज्या विद्यार्थ्यांनी एका टप्प्यापर्यंत शिक्षण पुर्ण केलेले आहे व पुन्हा त्याच शिक्षणाच्या समान असलेल्या किंवा खालच्या टप्प्यात असलेल्या परंतु वेगळे विषय असलेल्या अभ्यासक्रमासाठी त्या विद्यार्थ्यांना या योजनेचे लाभ मिळणार नाही. शासनाने शिक्षणाबाबतीत विहित केलेल्या टप्प्यांनुसारच (पदविका-पदवी-पदव्युत्तर पदवी याप्रमाणे) घेतलेल्या शिक्षणासाठी या योजनेचे लाभ मंजुर करता येईल. (उदा. अभियांत्रिकी पदवी करुन नंतर एल.एल.बी. करणे, कृषी पदविकेनंतर अभियांत्रिकी पदविका करणे वगैरे या प्रकारे प्रवेशित अभ्यासक्रमासाठी या योजनेचे लाभ मिळणार नाही.)

८. जे विद्यार्थी कला/वाणिज्य/विज्ञान शाखेच्या पदवी किंवा पदव्युत्तर पदवी अंतिम परिक्षेत उत्तीर्ण अथवा अनुत्तीर्ण झालेले असतील व त्यानंतर त्या विद्यार्थ्यांनी एखाद्या व्यावसायिक/तांत्रिक प्रमाणपत्र परीक्षा/पदविका/पदवी अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतल्यास तो विद्यार्थी पात्र राहील. परंतु, त्यानंतर संबंधित विद्यार्थ्यास अभ्यासक्रमामध्ये कोणताही बदल करता येणार नाही, केल्यास पुढील अभ्यासक्रमांसाठी या योजनेचे लाभ मळिणेसाठीअपात्र रहील.

९. या योजनेतंर्गत व्यावसायिक अभ्यासक्रमामधील अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम, आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रम, तंत्र शिक्षण निगडीत पदविका, पदवी व पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम, थेट द्वितीय वर्ष अभियांत्रिकी व औषधनिर्माण शास्त्र अभ्यासक्रम व तत्सम व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी ज्या अनुसुचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांचे प्रवेश सामाईक प्रवेश परीक्षा (CET& Associate CET), शासनाची केंद्रिभुत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे (CAP ROUND) झालेले आहेत, अशा विद्यार्थ्यांना सदर योजना लागु राहील. आरक्षणाचा लाभ न घेता गुणवत्तेनुसार खुल्या जागांवर (CET & Associate CET) किंवा केंद्रिभुत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे (CAP ROUND) प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यानांही सदर योजना लागु राहील. तसेच, ज्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी शासनाची CET किंवा केंद्रिभुत प्रवेशप्रक्रिया नाही व १२ वीच्या गुणांच्या आधारे प्रवेश झालेला आहे अशा विद्यार्थ्यांना

सुद्धा सदर योजना लागु राहील. परंतु, ज्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांचे प्रवेश Institutional level Quota व Management level Quota तसेच Spot Round किंवा Mock up Round द्वारे झालेला आहे त्या विद्यार्थ्यांना सदर योजना लागु होणार नाही.

१०.सदर योजनेंतर्गत देण्यात येणारा लाभ हा शासनाने निश्चित केलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी केवळ महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठीच मर्यादित राहील.

११.व्यावसायिक अभ्यासक्रमास ज्या विद्यार्थ्यांचे प्रवेश हे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे (CAP ROUND) घेतले आहे, अशाच विद्यार्थ्यांना सदर योजना लागू राहील. मात्र सदर प्रवेश प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर संस्थास्तरावर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना जरी अशा प्रवेशांना प्रवेश नियंत्रण समितीने मान्यता दिली असली, तरी या योजनेचा लाभ होणार नाही.

१२.या योजनेमध्ये पात्र विद्यार्थी एखाद्या शैक्षणिक वर्षात अनुत्तीर्ण झाल्यास त्याच्या पुढील वर्षात अपात्र राहील. परंतु ते सत्र उत्तीर्ण झाल्यानंतर अथवा अंशत: पास (ATKT) झाल्याने त्या अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षात प्रवेश मिळाल्यानंतर सदर योजनेच्या लाभासाठी पुन्हा पात्र राहील. परंतु, असे विद्यार्थी संपुर्ण अभ्यासक्रमाच्या कालावधीत दोन किंवा अधिक वेळा अनुत्तीर्ण झाल्याने अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसेल तर संबंधित विद्यार्थी अभ्यासक्रमाच्या उर्वरीत कालावधीसाठी सदर योजनेतर्गत कायमस्वरुपी अपात्र ठरेल.

१३.विद्यार्थी/महाविद्यालयांनी सदर योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यासाठी चुकीची व दिशाभुल करणारी माहिती सादर केल्यास त्यास उर्वरीत अभ्यासक्रमासाठी लाभ देण्यात येणार नाही. व संबंधित विद्यार्थी/महाविद्यालयाकडून सदर रकमेची वसुली व्याजासह करण्यात येईल. तसेच, विद्यार्थ्याच्या चुकीच्या वर्तनामुळे, शैक्षणिक प्रगती करीत नसल्याने किवा अनियमितपणे गैरहजर राहणे यांसारखे गैरवर्तन करीत असल्याचे निदर्शनास आल्यास त्या विद्यार्थ्यास या योजनेचा लाभ देण्यात येणार नाही.

१४. सदर योजनेच्या अंमलबजावणीबाबत कोणत्याही पुर्वसुचना न देता बदल अथवा सुधारणा करण्याचा अधिकार शासनास राहील व असे बदल केल्यामुळे कोणत्याही प्रकारचे नुकसान झाल्याबाबतचा कोणत्याही विद्यार्थ्यास व महाविद्यालयास व पालकांना शासनाच्या विरुद्ध दावा करता येणार नाही.

१५.सदर योजनेंतर्गत शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीचे लाभ प्रदान करण्यासाठी अटीची सक्ती शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ पर्यंत करण्यात आलेली नाही. आता शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ व त्यानंतर मुल्यांकन व दर्जाचे मानांकन (Assessment and Accrediation) प्राप्त करुन घेणेसाठी पात्र ठरलेल्या संस्थांना त्या पुढील शैक्षणिक वर्षाच्या अखेरपर्यंत संबंधित शिखर संस्थांकडे मानांकन प्राप्त करुन घेण्यासाठी अर्ज करणे बंधनकारक राहील. तसेच वेळोवेळी उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाकडून निर्गमित करण्यात येणाऱ्या परिपत्रकानुसार शैक्षणिक संस्थांनी मुल्यांकन व दर्जाचे मानांकन प्राप्त करुन घेणे आवश्यक राहील.

१६.शैक्षणिक वर्ष २०२१-२२ पासून संबंधित संस्थेतील अभ्यासक्रम या योजनेखालील शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्तीसाठी पात्र आहे किंवा अपात्र आहेत याची माहिती प्रथम/थेट द्वितीय वर्गाच्या प्रवेशाच्या वेळी संबंधित विद्यार्थ्याला उपलब्ध करुन देणे आवश्यक

आहे. त्याप्रमाणे विद्यार्थ्याने केंद्रिभूत प्रवेश प्रक्रियेत प्रवेश घेताना शिष्यवृत्तीसाठी अपात्र असलेल्या अभ्यासक्रमाची निवड केल्यास त्या विद्यार्थ्यांस शिष्यवृत्तीचा लाभ मिळणार नाही.

१७. व्यावसायिक अभ्यासक्रमांच्या बाबतीत आरक्षणाचा लाभ न घेता, गुणवत्तेनुसार खुल्या गटांतील जागांवर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना सदर योजनेचा लाभ अनुज्ञेय राहील. तथापि अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांस इतर प्रवर्गातील रिक्त जागांवर प्रवेश दिला असल्यास या योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यास सदर विद्यार्थी अपात्र राहील.

६) शुल्क प्रतिपूर्तीच्या वितरणाची कार्यपद्धती :-

१) सदर योजनेंतर्गत शैक्षणिक संस्थांमधील सर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या पात्र लाभार्थींचे अर्ज संगणकीय ऑनलाईन प्रणालीद्वारे स्विकारण्यात यावे.

२) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थ्यांचा आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांक नमूद करुन संबंधित विद्यार्थी प्रत्येक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या /वर्षाच्या परीक्षेस बसला असल्याबाबत संगणकीय प्रणालीद्वारे खातरजमा करुन त्या विद्यार्थ्याची सर्व माहिती शैक्षणिक संस्थेने ऑनलाईन स्वरुपात प्रमाणित करुन ऑनलाईन अर्ज सक्षम अधिकाऱ्याकडे सादर करणे आवश्यक राहील.

३) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थी हा संबंधित शैक्षणिक संस्थेत प्रवेश घेतल्याची अथवा शिक्षण घेत असल्याची व शैक्षणिक संस्थेत बनावट विद्यार्थ्यांची नोंद नसल्याची संगणकीय प्रणालीद्वारे पडताळणी करणे आवश्यक राहील.

४) सक्षम प्राधिकाऱ्यास ऑनलाईन अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर त्यामधील विद्यार्थ्याची सर्व माहिती व त्यास दिलेला प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरणाद्वारे वैध ठरविण्यात आल्याची पडताळणी करावी.

५) पात्र विद्यार्थ्यांची माहिती आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमाकांशी संबंधित शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठ यांचेकडील अथवा अन्य उपलब्ध व्यक्तिगत माहितीशी संलग्नीत झाल्यानंतर संबंधित विद्यार्थी प्रत्यक्षात शैक्षणिक संस्थेत शिकत असल्याची आणि शैक्षणिक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या परीक्षेस बसला असेल अशा व केवळ उपरोक्त नमूद सर्व अटी/शर्तींची पूर्तता करत असलेल्या पात्र विद्यार्थ्यांनाच सदर योजनेतील लाभासाठी पात्र समजण्यात येईल.

६) ज्या अभ्यासक्रमांना सत्र परीक्षा पद्धती लागू नाही, अशा अभ्यासक्रमाकरिता संबंधित विद्यार्थ्याचा प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरण व संबंधित विद्यापीठाने निश्चित केल्यानंतर विद्यापीठाच्या पटावर नोंदविण्यात आलेला नोंदणी क्रमांक तपासून संबंधित अभ्यासक्रमास प्रवेश घेणाऱ्या पात्र विद्यार्थ्याला व सहा महिन्याचे पट पडताळून त्याला प्रमाणपत्र दिल्यावर लाभासाठी निश्चित करण्यात येईल. संस्थेने खोटे प्रमाणपत्र दिल्यास संस्थेवर कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल.

७) अशा पात्र विद्यार्थ्यांची विहित मर्यादेतील प्रतिपूर्ती सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून ही थेट स्वरुपात संबंधित शिक्षण संस्थेला त्यांच्या बँक खात्यात ECS द्वारे प्रतिपूर्ती करणे आवश्यक असेल.

८) वरीलप्रमाणे पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती केल्यानंतर दरवर्षी अशा लाभार्थी विद्यार्थ्यांची अभ्यासक्रम व शैक्षणिक संस्थानिहाय सविस्तर यादी आयुक्तालयाच्या संकेतस्थळावर न चुकता प्रसिध्द करणे बंधनकारक असेल.

९) तसेच सदर योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांपोटी शासनाकडून संबंधित शैक्षणिक संस्थांना अदा करण्यात येणाऱ्या शुल्क प्रतिपूर्तीबाबत वेळोवेळी संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांनी लाभार्थ्यांची शैक्षणिक प्रगती व उपस्थिती बाबत खात्री करावी. त्यासाठी आवश्यक त्या सूचना वेळापत्रकासह सक्षम प्राधिकारी व संनियंत्रण अधिकाऱ्यांनी निर्गमित कराव्यात. तसेच या योजनेतील त्रुटी संदर्भातील निरीक्षण व फलनिष्पतीचा अहवाल प्रकल्प अधिकाऱ्यांनी आयुक्तालयामार्फत शासनास न चुकता वेळोवेळी सादर करणे अनिवार्य असेल.

१०) सदर योजनेंतर्गत व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्तीची अंमलबजावणी करण्यासाठी सक्षम प्राधिकारी म्हणून प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प व आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक यांना सनियंत्रण व समन्वयक अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

११) विद्यापीठ / शैक्षणिक संस्था / महाविद्यालय / तंत्रनिकेतने यांनी संबंधित अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांकडून प्रवेशाच्यावेळी शिक्षण शुल्काची कोणतीही रक्कम आकारु नये. तसेच कोणत्याही अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांची पिळवणूक होणार नाही, याची योग्य ती दक्षता घेण्याची जबाबदारी संबंधित शैक्षणिक संस्थांची असेल. विद्यार्थ्यांची पिळवणूक झाल्यास तसेच विद्यार्थ्यांकडून कोणत्याही प्रकारची फी आकारल्यास किंवा वसूल केल्यास संबंधित शैक्षणिक संस्था / महाविद्यालय यांच्या विरुद्ध फौजदारी स्वरुपाची कार्यवाही करण्यात येईल

१२) व्यावसायिक शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रतिपूर्तीची राज्यात अंमलबजावणी करण्याकरीता प्रत्येक प्रकल्पस्तरावर खालीलप्रमाणे समिती कार्यरत राहील.

अ.क्र.	पदनाम		समितीवरील पदनाम
१.	प्रकल्प अधिकारी	:-	अध्यक्ष
२.	सहायक प्रकल्प अधिकारी	:-	सदस्य
३.	सहायक लेखाधिकारी	:-	सदस्य

सदर समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहील:-

- संबंधित प्रकल्प कार्यालयांतर्गत व्यावसायिक शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रतिपूर्तीशी संबंधित महाविद्यालयांस भेट देऊन महाविद्यालयामार्फत विद्यार्थ्यांना पुरविण्यात येणाऱ्या सोयी-सुविधांप्रमाणे शुल्क आकारण्यात येते किंवा कसे? तसेच शासन निर्णयातील तरतूदींप्रमाणे अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना लाभ मिळत आहे किंवा कसे? विद्यार्थ्यांना उद्भवणाऱ्या अडचणी सोडविणे इ. बाबींची पाहणी करण्यात येईल. तसेच त्याबाबतचा सहामाही अहवाल शासनास सादर करावा.
- उपरोक्त मूद्द्याच्या अनुषंगाने महाविद्यालयाच्या तपासणीमध्ये काही अडचण उद्भवल्यास त्याप्रमाणे संबंधित संस्थेवर / महाविद्यालय / प्राचार्य यांचेवर दंडनिय स्वरुपाची तथा फौजदारी स्वरुपाची कारवाई संबंधित समितीने करावी.

- व्यावसायिक शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेच्या वर नमूद सुधारीत अंमलबजावणीच्या पद्धतीबाबत व योजनेच्या फलनिष्पती संदर्भात न चुकता सविस्तर आढावा घ्यावा. तसेच आढाव्याअंती आवश्यकतेनुसार योजनेच्या अंमलबजावणीत तसेच शासन निर्णयात सुधारणा करण्याचा अधिकार शासनास राहील.

७) या बाबीवर होणारा खर्च मागणी क्रमांक टी-५, मुख्य लेखाशिर्ष २२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण-राज्य योजनांतर्गत योजना-(०१)(३३) वैद्यकीय व तत्सम अभ्यासक्रमासाठी अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्त्या (२२२५ ३५२९) ३४, शिष्यवृत्त्या व विद्यावेतने या लेखाशिर्षाअंतर्गत मंजूर तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

प्रस्तूत शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२२०११७१७३१४२३०२४ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने सांक्षाकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार वा नावाने.

VIJESING FATTESING VASAVE

Digitally signed by VIJESING FATTESING VASAVE
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=TRIBAL DEVELOPMENT DEPARTMENT, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=c4f0e8608020fad0064f5bd3c615be5666dc0af54fcf5038cc18559d51a472ba, pseudonym=DDE30B7B971C12AC5E78F6BE2C672CA11B7A98CE, serialNumber=2182F4F20DAA6841AB430B2FD812E7B5D3A883E72EFA574CA5E29FF528BC8015, cn=VIJESING FATTESING VASAVE
Date: 2022.01.17 17:34:08 +05'30'

(वि. फ. वसावे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा. राज्यपालांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
२) मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३) मा. उपमुख्यमंत्री महोदयांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४) सर्व मा. मंत्री /मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५) सर्व विधानसभा /विधानपरिषद सदस्य
६) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
७) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८) अपर मुख्य सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०) अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११) प्रधान सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३) प्रधान सचिव, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१४) प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५) प्रधान सचिव, इतर मागासवर्गीय व बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१६) सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१७) कुलगुरु, सर्व विद्यापीठे
१८) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिध्दीसाठी)

१९) आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक
२०) आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे
२१) आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२२) अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे, नाशिक, नागपूर, अमरावती
२३) सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प
२४) संचालक, वि.जा.भ.ज.,इ.मा.व. व वि.मा.प्र. संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२५) संचालक, उच्च व तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२६) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२७) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र -१/२, मुंबई /नागपूर
२८) महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर
२९) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
३०) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
३१) निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई
३२) सर्व मान्यताप्राप्त राजकीय पक्षाची कार्यालये
३३) सर्व सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव / कक्ष अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३४) निवडनस्ती (का-१२)

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना कार्यपद्धती बाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :- शिष्यवृ-२०२१/प्र.क्र.९०/का-१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक :-१७ जानेवारी, २०२२.

संदर्भ :- १) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आदिशि-१२०४/प्र.क्र.९/का-१२, दिनांक ०९.०८.२००४
२) जनजाती मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे दिनांक ०१.०७.२०१० रोजीच्या मार्गदर्शक सूचना
३) जनजाती मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांचे दिनांक २१.०६.२०११ व दिनांक २३.०५.२०१३ रोजीची पत्रे
४) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आविवि-२०१७/प्र.क्र.४०/का-१२, दिनांक १९.०८.२०१७

प्रस्तावना :-

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना संदर्भाधिन क्रमांक १ च्या शासन निर्णय दिनांक ०९.०८.२००४ अन्वये शिष्यवृत्ती वितरीत करण्याची कार्यपद्धती नमूद केली आहे.

२. संदर्भाधिन क्रमांक ३ अन्वये जनजाती मंत्रालय, भारत सरकार यांच्या दिनांक २३.०५.२०१३ च्या पत्रान्वये सन २०१३-१४ या शैक्षणिक वर्षापासून अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांची उत्पन्न मर्यादा रु. २.५० लक्ष इतकी करण्यात आलेली आहे.

३. सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून आदिवासी विकास विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध शैक्षणिक योजना चांगल्या व पारदर्शक पद्धतीने अंमलबजावणी करण्याकरिता व पात्र विद्यार्थ्यांना लाभ देण्यासाठी विद्यार्थ्यांच्या आधार संलग्नीत बँक खात्यात थेट रक्कम जमा करण्याच्या अनुषंगाने संदर्भाधिन क्रमांक ४ च्या शासन निर्णय दिनांक १९.०८.२०१७ अन्वये नियम लागू करण्यात आले आहे.

४. सदर योजना सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून महाडिबीटी पोर्टलवरुन राबविण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला असून सदर पोर्टलवरुन अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती मंजुरीची कार्यवाही करण्यात येते. अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना संदर्भाधिन क्रमांक १ च्या शासन निर्णय दिनांक ०९.०८.२००४ अन्वये वितरीत करण्याची कार्यपद्धती नमूद केली असून सदरचा शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत असून अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेचे लाभ देण्याच्या अनुषंगाने नव्याने कार्यपद्धती तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

<u>शासन निर्णय</u> :-

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना संदर्भाधिन क्रमांक १ च्या शासन निर्णय दिनांक ०९.०८.२००४ अन्वये वितरीत करण्याची कार्यपद्धती नमूद केली असून सदरचा शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत आहे. अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती वितरीत करण्याच्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे सुधारीत नियमावली निश्चित करण्यात येत आहे.

१) <u>योजनेचे स्वरुप</u> :-

भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना ही सन १९५९-६० या वर्षापासून केंद्र शासनाकडून राज्य शासनाकडे हस्तांतरीत करण्यात आलेली आहे. या योजनेखाली अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमाच्या गटानुसार निर्वाह भत्ता अदा केला जातो. याबरोबरच शिक्षण फी, परीक्षा फी व कनिष्ठ महाविद्यालय/वरीष्ठ महाविद्यालयांची देय असलेली सक्तीची इतर फी इ. खर्चाची प्रतिपूर्ती केली जाते. सदर योजनेखाली विद्यार्थ्यांच्या पालकाचे वार्षिक उत्पन्न मर्यादा संदर्भाधीन क्र.०३ अन्वये रुपये २.५० लाख इतकी निश्चित करण्यात आलेली आहे. जनजाती मंत्रालय, भारत सरकार यांच्याकडून वेळोवेळी निर्गमित करण्यात येणाऱ्या मार्गदर्शक तत्वानुसार पालकांच्या उत्तन्न मर्यादेमध्ये बदल करण्यात येतो.

सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेचे लाभ महाडिबीटी पोर्टलवरुन अदा करण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. सदर योजनेसाठी पात्र असलेल्या विद्यार्थ्यांना महाडिबीटी पोर्टलवरुन त्यांच्या आधार लिंक बँक खात्यात शिष्यवृत्ती जमा करण्याची कार्यवाही करण्यात येते.

<u>२) अर्जदाराची पात्रता व महाविद्यालयांची पात्रता अटी व शर्ती:-</u>

भारत सरकार पोस्ट मॅट्रिक शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत शिष्यवृत्तीचा लाभ घेणाऱ्या अनुसुचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांची पात्रता, महाविद्यालयांची पात्रता अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे आहेत.

१. प्रवेशित विद्यार्थी हा अनुसूचित जमातीचा असावा. विद्यार्थ्यांकडे सक्षम अधिकाऱ्याने दिलेला जातीचा दाखला असणे आवश्यक आहे.
२. सदर योजनेचा लाभ घेणारा विद्यार्थी महाराष्ट्र राज्याचा रहिवासी असावा. त्याबाबत विद्यार्थ्याकडे त्यांचे स्वत:चे अधिवास प्रमाणपत्र असणे आवश्यक आहे.
३. एकाच पालकांच्या सर्व मुलांना या योजनेतंर्गत शिष्यवृत्तीचे लाभ देण्यात येईल.
४. सदर योजनेचा लाभ विद्यार्थ्यांच्या आधारसंलग्न बॅक खात्यात जमा करण्यात येत असल्यामुळे, विद्यार्थ्यांनी त्यांचे बँक खाते क्रमांक अर्जात नमूद करण्यापूर्वी सदर बँक खाते कार्यरत असलेबाबत खातरजमा करावी. विद्यार्थ्यांने स्वत:चा आधार क्रमांक आपले बँक खात्याशी संलग्न करणे बंधनकारक राहील.
५. ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रु. २.५० लाख व त्यापेक्षा कमी असेल ते विद्यार्थी शिष्यवृत्तीसाठी पात्र ठरतील. तसेच केंद्र शासनामार्फत ज्या ज्या वेळी पोस्ट

मॅट्रीक शिष्यवृत्तीसाठी उत्पन्न मर्यादेत वाढ होईल, त्यानुसार या योजनेसाठी पालकाची वार्षिक उत्पन्न मर्यादा लागू राहील.

६. या योजनेतंर्गत शिष्यवृत्तीचा लाभ घेणाऱ्या विद्यार्थ्याने इतर कोणत्याही शासकीय शिष्यवृत्तीचा / शुल्क प्रतिपूर्तीचा लाभ घेतलेला नसावा.

७. सदर योजनेखाली नवीन प्रवेशित विद्यार्थ्याचे आवेदन पत्र विहीत नमुन्यात भरुन घेण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबधित महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांची राहील.

८. कनिष्ठ महाविद्यालय व महाविद्यालयास प्राप्त झालेले परिपूर्ण अर्ज छाननी करुन त्यास मंजुरी देण्याची कार्यवाही महाविद्यालयाच्या प्राचार्य यांनी प्रचलित नियमानुसार करावी व त्याची प्रत संबधित महाविद्यालयांनी जतन करुन ठेवावी

९. विद्यार्थी हा माध्यमिक, उच्च माध्यमिक किंवा मान्यताप्राप्त विद्यापीठ/बोर्डाची समकक्ष परीक्षा उत्तीर्ण असावा.

१०. अभिमत विद्यापीठ व खाजगी स्वंयअर्थसहाय्यीत विद्यापिठातील अभ्यासक्रमासाठी शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ मिळणार नाही.

११. शासन व विद्यापीठ मान्यताप्राप्त, अनुदानित, विनाअनुदानित व खाजगी कनिष्ठ, वरिष्ठ व व्यावसायिक अभ्यासक्रम चालविणारे महाविद्यालये तसेच (पब्लिक प्रायवेट पार्टनरशिप) पीपीपी योजनेंतर्गत येणारी महाविद्यालये / संस्था या योजनेतंर्गत शिष्यवृत्तीचा लाभ मिळणेसाठी पात्र असतील.

१२. विद्यार्थ्याने प्रवेश घेतलेल्या महाविद्यालयास तसेच अभ्यासक्रमास शासनाची व संबंधित विद्यापिठाची/बोर्डाची मान्यता असणे आवश्यक आहे.

१३. भारत सरकार शिष्यवृत्ती योजनेचा अर्ज भरतेवेळेस विद्यार्थ्यांचा शैक्षणिक खंड असल्यास त्याने सक्षम अधिकाऱ्यांचे प्रतिज्ञापत्र जोडणे आवश्यक राहील. विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक अभ्यासक्रमातील खंड कमाल ५ वर्षे असावा. त्यापेक्षा जास्त खंड असेल तर संबंधित विद्यार्थी शिष्यवृत्तीसाठी पात्र ठरणार नाही.

१४. एका विद्यार्थ्यास एकच अभ्यासक्रम पूर्ण होईपर्यंत शिष्यवृत्ती लागू राहील.

१५. भारत सरकार शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ घेणारा विद्यार्थी शासकीय वसतिगृहात प्रवेशित असल्यास किंवा पंडीत दीनदयाळ उपाध्याय स्वयंम योजनेचा लाभ घेत असल्यास सदर विद्यार्थ्यांस १/३ दराने निर्वाह भत्ता दिला जाईल. विद्यार्थी शासकीय वसतिगृहात प्रवेशित आहे किंवा पंडीत दीनदयाळ उपाध्याय स्वयंम योजनेचा लाभ घेत आहे, याबाबत तपासणी करण्याची जबाबदारी सर्वस्वी संबंधित महाविद्यालयांची राहील. जेणेकरुन विद्यार्थ्यास निर्वाहभत्ता जादा प्रमाणात मंजुर होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

१६. विद्यार्थ्यांने डुप्लीकेट टि.सी. वर प्रवेश घेतला असल्यास त्याने मूळ टि.सी. सादर केल्यानंतरच त्यास शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यात यावी.

१७. विद्यार्थ्यांने जातीचा दाखला, उत्पन्न दाखला, जात वैधता प्रमाणपत्र, शैक्षणिक खंड प्रमाणपत्र व इतर शैक्षणिक दाखले चुकीचे/खोटे तसेच विलंबाने अर्ज सादर करणे, तसेच अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक नुकसान झाल्यास सदर महाविद्यालय व प्राचार्य यांची जबाबदारी राहील. तसेच चुकीच्या पद्धतीने शिष्यवृत्ती मिळविण्याचा अवलंब केल्यास तसे निदर्शनास आल्यास, सदर संस्थेवर / महाविद्यालय

/ व प्राचार्य यांचेवर दंडनिय स्वरुपाची तथा फौजदारी स्वरुपाची कारवाई संबंधित कार्यक्षेत्रात येणाऱ्या प्रकल्प अधिकरी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांनी करावी.

१८.अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शासकीय व मान्यताप्राप्त विद्यापीठ संलग्न अनुदानित / विना अनुदानित उच्च माध्यमिक वर्ग / कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयात प्रवेश घेण्यासाठी पुरविण्यात येणाऱ्या माहिती पुस्तकासोबत यापुढे भारत सरकार शिष्यवृत्ती योजनेची माहिती जोडण्यात यावी.

१९. महाविद्यालयातील नवीन व नुतनीकरण शिष्यवृत्ती अर्जाची नोंद संबंधित महाविद्यालयाने विहित नोंदवह्यांमध्ये अद्ययावत ठेवावी.

२०.भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती शुल्काचे उपयोगिता प्रमाणपत्र संबंधित महाविद्यालयाने दरवर्षी प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांच्याकडे सादर करणे बंधनकारक आहे.

२१. भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती शुल्काचा संदर्भात संबंधित कनिष्ठ महाविद्यालय/ महाविद्यालयाची तपासणी व चौकशी करण्याचे अधिकार संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीस राहतील.

२२.सदर योजनेच्या लाभाकरिता शासकीय किंवा अनुदानित शैक्षणिक संस्था वा शासकीय विद्यापीठ वगळून अन्य सर्व खाजगी विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थामधील पात्र विद्यार्थ्यांचे प्रवेश व विद्यार्थ्यांकडून आकारावयाचे असलेले "शिक्षण शुल्क" हे "महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक नियम, २०१५" मधील तरतुदीनुसार शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडून वर्ष सुरु होण्याअगोदर प्रत्येक वर्षी निश्चित करुन अंतिम करणे आवश्यक राहील. शैक्षणिक शुल्कनिर्धारण अभावी विद्यार्थ्यांचे आर्थिक अथवा शैक्षणिक नुकसान झाल्यास अथवा विलंब झाल्यास संबंधित महाविद्यालयाचे प्राचार्य सर्वस्वी जबाबदार राहतील.

२३.सदरहू कार्यपद्धती सन २०२१-२२ या शैक्षणिक वर्षापासून लागू राहील.

<u>३) भारत सरकार शिष्यवृत्ती वितरण वार्षिक वेळापत्रक:-</u>

सदर योजना सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून "महाडीबिटी" पोर्टलवरुन ऑनलाईन पद्धतीने राबविण्यात येत असुन पी.एफ.एम.एस. सिस्टिमद्वारे डिबीटी प्रणालीद्वारे विद्यार्थी व महाविद्यालयांना शिष्यवृत्ती रक्कम त्यांच्या बँक खात्यावर जमा केली जाते. या योजनेतंर्गत अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती वितरीत करण्याचे वार्षिक वेळापत्रक खालील प्रमाणे अवंलबिण्यात यावे.

१. शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर माहे जुन मध्ये नवीन प्रवेशित व जुन्या अर्जांचे नुतनीकरण करणे आवश्यक असलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी महाडिबीटी पोर्टल वर अर्ज नोंदणी सुरु करणे. तसेच **माहे डिसेंबर अखेरपर्यंत** ऑनलाईन अर्ज नोंदणीसाठी महाडिबीटी पोर्टल चालु ठेवणे. त्यानंतर विद्यार्थ्यांसाठी ऑनलाईन अर्ज नोंदणी बंद करण्यात यावी.

२. शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर माहे जुन नंतर महाविद्यालयांसाठी महाडिबीटी पोर्टल सुरु करणे. या कालावधीत महाविद्यालय शुल्क मंजुरी, नवीन अभ्यासक्रम ऑनलाईन

प्रणालीमध्ये अद्ययावत करणे व इतर तांत्रिक बाबी पुर्ण करुन महाविद्यालय स्तरावर प्राप्त अर्ज निकाली काढावेत व प्रकल्प स्तरावर मंजुरीस्तव पाठविण्यात यावे. **माहे जानेवारी अखेर** महाविद्यालयांसाठी ऑनलाईन पोर्टल बंद करण्यात यावे.

३. शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर माहे जुन नंतर प्रकल्प कार्यालयांसाठी महाडिबीटी पोर्टल सुरु करण्यात यावे. या कालावधीत महाविद्यालयांकडून प्राप्त अर्ज वेळोवेळी निकाली काढणे कामी प्रकल्प कार्यालयांसाठी पोर्टल **कायमस्वरुपी सुरु** ठेवण्यात यावे. जेणे करुन प्रलंबित अर्ज तात्काळ निकाली निघतील.

४. उपरोक्त वेळापत्रकामध्ये काही अपवादात्मक कारणास्तव अडचण उद्भवल्यास सदर आकस्मिक परिस्थितीनुसार वेळापत्रकामध्ये बदल करण्याबाबत शासन स्तरावरुन आदेश निर्गमित करण्यात येतील.

४) <u>योजनेतंर्गत देय असलेले शिष्यवृत्तीचे लाभः-</u>

भारत सरकार शिष्यवृत्ती योजनेतंर्गत भारत सरकार यांच्या दिनांक ०१.०७.२०१० रोजीच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार देय असलेल्या शिष्यवृत्तीचे लाभ पात्र विद्यार्थ्यांना त्यांच्या अभ्यासक्रमनिहाय खालीलप्रमाणे शुल्क मंजुरी देण्यात यावी.

१. <u>निर्वाह भत्ता:-</u> भारत सरकार यांच्या दिनांक ०१.०७.२०१० रोजीच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार अभ्यासक्रमनिहाय नमुद केल्याप्रमाणे वर्ग (I,II,III,IV) साठी वसतिगृहात राहणाऱ्या व डे स्कॉलर असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना वर्ग (I,II,III,IV) निहाय निर्वाह भत्ता देण्यात यावा.

२. <u>शैक्षणिक शुल्क व इतर भत्ते:-</u> शासन/विद्यापीठ/शिक्षण शुल्क प्राधिकरण/कृषी विद्यापीठ/ इतर संबंधित शुल्क प्राधिकरणे यांनी वेळोवेळी शैक्षणिक वर्षनिहायमान्यता दिलेल्या शुल्कांचा लाभ अनुसुचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना मिळावा. परंतु विद्यार्थ्यांना परत मिळणारे (Refundable) शुल्क मंजुर करण्यात येऊ नये.

३. **<u>इतर</u>** <u>शुल्काच्या बाबी</u> :-

सन २०१८-१९ पासून महाडिबीटी प्रणालीद्वारे अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत शैक्षणिक लाभ महाडिबीटी प्रणालीद्वारे अदायगीसाठी इतर शुल्काच्या १६ बाबी पुढीलप्रमाणे असतील. १) प्रवेश फी (अनुदानित/विनाअनुदानित), २) प्रयोगशाळा शुल्क, ३) ग्रंथालय शुल्क, ४) जिमखाना शुल्क, ५) विविध गुणदर्शन/उपक्रम शुल्क, ६) महाविद्यालय मासिक (Magazine) शुल्क, ७) संगणक प्रशिक्षण शुल्क, ८) नोंदणी शुल्क, ९) विद्यापीठ विकास निधी, १०) विद्यापीठ क्रीडा निधी, ११) विद्यापीठ अश्वमेध निधी, १२) विद्यापीठ वैद्यकीय मदत निधी, १३) विद्यापीठ विद्यार्थी सहाय्य निधी, १४) विद्यापीठ विद्यार्थी विमा निधी, १५) युथ फेस्टिवल निधी, १६) विद्यार्थी ओळखपत्र शुल्क

इतर शुल्काच्या वरील १६ बाबीच्या शुल्काची अचूक परिगणना करुन, बाबनिहाय शुल्क अंतिम करुन सदर शुल्क हे सक्षम प्राधिकरण/प्राधिकारी/प्रशासकीय विभाग / संबंधित विद्यापीठ यांच्या मान्यतेने महाडिबीटी पोर्टलवर अपलोड केल्याचे संबंधित महाविद्यालयाने प्रमाणित करणे अनिवार्य राहील.

इतर शुल्कामध्ये समाविष्ट १६ बाबींपैकी एखाद्या बाबीचे शुल्क अवास्तव असल्याचे तसेच सदर शुल्कास सक्षम प्राधिकारी यांची मान्यता नसल्याचे निदर्शनास आल्यास व त्याद्वारे शासनाचे आर्थिक नुकसान झाल्यास, त्यासाठी संबंधित महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांना व्यक्तिश: जबाबदार धरण्यात येवून, शासनाची आर्थिक फसवणूक केल्याबद्दल त्यांच्याविरुध्द नियमानुसार कारवाई करण्यात येईल, याबाबत संबंधित प्रशासकीय विभागांनी आवश्यक त्या सूचना संबंधितांना निर्गमित कराव्यात.

५) <u>भारत सरकार शिष्यवृत्ती योजनेच्या सर्वसाधारण अटी व शर्ती :-</u> भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत शिष्यवृत्तीचा लाभ घेणाऱ्या अनुसुचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्तीचा लाभ मिळणेसाठी योजनेच्या सर्वसाधारण अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे आहेत.

१. विद्यार्थ्याचा जातीचा दाखला हा सक्षम अधिकाऱ्यांचा असावा. या योजनेतर्गत व्यावसायिक व तांत्रिक अभ्यासक्रमांमध्ये शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना जात पडताळणी प्रमाणपत्राची आवश्यकता नाही. (महाडिबीटी पोर्टलवर मूळ दाखल्याची प्रत स्कॅन करुन अपलोड करणे आवश्यक आहे. साक्षांकित प्रत नाही.)

२. विद्यार्थ्याच्या पालकांचा उत्पन्नाचा दाखला हा सक्षम अधिकाऱ्याचा असावा. सदर उत्पन्नाचा दाखला वैधता असेपर्यंतच लागु राहील, त्यानंतर नवीन उत्पन्नाचा दाखला सादर करणे आवश्यक राहील. तसेच, वडील हयात नसल्यास मृत्यु दाखला सोबत अपलोड करणे आवश्यक आहे. लग्न झालेल्या विद्यार्थीनींनी पतीच्या उत्पन्नाचा दाखला जोडणे आवश्यक आहे. वडीलांच्या उत्पन्नाचा दाखला ग्राहय धरला जाणार नाही. फॉर्म-१६ ग्राहय धरला जाणार नाही. (पोर्टलवर मूळ दाखल्यांची प्रत स्कॅन करुन अपलोड करणे आवश्यक आहे. साक्षांकित प्रत नाही.)

३. विद्यार्थी शासकिय वसतीगृह, खाजगी वसतीगृह किंवा महाविद्यालयांच्या वसतीगृहात रहात असल्यास तसे वसतीगृह प्रमुखाचे प्रमाणपत्र अर्जासोबत अपलोड करणे आवश्यक राहील. त्यानुषंगाने संबंधित विद्यार्थ्यांना अनुज्ञेय निर्वाह भत्ता महाडिबीटी पोर्टलद्वारे अदा करण्यात येईल. सदर विद्यार्थी वसतीगृहात असलेबाबत खात्री करुन प्रमाणित करण्याची जबाबदारी संबंधित महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांची तसेच वसतीगृहातील गृहपाल/अधीक्षक यांची राहील.

४. शिष्यवृत्ती मंजुर करताना विद्यार्थ्याची हजेरी कमीत कमी ७५ टक्के असणे आवश्यक आहे. याबाबत प्रमाणित करण्याची जबाबदारी महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांची राहील.

५. एका विद्यार्थ्यास एकच अभ्यासक्रम (व्यावसायिक /अव्यावसायिक) पुर्ण करेपर्यंत शिष्यवृत्ती लागु राहील. (उदा:- कला- बी.ए., एम.ए, एम.फील., पी.एच.डी इ.) एखाद्या विद्यार्थ्याने अव्यावसायिक बी.ए. नंतर व्यावसायिक बी. एड. अभ्यासक्रम पुर्ण केला तर त्या विद्यार्थ्यास पुढील अव्यावसायिक एम. ए. अभ्यासक्रमासाठी शिष्यवृत्ती मिळणार नाही. परंतु, दुसऱ्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी उदा. एम.बी.ए. अभ्यासक्रमासाठी शिष्यवृत्ती मिळेल. सदर नियम व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी सुध्दा लागु राहील. कोणत्याही दोन व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी सदर योजना लागु राहील.

६. विद्यार्थ्याने ज्या अभ्यासक्रमासाठी शिष्यवृत्ती घेतली आहे तो अभ्यासक्रम पुर्ण केला पाहीजे. जर तो अभ्यासक्रम अर्धवट सोडला व दुसऱ्या अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेतला

तर दुसऱ्या अभ्यासक्रमासाठी शिष्यवृत्ती अनुज्ञेय होणार नाही. परंतु अशा विद्यार्थ्यांनी अर्धवट सोडलेल्या अभ्यासक्रमाची शिष्यवृत्ती शासनास परत केल्यास अशा विद्यार्थ्यांना दुसऱ्या अभ्यासक्रमासाठी शिष्यवृत्ती अनुज्ञेय राहील. (उदा:- एका विद्यार्थ्याने प्रथम वर्ष बी.एस.सी.ला प्रवेश घेऊन शिष्यवृत्ती घेतली व नंतर द्वितीय वर्ष बी.एस.सी. ला प्रवेश न घेता प्रथम वर्ष बी.ए. अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतला तर बी.ए. अभ्यासक्रमासाठी शिष्यवृत्ती अनुज्ञेय होणार नाही. परंतु, जर या विद्यार्थ्याने प्रथम वर्ष बी.एस.सी. अभ्यासक्रमासाठी घेतलेली शिष्यवृत्ती शासनास चलनाद्वारे परत केल्यास तो प्रथम वर्ष बी.ए. अभ्यासक्रम या शिष्यवृत्तीसाठी पात्र राहील.)

७. अनुसूचित जमातीच्या महाराष्ट्राबाहेरील राज्यांतील विद्यार्थ्यांना या राज्यात शिक्षण घेत असले तरी महाराष्ट्र शासनातर्फे शिष्यवृत्ती मंजुर करण्यात येणार नाही.

८. परराज्यात शिक्षण घेणाऱ्या महाराष्ट्र राज्यातील रहिवाशी विद्यार्थ्यांना भारत सरकार शिष्यवृत्ती मंजूर करण्याचे अधिकार संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांना राहतील.

९. ज्या विद्यार्थ्यांनी एका टप्प्यापर्यंत शिक्षण पुर्ण केलेले आहे व पुन्हा त्याच शिक्षणाच्या समान असलेल्या किंवा खालच्या टप्प्यात असलेल्या परंतु वेगळे विषय असलेल्या अभ्यासक्रमासाठी त्या विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती मिळणार नाही. शासनाने शिक्षणाबाबतीत विहित केलेल्या टप्प्यांनुसारच (पदविका-पदवी-पदव्युत्तर पदवी याप्रमाणे) घेतलेल्या शिक्षणासाठी शिष्यवृत्ती मंजुर करता येईल. (उदा. बी.एस.सी. नंतर बी.ए. करणे, बी.कॉम नंतर बी.ए. करणे किंवा एम.ए. नंतर बी.कॉम करणे, बी.एस.सी.नंतर पदविका अभ्यासक्रम करणे, डिप्लोमा इंजिनिअरींग नंतर डी फार्मसी करणे वगैरे याप्रकारे प्रवेशित अभ्यासक्रमांसाठी शिष्यवृत्ती मिळणार नाही.) सदर बाब व्यावसायिक व अव्यावसायिक या दोन्ही अभ्यासक्रमांसाठी लागु राहील.

१०. जे विद्यार्थी कला/वाणिज्य/विज्ञान शाखेच्या पदवी किंवा पदव्युत्तर पदवी अंतिम परिक्षेत उत्तीर्ण अथवा अनुत्तीर्ण झालेले असतील व त्यानंतर त्या विद्यार्थ्यांनी एखाद्या व्यावसायिक/तांत्रिक प्रमाणपत्र परीक्षा/पदविका/पदवी अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतल्यास तो विद्यार्थी शिष्यवृत्तीसाठी पात्र राहील. परंतु, त्यानंतर संबंधित विद्यार्थ्यास अभ्यासक्रमामध्ये कोणताही बदल करता येणार नाही, केल्यास पुढील अभ्यासक्रमांसाठी शिष्यवृत्ती मिळणेसाठी अपात्र राहील.

११. या योजनेतंर्गत व्यावसायिक अभ्यासक्रमामधील अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम, आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रम, तंत्र शिक्षण निगडीत पदविका, पदवी व पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम, थेट द्वितीय वर्ष अभियांत्रिकी व औषधनिर्माण शास्त्र अभ्यासक्रम व तत्सम व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी ज्या अनुसुचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांचे प्रवेश सामाईक प्रवेश परीक्षा (CET & Associate CET), शासनाची केंद्रिभुत प्रवेश प्रक्रिया (CAP ROUND) याद्वारे झालेले आहेत, अशा विद्यार्थ्यांना सदर योजना लागु राहील. आरक्षणाचा लाभ न घेता गुणवत्तेनुसार खुल्या जागांवर (CET & Associate CET) किंवा शासनाची केंद्रिभुत प्रवेश प्रक्रियाद्वारे (CAP ROUND) प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यानांही सदर योजना लागु राहील. तसेच, ज्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी शासनाची CET

किंवा केंद्रिभुत प्रवेशप्रक्रिया नाही व १२ वीच्या गुणांच्या आधारे प्रवेश झालेला आहे, अशा विद्यार्थ्यांना सुद्धा सदर योजना लागु राहील. परंतु, ज्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांचे प्रवेश Institutional level Quota व Management level Quota तसेच Spot Round किंवा Mock up Round द्वारे झालेला आहे त्या विद्यार्थ्यांना सदर योजना लागु होणार नाही.

१२.या योजनेमध्ये पात्र विद्यार्थी एखाद्या शैक्षणिक वर्षात अनुत्तीर्ण झाल्यास त्याच्या पुढील वर्षात शिष्यवृत्तीसाठी अपात्र राहील परंतु ते सत्र उत्तीर्ण झाल्यानंतर पुढील वर्षात प्रवेश मिळाल्यानंतर शिष्यवृत्तीसाठी पात्र राहील. परंतु, असे विद्यार्थी संपुर्ण अभ्यासक्रमाच्या कालावधीत दोन किंवा अधिक वेळा अनुत्तीर्ण झाल्याने अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसेल तर संबंधित विद्यार्थी अभ्यासक्रमाच्या उर्वरीत कालावधीसाठी सदर योजनेतर्गंत शिष्यवृत्तीसाठी कायमस्वरुपी अपात्र ठरेल.

१३.विद्यार्थी/महाविद्यालयांनी सदर योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यासाठी चुकीची व दिशाभुल करणारी माहिती सादर केल्यास त्यांस उर्वरीत अभ्यासक्रमासाठी लाभ देण्यात येणार नाही. तसेच संबंधित विद्यार्थी/महाविद्यालयाकडून सदर रकमेची वसुली व्याजासह करण्यात येईल. तसेच, विद्यार्थ्याच्या चुकीच्या वर्तनामुळे, शैक्षणिक प्रगती करीत नसल्याने किंवा अनियमितपणे गैरहजर राहणे यांसारखे गैरवर्तन करीत असल्याचे निदर्शनास आल्यास त्या विद्यार्थ्यास या योजनेचा लाभ देण्यात येणार नाही.

१४. सदर योजनेच्या अंमलबजावणीबाबत कोणत्याही पुर्वसुचना न देता बदल अथवा सुधारणा करण्याचा अधिकार शासनास राहील व असे बदल केल्यामुळे कोणत्याही प्रकारचे नुकसान झाल्याबाबतचा कोणत्याही विद्यार्थ्यास व महाविद्यालयास व पालकांना शासनाच्या विरुध्द दावा करता येणार नाही.

१५.सदर योजनेअंतर्गत आरक्षणाचा लाभ न घेता, गुणवत्तेनुसार खुल्या गटांतील जागांवर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना देखील सदर योजनेचा लाभ अनुज्ञेय राहील. तथापि अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांस इतर प्रवर्गातील रिक्त जागांवर प्रवेश दिला असल्यास या योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यास सदर विद्यार्थी अपात्र राहील.

६) शुल्क प्रतिपूर्तीच्या वितरणाची कार्यपद्धती :-

१. सदर योजनेंतर्गत प्रवेश घेणाऱ्या पात्र लाभार्थींचे अर्ज संगणकीय ऑनलाईन प्रणालीद्वारे स्विकारण्यात यावे.

२. अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांकरिता निश्चित केलेल्या त्याच्या कुटुंबाची (दोन्ही पालकांची एकत्र) उत्पन्न मर्यादा ही सक्षम अधिकाऱ्याने प्रमाणित केल्याची खातरजमा करणे आवश्यक असून उत्पन्न प्रमाणपत्र हे किमान संबंधित तहसिलदार यांचे असावे.

३. प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थ्यांचा आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांक नमूद करुन संबंधित विद्यार्थी प्रत्येक वर्षाच्या परीक्षेस बसला असल्याबाबत संगणकीय प्रणालीद्वारे खातरजमा करुन त्या विद्यार्थ्याची सर्व माहिती शैक्षणिक संस्थेने ऑनलाईन स्वरुपात प्रमाणित करुन ऑनलाईन अर्ज सक्षम अधिकाऱ्याकडे सादर करणे आवश्यक राहील.

४. प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थी हा संबंधित शैक्षणिक संस्थेत प्रवेश घेतल्याची अथवा शिक्षण घेत असल्याची व शैक्षणिक संस्थेत बनावट विद्यार्थ्यांची नोंद नसल्याची संगणकीय प्रणालीद्वारे पडताळणी करणे आवश्यक राहील.

५. सक्षम प्राधिकाऱ्यास ऑनलाईन अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर त्यामधील विद्यार्थ्याची सर्व माहिती व त्यास दिलेला प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरणाद्वारे वैध ठरविण्यात आल्याची पडताळणी करावी.

६. पात्र विद्यार्थ्यांची माहिती आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमाकांशी संबंधित शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठ यांचेकडील अथवा अन्य उपलब्ध व्यक्तिगत माहितीशी संलग्नीत झाल्यानंतर संबंधित विद्यार्थी प्रत्यक्षात शैक्षणिक संस्थेत शिकत असल्याची आणि शैक्षणिक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या परीक्षेस बसला असेल अशा व केवळ उपरोक्त नमूद सर्व अटी/शर्तीची पूर्तता करत असलेल्या पात्र विद्यार्थ्यांनाच सदर योजनेतील लाभासाठी पात्र समजण्यात येईल

७. ज्या अभ्यासक्रमांना सत्र परीक्षा पद्धती लागू नाही, अशा अभ्यासक्रमाकरिता संबंधित विद्यार्थ्याचा प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरण व संबंधित विद्यापीठाने निश्चित केल्यानंतर विद्यापीठाच्या पटावर नोंदविण्यात आलेला नोंदणी क्रमांक तपासून संबंधित अभ्यासक्रमास प्रवेश घेणाऱ्या पात्र विद्यार्थ्याला व सहा महिन्याचे पट पडताळून त्याला प्रमाणपत्र दिल्यावर लाभासाठी निश्चित करण्यात येईल. संस्थेने खोटे प्रमाणपत्र दिल्यास संस्थेवर कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल.

८. अशा पात्र विद्यार्थ्यांची विहित मर्यादेतील प्रतिपूर्ती सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून ही थेट स्वरुपात संबंधित शिक्षण संस्थेला त्यांच्या बँक खात्यात ECS द्वारे प्रतिपूर्ती करणे आवश्यक असेल.

९. वरीलप्रमाणे पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती केल्यानंतर दरवर्षी अशा लाभार्थी विद्यार्थ्यांची अभ्यासक्रम व शैक्षणिक संस्थानिहाय सविस्तर यादी आयुक्तालयाच्या संकेतस्थळावर न चुकता प्रसिध्द करणे बंधनकारक असेल.

१०. तसेच सदर योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांपोटी शासनाकडून संबंधित शैक्षणिक संस्थांना अदा करण्यात येणाऱ्या शुल्क प्रतिपूर्तीबाबत वेळोवेळी संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांनी लाभार्थ्यांची शैक्षणिक प्रगती व उपस्थिती बाबत खात्री करावी. त्यासाठी आवश्यक त्या सूचना वेळापत्रकासह सक्षम प्राधिकारी व संनियंत्रण अधिकाऱ्यांनी निर्गमित कराव्यात. तसेच या योजनेतील त्रुटी संदर्भातील निरीक्षण व फलनिष्पतीचा अहवाल प्रकल्प अधिकाऱ्यांनी आयुक्तालयामार्फत शासनास न चुकता वेळोवेळी सादर करणे अनिवार्य असेल.

११. सदर योजनेंतर्गत प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना सदर योजनेच्या प्रतिपूर्तीची अंमलबजावणी करण्यासाठी सक्षम प्राधिकारी म्हणून प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प व आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक यांना सनियंत्रण व समन्वयक अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

१२. विद्यापीठ / शैक्षणिक संस्था / महाविद्यालय / तंत्रनिकेतने यांनी संबंधित अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांकडून प्रवेशाच्यावेळी शिक्षण शुल्काची कोणतीही रक्कम आकारु

नये. तसेच कोणत्याही अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांची पिळवणूक होणार नाही, याची योग्य ती दक्षता घेण्याची जबाबदारी संबंधित शैक्षणिक संस्थांची असेल. विद्यार्थ्यांची पिळवणूक झाल्यास तसेच विद्यार्थ्यांकडून कोणत्याही प्रकारची फी आकारल्यास किंवा वसूल केल्यास संबंधित शैक्षणिक संस्था / महाविद्यालय यांच्या विरुद्ध फौजदारी स्वरुपाची कार्यवाही करण्यात येईल

१३.भारत सरकार पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्तीची राज्यात अंमलबजावणी करण्याकरीता प्रत्येक प्रकल्पस्तरावर खालीलप्रमाणे समिती कार्यरत राहील.

अ.क्र.	**पदनाम**		**समितीवरील पदनाम**
१.	प्रकल्प अधिकारी	:-	अध्यक्ष
२.	सहायक प्रकल्प अधिकारी	:-	सदस्य
३.	सहायक लेखाधिकारी	:-	सदस्य

सदर समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहील :-

- संबंधित प्रकल्प कार्यालयांतर्गत भारत सरकार पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्तीशी संबंधित महाविद्यालयांस भेट देऊन महाविद्यालयामार्फत विद्यार्थ्यांना पुरविण्यात येणाऱ्या सोयी-सुविधांप्रमाणे शुल्क आकारण्यात येते किंवा कसे? तसेच शासन निर्णयातील तरतूदींप्रमाणे अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना लाभ मिळत आहे किंवा कसे? विद्यार्थ्यांना उद्भवणाऱ्या अडचणी सोडविणे इ. बाबींची पाहणी करण्यात येईल. तसेच त्याबाबतचा सहामाही अहवाल शासनास सादर करावा.
- उपरोक्त मूद्द्याच्या अनुषंगाने महाविद्यालयाच्या तपासणीमध्ये काही अडचण उद्भवल्यास त्याप्रमाणे संबंधित संस्थेवर / महाविद्यालय / प्राचार्य यांचेवर दंडनिय स्वरुपाची तथा फौजदारी स्वरुपाची कारवाई संबंधित समितीने करावी.
- भारत सरकार पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्ती योजनेच्या वर नमूद सुधारीत अंमलबजावणीच्या पद्धतीबाबत व योजनेच्या फलनिष्पती संदर्भात न चुकता सविस्तर आढावा घ्यावा. तसेच आढाव्याअंती आवश्यकतेनुसार योजनेच्या अंमलबजावणीत तसेच शासन निर्णयात सुधारणा करण्याचा अधिकार शासनास राहील.

७) या बाबीवर होणारा खर्च "मागणी क्रमांक टी-५, मुख्य लेखाशिर्ष २२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण -०२, अनुसूचित जमातीचे कल्याण, ७९६, जनजाति क्षेत्र उपयोजना (०१) जनजाति क्षेत्र उपयोजना, (०१) (०६४) भारत सरकारची मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती (जिल्हा स्तर योजना) (कार्यक्रम) (२२२५ डी ९४१)" या लेखाशिर्षाअंतर्गत मंजूर तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

तसेच मागणी क्रमांक टी-५, मुख्य लेखाशिर्ष २२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण -०२, अनुसूचित जमातीचे कल्याण, ७९६, जनजाति क्षेत्र उपयोजना (०१) जनजाति क्षेत्र उपयोजना, (०२) (०९) केंद्रीय पुरस्कृत

योजना-भारत सरकारची मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती कार्यक्रम, ३४, शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने (२२२५ २२८२) या लेखाशिर्षा अंतर्गत मंजूर तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

प्रस्तूत शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२२०११७१७३३५४६३२४ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने सांक्षाकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार वा नावाने.

VIJESING FATTESING VASAVE

Digitally signed by VIJESING FATTESING VASAVE
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=TRIBAL DEVELOPMENT DEPARTMENT, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=cf0e8608020fad0064f5bd3c615be5666dc0af54fcf5038cc1855 9d51a472ba, pseudonym=DDE30B7B971C12AC5E78F6BE2C672CA11B7A98CE, serialNumber=2182F4F20DAA6841AB430B2FD812E78D3A883E72EFA 574CA5E29FF538BC8015, cn=VIJESING FATTESING VASAVE
Date: 2022.01.17 17:35:57 +05'30'

(वि. फ. वसावे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा. राज्यपालांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
२) मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३) मा. उपमुख्यमंत्री महोदयांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४) सर्व मा. मंत्री /मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५) सर्व विधानसभा /विधानपरिषद सदस्य
६) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
७) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८) अपर मुख्य सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०) अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११) प्रधान सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३) प्रधान सचिव, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१४) प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५) प्रधान सचिव, इतर मागासवर्गीय व बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१६) सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१७) कुलगुरु, सर्व विद्यापीठे
१८) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिध्दीसाठी)
१९) आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२०) आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक
२१) आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे
२२) अप्पर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे, नाशिक, नागपूर, अमरावती
२३) सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प
२४) संचालक, वि.जा.भ.ज.,इ.मा.व. व वि.मा.प्र. संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२५) संचालक, उच्च व तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

२६) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२७) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र -१/२, मुंबई /नागपूर
२८) महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर
२९) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
३०) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
३१) निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई
३२) सर्व मान्यताप्राप्त राजकीय पक्षाची कार्यालये
३३) सर्व सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव / कक्ष अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३४) निवडनस्ती (का-१२).

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण व परीक्षा शुल्क (फ्रिशीप) योजना कार्यपद्धती बाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :- शिष्यवृ-२०२१/ प्र.क्र.७५/ का-१२
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक :- १७ जानेवारी, २०२२

संदर्भ :- १) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आदिशि-१२०४/प्र.क्र.९/का-१२, दिनांक ०९.०८.२००४
२) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आविवि-२०१७/प्र.क्र.४०/का-१२, दिनांक १९.०८.२०१७

प्रस्तावना :-

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षण घेणे सोपे व्हावे याकरिता सर्व स्तरावरील मान्यताप्राप्त शैक्षणिक संस्थामध्ये शिक्षण घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांचे वय व उत्पन्न विचारात न घेता पात्र विद्यार्थ्यांसाठी शासन / विद्यापीठ / शिक्षण शुल्क प्राधिकरण / कृषी विद्यापीठ / इतर संबंधित शुल्क प्राधिकरणे यांनी ठरवून दिलेल्या दराप्रमाणे शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क शिक्षण संस्थेला प्रदान करणेबाबत योजना राबविण्यात येते.

२. अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना व शिक्षण शुल्क परीक्षा शुल्क देण्याची योजना संदर्भाधिन क्रमांक १ च्या शासन निर्णय दिनांक ०९.०८.२००४ अन्वये शिष्यवृत्ती वितरीत करण्याची कार्यपद्धती नमूद करण्यात आली आहे.

३. सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून आदिवासी विकास विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या विविध शैक्षणिक योजना चांगल्या व पारदर्शक पद्धतीने अंमलबजावणी करण्याकरिता व पात्र विद्यार्थ्यांना लाभ देण्यासाठी विद्यार्थ्यांच्या आधार संलग्नीत बँक खात्यात थेट रक्कम जमा करण्याच्या अनुषंगाने संदर्भाधिन क्रमांक २ च्या शासन निर्णय दिनांक १९.०८.२०१७ अन्वये नियम लागू करण्यात आले आहे.

४. सदर योजना सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून महाडिबीटी पोर्टलवरुन राबविण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला असून सदर पोर्टलवरुन अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती मंजुरीची कार्यवाही करण्यात येते. अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना व शिक्षण शुल्क परीक्षा शुल्क देण्याची योजना संदर्भाधिन क्रमांक १ च्या शासन निर्णय दिनांक ०९.०८.२००४ अन्वये वितरीत करण्याची कार्यपद्धती नमूद केली असून सदरचा शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येऊन अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क (फ्रिशीप) योजनेचे लाभ देण्याच्या अनुषंगाने नव्याने कार्यपद्धती तयार करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

संदर्भाधिन क्रमांक १ च्या दिनांक ०९.०८.२००४ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क वितरीत करण्याची कार्यपद्धती नमूद केली

असून सदरचा शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत आहे. अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क (फ्रिशीप) योजनेचे लाभ वितरीत करण्याच्या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे सुधारित नियमावली करण्यात येत आहे. सदर नियमावलीनुसार अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क (फ्रिशीप) योजनेचे लाभ वितरीत करण्याची कार्यपद्धती खालीलप्रमाणे आहे.

१) <u>योजनेचे स्वरुप</u> :-

अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षण घेणे सोपे व्हावे याकरिता सर्व स्तरावरील मान्यताप्राप्त शैक्षणिक संस्थामध्ये शिक्षण घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या पात्र विद्यार्थ्यांसाठी शासन / विद्यापीठ / शिक्षण शुल्क प्राधिकरण / कृषी विद्यापीठ / इतर संबंधित शुल्क प्राधिकरणे यांनी ठरवून दिलेल्या दराप्रमाणे शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क शिक्षण संस्थेला प्रदान करणेबाबत योजना राबविण्यात येते.

सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क (फ्रिशीप) योजनेचे लाभ महाडिबीटी पोर्टलवरुन अदा करण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. महाडिबीटी पोर्टलवरुन अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क (फ्रिशीप) योजनेचे लाभ त्यांच्या आधार लिंक बँकेत जमा करण्याची कार्यवाही करण्यात येते.

<u>२) अर्जदाराची पात्रता व महाविद्यालयांची पात्रता अटी व शर्ती:-</u>

शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रदाने (फ्रिशीप) योजनेंतर्गत लाभ घेणाऱ्या अनुसुचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांची पात्रता, महाविद्यालयांची पात्रता अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे आहेत.

१. प्रवेशित विद्यार्थी हा अनुसूचित जमातीचा असावा.
२. सदर योजनेचा लाभ घेणारा विद्यार्थी महाराष्ट्र राज्याचा रहिवासी असावा. त्याबाबत विद्यार्थ्याकडे त्यांचे स्वत:चे अधिवास प्रमाणपत्र असणे आवश्यक आहे.
३. एकाच पालकांच्या सर्व मुलांना या योजनेतंर्गत शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रदाने (फ्रिशीप) चे लाभ देण्यात येईल.
४. ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रु. २.५० लाखापेक्षा जास्त असेल ते विद्यार्थी या योजनेंतर्गत शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क (फ्रिशीप) साठी पात्र ठरतील. त्याचप्रमाणे ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रु. २.५० लाखापेक्षा कमी असेल ते विद्यार्थी भारत सरकार पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्तीचा लाभ घेण्यासाठी पात्र राहतील. तसेच केंद्र शासनामार्फत ज्या ज्या वेळी पोस्ट मॅट्रीक शिष्यवृत्तीसाठी उत्पन्न मर्यादेत वाढ होईल, त्यानुसार ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न सदर वाढीव उत्पन्न मर्यादेपेक्षा जास्त असेल ते विद्यार्थी या योजनेंतर्गत पात्र ठरतील.
५. या योजनेतंर्गत लाभ घेणाऱ्या विद्यार्थ्याने इतर कोणत्याही शासकीय शिष्यवृत्तीचा / शुल्क प्रतिपूर्तीचा लाभ घेतलेला नसावा.
६. विद्यार्थी हा माध्यमिक, उच्च माध्यमिक किंवा मान्यताप्राप्त विद्यापीठ / बोर्डाची समकक्ष परीक्षा उत्तीर्ण असावा.

७. एखादा विद्यार्थी नोकरीत आहे, आणि नोकरीत असताना एखाद्या अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतला असेल, जर त्याला सदर अभ्यासक्रमादरम्यान विनावेतन रजा मंजूर केलेली असेल तर तो सदर योजनेसाठी पात्र असेल, अन्यथा अपात्र असेल.

८. अभिमत विद्यापीठ व खाजगी स्वंयअर्थसहाय्यीत विद्यापिठातील अभ्यासक्रमांसाठी शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना या योजनेचा लाभ मिळणार नाही.

९. शासन व विद्यापीठ मान्यताप्राप्त, अनुदानित, विनाअनुदानित व खाजगी कनिष्ठ, वरिष्ठ व अव्यावसायिक अभ्यासक्रम चालविणारे महाविद्यालये तसेच (पब्लिक प्रायवेट पार्टनरशिप) पीपीपी योजनेंतर्गत येणारी महाविद्यालये/संस्था या योजनेतंर्गत फ्रिशीपचा लाभ मिळणेसाठी पात्र असतील.

१०.विद्यार्थ्याने प्रवेश घेतलेल्या महाविद्यालयास तसेच अभ्यासक्रमास शासनाची व संबंधित विद्यापिठाची / बोर्डाची मान्यता असणे आवश्यक आहे.

११.सदर योजनेखाली नवीन प्रवेशित विद्यार्थ्यांचे महाडिबीटी संगणक प्रणाली आज्ञावलीवर आवेदन पत्र विहीत नमुन्यात भरुन घेण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित महाविद्यालय व प्राचार्यांची राहील.

१२.महाविद्यालयास प्राप्त झालेले परिपूर्ण अर्ज छाननी करुन त्यास मंजुरी देण्याची कार्यवाही महाविद्यालयाच्या प्राचार्य यांनी प्रचलित नियमांनुसार करावी व त्याची प्रत संबंधित महाविद्यालयांनी जतन करुन ठेवावी

१३.एका विद्यार्थ्यास एकच अभ्यासक्रम पूर्ण होईपर्यंत फ्रिशीप लागू राहील.

१४.अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शासकीय व मान्यताप्राप्त विद्यापीठ संलग्न अनुदानित / विना अनुदानित उच्च माध्यमिक वर्ग / कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयात प्रवेश घेण्यासाठी पुरविण्यात येणाऱ्या माहिती पुस्तकासोबत यापुढे शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क (फ्रिशीप) या योजनेची माहिती जोडण्यात यावी.

१५. महाविद्यालयातील नवीन व नुतनीकरण फ्रिशीप अर्जाची नोंद संबंधित महाविद्यालयाने विहित नोंदवह्यांमध्ये अद्ययावत ठेवावी.

१६.शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क (फ्रिशीप) शुल्काचे उपयोगिता प्रमाणपत्र संबंधित महाविद्यालयाने दरवर्षी संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांच्याकडे सादर करणे बंधनकारक आहे.

१७. शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क (फ्रिशीप) शुल्काच्या संदर्भात संबंधित कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयाची तपासणी व चौकशी करण्याचे अधिकार संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प किंवा आदिवासी विकास विभागाने प्राधिकृत केलेल्या सक्षम प्राधिकाऱ्यास राहतील.

१८. महाडिबीटी पोर्टल आज्ञावली वर महाविद्यालयाच्या लॉगीन वर फ्रिशीपचा अर्ज प्रलंबित राहील्यास अथवा महाविद्यालयाने अर्जाची दखल न घेतल्यास त्यास संबंधित महाविद्यालय जबाबदार राहील, व त्या विद्यार्थ्याकडून कोणत्याही प्रकारचे शुल्क वसूल करता येणार नाही.

१९.सदर योजनेच्या लाभाकरिता शासकीय किंवा अनुदानित शैक्षणिक संस्था वा शासकीय विद्यापीठ वगळून अन्य सर्व खाजगी विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थामधील पात्र विद्यार्थ्यांचे प्रवेश व विद्यार्थ्यांकडून आकारावयाचे असलेले शिक्षण शुल्क हे महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक नियम, २०१५ मधील तरतुदीनुसार

शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडून वर्ष सुरु होण्याअगोदर प्रत्येक वर्षी निश्चित करुन अंतिम करणे आवश्यक राहील. शैक्षणिक शुल्क निर्धारण अभावी विद्यार्थ्यांचे आर्थिक अथवा शैक्षणिक नुकसान झाल्यास अथवा विलंब झाल्यास संबंधित महाविद्यालयाचे प्राचार्य सर्वस्वी जबाबदार राहतील.

२०.सदरहू कार्यपद्धती सन २०२१-२२ या शैक्षणिक वर्षापासून लागू राहील.

३) <u>शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रदाने (फ्रिशीप) वितरण वार्षिक वेळापत्रक:-</u>

सदर योजना सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षा पासून महाडीबिटी पोर्टलवरुन ऑनलाईन पद्धतीने राबविण्यात येत असुन पी.एफ.एम.एस. सिस्टिमद्वारे डिबीटी प्रणालीद्वारे विद्यार्थी व महाविद्यालयांना फ्रिशीप रक्कम त्यांच्या बँक खात्यावर जमा केली जाते. या योजनेतंर्गत अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शुल्क प्रतिपूर्ती करण्याचे वार्षिक वेळापत्रक खालील प्रमाणे अवंलबिण्यात यावे.

१. शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर माहे जुन मध्ये नवीन प्रवेशित व जुन्या अर्जांचे नुतनीकरण करणे आवश्यक असलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी महाडिबीटी पोर्टल वर अर्ज नोंदणी सुरु करणे. तसेच **माहे डिसेंबर अखेरपर्यंत** ऑनलाईन अर्ज नोंदणीसाठी महाडिबीटी पोर्टल चालु ठेवणे. त्यानंतर विद्यार्थ्यांसाठी ऑनलाईन अर्ज नोंदणी बंद करण्यात यावी.

२. शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर माहे जुन नंतर महाविद्यालयांसाठी महाडिबीटी पोर्टल सुरु करणे. या कालावधीत महाविद्यालय शुल्क मंजुरी, नवीन अभ्यासक्रम ऑनलाईन प्रणालीमध्ये अद्ययावत करणे व इतर तांत्रिक बाबी पुर्ण करुन महाविद्यालय स्तरावर प्राप्त अर्ज निकाली काढावेत व प्रकल्प स्तरावर मंजुरीस्तव पाठविण्यात यावे. **माहे जानेवारी अखेर** महाविद्यालयांसाठी ऑनलाईन पोर्टल बंद करण्यात यावे. तसेच शैक्षणिक वर्षात विद्यार्थ्यांचे अर्ज भरुन घेणे ही सर्वस्वी जबाबदारी महाविद्यालयांची राहील.

३. शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर माहे जुन नंतर प्रकल्प कार्यालयांसाठी महाडिबीटी पोर्टल सुरु करण्यात यावे. या कालावधीत महाविद्यालयांकडून प्राप्त अर्ज वेळोवेळी निकाली काढणे कामी प्रकल्प कार्यालयांसाठी पोर्टल **कायमस्वरुपी सुरु** ठेवण्यात यावे. जेणे करुन प्रलंबित अर्ज तात्काळ निकाली निघतील.

४. उपरोक्त वेळापत्रकामध्ये काही अपवादात्मक कारणास्तव अडचण उद्भवल्यास सदर आकस्मिक परिस्थितीनुसार वेळापत्रकामध्ये बदल करण्याबाबत शासन स्तरावरुन आदेश निर्गमित करण्यात येतील.

४) <u>योजनेतंर्गत देय असलेले शुल्काचे लाभ:-</u>

शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रदाने (फ्रिशीप) योजनेतंर्गत पात्र विद्यार्थ्यांना त्यांच्या अभ्यासक्रमनिहाय खालीलप्रमाणे शुल्क मंजुरी देण्यात यावी.

१. <u>निर्वाह भत्ता:-</u> या योजनेसाठी पात्र असलेल्या विद्यार्थ्यांना निर्वाह भत्ता देय नाही.

२. <u>शैक्षणिक शुल्क व इतर भत्ते:-</u> यापुर्वीच्या शासन निर्णयांमध्ये नमुद केल्यानुसार शासन / विद्यापीठ / शिक्षण शुल्क प्राधिकरण / कृषी विद्यापीठ / इतर संबंधित शुल्क प्राधिकरणे यांनी वेळोवेळी शैक्षणिक वर्षनिहाय मान्यता दिलेल्या शुल्कांचा लाभ अनुसुचित

जमातीच्या विद्यार्थ्यांना मिळावा. परंतु विद्यार्थ्यांना परत मिळणारे (Refundable) शुल्क मंजुर करण्यात येऊ नये.

३. सन २०१८-१९ पासून महाडिबीटी प्रणालीद्वारे अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना सदर योजनेंतर्गत शैक्षणिक लाभ महाडिबीटी प्रणालीद्वारे अदायगीसाठी इतर शुल्काच्या १६ बाबी पुढीलप्रमाणे असतील. १) प्रवेश फी (अनुदानित/विनाअनुदानित), २) प्रयोगशाळा शुल्क, ३) ग्रंथालय शुल्क, ४) जिमखाना शुल्क, ५) विविध गुणदर्शन/उपक्रम शुल्क, ६) महाविद्यालय मासिक (Magazine) शुल्क, ७) संगणक प्रशिक्षण शुल्क, ८) नोंदणी शुल्क, ९) विद्यापीठ विकास निधी, १०) विद्यापीठ क्रीडा निधी, ११) विद्यापीठ अश्वमेध निधी, १२) विद्यापीठ वैद्यकीय मदत निधी, १३) विद्यापीठ विद्यार्थी सहाय्य निधी, १४) विद्यापीठ विद्यार्थी विमा निधी, १५) युथ फेस्टिवल निधी, १६) विद्यार्थी ओळखपत्र शुल्क

इतर शुल्काच्या वरील १६ बाबीच्या शुल्काची अचूक परिगणना करुन, बाबनिहाय शुल्क अंतिम करुन सदर शुल्क हे सक्षम प्राधिकरण/प्राधिकारी/प्रशासकीय विभाग / संबंधित विद्यापीठ यांच्या मान्यतेने महाडिबीटी पोर्टलवर अपलोड केल्याचे संबंधित महाविद्यालयाने प्रमाणित करणे अनिवार्य राहील.

इतर शुल्कामध्ये समाविष्ट १६ बाबींपैकी एखाद्या बाबीचे शुल्क अवास्तव असल्याचे तसेच सदर शुल्कास सक्षम प्राधिकारी यांची मान्यता नसल्याचे निदर्शनास आल्यास व त्याद्वारे शासनाचे आर्थिक नुकसान झाल्यास, त्यासाठी संबंधित महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांना व्यक्तिश: जबाबदार धरण्यात येवून, शासनाची आर्थिक फसवणूक केल्याबद्दल त्यांच्याविरुध्द नियमानुसार कारवाई करण्यात येईल, याबाबत संबंधित प्रशासकीय विभागांनी आवश्यक त्या सूचना संबंधितांना निर्गमित कराव्यात.

५) <u>शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रदाने (फ्रिशीप) योजनेच्या सर्वसाधारण अटी व शर्ती :-</u>

शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रदाने (फ्रिशीप) योजनेंतर्गत लाभ घेणाऱ्या अनुसुचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना फ्रिशीपचा लाभ मिळणेसाठी योजनेच्या सर्वसाधारण अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे आहेत.

१. विद्यार्थ्याचा जातीचा दाखला हा सक्षम अधिकाऱ्यांचा असावा. जातीचा दाखला नसल्यास संबंधित विद्यार्थी या योजनेंतर्गत पात्र ठरणार नाही. (महाडिबीटी पोर्टलवर मूळ दाखल्याची प्रत स्कॅन करुन अपलोड करणे आवश्यक आहे. साक्षांकित प्रत नाही.)

२. विद्यार्थ्याच्या शिक्षणात खंड पडलेला असल्यास सक्षम अधिकाऱ्याचे गॅप प्रमाणपत्र व शपथपत्र अर्जासोबत अपलोड करणे आवश्यक आहे. अशा विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत संबंधित महाविद्यालयांनी गॅप प्रमाणपत्रात विद्यार्थ्याने नमूद केलेली माहिती खरी किंवा खोटी याची पडताळणी करुन तसे प्रमाणपत्र संबंधित विद्यार्थ्यांच्या अर्जासोबत सादर करणे आवश्यक राहील. विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक दोन अभ्यासक्रमात कमाल ३ वर्षे गॅप ग्राह्य धरला जाईल. त्यापेक्षा जास्त गॅप असल्यास संबंधित विद्यार्थी फ्रिशीपसाठी पात्र ठरणार नाही.

३. फ्रिशीप मंजुर करताना विद्यार्थ्याची हजेरी कमीत कमी ७५ टक्के असणे आवश्यक आहे. याबाबत प्रमाणित करण्याची जबाबदारी महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांची राहील.

४. एका विद्यार्थ्यास एकच अव्यावसायिक अभ्यासक्रम पुर्ण करेपर्यंत फ्रिशीप लागु राहील. (उदा:- कला- बी.ए., एम.ए, एम.फील., पी.एच.डी इ.) एखाद्या विद्यार्थ्याने

अव्यावसायिक बी.ए. नंतर व्यावसायिक बी. एड. अभ्यासक्रम पुर्ण केला तर त्यास फ्रिशीप अनुज्ञेय आहे. मात्र, त्या विद्यार्थ्यास पुढील अव्यावसायिक एम. ए. अभ्यासक्रमासाठी फ्रिशीप मिळणार नाही. परंतु, त्या विद्यार्थ्यास दुसऱ्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी उदा. एम.बी.ए. अभ्यासक्रमासाठी फ्रिशीप मिळेल. सदर नियम व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठीसुध्दा लागु राहील. कोणत्याही दोन व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी सदर योजना लागु राहील.

५. विद्यार्थ्याने ज्या अभ्यासक्रमासाठी फ्रिशीप घेतली आहे तो अभ्यासक्रम पुर्ण केला पाहीजे. जर तो अभ्यासक्रम अर्धवट सोडला व दुसऱ्या अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेतला तर दुसऱ्या अभ्यासक्रमासाठी फ्रिशीप अनुज्ञेय होणार नाही. परंतु अशा विद्यार्थ्यांनी अर्धवट सोडलेल्या अभ्यासक्रमाची फ्रिशीप शासनास परत केल्यास अशा विद्यार्थ्यांना दुसऱ्या अभ्यासक्रमासाठी फ्रिशीप अनुज्ञेय राहील. (उदा:- एका विद्यार्थ्याने प्रथम वर्ष बी.एस.सी. ला प्रवेश घेऊन फ्रिशीप घेतली व नंतर द्वितीय वर्ष बी.एस.सी. ला प्रवेश न घेता प्रथम वर्ष बी.ए. अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतला तर बी.ए. अभ्यासक्रमासाठी फ्रिशीप अनुज्ञेय होणार नाही. परंतु, जर या विद्यार्थ्याने प्रथम वर्ष बी.एस.सी. अभ्यासक्रमासाठी घेतलेली फ्रिशीप शासनास चलनाद्वारे परत केल्यास तो प्रथम वर्ष बी.ए. अभ्यासक्रम या फ्रिशीप साठी पात्र राहील.) सदर नियम या योजनेंतर्गत व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी अर्ज केलेल्या विद्यार्थ्यांनासुध्दा लागू राहील.

६. अनुसूचित जमातीच्या महाराष्ट्राबाहेरील राज्यांतील विद्यार्थ्यांना या राज्यात शिक्षण घेत असले तरी महाराष्ट्र शासनातर्फे फ्रिशीप मंजुर करण्यात येणार नाही.

७. परराज्यात शिक्षण घेणाऱ्या महाराष्ट्र राज्यातील विद्यार्थ्यांना फ्रिशीप मंजूर करण्याचे अधिकार संबंधित प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प यांना राहतील.

८. ज्या विद्यार्थ्यांनी एका टप्प्यापर्यंत शिक्षण पुर्ण केलेले आहे व पुन्हा त्याच शिक्षणाच्या समान असलेल्या किंवा खालच्या टप्प्यात असलेल्या परंतु वेगळे विषय असलेल्या अभ्यासक्रमासाठी त्या विद्यार्थ्यांना फ्रिशीप मिळणार नाही. शासनाने शिक्षणाबाबतीत विहित केलेल्या टप्प्यांनुसारच (पदविका-पदवी-पदव्युत्तर पदवी याप्रमाणे) घेतलेल्या शिक्षणासाठी फ्रिशीप मंजुर करता येईल. (उदा. बी.एस.सी. नंतर बी.ए. करणे, बी.कॉम नंतर बी.ए. करणे किंवा एम.ए. नंतर बी.कॉम करणे, बी.एस.सी.नंतर पदविका अभ्यासक्रम करणे, डिप्लोमा इंजिनिअरींग नंतर डी फार्मसी करणे वगैरे याप्रकारे प्रवेशित अभ्यासक्रमांसाठी फ्रिशीप मिळणार नाही.) सदर नियम व्यावसायिक व अव्यावसायिक या दोन्ही अभ्यासक्रमांसाठी लागु राहील.

९. जे विद्यार्थी कला/वाणिज्य/विज्ञान शाखेच्या पदवी किंवा पदव्युत्तर पदवी अंतिम परिक्षेत उत्तीर्ण अथवा अनुत्तीर्ण झालेले असतील व त्यानंतर त्या विद्यार्थ्यांनी एखाद्या व्यावसायिक/तांत्रिक प्रमाणपत्र परीक्षा/पदविका/पदवी अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतल्यास तो विद्यार्थी फ्रिशीपसाठी पात्र राहील. परंतु, त्यानंतर संबंधित विद्यार्थ्यास अभ्यासक्रमामध्ये कोणताही बदल करता येणार नाही, केल्यास पुढील अभ्यासक्रमांसाठी फ्रिशीप मिळणेसाठीअपात्र राहील.

१०. या योजनेमध्ये पात्र विद्यार्थी एखाद्या शैक्षणिक वर्षात अनुत्तीर्ण झाल्यास त्याच्या पुढील वर्षात फ्रिशीपसाठी अपात्र राहील परंतु ते सत्र उत्तीर्ण झाल्यानंतर पुढील वर्षात प्रवेश

मिळाल्यानंतर फ्रिशीपसाठी पात्र राहील. परंतु, असे विद्यार्थी संपुर्ण अभ्यासक्रमाच्या कालावधीत दोन किंवा अधिक वेळा अनुत्तीर्ण झाल्याने अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसेल तर संबंधित विद्यार्थी अभ्यासक्रमाच्या उर्वरीत कालावधीसाठी सदर योजनेतर्गत फ्रिशीपसाठी कायमस्वरुपी अपात्र ठरेल.

११.विद्यार्थी/महाविद्यालयांनी सदर योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यासाठी चुकीची व दिशाभुल करणारी माहिती सादर केल्यास त्यास उर्वरीत अभ्यासक्रमासाठी लाभ देण्यात येणार नाही. व संबंधित विद्यार्थी/महाविद्यालयाकडून दंडनिय व्याजासह रकमेची वसुली करण्यात येईल. तसेच, विद्यार्थ्यांच्या चुकीच्या वर्तनामुळे, शैक्षणिक प्रगती करीत नसल्याने किवा अनियमितपणे गैरहजर राहणे यांसारखे गैरवर्तन करीत असल्याचे निदर्शनास आल्यास त्या विद्यार्थ्यास या योजनेचा लाभ देण्यात येणार नाही.

१२. सदर योजनेच्या अंमलबजावणीबाबत कोणत्याही पुर्वसुचना न देता बदल अथवा सुधारणा करण्याचा अधिकार शासनास राहील व असे बदल केल्यामुळे कोणत्याही प्रकारचे नुकसान झाल्याबाबतचा कोणत्याही विद्यार्थ्यास व महाविद्यालयास व पालकांना शासनाच्या विरुध्द दावा करता येणार नाही.

१३.सदर योजनेअंतर्गत आरक्षणाचा लाभ न घेता, गुणवत्तेनुसार खुल्या गटांतील जागांवर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांनादेखील सदर योजनेचा लाभ अनुज्ञेय राहील. तथापि अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांस इतर प्रवर्गातील रिक्त जागांवर प्रवेश दिला असल्यास या योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यास सदर विद्यार्थी अपात्र राहील.

६) शुल्क प्रतिपूर्तीच्या वितरणाची कार्यपद्धती :-

१) सदर योजनेंतर्गत शैक्षणिक संस्थांमधील सर्व अव्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या पात्र लाभार्थींचे अर्ज संगणकीय ऑनलाईन प्रणालीद्वारे स्विकारण्यात यावे.

२) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थ्यांचा आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांक नमूद करुन संबंधित विद्यार्थी प्रत्येक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या /वर्षाच्या परीक्षेस बसला असल्याबाबत संगणकीय प्रणालीद्वारे खातरजमा करुन त्या विद्यार्थ्यांची सर्व माहिती शैक्षणिक संस्थेने ऑनलाईन स्वरुपात प्रमाणित करुन ऑनलाईन अर्ज सक्षम अधिकाऱ्याकडे सादर करणे आवश्यक राहील.

३) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थी हा संबंधित शैक्षणिक संस्थेत प्रवेश घेतल्याची अथवा शिक्षण घेत असल्याची व शैक्षणिक संस्थेत बनावट विद्यार्थ्यांची नोंद नसल्याची संगणकीय प्रणालीद्वारे पडताळणी करणे आवश्यक राहील.

४) सक्षम प्राधिकाऱ्यास ऑनलाईन अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर त्यामधील विद्यार्थ्यांची सर्व माहिती व त्यास दिलेला प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरणाद्वारे वैध ठरविण्यात आल्याची पडताळणी करावी.

५) पात्र विद्यार्थ्यांची माहिती आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमाकांशी संबंधित शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठ यांचेकडील अथवा अन्य उपलब्ध व्यक्तिगत माहितीशी संलग्नीत झाल्यानंतर संबंधित विद्यार्थी प्रत्यक्षात शैक्षणिक संस्थेत शिकत असल्याची आणि शैक्षणिक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या परीक्षेस बसला असेल अशा व केवळ उपरोक्त

नमूद सर्व अटी/शर्तीची पूर्तता करत असलेल्या पात्र विद्यार्थ्यांनाच सदर योजनेतील लाभासाठी पात्र समजण्यात येईल.

६) ज्या अभ्यासक्रमांना सत्र परीक्षा पद्धती लागू नाही, अशा अभ्यासक्रमाकरिता संबंधित विद्यार्थ्याचा प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरण व संबंधित विद्यापीठाने निश्चित केल्यानंतर विद्यापीठाच्या पटावर नोंदविण्यात आलेला नोंदणी क्रमांक तपासून संबंधित अभ्यासक्रमास प्रवेश घेणाऱ्या पात्र विद्यार्थ्याला व सहा महिन्याचे पट पडताळून त्याला प्रमाणपत्र दिल्यावर लाभासाठी निश्चित करण्यात येईल. संस्थेने खोटे प्रमाणपत्र दिल्यास संस्थेवर कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल.

७) अशा पात्र विद्यार्थ्यांची विहित मर्यादेतील प्रतिपूर्ती सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून ही थेट स्वरुपात संबंधित शिक्षण संस्थेला त्यांच्या बँक खात्यात ECS द्वारे प्रतिपूर्ती करणे आवश्यक असेल.

८) वरीलप्रमाणे पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती केल्यानंतर दरवर्षी अशा लाभार्थी विद्यार्थ्यांची अभ्यासक्रम व शैक्षणिक संस्थानिहाय सविस्तर यादी आयुक्तालयाच्या संकेतस्थळावर न चुकता प्रसिध्द करणे बंधनकारक असेल.

९) तसेच सदर योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांपोटी शासनाकडून संबंधित शैक्षणिक संस्थांना अदा करण्यात येणाऱ्या शुल्क प्रतिपूर्तीबाबत वेळोवेळी संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांनी लाभार्थ्यांची शैक्षणिक प्रगती व उपस्थिती बाबत खात्री करावी. त्यासाठी आवश्यक त्या सूचना वेळापत्रकासह सक्षम प्राधिकारी व संनियंत्रण अधिकाऱ्यांनी निर्गमित कराव्यात. तसेच या योजनेतील त्रुटी संदर्भातील निरीक्षण व फलनिष्पतीचा अहवाल प्रकल्प अधिकाऱ्यांनी आयुक्तालयामार्फत शासनास न चुकता वेळोवेळी सादर करणे अनिवार्य असेल.

१०) सदर योजनेंतर्गत अव्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्तीची अंमलबजावणी करण्यासाठी सक्षम प्राधिकारी म्हणून प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प व आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक यांना सनियंत्रण व समन्वयक अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

११) विद्यापीठ / शैक्षणिक संस्था / महाविद्यालय / तंत्रनिकेतने यांनी संबंधित अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांकडून प्रवेशाच्यावेळी शिक्षण शुल्काची कोणतीही रक्कम आकारु नये. तसेच कोणत्याही अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांची पिळवणूक होणार नाही, याची योग्य ती दक्षता घेण्याची जबाबदारी संबंधित शैक्षणिक संस्थांची असेल. विद्यार्थ्यांची पिळवणूक झाल्यास तसेच विद्यार्थ्यांकडून कोणत्याही प्रकारची फी आकारल्यास किंवा वसूल केल्यास संबंधित शैक्षणिक संस्था / महाविद्यालय यांच्या विरुद्ध फौजदारी स्वरुपाची कार्यवाही करण्यात येईल

१२) शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रतिपूर्तीची राज्यात अंमलबजावणी करण्याकरीता प्रत्येक प्रकल्पस्तरावर समिती कार्यरत राहील.

अ.क्र.	**पदनाम**		**समितीवरील पदनाम**
१.	प्रकल्प अधिकारी	:-	अध्यक्ष
२.	सहायक प्रकल्प अधिकारी	:-	सदस्य
३.	सहायक लेखाधिकारी	:-	सदस्य

सदर समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे राहील:-

- संबंधित प्रकल्प कार्यालयांतर्गत शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रतिपूर्तीशी संबंधित महाविद्यालयांस भेट देऊन महाविद्यालयामार्फत विद्यार्थ्यांना पुरविण्यात येणाऱ्या सोयी-सुविधांप्रमाणे शुल्क आकारण्यात येते किंवा कसे? तसेच शासन निर्णयातील तरतूदींप्रमाणे अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना लाभ मिळत आहे किंवा कसे? विद्यार्थ्यांना उद्भवणाऱ्या अडचणी सोडविणे इ. बाबींची पाहणी करण्यात येईल. तसेच त्याबाबतचा सहामाही अहवाल शासनास सादर करावा.
- उपरोक्त मूद्द्याच्या अनुषंगाने महाविद्यालयाच्या तपासणीमध्ये काही अडचण उद्भवल्यास त्याप्रमाणे संबंधित संस्थेवर / महाविद्यालय / प्राचार्य यांचेवर दंडनिय स्वरुपाची तथा फौजदारी स्वरुपाची कारवाई संबंधित समितीने करावी.
- शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेच्या वर नमूद सुधारीत अंमलबजावणीच्या पद्धतीबाबत व योजनेच्या फलनिष्पती संदर्भात न चुकता सविस्तर आढावा घ्यावा. तसेच आढाव्याअंती आवश्यकतेनुसार योजनेच्या अंमलबजावणीत तसेच शासन निर्णयात सुधारणा करण्याचा अधिकार शासनास राहील.

७) मागणी क्रमांक टी-५, मुख्य लेखाशिर्ष २२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग व अल्पसंख्याक यांचे कल्याण -०२, अनुसूचित जमातीचे कल्याण, ७९६, जनजाति क्षेत्र उपयोजना (०१) जनजाति क्षेत्र उपयोजना, (०१)(७०) शिक्षण फी व परीक्षा फी प्रदाने (कार्यक्रम) ३४, शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने (२२२५ एफ०९४) या लेखाशिर्षा अंतर्गत तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

प्रस्तूत शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२२०११७१७३७४०२०२४ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने सांक्षाकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार वा नावाने.

VIJESING FATTESING VASAVE

Digitally signed by VIJESING FATTESING VASAVE
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=TRIBAL DEVELOPMENT DEPARTMENT, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=c4f0e8608020fad0064f5bd3c615be5666dc0af54fcf5038cc18559d51a472ba, pseudonym=DDE30B7B971C12AC5E78F6BE2C672CA11B7A98CE, serialNumber=2182F4F20DAA6841AB430B2FD812E7B5D3A883E72EFA574CA5E29FF528BC8015, cn=VIJESING FATTESING VASAVE
Date: 2022.01.17 17:39:34 +05'30'

(वि. फ. वसावे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा. राज्यपालांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
२) मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३) मा. उपमुख्यमंत्री महोदयांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४) सर्व मा. मंत्री /मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५) सर्व विधानसभा /विधानपरिषद सदस्य
६) मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
७) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८) अपर मुख्य सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

१०) अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११) प्रधान सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२) प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३) प्रधान सचिव, कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१४) प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५) प्रधान सचिव, इतर मागासवर्गीय व बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१६) सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१७) कुलगुरु, सर्व विद्यापीठे
१८) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिध्दीसाठी)
१९) आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२०) आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक
२१) आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे
२२) अप्पर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे, नाशिक, नागपूर, अमरावती
२३) सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प
२४) संचालक, वि.जा.भ.ज.,इ.मा.व. व वि.मा.प्र. संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२५) संचालक, उच्च व तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२६) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२७) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र -१/२, मुंबई /नागपूर
२८) महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर
२९) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
३०) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
३१) निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई
३२) सर्व मान्यताप्राप्त राजकीय पक्षाची कार्यालये
३३) सर्व सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव / कक्ष अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३४) निवडनस्ती (का-१२)

(25) (7) 94

विशेष भागात प्रकल्पांच्या वेतनश्रेणीत शैक्षणिक सवलती लागू करण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: झोसी १०९५/प्र.क्र.२१/मावक-२,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०००३२.
दिनांक: २४ ऑक्टोबर, १९९६.

वाचा: १) शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग
क्रमांक:झोसी १०९५/प्र.क्र.२३६/मावक-२, दिनांक १२ जून, १९९५.

शासन निर्णय: वरील शासन निर्णयान्वये राज्यातील आदिवासी क्षेत्रात राहणाऱ्या आदिवासी जमातींचा विशेष मागास प्रवर्गात समावेश करुन त्या जमाती/जमातींना शैक्षणिक सवलती देण्याबाबत आदेश शासन आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत. या सवलतींच्या अंमलबजावणीसाठी आवश्यक असणाऱ्या प्रशासकीय बाबींचा विचाराधीन होता. या विशेष मागास प्रवर्गातील वेतनश्रेणीत आणखी काही शैक्षणिक सवलती लागू करण्याचा शासन मंजूरी देत आहे.

२. ही योजना सन १९९५-९६ पासून शैक्षणिक वर्षापासून अंमलात येईल.

३. अनुसूचित जाती/जमातीच्या वेतनश्रेणीतील अशा शैक्षणिक सवलती इतर विशेष मागास प्रवर्गाच्या वेतनश्रेणीत जशाच्या तशा लागू करण्यात येत आहेत.

४. विशेष मागास प्रवर्गात ज्यांचेही समावेश करण्यात आला आहे, अशा जमाती शासनाकडून अधिसूचित केल्या जातील व त्यांना ह्या शैक्षणिक सवलती अनुज्ञेय राहतील असे शासन आदेश निर्गमित करण्यात येतील, परंतु अशा वेतनश्रेणीत इतर शैक्षणिक सवलती त्या आदेशात नमूद केलेल्या दिनांकापासून अथवा असे आदेश निर्गमित केल्याच्या दिनांकापासून लागू राहतील व त्या जमाती, जमाती म्हणून वगळण्यात येतील तेव्हा त्यांना शैक्षणिक सवलती लागू राहणार नाहीत, असे शासन आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत व त्या शैक्षणिक सवलती त्या जमातीला त्या दिनांकापासून लागू राहणार नाहीत.

५. या योजनेवर होणारा सर्व खर्च मागणी क्रमांक एन-७, २२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गाचे कल्याण-०२-मागासवर्गाचे कल्याण-२७७-शिक्षण-(०१)शैक्षणिक योजनांतर्गत योजना-००-शैक्षणिक योजना-राज्य योजनेतर योजना-०१-शैक्षणिक योजनांतर्गत योजना-(०१)विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना शासकीय वसतिगृहात प्रवेश-(२१)अनुसूचित जाती व इतर मागासवर्गाचे कल्याण

अधीक्षकपात करण्यांत येणार-याबाबत तसदूद फूल नागरीकण्यांत यावा.

६. हा शासन निर्णय, नियोजन विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक. ७१९/व्यय-११, दिनांक ५.१०.१९९६ अन्वये निर्गमित करण्यांत येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

[व. वि. सोनवणे]
मुख्य सचिव, समाज कल्याण.

प्रति,
संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
विभाग संचालक, पुणे.
सर्व विभागीय समाज कल्याण अधिकारी.
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी.
सर्व कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी.
सर्व समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व विभाग निरीक्षक, जिल्हा परिषद.
महालेखाकार, महाराष्ट्र-१, मुंबई
महालेखाकार, महाराष्ट्र-२, नागपूर.
महालेखापाल, पाटबंधारे व जलनिर्मूलन, महाराष्ट्र, मुंबई-४०००३२.
विभाग व क्षेत्र लेखा विभाग, महाराष्ट्र, मुंबई-४०००३२.
वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२
नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
सचिव, विधान मंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई-४०००३२.
सचिव, समाज कल्याण सेवामंडळ, [illegible]
सह सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.

Scanned by CamScanner

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन शुध्दिपत्रक क्रमांक : इमाव २००२/प्र.क्र. ४१४/मावक-३
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : ३१ मार्च, २००४

वाचा : (१) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक : इमाव-२००२/प्र.क्र.४१४/मावक-३, दि. २९/५/२००३

(२) शासन निर्णय, समाज कल्याण सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्रमांक: इबीसी-१०९१/४६८६३/प्र.क्र.५७२/मावक-२, दि. १० मे, १९९५

प्रस्तावना : राज्यातील अनु. जाती, अनु. जमाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती या प्रवर्गांच्या विद्यार्थ्यांना राज्यात मॅट्रिकोत्तर (शालांत परीक्षोत्तर) शिष्यवृत्ती योजना शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग, क्रमांक:इबीसी-१०६८/८३५६७/जे, दिनांक २४/१२/१९७० अन्वये लागू करण्यात आली आहे. त्याचप्रमाणे शासन निर्णय, समाज कल्याण सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्रमांक: इबीसी-१०९१/४६८६३/प्र.क्र.५७२/मावक-२, दि. १० मे, १९९५ अन्वये विनाअनुदानित खाजगी महाविद्यालयातील व्यावसायिक पाठ्यक्रमासह शिकत असलेल्या उक्त प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना शालांत परीक्षोत्तर (मॅट्रिकोत्तर) शिष्यवृत्ती योजना लागू करण्यात आलेली आहे. या योजनेच्या धर्तीवरच इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शालांत परीक्षोत्तर शिष्यवृत्ती योजना वरील संदर्भाधिन शासन निर्णय, दिनांक २९ मे, २००३ अन्वये लागू करण्यात आली आहे. त्यापुर्वी शासन निर्णय दि. २४/१२/७० व दि. १०/५/९५ मधील तरतूदी राज्यातील इतर मागासवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना लागू ठरतात. त्या अनुषंगाने दिनांक २९ मे, २००३ रोजीच्या शासन निर्णयात दुरुस्ती करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शुध्दिपत्रक : राज्यातील अनु. जाती, अनु. जमाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती या प्रवर्गांच्या विद्यार्थ्यांना लागू असलेल्या शालांत परीक्षोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेच्या धर्तीवर व त्यासाठी विहित केलेल्या अटी व शर्तींच्या अधिन राहून राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शालांत परीक्षोत्तर (मॅट्रिकोत्तर) शिष्यवृत्ती योजना संदर्भाधिन शासन निर्णय, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक : इमाव-२००२/प्र.क्र.४१४/मावक-३, दि. २९/५/२००३ अन्वये लागू करण्यात आली आहे. म्हणजेच राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शासन निर्णय, दि. २४/१२/७० व दिनांक :१०/५/९५ च्या आदेशानुसार शालांत परीक्षोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ मिळणे क्रमप्राप्त आहे. वास्तव उक्त संदर्भाधिन शासन आदेश,क्रमांक : इमाव-२००२/प्र.क्र.४१४/मावक-३, दि. २९/५/२००३ मधील परिच्छेद-२ हा "इतर मागासवर्गीयांसाठी लागू करण्यात आलेल्या भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती या योजनेच्या अटी व शर्ती अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती (अनगर, वंजारीसह) व विशेष मागास प्रवर्गासाठी असलेल्या अटी व शर्तीप्रमाणेच राहतील." याऐवजी "इतर मागासवर्गीयांसाठी लागू करण्यात आलेल्या भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती या योजनेच्या अटी व शर्ती अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती (अनगर, वंजारीसह) व विशेष मागास प्रवर्गासाठी शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग, क्रमांक : इबीसी-१०६८/८३५६७/जे, दि. २४/१२/१९७० त्याचप्रमाणे शासन निर्णय, समाज कल्याण सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग, क्रमांक:इबीसी-१०९१/४६८६३/ प्र.क्र.५७२/मावक-२, दि.१० मे,१९९५ मधील अटी व शर्तीप्रमाणेच शासकीय अनुदानित व

Scanned by CamScanner

विनाअनुदानित महाविद्यालयांतील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना लागू राहतील." याप्रमाणे वाच
यावे.

२. हे शुध्दीपत्रक वित्त विभागाच्या सहमतीने त्या विभागाच्या अभिप्रायानुसार सदरचे ज्ञापन
क्र.२८५/०४/व्यय-१४, दिनांक ३१ मार्च, २००४ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(वै.अ.पाटकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,
मा.राज्यपालांचे सचिव,
मा.मुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा.मंत्री (विजाभज) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा.मंत्री(समाजकल्याण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा.राज्यमंत्री (विजाभज) यांचे खाजगी सचिव , मंत्रालय, मुंबई,
मा.राज्यमंत्री(समाजकल्याण) यांचे खाजगी सचिव , मंत्रालय, मुंबई
संचालक,विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण, म रा,पुणे
संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, उच्च व तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
सर्व विभागीय समाज कल्याण अधिकारी
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषदा
सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी
सर्व जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी सर्व जिल्हा परिषदा
महालेखापाल, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता)१/२, मुंबई/ नागपूर
महालेखापाल, महाराष्ट्र (लेखापरिक्षा)१/२, मुंबई/ नागपूर
अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
लेखापरीक्षक, स्थानिक निधी लेखा, मुंबई
सर्व मंत्रालयीन विभाग (त्यांना विनंती करण्यात येते की वरील शुध्दीपत्रक आपल्या विभागाच्या
निरंतरणाखालील सर्व विभाग/कार्यालयांचे निदर्शनास आणावे.)
वित्त विभाग- व्यय-१४, अर्थसंकल्प
नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सर्व उप सचिव/ अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी, सा.न्या., सा.का., क्री. व वि.स.विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई (त्यांना विनंती की, जाहीरी योग्य
ती प्रसिध्दी द्यावी).
निवड नस्ती/ मावक-३.

Scanned by CamScanner

विजाभज, इमाव व विमाप्र प्रवर्गासाठी शासननिर्णय
१९९८

SCHEME OF POST-MATRIC SCHOLARSHIPS TO THE OTHER BACKWARD CLASSES FOR STUDIES IN INDIA

1. OBJECTIVE :

The Government of India has since independence initiated a number of steps for improving the level of literacy and education. In this context, the Government has recognized that educational and economic support for backward classes has not been adequate and that there is disparity between them and the non-backward sections of the population at every level. It is self-evident and universally accepted that education is one of the key instruments of effective development of weaker sections.

Based on the recommendations of the Working Group on Development and Welfare of Backward Classes, it is proposed to launch a new Centrally Sponsored Scheme of Post-Matric Scholarship for Other Backward Classes (OBCs) students.

The objective of the scheme is to provide financial assistance to the OBCs students studying at post matriculation or post secondary stage to enable them to complete their education.

II. SCOPE:

These scholarships shall be available for studies in India only and will be awarded by the Government of State/Union Territory to which the applicant actually belongs, i.e. permanently settled. 100% central assistance will be provided to State Governments/UT Administrations for this purpose.

III. CONDITIONS OF ELIGIBILITY:

i) The scholarships will be open to India nationals belonging to OBCs as notified by the Central Govt./State Govt. UT Admn.;

ii) These scholarships will be given for the study of all recognized post-matriculation or post-secondary courses pursued in recognized institutions with the following exceptions:
"Scholarships shall not be awarded for training courses like Aircraft Maintenance Engineer's Course and Private Pilot License Courses, Courses at Training-Ship Duffer in (Now INS Rejendra), course of training at the Military College, Dehradun, courses at Pre-examination Training Centres of All India and State levels and Trade Courses at the Industrial Training Institutes."

iii) Only those candidates who belong to OBCs so specified in relation to the State/UT to which the applicant actually belongs, i.e. permanently settled and who have passed the Matriculation or Higher secondary or any higher examination of a recognized University or Board of Secondary Education will be eligible.

iv) Candidates who after passing one stage of education are studying in the same stage of education in different subject e.g. I. SC after I.A or B.Com. after B.A. or M.A. in a subject after M.A in another subject will not be eligible.

v) Students who, after having completed their educational career in one professional line, e.g., LLB after B.T/B. Ed will not be eligible.

vi) Students studying in Class of the Higher Secondary School courses of the XII class of the Multipurpose High School not be eligible for it being a continuous school courses. However, in cases, where tenth class examination of such courses is treated as equivalent to Matriculation and students who after passing tenth class join other courses, such students will be treated as post-matric students and will be eligible for the award of scholarships.

vii) Students pursuing Post-graduate courses in medicine will be eligible if they are not allowed to practice during the period of their course.

viii) Students who after failing or passing the Under Graduate/Post-Graduate examinations in Arts/science/ Commerce join any recognized professional or Technical certificate/diploma/degree courses will be awarded scholarships if

Scanned by CamScanner

otherwise eligible. No subsequent failure will be condoned except courses in Group 'A' and no further change in the course will be allowed.

ix) Students who pursue their studies through correspondence courses will be eligible towards reimbursement of non-refundable fee. The term correspondence includes distant and continuing education. Besides reimbursement of non-refundable fee, such students wile also be eligible for an annual allowance of Rs. 500/- for essential /prescribed books, as applicable.

x) Employed students whose income combined with the income of their parents/guardians does not exceed Rs. 44,500/- per annum shall be eligible for post-matric scholarships to the extent of reimbursement of all compulsorily payable non-refundable fees.

xi) Only two children of the same parents/guardian will be entitled to receive scholarships. This restriction will, however, not apply to girls. Accordingly, scholarship availed by girls of same parents/guardian will not adversely affect admissibility of availing scholarship upto two boys of same parents/guardian.

xii) A scholarship holder under this Scheme will not hold any other scholarship /stipend. If awarded any other scholarship/stipend, the students can exercise his/her option for either of the two scholarships/stipends, whichever is more beneficial to him/her and should inform the awarding authority through the Head of the Institution about the option made. No scholarship will be paid to the students under this Scheme from the date he/she accepts an other scholarships/stipend. The student can however, accept free lodging or a grant or ad-hoc monetary help from the State Government or any other source for the purchase of books, equipment or for meeting the expenses on board and lodging to the scholarship amount paid under this Scheme.

xiii) Students who have already received coaching in any of the pre-examination training centers with financial assistance from the Government will not be eligible.

xiv) In case of unemployed students whose parents/guardians income from all sources does not exceed Rs. 44,500 per annum will be entitled for the scholarship under the Scheme.

Note 1: So long as either of the parents (or husband in the case of married unemployed girl students) are alive, only income of the parents/husband, as the case may be, from all sources has to be taken into account and of no other members even though they may be earning. In the form of income declaration, income is to be declared on this basis. Only in the case where both the parents (or husband in the case of married but unemployed girl student) have died, the income of the guardian who is supporting the student in his/her studies has to be taken into consideration. Such students whose parent's income is affected due to unfortunate death of one of earning parents and resultantly comes within the income ceiling prescribed under the scheme, shall become eligible for scholarship, subject to their fulfilling other conditions of eligibility, from the month in which such sad incidence takes place. Applications for scholarships from such students can be considered even after lapse of last dare of receipt of applications, on compassionate grounds.

Note 2: House Rent Allowance received by the parents of a student be exempted from the computation of 'income' if the-same has been permitted to be exempted for purpose of Income-Tax.

Note 3: Income Certificate is required to be taken once only, i.e at the time of admission to courses which are continuing for more than one year.

IV VALUE OF SCHOLARSHIP:

The value of scholarship will include maintenance allowance, reader charges for blind students, reimbursement of compulsory non-refundable fees. Study Tour Charges, thesis typing/printing charges and book allowance for students pursuing correspondence course for complete duration of the course. The details are given below:-

Scanned by CamScanner

i) Maintenance Allowance

Course of (1)	(Rs. Per Month) Rate of Maintenance Allowance	
	Hostlers (2)	Day Scholars (3)
Group A Medical /Engineering including Degree level Courses in Indian Medicine, B.A.M&S and Comparable courses in Ayurveda, Unani/ Tibbia and Homeopathic System of Medicines. B.Sc (Agriculture/B.V.Sc/B.F.Sc (Fisheries) Higher technical and all professional studies like Degree and Post-Matric courses in Agricultural and Veterinary Science.	425	190
Group B Diploma level courses in Indian Medicine and Comparable courses in Ayurvedic, Unani/Tibbia and Homeopathic system of Medicine. Diploma & comparable courses in Engineering, Technology, Architecture, medicine, diploma level Courses in printing technology and courses for Overseer , draftsman, surveyor, Commercial Pilot License, Diploma and higher courses in Hotel Management catering technology and applied Nutrition. Degree and post-graduate course in nursing and pharmacy. Wireless and television operators/sound recording and sound engineering motion picture , photography, film direction/acting. screenplay/writing/Degree/post graduate Diploma courses in business management, Chartered and Cost /Works Accountancy. Post Graduate courses in Science subjects.	290	190
Group C Certificate courses in Engineering/Technology/Architecture and Medicine, Diploma and Certificate courses in Agriculture, Pharmacy, veterinary Science, Fisheries , Dairy development, Hygiene and Public Health , sanitary Inspector's Course, courses for Rural services, Cooperation and Community development, Sub-Officer' course at the national Fire Service College, Nagpur, Library Science. Degree /Post Graduate Diploma and Post Graduate Courses in Teachers' training, Library Science and Physical Education , Music Fine Arts and Law, Craft Instructor's Training Course, Certificate Course in Hotel Management/Catering Technology and Applied Nutrition, Passenger transport Management, Associate degree in Pharmacy , Post graduate courses in Arts and Commerce subjects.	290	190
Group D General Courses upto Graduate level (2nd year and onward)	230	120

Scanned by CamScanner

Group E Classes X1th and X11th in 10+2 System Intermediate courses and first year of General courses upto graduate level.	150	90

Note: 1 Commercial Pilot License Course(CPL)

CPL course shall be covered under Group 'B' . The number of awards for CPL will be 20 per annum. Consequent upon receiving applications from concerned students, concerned State Governments/UT Admns., should scrutinize them for determining their eligibility under the Scheme and thereafter intimate the number of eligible applications for CPL training (with their names) for each financial year to Ministry of Social justice & Empowerment (the applications themselves need not be sent to he Ministry) . Upon receipt of such information, Ministry of Social Justice & Empowerment will give clearance to the concerned States/UTs on the first –come first-serve basis upto 20 awards for the country as a whole. The selected candidates will be provided a maintenance allowance at rates applicable to Group 'B' courses, i.e. Rs. 290 per month for hostlers and Rs. 190 per month for day scholars. In addition, all compulsory fees, including flight charges are to be provided in fee.

Note 2: M. Phil and Ph.D courses are post-graduation courses. Scholarship to such students may be paid at the rate of maintenance allowance for Group 'A' , 'B' or 'C' depending on the course under these groups.

Note 3: Scholars who are entitles to free board and/or lodging will be paid maintenance chargers at 1/3rd of Hostlers' rate.

ii) Reader Charges for blind students (Blind Scholars)

The blind scholars will be given additional amount as 'Readers Charges' as mentioned below:-

Group	Reader Allowance (Rs. P.m.)
Group A,B,C	100
Group D	75
Group E	50

iii) Fees

Scholars will be paid enrolment /registration, tuition, games, Union, Library, Magazine, Medical examination and such other fees compulsorily payable by the scholar to the Institution or University/Board. Refundable deposit-like caution money, security deposit will, however, be excluded.

iv) Study Tours:

Study tour charges upto a maximum of Rs. 500/- per annum limited to the actual expenditure incurred by the student on transportation charges etc., will be paid to the scholars studying professional and technical courses, provided that the head of the institution certifies that the study tour is essential for the scholar for completion of his/her course of study.

V) Thesis Typing /Printing charges

Thesis typing/printing charges upto a maximum of Rs. 600 will be paid to research scholars on the recommendation of the Head of the Institution.

Scanned by CamScanner

V. **SELECTION OF CANDIDATES**

All the eligible Other Backward Classes candidates will be given scholarships subject to the condition of eligibility prescribed in para III of this Scheme. Candidates belonging to one State but studying in another State will be awarded scholarship by the State to which they belong and will submit their applications to the competent authorities in that State . In the matter of exemption from fees or other concessions also they will be treated as if they were studying in their own State.

VI **DURATION AND RENEWAL OF AWARDS**

i) the award once made will be tenable from the stage at which it is given to the completion of course subject to good conduct and regularity in attendance . It will be renewed from year provided that within a course which is continuous for a number of years, the scholar secures promotion to the next higher class irrespective of the fact whether such examinations are conducted by a University or the Institution.

ii) If an OBC scholar pursuing Group A course fails in the examination for the first time, the award may be renewed . For second and subsequent failures in any class the student shall bear his/her own expenses until he/she secures promotion to the next higher class.

iii) If a scholar is unable to appear in the annual examination owing to illness and or on account of any other unforeseeable event, the award may be renewed for the next academic year on submission of medical certificate and/or other required sufficient proof to the satisfaction of the Head of the Institution and his/her certifying that the scholar would have passed had he appeared in the examination.

iv) If according to the Regulations of a University /Institution, a student is promoted to the next higher class even though he/she may not have actually passed in lower class and is required to take examination of the junior class again after sometime, he/she will be entitled to scholarship for the class to which he/she is promoted if the student is otherwise eligible for scholarship.

VII **PAYMENT**

i) Maintenance charges shall be payable from 1st April or from the month of admission , whichever is later, to the month in which the examination are completed at the end of the academic year.(including maintenance during holidays) provided that if the scholar secures admission after the 20th day of a month, the amount will be made from the month following the month of admission.

ii) In case of renewal of scholarships awarded in the previous years, maintenance charges will be paid from the month following the month upto which scholarship was paid in the previous year, if the course of study is continuous (e.g., from intermediate jr. Intermediate, Sr.Class)

iii) All scholars are expected to purchase the necessary text books, stationary etc., out of the maintenance allowance sanctioned . If it is reported by the Head of the concerned Institution that a scholar is without text-books stationary etc., the value of the scholarship may be reduced at the discretion of the authority sanctioning the scholarship.

iv) The scholarship money will be paid to the selected students by the government of the State/Union Territory's Administration to which they belong in accordance with the procedure laid down by them in this regard.

v) Scholarship will not be paid for the period of internship/houseman ship in the M.B.B.S. course or for a practical training in other course if the student is in receipt of some remuneration during the internship period or some allowance/stipend during the practical training in other course.

Scanned by CamScanner

VIII **OTHER CONDITIONS FOR THE AWARD**

(i) The scholarship is dependent on the satisfactory progress and conduct of the scholars. If it is reported by the Head of the Institution at any time that a scholar has by reasons of his/her own act or default failed to make satisfactory progress or has been guilty of misconduct such as resorting to or participating in strikes, irregularity in attendance without the permission of the authorities concerned etc., the authority sanctioning the scholarships may either cancel the scholarships or stop or withhold further payment of such period as it may think fit.

(ii) If a student is found to have obtained a scholarship by false statement his/her scholarship will be cancelled forthwith and the amount of the scholarship paid will be recovered , at the discretion of the concerned State Government. The student concerned will be blacklisted and debarred for scholarship in any Scheme for ever.

(iii) A scholarship awarded may be cancelled if the scholar changes the subject of the course of study for which the scholarship were originally awarded or changes the institution of study, without prior approval of the State Government. The Head of the Institution shall report such cases to them and stop recovered at the discretion of the State Government.

(iv) A scholar is liable to refund the scholarship amount at the discretion of the State Government, if during the course of the year, the studies for which the scholarship has been awarded, is discontinued by him/her.

(v) The regulations can be changed at any time at the discretion of the Government of India.

IX **ANNOUNCEMENT OF THE SCHEME:**

All the State Governments/UT Admns will announce in May-June, the details of the scheme and invite applications by issuing an advertisement in the leading newspapers of the State and through other media outfits. All requests for application forms and other particulars should be addressed to the concerned State/UT to which students actually belong. The applicant should submit the completed application to the prescribed authority before the last dare prescribed for receipt of applications.

X **PROCEDURE FOR APPLYING:**

i) An application for scholarship should comprise:

(a) One copy of the application for scholarship in the prescribed form (separate application forms have been prescribed for 'fresh' and renewal scholarship).

(b) One copy of the passport size photograph with signatures of the student thereon (for fresh scholarship)

(c) One attested copy of certificates/diploma/degree etc., in respect of all examination passed

(d) A certificate (in original) of Caste signed by an authorized Revenue Officer now below the rank of Tehsildar.

(e) An income declaration by the parents/guardians, stating definite income from all sources

(f) A receipt in acknowledgement of the scholarship in the previous year on the form attached to the application only duly countersigned by the Head of the Institution concerned, if the applicant was in receipt of a scholarship under this Scheme in the preceding year.

ii) Application complete in all respect shall be submitted to the Head of the Institution being attended or last attended by the candidates and shall be addressed to an officer specified for this purpose by the Government of State/Union Territory to which the student belong in accordance with the instructions issued by them from time to time.

iii) Incomplete applications received after the prescribed date will not be consider.

Scanned by CamScanner

XI MONITORING:

The monitoring of the financial and physical performance of the scheme will be done through seeking detailed information from the Agencies implementing the Scheme. On the physical aspects the Agencies implementing the scheme will be required to furnish quarterly progress reports regarding the number of beneficiaries receiving award under the scheme, both class-wise and gender-wise. On the financial side details of actual expenditure incurred during the last financial year and expenditure proposed for the present financial year will be submitted by the Agencies concerned. The Agencies implementing the scheme will also be insisted upon to submit the latest audited accounts.

XII EVALAUTION:

The Ministry of Social Justice & Empowerment may get the scheme evaluated by entrusting a research study to reputed institutions/agencies, on the performance of the scheme in different parts of the country, under this Ministry's central sponsored Scheme of Research and Training.

Scanned by CamScanner

ई-स्कॉलरशिप-भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क परिक्षा शुल्क प्रदाने योजना- रकमा बँकेमार्फत अदा करणे.....

महाराष्ट्र शासन

शासन निर्णय क्र. ईबीसी-२००९/प्र.क्र.१२२/मावक-३
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,मंत्रालय, मुंबई
दिनांक : ११ जानेवारी, २०१०

वाचा : शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग क्र. इबीसी-२००३/प्र.क्र.३०१/मावक-२, दिनांक ०१.११.२००३

प्रस्तावना : भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना ही सन १९५९-६० सालापासून केंद्र शासनाकडून राज्य शासनाकडे हस्तांतरीत करण्यात आलेली आहे. या योजनेखाली अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमानुसार केंद्र शासनाने विहित केलेल्या दराने निर्वाहभत्ता अदा केला जातो. या बरोबरच शिक्षण फी, परिक्षा फी व कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयांची देय असलेली फीची प्रतिपूर्ती केली जाते. त्याचप्रमाणे शिक्षण शुल्क समितीने निर्धारित केलेल्या दराने व्यावसायिक अभ्यासक्रमामध्ये प्रवेश घेतलेल्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण फी व परिक्षा फीची प्रतिपूर्ती केली जाते.

२. भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती या योजनेखाली विविध शैक्षणिक अभ्यासक्रमासाठी कनिष्ठ महाविद्यालय /महाविद्यालयाकडून शिष्यवृत्तीचे प्रस्ताव जिल्हास्तरावर विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांच्याकडे प्राप्त होतात. सध्याच्या काळात महाविद्यालयाची संख्या व विद्यार्थ्यांची संख्या मोठा प्रमाणात वाढलेली आहे. त्यामुळे भारत सरकार शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क प्रस्तावांच्या संख्येत मोठा प्रमाणात वाढ झालेली आहे. या सर्व प्रस्तावांची छाननी करणे, कोषागारांतून रक्कम पारित करणे व धनाकर्षाद्वारे महाविद्यालयाकडे वर्ग करुन त्यांच्यामार्फत विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्तीचे व शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क रक्कमेचे वाटप करणे या कार्यपद्धतीस विलंब लागतो. सध्याच्या पद्धतीनुसार विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्तीचे वाटप महाविद्यालयामार्फत केले जाते. काही विद्यार्थी महाविद्यालय सोडून गेले असल्यास अशा विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्तीची रक्कम महाविद्यालयात पडून असते. या योजनेची सर्व प्रक्रिया ही मनुष्य बळाचा वापर करुन केली जात असल्याने या योजनेमध्ये बराच विलंब लागत असून बऱ्याच ठिकाणी अचूकता राहत नाही असे निदर्शनास येत आहे. मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या शिष्यवृत्तीचे वाटप बँकेमार्फत करण्यात येईल असे निवेदन मा. राष्ट्रपती यांनी संसदेच्या अभिभाषणामये केलेले आहे. त्यानुसार सामाजिक न्याय विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क वितरण बँकेमार्फत करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

Scanned by CamScanner

शासन निर्णय : सामाजिक न्याय विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या अनुसूचित जाती, विमुक्त भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व

शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क या योजनेची रक्कम राष्ट्रीयकृत बॅंकेमार्फत अदा करण्याच्या प्रस्तावास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. या सर्व योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शक सूचना खालीलप्रमाणे आहेत :-

१) विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी मुंबई उपनगर यांनी दिनांक ०१/०२/२०१० पासून सर्व महाविद्यालयांना सर्व चेक पाठविणे बंद करुन त्याऐवजी सी.बी.एस./ई.सी.एस. पध्दतीचा अवलंब करावा. त्यासाठी त्यांनी ज्या राष्ट्रीयकृत बँकेत कोअर बँकींग सुविधा उपलब्ध आहे त्या बँकांमध्ये सर्व महाविद्यालयांनी व विद्यार्थ्यांनी खाती उघडण्याबाबत कार्यवाही करावी.

२) इतर जिल्हयांच्या विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिका-यांनी त्यांच्या जिल्हयांमध्ये ही योजना दिनांक ०१/०३/२०१० पासून सुरु करावी याकरिता त्यांनी सर्व महाविद्यालयांना दिनांक २५/०२/२०१० पर्यंत ज्या राष्ट्रीयकृत बँकांमध्ये कोअर बँकींग सुविधा उपलब्ध आहे त्या बँकांमध्ये खाती उघडण्याबाबत माहिती दयावी.

३) विद्यार्थ्यांचे खात्यावर सी.बी.एस./ई.सी.एस. पध्दतीद्वारे शिष्यवृत्तीची रक्कम जमा करण्यासाठी पायलट प्रोजेक्ट म्हणून विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, मुंबई उपनगर, यांनी त्यांच्या जिल्ह्यातील कमीत कमी तीन महाविद्यालयांची निवड करावी. यामधील एक महाविद्यालय हे व्यावसायिक अभ्यासक्रम शिकविणारे असावे. या तीन महाविद्यालयांनी सर्व विद्यार्थ्यांचे ज्यामध्ये कोअर बँकींग आणि एस.एम.एस.ची सुविधा उपलब्ध आहे अशा राष्ट्रीयकृत बँकेत खाते उघडण्याबाबत कार्यवाही करावी. त्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या खात्यात विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, मुंबई उपनगर यांनी शिष्यवृत्तीची रक्कम जमा करावी.

उर्वरीत महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या खात्यावर शिष्यवृत्तीची रक्कम जमा करण्याची कार्यवाही महाविद्यालय करतील. सदर महाविद्यालयांनी चेक ऐवजी सी.बी.एस./ई.सी.एस. प्रणालीद्वारे शिष्यवृत्तीचे वाटप करण्यात सुरुवात करावी. हे काम ३१/०३/२०१० पुर्वी पुर्ण करावे.

४) सॉफ्टवेअरची वाट न पाहता महाराष्ट्रातील सर्व महाविद्यालयांनी शिष्यवृत्ती घेणा-या सर्व विद्यार्थ्यांचे दिनांक ३०/०६/२०१० पर्यंत कोअर बँकींग राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये खाती उघडावीत. सर्व महाविद्यालयांनी दिनांक ०१/०७/२०१० पासून सी.बी.एस./ई.सी.एस. द्वारे विद्यार्थ्यांच्या बँकखात्यामध्येच शिष्यवृत्तीची रक्कम जमा करावी.

५) ज्या विद्यार्थ्यांचे इतर बँकामध्ये खाते आहेत त्यांनी दिनांक ३०/०६/२०१० पर्यंत कोअर बँकींग सुविधा उपलब्ध आहे अशा राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये खाती उघडणे आवश्यक आहे. दिनांक

Scanned by CamScanner

०१/०७/२०१० पासून जोपर्यंत याबाबतचे सॉफ्टवेअर तयार होत नाही तोपर्यंत विद्यार्थ्यांच्या खात्यावर महाविद्यालयाकडून सी.बी.एस./ई.सी.एस. मार्फत शिष्यवृत्तीचे पैसे जमा करण्यात येतील. सॉफ्टवेअर तयार झाल्यानंतर शासनाकडून थेट विद्यार्थ्यांच्या खात्यामध्ये शिष्यवृत्तीचे पैसे जमा केले जातील.

६) जी राष्ट्रीयकृत बँक विद्यार्थ्यांच्या भ्रमणध्वनीवर शिष्यवृत्तीची रक्कम जमा झाल्याचा संदेश (SMS) मोफत पाठवेल तसेच विद्यार्थ्यांचे शुन्य शिलकीचे (झिरो बॅलन्स) खाते उघडण्यास तयार असेल अशाच राष्ट्रीयकृत बँकेस प्राधान्य द्यावे.

३. संचालक, माहिती व जनसंपर्क, संचालनालय यांनी या शासन निर्णयास व्यापक प्रमाणावर प्रसिध्दी द्यावी.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेब-साईटवर उपलब करुन देण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्र. २०१००१११८३१२५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सही/-
(राजेश अग्रवाल)
सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत ,
मा. राज्यपालांचे सचिव
मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा. मंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव
मा. राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव
मा. राज्यमंत्री, वि.जा.भ.ज., इ.मा.व. व वि.मा.प्र. यांचे खाजगी सचिव
मा. मुख्य सचिव
सर्व अमुस/प्रधान सचिव/सचिव मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालय, मुंबई
प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, वैद्यकीय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, म. रा., मुंबई
संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, म. रा., मुंबई

Scanned by CamScanner

ई-स्कॉलरशीप-भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क परीक्षा शुल्क प्रदाने योजना - रकमा बँकेमार्फत अदा करणे.

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : ईबीसी-२००९/प्र.क्र.१२२/मावक-३
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २० जुलै, २०१०

संदर्भ :-१) शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक: ईबीसी-२००३/प्र.क्र.३०१/मावक-२,दिनांक १.११.२००३
२) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक : ईबीसी-२००९/प्र.क्र.१२२/मावक-३, दि.११ जानेवारी, २०१०

प्रस्तावना :- भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना ही सन १९५९-६० पासून राज्य शासनाकडे केंद्र शासनाकडून हस्तांतरीत करण्यात आलेली आहे. या योजनेखाली अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमानुसार केंद्र शासनाने विहित केलेल्या दरानुसार निर्वाह भत्ता अदा केल्या जातो. या बरोबरच शिक्षण फी, परीक्षा फी व कनिष्ठ महाविद्यालये/ महाविद्यालयांची देय असलेली फी ची प्रतिपूर्ती केली जाते. त्याचप्रमाणे शिक्षण शुल्क समितीने निर्धारित केलेल्या दराने व्यावसायिक अभ्यासक्रमांमध्ये प्रवेश घेतलेल्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण फी व परिक्षा फी ची प्रतिपूर्ती केली जाते. याबाबतची कार्यपध्दती संदर्भाधिन शासन निर्णय दिनांक १.११.२००३ अन्वये विहीत करण्यात आली आहे.

सामाजिक न्याय विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क या योजनेची रक्कम मनुष्यबळाचा वापर करून अदा केली जात असल्याने त्यामध्ये कालापव्यय व अचूकता नसल्याने या योजनेचे संगणकीकरण करून रकमा राष्ट्रीयकृत बँकेमार्फत अदा करण्याबाबतचा धोरणात्मक निर्णय शासनाने घेतला आहे. त्यानुसार सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षापासून विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारी शिष्यवृत्तीची रक्कम विद्यार्थ्यांच्या बँक खात्यात तसेच, महाविद्यालयांना देय ठरणारी शिक्षण फी ची रक्कम परस्पर महाविद्यालयांच्या खात्यात जमा करण्यात येणार आहे. याकरिता सर्व विद्यार्थी व महाविद्यालयांनी दि.३०.६.२०१० पर्यंत कोअर बँकींग सुविधा उपलब्ध आहे अशा राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये खाते उघडण्याच्या सूचना शासन निर्णय दिनांक ११.१.२०१० अन्वये दिलेल्या आहेत. सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षापासून विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकाऱ्यांनी महाविद्यालये व विद्यार्थ्यांना देय ठरणाऱ्या रकमेचे वाटप ECS/CBS च्या माध्यमातून करावयाचे आहे. याकरिता जिल्ह्यातील विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेल्या ज्या राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये विद्यार्थी व महाविद्यालयांची खाती आहेत त्या राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये संबंधीत जिल्ह्याचे विशेष जिल्हा

Scanned by CamScanner

समाज कल्याण अधिकारी यांनी देखील खाती उघडणे आवश्यक आहे. सदर खाती उघडण्यास परवानगी देण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना व शिक्षण फी, परीक्षा फी योजनेचे वितरण करण्यासाठी संगणकप्रणाली विकसीत करण्यात येत आहे. सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षापासून विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्तीची रक्कम व महाविद्यालयांना देय ठरणाऱ्या शिक्षण फी च्या रकमेचे वाटप ECS/CBS च्या माध्यमातून करण्यासाठी सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांनी त्यांच्या जिल्ह्यातील ज्या राष्ट्रीयकृत बँकेत कोअर बँकींग सुविधा उपलब्ध आहे अशा प्राधिकृत केलेल्या बँकेत त्यांची खाती उघडण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. संदर्भाधिन शासन निर्णय दिनांक ११.१.२०१० मधील सूचनांनुसार महाविद्यालयांना चेकने रकमा वितरीत करण्याचे बंद करण्यात आले आहे व सर्व रकमा महाविद्यालयांच्या तसेच विद्यार्थ्यांच्या खात्यावर वर्ग केल्या जाणार आहेत. विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी संबंधीत जिल्ह्यात ज्या राष्ट्रीयकृत बँकांना प्राधिकृत करतील अशा बँकामध्ये महाविद्यालय व विद्यार्थी खाते उघडतील अशा प्राधिकृत बँकांमध्ये विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांचे खाते नसल्यास RTGS (Real Time Gross Settlement) मार्फत रकमा वर्ग करण्यास तांत्रिक अडचण निर्माण होऊ शकते. फक्त याच तांत्रिक कारणासाठी संबंधीत राष्ट्रीयकृत बँकेत विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांना देखील खाते उघडण्यास परवानगी देण्यात येत आहे.

३. कोषागारातून प्राप्त धनादेश विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांचे खात्यात जमा झाल्यावर, त्या खात्यातून रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाने घालून दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे RTGS (Real Time Gross Settlement) मार्फत इतर प्राधिकृत केलेल्या राष्ट्रीयकृत बँकातील खात्यांमध्ये रकमा हस्तांतरीत कराव्यात.

४. सदर बँक खात्यातून महाविद्यालयांच्या व विद्यार्थ्यांच्या खात्यावर ECS/CBS च्या माध्यमातून रकमा वर्ग करण्याची कार्यवाही संबंधीत बँक करेल याची खातरजमा विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांनी करावी.

५. सदर तांत्रिक कारणासाठी उघडण्यात आलेल्या बँक खात्यातून विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांना कोणत्याही स्वरूपाच्या रोख रकमा काढता येणार नाहीत तसेच, कोणत्याही प्रकारचे चेकबुक बँकेमार्फत घेतले जाणार नाही या अटीवर सदर खाती उघडण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

६. सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षापासून संदर्भाधिन शासन निर्णय दिनांक ११.१.२०१० मधील मार्गदर्शक सूचनांनुसार सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांनी कार्यवाही करावी.

७. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. १६५/१०/कोषा/प्र.५, दिनांक १६.७.२०१० अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. संचालक माहिती व जनसंपर्क संचालनालय यांनी या शासन निर्णयास व्यापक प्रमाणावर प्रसिध्दी द्यावी.

Scanned by CamScanner

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०१००७२०१४१५३१००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सतीश म. गवई)
प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,
मा.राज्यपालांचे सचिव
मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा.मंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव
मा. राज्यमंत्री, वि.जा.भ.ज. यांचे खाजगी सचिव
मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य
प्रधान सचिव, वित्त विभाग
प्रधान सचिव, नियोजन विभाग
प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग
प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण विभाग
प्रधान सचिव, कृषी व पदुम विभाग
सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग
संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई यांना प्रसिध्दीसाठी
संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व विभागीय समाज कल्याण अधिकारी
सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी
सर्व समाज कल्याण अधिकारी, (गट-अ), जिल्हा परिषद
सर्व विभागीय शिक्षण उप संचालक
सर्व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक)
महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२, (लेखापरीक्षा/लेखा अनुज्ञेयता), मुंबई/नागपूर
अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
निवड नस्ती (मावक-३)

Scanned by CamScanner

22 AUG 2017
संचालक | सहसंचालक | उपसंचालक | सहा. संचालक

केंद्र शासन पुरस्कृत भारत सरकार शिष्यवृत्ती योजने अंतर्गत वि.जा.भ.ज., इ.मा.व. व वि.मा.प्र. या प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी अभ्यासक्रम विहीत करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : इबीसी-२०१७/प्र.क्र.१३/शिक्षण
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक :- २१ ऑगस्ट, २०१७.

वाचा:-

१. शासन निर्णय सा.न्या.सां.का.,क्रि.व वि.स.विभाग क्रमांक : इबीसी १०६८/८३५६७/जे, दिनांक २४.१२.१९७०
२. केंद्रशासनाच्या सन १९९८ च्या मार्गदर्शक सूचना
३. शासन निर्णय सा.न्या.सां.का.,क्रि.व वि.स.विभाग क्रमांक : इबीसी १०९१/४६८६३/ प्र.क्र.५७२/मावक-२, दिनांक १०.५.१९९५
४. शासन निर्णय सा.न्या.सां.का.,क्रि.व वि.स.विभाग क्रमांक : इबीसी २००३/ प्र.क्र.३०१/ मावक-२, दिनांक १.११.२००३
५. शासन परिपत्रक सा.न्या.सां.का.,क्रि.व वि.स.विभाग क्रमांक : विजाक २००४/प्र.क्र.१६९/ मावक-३, दिनांक २९.९.२००४
६. शासन परिपत्रक सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक : विजाक २००४/प्र.क्र.१८१/मावक-२, दिनांक ६.१०.२००४
७. शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक : इबीसी २०११/ प्र.क्र.४/ मावक-२, दिनांक २.८.२०११
८. संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण संचालनालय, पुणे यांचे पत्र क्र.विजाभज/ शिक्षण/मॅपिंग/१६-१७/४४, दिनांक ५.१.२०१७
९. संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण संचालनालय, पुणे यांचे पत्र क्र.विजाभज/ शिक्षण अभ्यासक्रम/६०१/१९८४, दिनांक ९.८.२०१७

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाच्या सन १९९८ मधील मार्गदर्शक सूचनेनुसार विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यात येते. केंद्र शासनाच्या सदरहू पत्रकामध्ये "अ,ब,क,ड,इ" अशा अभ्यासक्रम गटांचा समावेश करण्यात आलेला असून, अनुज्ञेय अभ्यासक्रम तसेच निवासी व अनिवासी लाभार्थ्यांच्या निर्वाहभत्त्याचे दर नमूद करण्यात आलेले आहेत. त्यामधील "अ, ब, क, ड, इ" या अभ्यासगटातील अनुज्ञेय अभ्यासक्रमानुसार विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यात येते. तथापि, वरील अभ्यासगटा अंतर्गत कोर्सेस विहीत

Scanned by CamScanner

करण्यात आलेले नसल्याने, आयुक्त, समाजकल्याण, पुणे यांनी वरील पत्रान्वये उच्च न्यायालय खंडपीठ नागपूर, याचिका क्र. २४८७/२०१६ च्या अनुरोधाने विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांसाठी केंद्र शासन पुरस्कृत भारत सरकार शिष्यवृत्ती ही योजना कोणत्या अभ्यासक्रमासाठी लागू करावी, याबाबतचे स्पष्ट धोरण शासनाने शासनाने जाहीर करणे आवश्यक असल्याने, इतर मागासवर्ग मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्तीच्या योजनेमध्ये केंद्र शासनाने सन १९९८ च्या पत्रकान्वये विहीत केलेल्या अभ्यासक्रमाच्या गटानुसार एकुण ६०५ अभ्यासक्रमांना मान्यता देण्याबाबत सादर केलेला प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

<u>शासन निर्णय</u> :-

उच्च न्यायालयाच्या नागपूर खंडपीठातील याचिका क्र. २४८७/२०१६ च्या अनुरोधाने विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांसाठी केंद्र शासन पुरस्कृत भारत सरकार शिष्यवृत्ती योजनेअंतर्गत, केंद्र शासनाने सन १९९८ च्या पत्रकान्वये विहीत केलेल्या अभ्यासक्रमाच्या गटानुसार सोबतच्या परिशिष्ठ- "अ" मध्ये नमूद केलेले एकुण ६०५ अभ्यासक्रम विहीत करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर अभ्यासक्रमात यथास्थिती वाढ किंवा बदल करण्याचे अधिकार शासन वा शासन नियुक्त समितीस राहतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(भा.र.गावित)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१) मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२) मा. मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३) मा.मंत्री, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
४) मा.राज्यमंत्री, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
५) मा.मंत्री, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
६) मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
७) मा.मंत्री, कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
८) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
९) अपर मुख्य सचिव, कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०) अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
११) अपर मुख्य सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१२) अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

Scanned by CamScanner

१३) प्रधान सचिव (वैद्यकीय शिक्षण व औषधे), वैद्यकीय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१४) सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव मंत्रालयीन सर्व विभाग
१५) आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१६) संचालक, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१७) संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१८) संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१९) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिद्धीसाठी)
२०) महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
२१) महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
२२) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
२३) सर्व प्रादेशिक उपायुक्त/सहायक आयुक्त, समाजकल्याण विभाग.
२४) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
२५) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
२६) कक्ष अधिकारी, विधानमंडळ अनुसूचित जाती कल्याण समिती, विधानभवन, मुंबई
२७) कक्ष अधिकारी, विधानमंडळ इतर मागासवर्ग कल्याण समिती, विधानभवन, मुंबई
२८) निवड नस्ती (कार्यासन-शिक्षण).

Scanned by CamScanner

Merger DEMO : Purchase from www.A-PDF.com to remove the watermark

C/ST

(9)

Revised Scheme for award of free-studentship Examination fees and pre-matric scholarships to the SC-/ST Vimukta Jatis/and Nomadic Tribes students.

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

EDUCATION, SPORTS AND SOCIAL WELFARE DEPARTMENT

Resolution No. EBC. 1068/83567-J, Sachivalaya Annexe, Bombay-32, dated 24th December 1970

Read.—Government Resolution, Education and Social Welfare Department, No. BCP. 1059-E, dated 21st January 1960.

Government Resolution, Education and Social Welfare Department, No. EBC. 1066/54787-J, dated 29th August 1966.

RESOLUTION.—The question regarding revision of pattern of the scheme for award of free-studentship, examination fees and payment of prematric scholarships to the Scheduled Castes (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas), Vimukta Jatis, and Nomadic Tribes students sanctioned under Government Resolution, Education and Social Welfare Department, No. BCP. 1059-E, dated 21st January 1960, and Government Resolution, Education and Social Welfare Department, No. EBC-1066/54787-J, dated 29th August 1966, was considered by the Committee appointed under Government Resolution, Education and Social Welfare Department, No. EBC-1067/30559-J, dated 7th June 1967, to review these concessions. The Committee's Recommendations were considered by Government at length.

2. *Revised Rules for Grant of Free-studentship and Examination Fees.*—After careful consideration, Government is pleased to sanction the accompanying Revised Rules for grant of free-studentship (Appendix 'A') and Examination fee (Appendix B) to the students belonging to Scheduled Castes (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside the specified areas) declared under the Constitution (SC) Order, 1950 and The Constitution (ST) Order, 1950, so far as it relates to Maharashtra State, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by the State Government, studying in Educational Institutions and who or whose parents or guardians are ordinarily residents of Maharashtra State. The term 'ordinary residence' means those who are staying in Maharashtra for the period of 5 years. Consequently students from outside the State who join institution in the State temporarily with the object of completing their studies will not be eligible for these concessions.

3. *Sets of Scholarship and Rules for sanctioning these Scholarships in Schools.*—After utilising the provision made in the budget for meeting the expenditure towards grant of the above concessions of free-studentships and examination fees, the available funds should be utilised for grant of scholarships to the above category of students reading in Primary, Middle, Secondary Schools and Technical High Schools. The break up of the expenditure under the scheme of grant of free-studentships, Examination fees and Scholarships during 1968-69 was as follows :—

Expenditure

Provision	Free-studentships	Examination fees	Scholarships	Total Expenditure
Rs.	Rs.	Rs.	Rs.	Rs.
30,00,000	16,57,000	4,80,500	7,85,000	29,23,560

The information collected from the Social Welfare Officers revealed that the scholarships were awarded in some of the districts as they had sufficient allotment, while other Districts could get funds only to the extent of grant of free-studentships and examination fees and hence student of the above category could not be granted scholarships. Since the expenditure of Rs. 7,85,000 is being incurred on grant of scholarships, it is possible to distribute this amount and the sets of scholarships to the above category of students studying in primary, middle, secondary schools and technical High Schools in all the districts, based on student population so that the scholarships are equitably distributed in the districts. On the basis of the expenditure of Rs. 7,85,000 incurred on grant of scholarships to the above category of students during 1968-69, Government is pleased to sanction the sets of scholarships to the above category of students for the year 1970-71 as indicated in Appendix "E". The Director of Social Welfare should place the provision as shown in the last column of Appendix "E" at the disposal of the concerned Social Welfare Officers every year.

Revised 18-49—1

Scanned by CamScanner

(2)

4. The value of these scholarships and the category of the students to whom they should be awarded are as below.

Primary School Standards I and II	Rs. 2 per month.	For Scheduled Tribes, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by State Government.
Standard III and IV	Rs. 3 per month.	
Middle School Standard V, VI, VII	Rs. 6 per Month.	For Scheduled Castes (including Nav-Budhas) Scheduled Tribes (including those outside specified areas).
High School Standard VIII, IX, X and XI	Rs. 10 per month.	Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by State Government.
Tech. High School Standard VIII and IX	Rs. 30 per month.	
Tech. High School Standard X and XI	Rs. 40 per month.	

5. *How the Scholarship is to be awarded.* (*a*) Standard I to IV.—(*i*) From 1970-71, the Social Welfare Officers should invite applications through the Heads of institutions and sanction scholarships every year on merit-*cum*-means to students in Standard I to IV as per recommendations of the Heads of Institutions.—(*ii*) Government is pleased to sanction accompanying rules for the award of Primary Schools Scholarships (Appendix 'F')

(*b*) Standard V to XI during 1970-71.—The Social Welfare Officers should invite applications through the Heads of Institutions and sanction scholarships on merit-*cum*-means to students in Standard V to XI as per recommendations of the Heads of Institutions. The Scholarships once awarded to students in Standard V and above may continue till they complete the middle school course i.e. Standard VII. Similarly, the scholarship awarded to students in Standard VIII and above, may continue till they complete their High School career i.e. pass the S.S.C. Examination. The terms and conditions of tenure of these scholarships are as indicated in paragraphs 10 and 11 of the accompanying rules for the award of these scholarships (Appendix 'C' and Appendix 'D.')

6. *Award of Scholarships to students who pass the Middle and High School Scholarship Examination in Standard V to XI from 1971.*—(*a*) The Director of Publicity should be requested to issue a *Press Note* that all Scheduled Castes (including Nav-Budhas) and Scheduled Tribes (including those outside specified areas), Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students reading in Std. IV and Std. VII should appear for Middle/High School Scholarships examination conducted by the Director of Education from 1970 onwards every year and that these scholarships will be awarded to those students of the above category who pass the Middle and High School scholarship examination in order of merit i.e. marks obtained in the examination. The Heads of the Institutions should bring to the notice of all the students of the above category about these examinations and get the names of students of the above category appearing for the said examinations and obtain the required number of forms from the President of the Examination Committee and supply these to the students and see that applications are sent in time.

(*b*) The Scheduled Castes (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas), Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students who get the scholarships on merit out of the sets of scholarships provided by State Government from the Education Department funds for each district will be awarded scholarships by the Director of Education, Poona from provision made by the Education Department as per rules sanctioned in Government Resolution, Education Department, No. SSG-1353, dated 2nd April 1954.

(*c*) The Director of Education, Poona, should furnish to the Director of Social Welfare, a list of those Scheduled Castes (including Nav-Budhas), Scheduled, Tribes (including those outside specified areas) Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students who pass the above examinations by securing at least 45 per cent marks but could not secure merit scholarships out of the sets sanctioned by the Director of Education, Poona. This list should indicate the names of students who passed the examination, their district and Taluka places where they are studying, marks obtained by them in the examination and the list should be arranged district-wise in order of merit i.e. marks obtained by these students in the above examination.

(*d*) The Director of Social Welfare, Poona, should then send these districtwise lists to the Social Welfare Officers of the District sanctioning scholarships to students of the above category as per sets allotted to the district and place the required budget allotment at the disposal of the Social Welfare Officers.

(*e*) The Social Welfare Officers should then notify the sanction in the local newspapers and also communicate the sanction to the students concerned requesting them to report to him their permanent address, the name of the school they have joined and in what standard. On receipt of the details, the Social Welfare Officers should communicate the sanction to the Head of the School concerned.

(*f*) If the scholarship falls vacant for some reason or the other e.g. the student does not join the School etc. the Head of the Institution should inform the Social Welfare Officer concerned who should sanction scholarship to the next student in order of merit.

(*g*) If in any district there is not a sufficient number of students who have passed the said examinations but in an another district there are more students who have passed the said examination, the Director of Social Welfare, Poona, can divert these sets to the other district and report the action taken by him accordingly to Government.

(*h*) As far as possible the Head of the School should make payment of scholarship in kind e.g. books, slate, books, compass-box, uniform and other Training material and should keep proper account of the material supplied studentwise. After deducting the cost of training material given to the students, the balance amount of scholarship should be paid to the student in the manner indicated in the rules for payment of these scholarships (Paragraph

Scanned by CamScanner

7. Government is pleased to sanction the accompanying rules for the award of Middle School scholarships (Appendix "C") and High School Scholarships (Appendix "D").

8. The expenditure on this account should be debited to the budget head "39-Misc-Social and Developmental Organisations—D-other Misc-Organisations-Schemes in the Five-Year Plan-D-X (*i*)-Backward Class Welfare etc." and met from the provision made thereunder.

9. This resolution issues with the concurrence of the Finance Department *vide* its unofficial Reference No. 24740 1795-II, dated the 18th August 1870.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

R. G. SALVI,
Secretary to Government.

To

The Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona (with 500 spare copies).
The Director of Education, Maharashtra State, Poona (with 500 spare copies).
The Director of Technical Education, Bombay (with 500 spare copies).
The Director of Arts, Bombay,
The Divisional Social Welfare Officer, Bombay/Nagpur/Poona/Aurangabad.
All Collectors.
The Chief Executive Officers of all Zilla Parishads.
The Social Welfare Officers of all Zilla Parishads.
The Social Welfare Officer, Greater Bombay, Bombay.
The Accountant General, Maharashtra, Bombay.
The Senior Deputy Accountant General, Maharashtra, Nagpur.
The Pay and Accounts Officer, Bombay.
The Resident Audit Officer, Bombay.
The Examiner, Local Fund Accounts, Bombay.
All Departments of the Secretariat.
All Heads of Departments under the Serveral Departments of Secretariat.
All Branches in the Education and Social Welfare Department.
The Finance Department (Br.) II).
The Director of Publicity, Bombay (with a request to issue a suitable Press Note).

No. of 197 .

Copy forwarded for information and guidance to—

Scanned by CamScanner

(5)

Accompaniments to Government Resolution, Education, Sports and Social Welfare Department, No. [illegible] 83567-J, dated 24th December 1970.

(A) RULES FOR AWARD OF FREESTUDENTSHIPS AND EXAMINATION FEES TO SCHEDULED CASTES, SCHEDULED TRIBES, VIMUKTA JATIS, AND NOMADIC TRIBES STUDENTS

APPENDIX 'A'

A. Freestudentships.

1. *Freestudentship.*—Freestudentship covers (1) Tuition fees (including tutorial fees), (2) Laboratory fees, (3) Admission fee, (4) Gymkhana fees, (5) Term fee, (6) Library fees.

2. *Who are eligible for freestudentships.*—All children of Scheduled Castes (including New-Buddhists), Scheduled Tribes (including those outside specified areas) declared under the Constitution (SC) Order, 1950, and the Constitution (ST) Order, 1950, so far as it relates to Maharashtra State, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by the State Government, and whose parents or guardians are ordinarily residents of Maharashtra State, irrespective of age and income, are eligible for this freestudentship at all stages of education and in all types of recognised institution except for courses of part-time nature such as Motor Driving and of short term duration, such as short-hand and type-writing, where tuition is only for three hours or less per day and also for courses for which there is no minimum educational qualification for admission. Full-time Tailoring course recognised by the Director of Technical Education should be held eligible for freestudentship.

The term "ordinary residence" means those who are staying in Maharashtra State for a period of five years. Consequently students from outside this State, who join educational institutions in this State, temporarily, with the object of completing their studies, are *not eligible* for award of freestudentship.

3. *Application for freestudentship.*—No student of the above category is required to make an application for award of freestudentship to any authority. The Head of the Institution shall forward detailed information about each student in a form prescribed to the authority sanctioning this concession of freestudentship (i.e. Social Welfare Officer of the concerned District).

4. *Fees not to be charged.*—(*i*) Fees shall not be charged in any Government and non-Government institution from any pupil eligible for studentship under these rules.

(*ii*) Non-Government institutions shall be paid a grant-in-aid equal to fees charged by the institutions as per procedure indicated in para 7 below.

5. *Sanctioning Authority.*—The authorities sanctioning the above concession are as follows :—

Nature of concessions	*Sanctioning authority*
(*i*) Tuition fees and examinations fees [to S. C./ S. T. Students] upto Pre.-S. S. C.	Social Welfare Officer, Greater Bombay, so far as institutions in Greater Bombay are concerned and Social Welfare Officers of Zilla Parishads in the rest of the districts.
(*ii*) Tuition fees and examination fees to Backward Classes not in receipt of Government of India scholarships and not covered under Economically Backward Class scheme for post-S. S. C. course.	The Social Welfare Officer, Greater Bombay in so far as Greater Bombay is concerned and the Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona, for remaining 25 districts.

The Backward Classes covered under the category of Economically Backward Classes are eligible for freeships under the Economically Backward Classes scheme through the respective Educational Officers of Zilla Parishads in the State and Educational Inspector, Greater Bombay so far as Greater Bombay is concerned.

6. *Conditions for awards of freestudentship.*—(*i*) This concession will not be awarded to students who fail twice in the same standard or class. Non-appearance at the examination shall be treated as a failure. On subsequent promotion to higher standard or class, he shall again become eligible for freestudentship.

(*ii*) Continuance of freestudentship shall be subject to the regular attendance, satisfactory progress and good conduct.

(*iii*) Freestudentship shall not be awarded to a pupil for more than one course of instruction, simultaneously. That means it is available for *only one course* of instructions at a time.

7. *Procedure for reimbursement of fees.*—Non-Government Educational Institutions awarding freestudentships under these rules shall send their bills for reimbursement for loss of fee income to the sanctioning authorities mentioned in para 5(*i*) above (i.e. Social Welfare Officer, Greater Bombay, in case of the institutions situated in Greater Bombay and Social Welfare Officer, Zilla Parishads in rest of the districts) as indicated below :—

(*i*) First instalment in September for preceding months of June, July and August.

(*ii*) Second instalment in December for the preceding months of September, October and November.

(*iii*) Third instalment in March for the preceding months of December, January and February.

(*iv*) Fourth instalment in June for the preceding months of March, April and May.

In case of educational institutions where fees are charged termwise, bills shall be sent to the Social Welfare Officer [illegible]

[illegible] for a period preceding three years i.e. pending over three [illegible] shall not be entertained [illegible]

Scanned by CamScanner

APPENDIX 'B'

Examination fees

1. All pupils from Scheduled Caste (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas) declared under Constitution (SC) Order, 1950, and the Constitution (ST) Order, 1950 so far as it relates to Maharashtra State, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes, which are declared as such by State Government, irrespective of income and age, shall be granted examination fees for all examinations held by Government/Universities, S. S. C. and other Boards or by other agencies and Institutions recognised by Government. This concession shall not be granted to students who appear and fail more than once in the same examination.

2. Examination fees shall not be reimbursed in respect of courses of part-time nature e.g. Motor Driving. Scheduled Castes, Scheduled Tribes, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students appearing for the prescribed Government examination in type-writing and short-hand, tailoring, which are courses of short duration, shall be reimbursed the examination fees on passing the examination at the approved rate, *provided they pass the examination at the first attempt*.

3. *Application for concession.*—No students shall be required to make an application for concession of grant of examination fees to any authority. The Heads of Institutions shall forward detailed information about each student in a form prescribed by the Social Welfare Officer concerned who will sanction the fees and will countersign the bills preferred by the Heads of Institutions in this respect.

4. Claims for a period preceding three years i.e. pending over three years will not be considered without valid justification.

APPENDIX 'C'

C. Rules for the award of Middle School Scholarships to Scheduled Caste (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside the specified areas), Vimukta Jatis and Nomadic Tribes Students.

1. The student belonging to Scheduled Caste (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas) declared under the Constitution (SC) Order, 1950, the Constitution (ST) Order, 1950, so far as it relates to Maharashtra State, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by State Government, appearing for and passing the Middle School Scholarship Examination conducted by the Director of Education, Poona, will be eligible for these scholarships.

2. *Eligibility of candidates.*—(*a*) The students of the above category from any institution recognised by the Department of Education will be allowed to compete the examination but no candidate who has not been a *bona-fide* pupil of one and the same school for a year i.e. from the beginning of the school year immediately preceding the examination, will be allowed to compete.

(*b*) In case of the *bonafide* transfer or permanent change of residence of a parent or guardian of a pupil from one locality to another, the above condition may be relaxed at the discretion of the Educational Inspector, Greater Bombay/Education Officer, Zilla Parishad/Inspectress of Girls Schools.

(*c*) In case of a pupil who has changed his/her school in consequence of higher standard not being taught in the former schools, the Examination Committee formed by the Director of Education, can admit him/her to the examination provided that the break involved is not more than 20 days.

(*d*) All students of the above category, irrespective of their parent's income, will be eligible for competing the Middle School Scholarship Examination.

(*e*) No candidate above the age of 15 years on 1st of March immediately after the annual school examination held will be eligible for the Scholarships. That is, the age limit of 12 years should be relaxed upto 15 years in favour of students of the above category to be eligible for competing the examination.

(*f*) No candidate who attended or was studying in Standard V or a higher standard during the year in which the Scholarship Examination is to be held or in previous year, will be eligible to compete for the scholarship.

3. *Application.*—Application for permission to compete at the examination must be made through the Head Master of the school in which the candidate is studying to the President of the Scholarship Examination Committee formed by the Director of Education, Poona in the prescribed form so as to reach him on or before the 5th day of the month preceding the month of examination.

The Head Masters of the schools should bring to the notice of all the students of the above category and who are below 15 years of age about these examinations and get the names of students in the above category appearing for the said examination and obtain the required number of forms from the President of the Examination Committee and supply these to the concerned students and see that the applications are sent in time.

4. *Examination fees.*—Candidates belonging to the above category are exempted from payment of examination fee of Re. 1 (Rupee one) only.

5. The candidates belonging to appear for the Middle School Scholarship Examination [illegible] Director of Education, Poona on the basis of the lists of [illegible] ship provided by the [illegible] Officer, Zilla Parishad/Inspectress of Girls Schools. [illegible] Director of Education, Poona from the [illegible] ment of India, [illegible] No. No. T-1353/3 and 2nd April [illegible]

Scanned by CamScanner

The Director of Education ... to the Director of Social Welfare, Poona ... [illegible] ... Taluka-wise ... [illegible] ... Director of Education, Poona. This ... [illegible] ... Districts and Talukas where there are ... [illegible] ... examination. The list should be arranged district-wise and in order of ... [illegible] ... examination.

7. The Director of Social Welfare, Poona should then send these district-wise lists to the Social Welfare Officer of the district sanctioning scholarships to the students as per sets allotted to the district and place the ... [illegible] ... disposal of the Social Welfare Officer.

8. The Social Welfare Officer should then notify the selection in the local newspapers and also ... [illegible] ... selection to the persons concerned asking them to report to him the name of the school they have joined and ... [illegible] ... year standard.

9. *The payment of Scholarships*—(a) The payment should be made by the Social Welfare Officer of the Zilla Parishad of the District concerned.

(b) The Social Welfare Officer after issue of necessary award of scholarships should draw the scholarship amount for the first nine months i.e. from July to March in advance and send the same to the Head of Institution in respect of all Scholarship holders studying in the Institute.

(c) The Head of the Institutions should deposit the money in a Personal Deposit Account to be opened by him with the local Treasury/Sub-Treasury and draw the Scholarship in the first week of every month in advance for payment to the scholar.

(d) The Head of the Institution should send the details of accounts for the first six months to the Social Welfare Officer on receipt of which the Social Welfare Officer should draw the amount of Scholarship for the remaining three months i.e. from April to June in the month of March and send the Bank Drafts to the Heads of Institutions who should take action to deposit the Bank Draft in the Personal Ledger Account and make the payment of Scholarship amount in the first week of every month in advance to the scholar.

(e) The payment of scholarship should start from the month in which the admission is obtained. In the case of renewal of scholarship for the succeeding year, scholarship should be paid from the month following that from which the Director of Social Welfare, Poona, can divert these sets to the other district and reports the action taken by him accordingly to Government.

10. *Value and period of tenure of scholarship.*—(a) The Scholarships sanctioned by the Director of Social Welfare, Poona will be tenable for three years in Standard VI to VII in recognised schools.

(b) The value of the scholarship will be Rs. 6 per month.

(c) The students of the above category residing in hostels and who earn the above scholarships from Education Department or Social Welfare Department should be allowed scholarship at half the rate.

11. *Conditions of tenure.*—(a) Successful candidates will be required to join Standard V of a recognised school (Secondary or Primary) at the commencement of the next school year and any scholar not joining such a school before the 1st of July following the examination will be liable to forfeiture of the scholarship.

(b) Each scholarship will be tenable for three years from the commencement of the first terms succeeding the examination conditionally on the regular attendance, good conduct and satisfactory progress namely passing annual examination by securing not less 45 per cent marks by the holder in a recognised school to be certified by the Head of the School.

(c) Failure to satisfy any of these conditions will render the scholar liable to the forfeiture of his scholarship by the Social Welfare Officer.

(d) Every scholar must be presented before the Government Inspecting Officer at the annual inspection of the school.

(e) The holder of a scholarship cannot change his/her school without the previous permission of the Head of the school.

(f) No scholar can hold, at the same time, any other Government scholarship or a scholarship from an endowment fund vested in Government without the permission of the Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona.

APPENDIX 'D'

Rules for the award of High School Scholarships to Scheduled Castes (including Nav-Buddhist) Scheduled Tribes (including those outside specified areas) Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students.

The following Scheduled Castes (including Nav-Buddhist) Scheduled Tribes (including those outside specified areas) Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such for the State Government under the Constitution (SC) Order, 1950 and the Constitution (ST) Order, 1950 so far as it relates to the Maharashtra State, Vimukta Jatis Nomadic Tribes which are declared as such for the State Government under the Bombay Prevention of Habitual Offenders Act, 1959 and passing the High School Scholarship Examination conducted by the Director of Education, Poona (Std. X) are eligible for these scholarships.

Scanned by CamScanner

6. The Director of Education should send to the Director of Social Welfare, list of the students of the Nav-Buddha category who have appeared at the examination but could not secure merit scholarships from the sets reserved by the Director of Education, Poona. This list should indicate the names of students of the above category who passed the examination securing atleast 45 per cent marks, their District and Taluka where they are studying and marks obtained by them in the examination. The list should be arranged district-wise and in order of merit i.e. marks obtained in the above examination.

7. The Director of Social Welfare, Poona should then send these district-wise lists to the Social Welfare Officer of the district sanctioning scholarships to the students as per sets allotted to the district and place the required budget amount at the disposal of the Social Welfare Officer.

8. The Social Welfare Officer should then notify the sanction in the local newspapers and also communicate sanction to the students concerned requesting them to report to him the name of the school they have joined and in what standard.

9. *The payment of Scholarships.*—(a) The payment should be made by the Social Welfare Officer of the Zilla Parishad of the District concerned.

(b) The Social Welfare Officer after issue of necessary award of scholarships should draw the scholarship amount for the remaining months i.e. from July to March in advance and send the same to the Head of Institution in respect of all Scholarship holders studying in the Institute.

(c) The Head of the Institutions should deposit the money in a Personal Deposit Account to be opened by him with the local Treasury/Sub-Treasury and draw the Scholarship in the first week of every month in advance for payment to the scholar.

(d) The Head of the Institution should send the details of accounts for the first six months to the Social Welfare Officer on receipt of which, the Social Welfare Officer should draw the amount of Scholarship for the remaining three months i.e. from April to June in the month of March and send the Bank Drafts to the Heads of Institutions with instruction to deposit the Bank Draft in the Personal Ledger Account and make the payment of Scholarship amount in the first week of every month in advance to the scholar.

(e) The payment of scholarship should start from the month in which the admission is obtained. In the case of renewal of scholarship for the succeeding year, scholarship should be paid from the month following that from which the Director of Social Welfare, Poona, can divert these sets to the other district and reports the action taken by him accordingly to Government.

10. *Value and period of tenure of scholarship.*—(a) The Scholarships sanctioned by the Director of Social Welfare, Poona will be tenable for three years in Standard V to VII in recognised schools.

(b) The value of the scholarship will be Rs. 6 per month.

(c) The students of the above category residing in hostels and who earn the above scholarships from Education Department of Social Welfare Department should be allowed scholarship at half the rate.

11. *Conditions of tenure.*—(a) Successful candidates will be required to join Standard V of a recognised school (Primary or Secondary) at the commencement of the next school year, and any scholar not joining such a school before the 31st of July following the examination will be liable to forfeiture of the scholarship.

(b) Each scholarship will be tenable for three years from the commencement of the first term succeeding the examination conditionally on the regular attendance, good conduct and satisfactory progress namely passing annual examination by securing atleast 45 per cent marks by the holder in a recognised school to be certified by the Head of the School.

(c) Failure to satisfy any of these conditions will render the scholar liable to the forfeiture of his scholarship by the Social Welfare Officer.

(d) Every scholar must be presented before the Government Inspecting Officer at the annual inspection of the school.

(e) The holder of a scholarship cannot change his/her school without the previous permission of the Head of the Department.

(f) No scholar can hold, at the same time, any other Government scholarship or a scholarship from an endowments fund vested in Government without the permission of the Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona.

Appendix 'D'

Rules for the award of High School Scholarships to Scheduled Castes (including Nav-Buddhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas), Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students.

The students belonging Scheduled Castes (including Nav-Buddhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas) declared under the Constitution (SC) Order, 1950 and the Constitution (ST) Order, 1950 so far as in Maharashtra State, Vimukta Jatis, Nomadic Tribes which are declared as such by the State Government, are eligible for the High School Scholarship Examination conducted by the Director [illegible]

for [illegible] scholarships.

Scanned by CamScanner

(10)

2. *Eligibility of candidates.*—(*a*) The students of the above category from any institution recognised by the Department of Education will be allowed to compete the examination but no candidate who has not been a bona fide student of one and the same school for a year i.e. from the beginning of the school year immediately preceding the examination will be allowed to compete.

(*b*) In case of the bonafide transfer or permanent change of residence of a parent or guardian of a pupil from one locality to another the above condition may be relaxed at the discretion of the Educational Inspector, Greater Bombay, Education Officer, Zilla Parishad/Inspectress of Girls Schools.

(*c*) In case of a pupil who has changed his/her school in consequence of higher standards not being taught in the former schools, the Examination Committee formed by the Director of Education, can admit him to the examination provided that the break involved is not more than 20 days.

(*d*) All students of the above category irrespective of their parent's income will be eligible for competing the High School Scholarships examinations.

(*e*) No candidate above the age of 18 years on 1st of March immediately after the annual school examination is held, will be eligible for the scholarship. That is, the age limit of 15 years should be relaxed up to 18 years in favour of students of the above category to be eligible for competing the examination.

(*f*) No candidate who attended or was studying in Standard VIII or a higher standard during the year in which the scholarship examination is to be held, or in previous year will be eligible to compete for the scholarship.

3. *Application.*—Application for permission to compete at the examination must be made through the Head Master of the School in which candidate is studying, to the President of the Scholarship Examination Committee formed by the Director of Education, Poona, in the prescribed form so as to reach him on or before the 5th day of the month preceding the month of examination.

The Head Masters of the Schools should bring to the notice of all the students of the above category below the age of age about these examinations and get the names of students of the above category appearing for the said examination and obtain the required number of forms from the President of the Examination Committee and supply these to the concerned students and see that the applications are sent in time.

4. *Examination fees.*—Candidates belonging to the above category are exempted from payment of examination fee of Re. 1 (Rupee one).

5. The students of the above category who appear and pass the High School Scholarship examination conducted by the Directorate of Education and get scholarship on merit out of the sets of Scholarships provided by the Education wing will be awarded scholarship by the Director of Education, Poona from the Education Department Budget as per rules sanctioned in Government Resolution, Education Department, No. SSC-1353, dated 2nd April, 1954, as revised from time to time. The students who do not secure scholarships on merit from the Directorate of Education will be awarded Scholarships by the Directorate of Social Welfare from the Social Welfare Funds on merit i.e. marks obtained in the examination. To be eligible for these scholarships from the Social Welfare Directorate, the student must secure at least 45 percent marks.

The Director of Education should furnish to the Director of Social Welfare a list of those students of the above category who pass the above examinations by securing at least 45 per cent marks but could not secure merit scholarship from out of sets sanctioned by the Director of Education, Poona. This list should indicate the names of students of the above category who passed the examination, their school, District and Taluka place where they are studying and marks obtained by them in the Examination. The list should be arranged districtwise and in order of merit of marks obtained in the above examination.

7. The Director of Social Welfare, Poona should then send those districtwise lists to the Social Welfare Officer of the District sanctioning scholarships to the students as per sets allotted to the District and place the required budget allotment at the disposal of the Social Welfare Officer.

8. The Social Welfare Officer should then notify the sanction in the local news papers and also communicate the sanction to the students concerned requesting them to report to him their permanent address, the name of the school they have joined and in what standard. On receipt of the details, the Social Welfare Officer should communicate the sanction to the Head of the School concerned.

9. *Payment of scholarships.*—(*a*) Each scholarship will be tenable for four years from the commencement of first term conditionably on regular attendance, good conduct and satisfactory progress viz., passing the annual examination by securing 50 per cent. marks by the holder in a recognised school to be certified by the Head of Schools.

(*b*) Failure to satisfy any of these conditions will render the scholar liable to the forfeiture of his scholarship by the Social Welfare Officer.

(*c*) Every scholar must be presented before Government Inspecting Officer at the annual inspection of the school.

(*d*) The holder of a scholarship cannot change his/her school without previous permission of Head of the school.

(*e*) No scholar can hold at the same time, any other Government scholarship or a scholarship from an Endowment fund vested in Government without the permission of Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona.

(*f*) If the scholarship falls vacant for some reason or other e.g. the student does not join the school etc. the Head of the School should inform the Social Welfare Officer concerned who will sanction the scholarship to the next deserving candidate from the above list and further procedure for payment of scholarship will be followed.

Scanned by CamScanner

(c) 9

(a) As far as possible the Head of the School should make payment of scholarships to students [illegible] uniforms and other training material and should keep proper account of the material [illegible] After deducting the cost of training material given to the students, the balance amount of scholarship left should be paid to the students in the manner indicated above.

10. *Value and tenure of Scholarship.*—(a) The scholarship sanctioned will be tenable for four years in Standards VIII to XI in recognised secondary schools including Agricultural and Commercial High Schools.

(b) The value of the scholarship will be as under :—

	Rs.
Secondary Schools Standards— VIII to IX	10 p. m.
Technical High Schools.—Standards VIII and IX	30 p. m.
Standard X to XI	40 p. m.

(c) The students of the above category residing in hostels and who earn the above scholarships from Education Department or Social Welfare Department should be allowed scholarship at half the rate.

11. *Conditions of tenure.*—(a) Successful candidates will be required to join Standard VIII of any of the recognised secondary schools including Agricultural, Technical or Commercial High Schools at the commencement of the next school year and any scholar not joining such a school before the 1st of July following the examination will be liable to forfeiture of the scholarships.

(b) Each scholarship will be tenable for four years from the commencement of the first term succeeding the examination conditionally on the regular attendance, good conduct and satisfactory progress viz. passing the annual examination by securing at least 45 per cent. marks by the holder in recognised school to be certified by the Head of the school.

(c) Failure to satisfy any of these conditions will render the scholar liable to the forfeiture of his scholarship by the Social Welfare Officer.

(d) Every scholar must be presented before the Government Inspecting Officer at the annual inspection of the school.

(e) The holder of scholarship cannot change his/her school without the previous permission of the Head of the School.

(f) No scholar can hold at the same time any other Government scholarship or a scholarship from an endowment fund vested in Government without the permission of the Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona.

APPENDIX 'E'.

Sanctioned Sets of scholarships to Scheduled Castes (including Nav Budhas) Scheduled Tribes (including those outside specified areas), Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by State Government.

For Scheduled Tribes, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes only.	For Scheduled Castes (including Nav Budhas), Scheduled Tribes (including those outside the specified areas), Vimukta Jatis, and Nomadic Tribes.					
	Std. I and II Rs. 2 p.m. Std. III and IV Rs. 3 p.m.	Std. V to VII Rs. 6 p.m.	Std. VIII to IX Rs. 10 p.m.	Tech. High School Std. VIII and IX Rs. 30 p.m. Std. X and XI Rs. 40 p.m.	Total No. of Scholarships.	Allotment of funds to Social Welfare Officers.
						Rs.
Greater Bombay ..	8 Sets .. 32 Sch.	60 Sets .. 180 Sch.	30 Sets .. 120 Sch.	5 Sets .. 20 Sch.	352	45,100
Thana	48 Sets .. 192 Sch.	48 Sets .. 144 Sch.	6 Sts .. 24 Sch.	4 Sets .. 16 Sch.	376	47,488
Kolaba	5 Sets .. 20 Sch.	10 Sets .. 30 Sch.	2 Sets .. 8 Sch.	1 Set .. 4 Sch.	62	8,320
Ratnagiri ..	2 Sets .. 8 Sch.	8 Sets .. 24 Sch.	3 Sets .. 12 Sch.	1 Set .. 4 Sch.	48	6,922
West	56 Sets .. 224 Sch.	72 Sets .. 216 Sch.	16 Sets .. 64 Sch.	6 Sets .. 24 Sch.	528	66,912
Poona	50 Sets .. 200 Sch.	60 Sets .. 180 Sch.	8 Sets .. 32 Sch.	5 Sets .. 20 Sch.	432	54,800
Satara	17 Sets .. 68 Sch.	44 Sets .. 132 Sch.	12 Sets .. 48 Sch.	3 Sets .. 12 Sch.	260	32,124
Sholapur ..	20 Sets .. 80 Sch.	46 Sets .. 138 Sch.	12 Sets .. 48 Sch.	3 Sets .. 12 Sch.	278	33,696

Scanned by CamScanner

(e1)

	Std. I & II Rs. 2/- p. m. Std. III & IV Rs. 3/- p. m.	Std. V to VII Rs. 6/- p. m.	Std. VIII to IX Rs. 10/- p. m.	Sch. for Std. VIII & X Rs. 30/- p. m. Std. X & XI Rs. 40/- p. m.			
Poona	18 Sets 72 Sch.	56 Sets 168 Sch.	14 Sets 56 Sch.	4 Sets 16 Sch.			40,656
Satara	1 Set 4 Sch.	28 Sets 84 Sch.	10 Sets 40 Sch.	2 Sets 8 Sch.			
Sangli	12 Sets 48 Sch.	30 Sets 90 Sch.	10 Sets 40 Sch.	2 Sets 8 Sch.		186	17,360
Sholapur	3 Sets 12 Sch.	48 Sets 144 Sch.	16 Sets 64 Sch.	4 Sets 16 Sch.		236	30,688
Kolhapur	1 Set 4 Sch.	26 Sets 78 Sch.	10 Sets 40 Sch.	2 Sets 8 Sch.			16,496
Buldhana	3 Sets 12 Sch.	16 Sets 48 Sch.	10 Sets 40 Sch.	1 Set 4 Sch.		194	
Akola	8 Sets 32 Sch.	30 Sets 90 Sch.	56 Sch.	2 Sets 8 Sch.			
Amravati	15 Sets. 60 Sch.	30 Sets 90 Sch.	20 Sets 80 Sch.	2 Sets 8 Sch.			
Yeotmal	24 Sets 96 Sch.	36 Sets 108 Sch.	20 Sets 80 Sch.	3 Sets 12 Sch.		296	37,296
Wardha	10 Sets 40 Sch.	14 Sets 42 Sch.	16 Sets 64 Sch.	1 Sets 4 Sch.		160	18,304
Nagpur	19 Sets 76 Sch.	42 Sets 126 Sch.	58 Sets 232 Sch.	3 Sets 12 Sch.			54,432
Bhandara	24 Sets 96 Sch.	54 Sets 162 Sch.	24 Sets 96 Sch.	4 Sets 16 Sch.		370	45,104
Chanda	40 Sets 160 Sch.	60 Sets 180 Sch.	30 Sets 120 Sch.	5 Sets 20 Sch.		480	60,560
Aurangabad	6 Sets 24 Sch.	22 Sets 66 Sch.	16 Sets 64 Sch.	2 Sets 8 Sch.		162	20,9
Parbhani	6 Sets 24 Sch.	14 Sets 42 Sch.	12 Sets 48 Sch.	1 Sets 4 Sch.		118	
Bhir	3 Sets 12 Sch.	16 Sets 48 Sch.	10 Sets 40 Sch.	1 Set 4 Sch.		104	
Nanded	9 Sets 36 Sch.	26 Sets 78 Sch.	14 Sets 56 Sch.	2 Sets 8 Sch.		178	
Osmanabad	4 Sets 16 Sch.	32 Sets 96 Sch.	20 Sets 80 Sch.	3 Sets 12 Sch.		204	
	412 Sets 1,645 Sch. 1,07,760	938 Sets 2,784 Sch. 2,04,845	413 Sets 1,652 Sch. 1,06,340	75 Sch.		1,820	

Scanned by CamScanner

99

APPENDIX 'F'

Rules for the award of Primary School Scholarships to S.T. and Vimukta Jatis (including ... Nomadic Tribes Students.

1. The students belonging to Scheduled Tribes (including those outside the specified areas ... declared under the Constitution (S.T.) Order, so far as it relates to Maharashtra State, Vimukta Jatis, Denotified and Nomadic Tribes, ... declared as such by State Government) ... any Institution recognised by the Department of Education and who are bonafide pupils ... and the same school for an academic ... from the beginning till the end of the school year, will be eligible for these scholarships irrespective of their parents income.

2. In case of the bonafide transfer or permanent change of residence of a parent or guardian of a pupil from one locality to another the above condition may be relaxed at the discretion of the Social Welfare Officer.

3. The Social Welfare Officer should invite applications through the Heads of Institutions and sanction scholarships every year on merit-cum-means to students in Standard I to IV as per recommendations of the Heads of Institution.

4. *Value and Tenure of Scholarships.*—(a) The Scholarship sanctioned by Social Welfare Officer will be tenable for four years in Standard I to IV in recognised Primary Schools.

(b) The value of the Scholarship will be as under:—

Primary School : Standard I and II	.. .. Rs. 2 per month.
Standard III and IV	.. .. Rs. 3 per month.

(c) *Condition of tenure.*—(a) Each Scholarship will be tenable for four years from the commencement of the first term conditionally on regular attendance, good conduct and satisfactory progress viz. passing the annual examination by securing 40 percent marks by the holder in a recognised school to be certified by the Head of School.

(b) Failure to satisfy any of these conditions will render the scholar liable to the forfeiture of his scholarship by Social Welfare Officer.

(c) Every scholar must be presented before Government Inspecting Officer at the annual inspection of the School.

(d) The holder of a Scholarship cannot change his (or her) school without previous permission of Head of the School.

(e) No Scholar can hold at the same time, any other Government Scholarship or a scholarship from an Endowment Fund vested in Government without the permission of Director of Social Welfare, M.S., Poona.

6. *Payment of scholarship.*—(a) The payment should be made by the Social Welfare Officer of the Zilla Parishads of the District concerned.

(b) The Social Welfare Officer after issue of necessary award of scholarships should draw the scholarship amount for the first nine months i.e. from July to March in advance and send the same to the Head of Institution in respect of all Scholarship holder studying in the Institute.

(c) The Head of the Institution should deposit the money in a Personal Deposit Account to be opened by him with the local Treasury/Sub-Treasury and draw the scholarship in the first week of every month in advance for payment to the Scholar.

(d) The Head of Institution should send the details of accounts for the first six months to the Social Welfare Officers on receipt of which S.W.O. should draw the amount of Scholarship for the remaining three months i.e. from April to June in the month of March and send the Bank Draft to the Head of Institution who should take action to deposit the Bank Draft in the Personal Ledger Account and make payment of Scholarship amount in the first week of every month in advance to the Scholar.

(e) The payment of scholarship should start from the month in which the admission is confirmed. In the case of renewal of Scholarship for the succeeding year, scholarship should be paid from the month following that from which the scholarship was paid during the previous academic year, if the course of study pursued is continuous.

(f) If the Scholarship falls vacant for some reason or other e.g. the student does not join the institute, the Head of the School should inform the S.W.O. concerned who will sanction the Scholarship to the next student in list, in order of merit and then above procedure for payment of Scholarship be followed.

(g) As far as possible the Head of the School should make payment of scholarships in kind e.g. books, note books, compass box, uniform or other training material and should keep proper account of the material supplied studentwise. After deducting the cost of training material given to the student, the balance amount of scholarship left should be paid to the student in the manner indicated above.

9

Scanned by CamScanner

STATEMENT "G"

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		11
	No. of Scheduled Tribes Students in Schools	Scholarships proposed from 1970-71 to S.Ts. V.J. and Nomadic Tribes in Std. I. to IV	No. of SC/ST students in primary Schools	Scholarships proposed from 1970-71 to SC, S.T. V.J. & N.T.s in Std. V to VII	No. of students (SC-ST.) in Secondary Schools.	Scholarships awarded in Sec Schools to SC. SC. Students from Std. VIII	Scholarships proposed from 1970—71 to SC/ST/VJ. N.T. in std. VII to XI	Scholarships proposed from 1970—71 for SC/ST the students Joining Tech. High Schools	Break up of the expenditure on scholarships		Allotment to be placed at the disposal of the S.W.O. for grant of Scholarships
1. Greater Bombay.	4,825	8 Sets 32 Sch.	49,673	60 Sets. 180 Sch	10,828	98	30 Sets. 120 Sch	5 Sets. 20 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	3,840 12,960 14,400 14,000	45,100 for 352 Sch. 100 for 350 Sch.
2. Thana ..	20,258	48 Sets 192 Sch.	40,194	48 Sets. 144 Sch	1,725	195 VIII 40.	6 Sets. 24 Sch	4 Sets. 16 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	23,040 10,368 2,880 11,200	47,488 for 376 Sch.
3. Kolaba ..	3,004	5 Sets 20 Sch.	8,740	10 Sets. 48 Sch	542	144 VIII 63	2 Sets. 8 Sch	1 Sets. 4 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	2,400 2,160 960 2,800	8120 for 62 Sch.
4. Ratnagiri ..	1,085	2 Set 8 Sch	7,346	8 Set. 24 Sch	964	276 VIII 105	3 Sets. 12 Sch	1 Sets. 4 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	960 1,728 1,440	6,928 for 48 Sch.
5. Nasik ..	35,465	56 Sets. 224 Sch.	59,032	72 Sets. 216 Sch	5,557	435 VII 14	16 Sets. 64 Sch	6 Sets. 24 sch.	Primary Middle Secondary Tech.	26,880 15,552 7,680 16,800	66,912 for 528 Sch.
6. Dhulia ..	323,993	50 Sets 200 Sch.	50,472	60 Sets. 180 Sch	2,828	441	8 Sets. 32 Sch	5 Sets. 20 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	24,000 12,960 3,840 14,000	54,800 for 432 Sch.
7. Jalgaon ..	10,522	17 Sets 68 Sch.	37,215	44 Sets. 132 Sch	3,919	490	12 Sets. 48 Sch	3 Sets 12 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	8,160 9,504 5,508 8,400	32,124 for 260 Sch.
8. Ahmednagar ..	12,558	20 Sets 80 Sch.	37,910	46 Sets. 138 Sch	4,076	614 VIII 209	12 Sets. 48 Sch	3 Sets 12 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	9,600 9,936 5,760 8,400	33,696 for 278
9. Satara ..	11,570	18 Sets	46,027	56 Sets. 163 Sch	5,299	850	14 Sets. 56 Sch	4 Sets 16 Sch	Primary Middle		

Scanned by CamScanner

STATEMENT 'G'—*contd.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	No. of Schedule Tribe Students in Primary Schools	Scholarships proposed from 1970-71 to ST/VJ & Nomadic Tribes in Std. I to IV	No. of SC/ST Students in Primary Schools	Scholarships proposed from 1970-71 to SC/VJ N. Ts in Std. V to VII	No. of students SC/ST in Secondary Schools	Scholarships awarded in sec. schools to S.C./S.T. Students for Std. VIII	Scholarships proposed from 1970-71 to SC/ ST/VJ/NT in Std. VII to XI	Scholarships proposed from 1970-71 of SC/ST etc. students joining Tech. High Schools	Break up of the expenditure on scholarships	Allotment to be placed at the disposal of the S. W. O. for grant of scholarships
21 Chanda ..	24,828	40 Sets .. 160 Sch.	50,281	60 Sets .. 180 Sch.	10,957	359 V 138 VI 124 VII 119 VIII 133 IX 87 XI 116 23	30 Sets .. 120 Sch. ..	5 Sets .. 20 Sch. ..	Primary .. 19,200 Middle .. 12,960 Secondary .. 14,400 Tech. .. 14,000	60,560 for 480 scholarships.
22 Aurangabad ..	3,774	6 Sets .. 24 Sch.	18,675	22 Sets .. 66 Sch.	5,615	450	16 Sets .. 64 Sch. ..	2 Sets .. 8 Sch. ..	Primary .. 2,880 Middle .. 4,752 Secondary .. 2,680 Tech. .. 5,600	20,912 for 162 scholarships.
23 Parbhani ..	3,417	6 Sets .. 24 Sch.	12,121	14 Sets .. 42 Sch.	3,878	119 VIII 29	12 Sets .. 48 Sch. ..	1 Set .. 4 Sch. ..	Primary .. 2,880 Middle .. 2,924 Secondary .. 5,760 Tech. .. 2,800	14,364 for 118 scholarships.
24 Bhir ..	1,896	3 Sets .. 12 Sch.	13,860	16 Sets .. 48 Sch.	3,614	184	10 Sets .. 40 Sch. ..	1 Set .. 4 Sch. ..	Primary .. 1,440 Middle .. 3,450 Secondary .. 4,800 Tech. .. 2,700	12,496 for 104 scholarships.
25 Nanded ..	5,851	9 Sets .. 36 Sch.	21,415	26 Sets .. 78 Sch.	4,821	277 VIII 79	14 Sets .. 56 Sch. ..	2 Sets .. 8 Sch. ..	Primary .. 4,320 Middle .. 5,616 Secondary .. 6,720 Tech.	22,256 for 178 scholarships.
26 Osmanabad ..	2,883	4 Sets .. 16 Sch.	26,849	32 Sets .. 96 Sch.	7,067		20 Sets .. 80 Sch. ..	3 Sets .. 12 Sch. ..	Primary .. 1,920 Middle .. 6,912 Secondary .. 9,600 Tech.	26,832 for 204 scholarships.

Scanned by CamScanner

											Middle	12,096	
											Secondary	8,720	
											Tech.	11,200	
			4 Sch.		84 Sch.								
11	Sangli	815	1 Sets 4 Sch.	24,638	30 Sets 90 Sch.	3,621	360 VIII 106	10 Sets 40 Sch.	2 Sets 8 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	480 6,480 4,800 5,600	17,360 for 142 schools ships.
12	Sholapur	2,172	3 Sets 12 Sch.	40,800	18 Sets 144 Sch.	5,232	556	16 Sets 64 Sch.	4 Sets 16 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	1,440 10,368 7,680 11,200	30,688 for 236 schools ships.
13	Kolhapur	191	1 Set 4 Sch.	22,308	26 Sets 78 Sch.	3,470	681 VIII 159 IX 134 XI 90 VII 228 VI 237 V 279 IV 58 III 63 165 II 54	10 Sets 40 Sch.	2 Sets 8 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	480 15,616 4,800 5,600	16,496 for 130 schools ships.
14	Buldhana	2,164	3 Sets 12 Sch.	12,838	16 Sets 48 Sch.	3,477	101	10 Sets 40 Sch.	1 Set 4 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	1,440 3,456 4,800 2,800	12,496 for 101 schools ships.
15	Akola	4,833	8 Sets 32 Sch.	24,595	30 Sets 90 Sch.	5,193	424	14 Sets 56 Sch.	2 Sets 8 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	3,840 6,480 5,720 5,600	21,640 for 186 schools ships.
16	Amravati	9,310	15 Sets 60 Sch.	29,203	30 Sets 90 Sch.	7,296	472 VIII 122	20 Sets 80 Sch.	2 Sets 8 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	7,200 64,80 9,600 5,600	28,880 for 238 schools ships.
17	Yeotmal	14,865	24 Sets 96 Sch.	30,396	36 Sets 108 Sch.	7,278		20 Sets 80 Sch.	3 Sets 12 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	11,520 7,776 9,600 8,400	37,295 for 296 schools ships.
18	Wardha	6,205	10 Sets 40 Sch.	14,601	14 Sets 42 Sch.	5,391	384 VIII 128	16 Sets 64 Sch.	1 Set 4 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	4,800 3,024 7,680 2,800	18,304 for 150 schools ships.
19	Nagpur	12,078	19 Sets 76 Sch.	35,062	42 Sets 126 Sch.	21,402		58 Sets 232 Sch.	3 Sets 12 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	9,120 9,072 27,840 8,400	54,432 for 446 schools ships.
20	Bhandara	15,286	24 Sets 96 Sch.	43,571	54 Sets 162 Sch.	8,125	410 VIII 109	21 Sets 96 Sch.	4 Sets 16 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	11,520 11,664 10,720 11,200	15,104 for 170 schools ships.

Scanned by CamScanner

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक:इमाव २००२/प्र.क्र. ४१४/मावक-३

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक : २९ मे, २००३

संदर्भ:- १) शासन निर्णय शिक्षण व समाजकल्याण विभाग क्रमांक:बीसीपी-१०५९/इ, दिनांक २१ जानेवारी, १९६०

२) शासन निर्णय शिक्षण व समाजकल्याण विभाग क्रमांक:इबीसी-१०६६/ १४७८७-जे, दिनांक २९ ऑगस्ट, १९६६

३) शासन निर्णय शिक्षण व समाजकल्याण विभाग क्रमांक:इबीसी-१०५८/ ८३५६७-जे, दिनांक २४ डिसेंबर, १९७०

४) भारत सरकार कल्याण मंत्रालय, पत्र क्र.१२०११/२३/९७, बीसीसी, दि.६/१/१९९८.

५) भारत सरकार कल्याण मंत्रालय, पत्र क्र.११०१४/१३/९९, बीसीसी, दि.१६/१२/१९९९.

६) भारत सरकार कल्याण मंत्रालय, पत्र क्र.११०१४/१/२००१, दि.४/५/२००१.

प्रस्तावना - केंद्र शासनाने इतर मागासवर्गासाठी १०० टक्के केंद्र पुरस्कृत योजनेनुसार शालांत परिक्षोत्तर शिष्यवृत्ती योजना सन १९९८-९९ पासून लागू केली आहे. राज्यामध्ये सद्या अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमातींना केंद्र शासनाच्या निकषानुसार १०० टक्के केंद्र पुरस्कृत योजना म्हणून शालांत परिक्षोत्तर शिष्यवृत्ती योजना शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग क्रमांक : बीसीसी १०५९/इ, दि.२१ जानेवारी, १९६० अन्वये लागू करण्यात आली आहे. राज्यात विमुक्त जाती, भटक्या जमाती असा स्वतंत्र मागासवर्ग निर्माण करण्यात आला आहे. या प्रवर्गासाठी राज्य शासनाद्वारे अनुसूचित जाती/ जमातीच्या धर्तीवर राज्य शासनाची शालांत परिक्षोत्तर शिष्यवृत्ती योजना लागू केली आहे. इतर मागासवर्गाच्या शालांत परीक्षोत्तर प्रस्तावावर विचार करीत असतांना राज्य शासनास असे दिसून आले की, राज्यातील अनुसूचित जाती/ जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व इतर मागासवर्ग यांना योग्य प्रकारे त्या त्या प्रवर्गात बसवून एकच न्याय देणे शक्य आहे. याबाबीचा विचार करुन राज्य शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :- राज्यातील अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती (धनगर, वंजारीसह) व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांसाठी असलेली "शालांत परिक्षोत्तर शिष्यवृत्ती योजना" राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना त्याच धर्तीवर २००३-२००४ या शैक्षणिक वर्षापासून लागू करण्यास व त्यासाठी येणाऱ्या रु.१२०.०० कोटी (रूपये एकशे वीस कोटी) इतक्या वार्षिक आवर्ती खर्चास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. इतर मागासवर्गीयांसाठी लागू करण्यात यावयाच्या भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती या योजनेच्या अटी व शर्ती अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती (धनगर, वंजारीसह) व विशेष मागास प्रवर्गासाठी असलेल्या अटी व शर्तीप्रमाणेच राहतील. तसेच उत्पन्नाची मर्यादा व शिष्यवृत्तीचे दरही त्याचप्रमाणे राहतील.

३. या बाबीवर होणारा खर्च "२२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण, ०३-मागासवर्गीयांचे कल्याण, २७७, शिक्षण , पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना - केंद्र पुरस्कृत योजना, (०२) (१४) इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्या (२२२५- ३१४ ४) ४० शिष्यवृत्या- मागणी क्रमांक एन-४ या लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व या लेखाशिर्षाखाली त्या त्या वित्तीय वर्षाच्या मंजुर तरतूदीमधून त्या त्या वित्तीय वर्षात भागविण्यात यावा.

Scanned by CamScanner

४. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक : ४२२/०३/व्यय-१४ , दिनांक ५/५/२००३, अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावांने,

वैअपारकर

(वै.अ.पारकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,
मा.राज्यपालांचे सचिव,
मा.मुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा.मंत्री (विजाभज) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा.मंत्री(समाजकल्याण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा.राज्यमंत्री (विजाभज) यांचे खाजगी सचिव , मंत्रालय, मुंबई,
मा.राज्यमंत्री(समाजकल्याण) यांचे खाजगी सचिव , मंत्रालय, मुंबई,
संचालक, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण संचालनालय, पुणे
संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
संचालक, शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, उच्च व तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
सर्व विभागीय समाज कल्याण अधिकारी
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषदा
सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी
सर्व जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी सर्व जिल्हा परिषदा
महालेखापाल, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता)१/२, मुंबई/ नागपूर
महालेखापाल, महाराष्ट्र (लेखापरिक्षा)१/२, मुंबई/ नागपूर
अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
लेखापरीक्षक, स्थानिक निधी लेखा, मुंबई
सर्व मंत्रालयीन विभाग
सर्व मंत्रालयीन विभागाच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभाग/ कार्यालय प्रमुख.
वित्त विभाग- व्यय-१४, अर्थसंकल्प
नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सर्व उप सचिव/ अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी, सा.न्या., सां.का., क्री. व वि.स.विभाग,, मंत्रालय, मुंबई,

Scanned by CamScanner

महाराष्ट्र शासन

इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग

मंत्रालय (विस्तार), दालन क्र.१३९

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई-४०००३२

दुरध्वनी क्र.-०२२-२२८२३८२१ ईमेल :- anand.mali@nic.in

क्रमांक- शिवृत्ती २०२१/ प्र.क्र.२६ /शिक्षण दिनांक: १४ डिसेंबर,२०२१

प्रति,

मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
महाआयटी, मुंबई.

विषय :- राज्यातील इतर मागासवर्गीय भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना उत्पन्न मर्यादा वाढ करणेबाबत.

संदर्भ :- १) शासन निर्णय सम क्रमांक दि. २२/०३/२०२१.
२) संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय,पुणे यांचे दि. ०२/१२/२०२१ चे पत्र.

महोदय,

संदर्भाधीन शासन निर्णयानुसार इतर मागासवर्गीयांसाठी भारत सरकारची मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) या योजनेचा लाभ घेण्याऱ्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांची उत्पन्न मर्यादा रु. १.०० लाख (अक्षरी रक्कम रु.एक लाख फक्त) वरुन रु. १.५० (अक्षरी रक्कम रु.दीड लाख फक्त) इतकी करण्यास शासन मान्यता देण्यात आली आहे. तसेच सदरचा शासन निर्णय विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्गातील असलेल्या मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेसाठीही लागू आहे.

तरी, उपरोक्त शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने उत्पन्न मर्यादा वाढीबाबत महाडीबीटी पोर्टलवर आवश्यक ती दुरुस्ती/सुधारणा करण्यात यावी, हि विनंती.

आपला,

(आनंद माळी)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. संचालक,इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय,पुणे.
२. श्री.प्रसाद कोलते, मुख्य कार्यकारी अधिकारी(C.O.O.),महाआयटी.
३. निवडनस्ती.

Scanned with CamScanner

राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना उत्पन्न मर्यादा वाढ करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : शिवृत्ती २०२१/प्र.क्र.२६/शिक्षण
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई
दिनांक :- २२ मार्च,२०२१

वाचा :- १) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्र. विजाभ २००५/ प्र.क्र.३७/मावक-३, दि. २१/०१/२००८
२) केंद्र शासनाची मार्गदर्शक सूचना सप्टेंबर, २०१८.

प्रस्तावना :-

इतर मागासवर्ग प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना भारत सरकारकडून दिल्या जाणाऱ्या मॅट्रिकेत्तर शिष्यवृत्ती योजनेच्या मार्गदर्शक सूचना सप्टेंबर, २०१८ अन्वये विद्यार्थ्यांच्या पालकांच्या उत्पन्न मर्यादेत केंद्र शासनाने रु.१.०० लाख (अक्षरी रक्कम रुपये एक लाख फक्त) वरुन रु. १.५० लाख (अक्षरी रक्कम रुपये दीड लाख फक्त) अशी वाढ केलेली आहे. सदर उत्पन्न मर्यादेतील वाढ राज्यात लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

इतर मागासवर्गायांसाठी भारत सरकारची मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना (केंद्र पुरस्कृत योजना) या योजनाचा लाभ घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांची उत्पन्नाची मर्यादा रु.१.०० लाख (अक्षरी रक्कम रुपये एक लाख फक्त) वरुन रु. १.५० लाख (अक्षरी रक्कम रुपये दीड लाख फक्त) इतकी करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. केंद्र शासनाच्या इतर मागासवर्गीयांच्या यादीत राज्यातील बहुतांशी विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्गातील जातींचा समावेश आहे. त्यामुळे सदरचा शासन निर्णय विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्गातील असलेल्या मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेसाठी लागू राहील.

२. सदर शासन निर्णय केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे व केंद्र शासनाने लागू केलेल्या निर्देशाप्रमाणे राहतील.

३. पुढील आदेश होईपर्यंत विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांकरिता भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेअंतर्गत उर्वरीत अटी व शर्ती संदर्भीय दि. २१/०१/२००८ शासन निर्णयासोबतच्या केंद्र शासनाच्या नियमावली प्रमाणे राहतील.

४. यासाठी होणारा खर्च विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गासाठी असलेल्या शालांत परीक्षोत्तर मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती या योजनेसाठी असलेल्या प्रधान शिर्षाखाली संबंधीत आर्थिक वर्षात उपलब्ध करुन दिलेल्या अनुदानातून तसेच पुरवणी मागणीद्वारे उपलब्ध करुन दिलेल्या अनुदानातून भागविण्यात यावा.

Scanned with CamScanner

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२१०३२६१३२६०६६९२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

JAGTAP AJIT RAMESH

Digitally signed by JAGTAP AJIT RAMESH
Date: 2021.03.26 13:30:15 +05'30'

(अजित जगताप)
कक्ष अधिकारी,महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. मंत्री, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव.
४. मा. राज्यमंत्री, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव.
५. मा. मंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव.
६. मा. मंत्री, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव.
७. मा. मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव.
८. मा. मंत्री, कृषी व प.दु.म विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
९. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१०. अपर मुख्य सचिव, कृषी व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
११. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१२. अपर मुख्य सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१४. प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१५. प्रधान सचिव (प.दु.म.), कृषी व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१६. सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालयीन सर्व विभाग.
१७. आयुक्त, समाज कल्याण, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१८. संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१९. संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२०. संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२१. महासंचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
२२. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
२३. महालेखापाल (लेखा परिक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
२४. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
२५. सर्व प्रादेशिक उपायुक्त/सहायक आयुक्त, समाजकल्याण विभाग.
२६. निवासी लेक्षा परिक्षा अधिकारी, मुंबई.
२७. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
२८. कक्ष अधिकारी, विधानमंडळ इतर मागासवर्ग कल्याण समिती, विधानभवन, मुंबई.
२९. निवड नस्ती (कार्यासन-शिक्षण).

Scanned with CamScanner

सामाजिक व आर्थिकदृष्टया मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता विस्तारीत योजना शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून लागू करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व इतर मागासवर्ग व
विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभाग,
शासन निर्णय क्र. सीबीसी-२०१९/प्र.क्र.१०८/मावक
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ११ जुलै, २०१९.

वाचा :- १) सन २०१८ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.६२ , दिनांक ३० नोव्हेंबर, २०१८.
२) सन २०१९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.०७ , दिनांक ३ जुलै, २०१९.
३) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्र. आस्थाप्र-२०१७/प्र.क्र.२६४/आस्था-१, दिनांक २५ जून, २०१९.

प्रस्तावना:

वाचा क्र. १ येथे नमूद दि. ३० नोव्हेंबर २०१८ रोजीच्या अधिनियमाद्वारे सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागास प्रवर्ग नव्याने घोषित करण्यात आला असून त्यामध्ये मराठा समाजाचा समावेश करण्यात आला आहे.

वाचा क्र.२ येथे नमूद सन २०१९ चा अधिनियम क्र. ७ दि. ३ जुलै, २०१९ अन्वये वाचा क्र. १ येथे नमूद अधिनियमातील कलम ४ क येथे सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागास प्रवर्गासाठी विनिर्दिष्ट आरक्षण १२ % तर कलम ४ ख येथे विनिर्दिष्ट आरक्षण १३ % एवढे विहित करण्यात आले आहे.

वाचा क्र. ३ येथे नमूद सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या दि. २५ जुन २०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मराठा आरक्षण तसेच सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागासप्रवर्ग कल्याण हे विषय विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागास हस्तांतरीत करण्यात आले आहेत.

मा. मंत्री महसुल तथा अध्यक्ष मंत्रिमंडळ उपसमिती यांच्या अध्यक्षतेखाली सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागासप्रवर्गातील विद्यार्थ्याना सन २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षापासून राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता विस्तारीत योजना लागू करणेबाबत दि. २६.६.२०१९ रोजी दुपारी ३.०० वाजता विधानभवन, मुंबई येथे बैठक संपन्न झाली. सदर बैठकीत झालेल्या निर्णयानुसार सदर योजना सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या

मागासप्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना सन २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षापासून लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. तद्नुषंगाने खालीलप्रमाणे शासननिर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागासप्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना सन २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षापासून राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता विस्तारीत योजना लागू करण्यास याद्वारे शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभागाच्या दि. २५.६.२०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मराठा आरक्षण व SEBC प्रवर्ग कल्याण हा विषय विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागाकडे सोपविण्यात आलेला आहे. SEBC प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (विस्तारीत योजनेसह) लागू करण्यासाठी आवश्यक ती प्रशासकीय कार्यवाही पूर्ण करण्यास (उदाहरणार्थ मा. मंत्रीमंडळाची मान्यता/लेखाशिर्ष/शासन निर्णय/अर्थसंकल्प तरतूद उपलब्ध करुन घेणे इ.) किमान ६ महिन्यांचा कालावधी लागणार आहे. ही बाब तसेच विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागाकडील अपुरे मनुष्यबळ, आगामी विधानसभा सार्वत्रिक निवडणूकीच्या अनुषंगाने लागू होणाऱ्या आदर्श आचारसंहितेमुळे विभागाकडे उपलब्ध होणारा अल्प कालावधी विचारात घेऊन SEBC प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (विस्तारीत योजनेसह) या दोन्ही योजनांसाठी SEBC प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना दयावयाचा पहिला हप्ता संबंधित प्रशासकीय विभागानी सदर दोन्ही योजनांसाठी कार्यान्वित लेखाशिर्षाखाली उपलब्ध असलेल्या वित्तीय तरतुदीतून अदा करावा.

३. उक्त नमूद दोन्ही योजनांसाठी SEBC प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना दयावयाचा दुसरा हप्ता अदा करण्याच्या कालावधीपर्यंत विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागाची याबाबत आवश्यकती प्रशासकीय कार्यवाही पुर्ण झाली तरच शिष्यवृत्तीचा दुसरा हप्ता देण्याची कार्यवाही विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागामार्फत करण्यात येईल.

४. त्याचप्रमाणे सदर दोन्ही योजनांचा लाभ आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकाच्या प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना देण्यासाठी आजमितीस जी यंत्रणा व कार्यपध्दती, शासननिर्णय, पात्रतेच्या अटी शर्ती अस्तित्वात आहे त्यात कोणताही बदल न करता प्रचलित यंत्रणा व कार्यपध्दतीद्वारे राज्यातील सामाजिक व आर्थिक दृष्टया मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (विस्तारीत योजनेसह) या दोन्ही योजनांचा लाभ संबंधित प्रशासकीय विभागाकडून देण्यात यावा.

५. महाडिबीटी पोर्टलवर राज्यातील सामाजिक व आर्थिक दृष्टया मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (विस्तारीत योजनेसह) या दोन्ही योजनांचा लाभ संबंधित प्रशासकीय विभागाकडून देण्याबाबतची आवश्यक ती कार्यवाही देखील उच्च प्राधान्याने करण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करुन देण्यात आला आहे. त्याचा संगणक साकेतांक क्रमांक २०१९०७१११२१६५००१२२ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजीटल स्वक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्र राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Vijay Vithalrao Weladi

Digitally signed by Vijay Vithalrao Weladi
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Social Justice And Special Assistance Department, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=4c33d11360090dc60a00f603b2d1b16bd83f0256338774a947f737fede7af039, serialNumber=1e395c154c970776fc511564 1f8d6663d6a765cfcf30c8d1f594706468740b6d, cn=Vijay Vithalrao Weladi
Date: 2019.07.11 13:24:10 +05'30'

(वि.वि.वेलादी)
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
२. मा. मंत्री/मा. राज्यमंत्री, (सर्व) मंत्रालय, मुंबई.मा. मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई
५. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई.
६. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. प्रधान सचिव (कृषी), कृषी व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. प्रधान सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. प्रधान सचिव (पशु संवर्धन, दुग्ध विकास व मत्स्य व्यवसाय) विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. प्रधान सचिव, माहिती तंत्रज्ञान (सा.प्र.वि), मंत्रालय, मुंबई.
१४. सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. सर्व सन्मानीय विधानपरिषद व विधानसभा सदस्य
१६. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई

१७.महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर
१८. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
१९.मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई
२०.संचालक, माहिती तंत्रज्ञान (सा.प्र.वि), मंत्रालय, मुंबई.
२१.सर्व विभागीय आयुक्त
२२.सर्व जिल्हाधिकारी

आपण सदर योजना सर्व संबंधित विभागांकडून काटेकोरपणे राबविल्या जाईल यासाठी आवश्यकती कार्यवाही करावी.

२३.मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हापरिषद (सर्व)
२४.समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हापरिषद (सर्व)
२५.अध्यक्ष/सदस्य सचिव, जिल्हा जातपडताळणी समिती (सर्व)
२६.महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
२७.सर्व उपविभागीय अधिकारी (महसुल) तथा उपविभागीय दंडाधिकारी
२८. सर्व तहसिलदार तथा तालुका दंडाधिकारी
२९.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय शाखा, मुंबई
३०.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय अपिल शाखा , मुंबई
३१.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय शाखा, खंडपीठ- नागपूर
३२.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय अपिल शाखा, खंडपीठ- नागपूर
३३.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय शाखा, खंडपीठ- औरंगाबाद
३४.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय अपिल शाखा, खंडपीठ- औरंगाबाद
३५. आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३६. संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३७. संचालक, उच्च व तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३८. संचालक, माध्यमिक शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३९.संचालक, प्राथमिक शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
४०.सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य मागासवर्ग आयोग, पुणे
४१.व्यवस्थापकीय संचालक, सारथी, पुणे
४२.मंत्री, (महसूल), महसूल व वन विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
४३.मा.मंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई

GEN. HOSPITALS
PUNE - 1.
NO. 225
DATE 3/5/11

शासकीय व शासन अनुदानित आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या महाविद्यालयातील पदवी व पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांसाठी शैक्षणिक शुल्काचे दर सुधारीत करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग,
शासन निर्णय क्र.एएमसी-१००७/६२८/प्र.क्र.१४८/०७/शिक्षण-२
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १ मार्च, २०११

वाचा:- शासन निर्णय, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभा क्रमांक एमईडी-१००३/सीआर-२०८/०३/शिक्षण-२, दिनांक ६.९.२००३

प्रस्तावना: उपरोक्त शासन निर्णयाद्वारे शासन व शासन अनुदानित आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या महाविद्यालयातील शैक्षणिक शुल्काचे दर निश्चित करण्यात आले होते. सन २००३-०४ ते २००५-०६ या कालावधीत प्रत्येक वर्षासाठी (१२ महिन्यांसाठी) आरोग्य विज्ञानाच्या विविध शाखांमधील पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाकरिता निश्चित केलेल्या शैक्षणिक शुल्काच्या दराचे पुनर्विलोकन करुन ते सुधारीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय: शासकीय तसेच शासन अनुदानित आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या महाविद्यालयातील विद्यमान शैक्षणिक शुल्क हे खाजगी आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या महाविद्यालयांच्या तुलनेत फारच कमी आहे. शासकीय महाविद्यालये तसेच संलग्नित रुग्णालयांसाठी शासनास बराच आर्थिक भार सोसावा लागतो. त्यामुळे प्रस्तावनेत नमूद केल्याप्रमाणे शैक्षणिक शुल्काच्या दरात सुधारणा करणे आवश्यक झाले आहे. याबाबत साकल्याने विचार करुन शासन तसेच शासन अनुदानित संस्थांमधील महाविद्यालयात पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांसाठी सन २०११-१२ पासून खाली नमूद केल्याप्रमाणे शैक्षणिक शुल्क आकारण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

अ.क्र.	विद्याशाखेचे नांव	प्रतिवर्ष शैक्षणिक शुल्क + विकास निधी (रुपयांमध्ये)
१.	वैद्यकीय	४०,००० + ५,०००
२.	दंत	३०,००० + ३,०००
३.	आयुर्वेद	१५,००० + ३,०००
४.	युनानी	१५,००० + ३,०००
५.	भौतिकोपचार व व्यवसायोपचार	१५,००० + ३,०००
६.	डी.एम.एल.टी.	१८,००० + निरंक
७.	परिचर्या	६,००० + निरंक
८.	बी.पी.एम.टी.	१८,००० + निरंक

वरील शुल्क सन २०११-१२ पासून लागू करण्यात येत असून सन २०१२-१ पासून त्यापुढील प्रत्येक शैक्षणिक वर्षी सदर शैक्षणिक शुल्कात १० टक्के एवढी वाढ पुढी

Increase in Fee I/-

B. J. MEDICAL COLLEGE PUNE

निश्चित होईपर्यंत करण्यात येईल. शैक्षणिक शुल्कात १० टक्के वाढ करण्यात
त्यानंतर, आवश्यक असल्यास, येणाऱ्या रकमचे रुपांतर रु.१००/-च्या पटीतील
ळच्या रकमेत पूर्णांकीत करण्यात येईल व तेवढे शुल्क आकारण्यात येईल.

विद्यार्थी प्रवेशित होताना आकारण्यात आलेले शैक्षणिक शुल्क त्याचा/तिचा
यासक्रम पूर्ण होईपर्यंत लागू राहील.

वरील शैक्षणिक शुल्काशिवाय इतर संकीर्ण शुल्कात खालीलप्रमाणे वाढ करण्यात
असून सदर वाढ सन २०११-१२ या शैक्षणिक वर्षापासून लागू राहील.

क्र.	बाब	विद्यमान शुल्क (रुपये)	प्रस्तावित शुल्क (रुपये)	शुल्काचे स्वरुप
	प्रवेश शुल्क	१०००	१,५००	प्रथमवर्षात प्रवेश घेताना
	जिमखाना शुल्क	५००	५००	प्रतिवर्षी
	वसतिगृह	२०००	४०००	प्रतिवर्षी

वरील शुल्क वाढीशिवाय खालीलप्रमाणे अतिरिक्त शुल्क सन २०११-१२ या
क्षणिक वर्षापासून आकारण्यात येत आहे.

.क्र.	बाब	शुल्क (रुपये)	शुल्काचे स्वरुप
.	ग्रंथालय अनामत	२०००	प्रथम वर्षात प्रवेश घेताना एकावेळी, (अभ्यासक्रम पूर्ण झाल्यावर परतावा योग्य)
.	ग्रंथालय शुल्क	१०००	प्रतिवर्षी

सन २०११-१२ या शैक्षणिक वर्षापूर्वी आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमास प्रवेश
तलेल्या विद्यार्थ्यांकडून पूर्वीच्याच दराने शैक्षणिक शुल्क घेण्यात यावे. तसेच विकास
निधी, प्रवेश फी, जिमखाना फी, वसतीगृह फी, ग्रंथालय अनामत रक्कम व अतिरिक्त
शुल्क, इत्यादी संबंधित अधिष्ठातांच्या नांवे असलेल्या महाविद्यालयाच्या स्वीय प्रपंची
खात्यात (पीएलए) जमा करण्यात यावे.

हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.४०४/२०१०/
-१३, दि. १ जुलै, २०१० च्या सहमतीनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या (www.maharashtra.gov.in) या
वेबसाईटवर प्रसिध्द करण्यात आलेला असून त्याचा संकेतांक क्र.
२०११०३०१२०४७४०००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

सही/-

(मिलिंद म्हैसकर)
सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,
१. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई

M Fee2/-

उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनांतर्गत पात्र लाभार्थ्यांना त्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात रक्कम थेट जमा करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : स्कॉलर-४९१७/प्र.क्र.१४६/मशि-२,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ०२ ऑगस्ट, २०१७.

वाचा :- (१) महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर अर्थ सहाय्य, लाभ आणि सेवा यांचे लक्ष्यित वितरण) अधिनियम, २०१६.
(२) शासन अधिसूचना, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, क्रमांक:स्कॉलर-४९१७/ प्र.क्र.१४६/मशि-२, दिनांक२९.०६.२०१७.

प्रस्तावना :-

गुणवान व होतकरू विद्यार्थ्यांसाठी राज्य शासनाकडून देण्यात येणाऱ्या काही शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजना उच्च शिक्षण संचालनालयामार्फत राबविण्यात येतात.

२. संदर्भाधिन क्र. १ येथील महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर अर्थ सहाय्य, लाभ आणि सेवा यांचे लक्ष्यित वितरण) अधिनियम, २०१६ मध्ये शासनाकडून देण्यात येणारे कोणतेही आर्थिक सहाय्य, लाभ व सेवांच्या प्रयोजनार्थ संबंधित लाभार्थ्यांचे अधिप्रमाणन किंवा पुरावा म्हणून आधार क्रमांक प्राप्त करून त्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात वित्तीय लाभाची रक्कम थेट जमा करण्याची तरतूद केली आहे. सदर अधिनियमातील कलम ३ व ४ मधील तरतुदीनुसार संदर्भाधीन क्र.२ येथील अधिसूचनेन्वये उच्च शिक्षण संचालनालयामार्फत विद्यार्थ्यांना राज्य शासनाकडून देण्यात येणारी शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनांची सूची व सदर योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी ओळख सिद्ध करण्याच्या प्रयोजनार्थ ओळखीचे अधिप्रमाणन किंवा पुरावा अधिसूचीत केले आहेत. त्यानुसार अधिसूचीत केलेल्या शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनांचा लाभ देण्याच्या प्रयोजनार्थ संबंधित लाभार्थ्यांचे अधिप्रमाणन किंवा पुरावा म्हणून आधार क्रमांक प्राप्त करून, त्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात वित्तीय लाभाची रक्कम थेट जमा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

३. तरी संदर्भाधीन क्रमांक २ येथील अधिसूचनेमध्ये अधिसूचित केलेल्या शिष्यवृत्ती/ आर्थिक सहाय्य योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारी लाभाची रक्कम ही थेट लाभार्थ्यांस त्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात शासनाकडून जमा करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे निर्देश देण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

संदर्भाधीन क्रमांक १ येथील महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर अर्थ सहाय्य, लाभ आणि सेवा यांचे लक्ष्यित वितरण) अधिनियम, २०१६ मधील तरतूदी व संदर्भाधीन क्रमांक २ येथील

अधिसूचना विचारात घेवून, शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ पासून उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील **परिशिष्ट "अ"** मधील शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेअंतर्गत देण्यात येणाऱ्या लाभाची रक्कम संबंधित महाविद्यालयांना देण्याऐवजी, पात्र लाभार्थ्यांस थेट त्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात जमा करण्यात यावी.

२. प्रस्तुत शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी समन्वय अधिकारी म्हणून संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे हे राहतील. तसेच, सहाय्यक संचालक (लेखा), उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना उक्त शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेकरीता आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

३. शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेंतर्गत देण्यात येणाऱ्या लाभाची रक्कम पात्र लाभार्थ्याच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात जमा करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यपध्दती विहित करण्यात येत आहे :-

(१) **परिशिष्ट "अ"** मध्ये नमूद केलेल्या शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेच्या लाभासाठी शासनाने वेळोवेळी निश्चित केलेली कार्यपध्दती, अटी, शर्ती व निकष लागू राहतील.

(२) अर्जदार विद्यार्थ्यांनी शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेसंदर्भातील ऑन-लाईन अर्जासोबत त्यांच्या आधार क्रमांकाबरोबरच आधार संलग्नित बचत बँक खात्याचा तपशिल द्यावा. संबंधित शैक्षणिक संस्था/महाविद्यालये/विद्यापीठे/सक्षम प्राधिकारी यांनी सदर योजनेसंबंधीच्या शासन निर्णयान्वये वेळोवेळी विहित केलेल्या कार्यपध्दतीनुसार प्राप्त अर्जांची छाननी करावी व DBT पोर्टलवर दर्शविल्याप्रमाणे पुढील कार्यवाही करावी.

(३) शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठे/महाविद्यालयांनी प्रत्येक विद्यार्थ्याचा प्रवेश निश्चित करताना त्यांचा आधार क्रमांक हा संबंधित शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठ/महविद्यालयाच्या सांकेतिक क्रमांकाशी (Unique Number) (AISHE Code अथवा शैक्षणिक संस्था/ विद्यापीठ/महाविद्यालयाने दिलेला नोंदणीकृत क्रमांक) जोडून त्याआधारे विकसित केलेली विद्यार्थ्यांची परिपूर्ण माहीती (Data Base) ही प्रस्तावित DBT पोर्टलशी जोडण्यासाठी संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना उपलब्ध करुन द्यावी.

(४) संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी प्रत्येक योजनेकरिता राष्ट्रीयकृत बँकेत एक संयुक्त खाते उघडून त्याद्वारे लाभार्थी विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती राज्यस्तरीय DBT पोर्टल मार्फत अदा करण्याची कार्यवाही करावी. वर नमूद खात्याव्यतिरिक्त इतर कोणतेही खाते जिल्हा/तालुका/विभागस्तरावर ठेवण्यात येऊ नये.

(५) उच्च शिक्षण संचालनालयाने शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेची माहिती महाविद्यालयाच्या सांकेतिक क्रमांकासह (Unique Number) विद्यापीठ/

महाविद्यालयाचा नोंदणीकृत क्रमांक (AISHE) DBT पोर्टलला जोडण्याची कार्यवाही करावी.

(६) सदर प्रयोजनार्थ माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाकडून केंद्रीभूत थेट लाभ हस्तांतरण पोर्टल विकसित करण्यात येत असून, यासंदर्भात वेळोवेळी मार्गदर्शक सूचना स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल. शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेसंदर्भातील अर्ज करण्यापासून शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्याची रक्कम लाभार्थी विद्यार्थ्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात जमा करण्यापर्यंतच्या सर्व प्रक्रियेसाठी राज्यस्तरीय DBT पोर्टलचा वापर करणे अनिवार्य राहिल.

(७) पात्र लाभार्थ्यांनी त्यांचा आधार क्रमांक हा ऑन-लाईन अर्जासोबत देणे आवश्यक असेल. तसेच ज्या बँक खात्यात पात्र लाभार्थ्यांना रक्कम प्राप्त करुन घ्यावयाची आहे, असे खाते ऑन-लाईन अर्जासोबत दिलेल्या आधार क्रमांकाशी संलग्न असल्याची खात्री करुन घ्यावी.

(८) उक्त योजनेअंतर्गत सध्या लाभ घेत असलेले व नवीन लाभार्थी विद्यार्थ्यांना यापुढे राज्यस्तरीय DBT पोर्टलवर नव्याने अर्ज करणे अनिवार्य राहिल. या योजनांतर्गत पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्याची रक्कम अदा करतेवेळी लाभार्थी विद्यार्थी, अभ्यासक्रम व शैक्षणिक संस्था/महाविद्यालय/विद्यापीठनिहाय सविस्तर यादी उपलब्ध करुन देण्याची जबाबदारी उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या सक्षम प्राधिकाऱ्याची असेल. तसेच सदर यादी उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर न चुकता प्रसिध्द करणे बंधनकारक राहील.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करुन देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०१७०८०२१६१६१४४४०८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Rohini Bhalekar

Digitally signed by Rohini Bhalekar
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Higher And Technical Education Dept, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=440c600559857f4234e969f892346c88247ac81346a1b7229bf9917deb7bce48, cn=Rohini Bhalekar
Date: 2017.08.02 16:18:20 +05'30'

(रोहिणी भालेकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल,मुंबई,
२. मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
३. मा.मंत्री, (उच्च व तंत्र शिक्षण) यांचे विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई,

४. मा.राज्यमंत्री, (उच्च व तंत्र शिक्षण) यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय, मुंबई,
५. सर्व मा. मंत्री व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
६. अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
७. प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
८. प्रधान सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधि द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
९. प्रधान सचिव, माहिती तंत्रज्ञान (सा.प्र.वि.) मंत्रालय, मुंबई,
१०. प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
११. सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
१२. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई,
१३. संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
१४. संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (सदर शासन निर्णय सर्व शैक्षणिक संस्था/ सर्व महाविद्यालये/ सर्व विद्यापीठे यांच्या निदर्शनास आणण्यात यावा.)
१५. कुलसचिव, सर्व अकृषि विद्यापीठे,
१६. सर्व विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण (संचालक, उच्च शिक्षण यांच्यामार्फत)
१७. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर,
१८. महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर,
१९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
२०. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
२१. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
२२. उपसचिव (मशि/विशि/तांशि) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय,मुंबई,
२३. कक्ष अधिकारी, मशि-३, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय,मुंबई,
२४. अपर मुख्य सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे स्वीय सहायक,
२५. निवड नस्ती मशि-२.

परिशिष्ट "अ"

अ.क्र.	योजनांची नावे
१	हिंदी मधील मॅट्रिकोत्तर अभ्यासासाठी अहिंदी भाषिक राज्यातील विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारी शिष्यवृत्ती
२	राज्य शासनाची खुली गुणवत्ता शिष्यवृत्ती
३	गणित व भौतिकशास्त्र विषयातील प्रज्ञावान विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारी शिष्यवृत्ती
४	शासकीय विद्यानिकेतन शिष्यवृत्ती
५	एकलव्य आर्थिक सहाय्य
६	गुणवान विद्यार्थ्यांना आर्थिक सहाय्य
७	राज्य शासनाची दक्षिणा अधिछात्रवृत्ती
८	शासकीय संशोधन अधिछात्रवृत्ती
९	जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ शिष्यवृत्ती
१०	माजी सैनिकांच्या पाल्यांना आर्थिक सहाय्य
११	स्वातंत्र सैनिकांच्या पाल्यांना आर्थिक सहाय्य

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्र. एससीएच २००३/(४०५/०३)/मशि-१
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ५फेब्रुवारी,२००४

पहा :- १) शासन निर्णय, शिक्षण व समाजकल्याण विभाग क्र. एससीएच १०६५-यू, २९ सप्टेंबर, १९६५.
२) शासन निर्णय, शिक्षण, क्रीडा व समाजकल्याण विभाग क्र. एससीएच १४७०/ १०७५७२/ एस, दिनांक १४ मे, १९७१.
३) शासन निर्णय, शिक्षण व सेवायोजन विभाग क्र. एससीएच १०८२/ ४१९९/ त्रिशि-३, दि. १३ ऑगस्ट,१९८५.
४) शासन निर्णय, शिक्षण व सेवायोजन विभाग क्र. एससीएच १०८५/ ५०६२००/ (२६५१) दि. २१ ऑक्टोबर,१९८५.
५) शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र. विपस-१०९३/ ६५५२७(८०)/ मशि-४, दि. १ जुलै,१९९४.
६) शिक्षण संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्र. उशिसं / शिष्य/ योजना / बदल /१४-अई , दिनांक २४ जुलै,२००३.
७) विद्यापीठ अनुदान आयोग, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र. एफ.१९-१/२००२(SA-I/ Policy), दिनांक ५-२-२००३.
८) शिक्षण संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्र. उशिसं / शासंअछा/येलेरे / बदल /१४-अई /१४१९, दिनांक २७ जानेवारी,२००४.

शासन निर्णय

उच्च शिक्षणाच्या अंतर्गत असणा-या विविध शिष्यवृत्त्यांच्या दरात सुधारणा करण्याचा प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन होता. शासन आता या निर्णयाद्वारे राज्य शासनाच्या खालील शिष्यवृत्त्यांच्या दरात त्यासमोर दर्शविल्याप्रमाणे सुधारणा करण्यास मंजूरी देत आहे :-

अ.क्र.	शिष्यवृत्तीचे नाव	संच	सध्याचे दर	सुधारित दर २००३-०४ पासून
१.	शासकीय संशोधन अधिछात्रवृत्ती	१४	रू. ४००/-दरमहा + रू. ५०/- दरमहा सादिलवार खर्च	रू. ७५०/- दरमहा +रू.१०००/- वार्षिक सादिलवार खर्च
२.	राज्यशासनाची खुली गुणवत्ता शिष्यवृत्ती	१२०८	रू.३५/-दरमहा	रू.१००/-दरमहा
३.	राज्यशासनाची दक्षिणाअधिछात्रवृत्ती	७६	रू. ६०/- दरमहा	रू. २५०/- दरमहा
४.	गणित व भौतिकशास्त्र विषयातील प्रज्ञावान विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारी शिष्यवृत्ती.	१००	रू.४०/-दरमहा	रू.१००/-दरमहा
५.	जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ, नवी दिल्ली.. शिष्यवृत्ती	१	रू. ५०००/-दरमहा + रू. ५०००/- वार्षिक सादिलवार खर्च	रू. ८०००/-दरमहा + रू. १००००/- वार्षिक सादिलवार खर्च

२ याबरोबरच एकलव्य आर्थिक सहाय्य योजनेसाठी असलेली उत्पन्नाची मर्यादा रू.३५,०००/- ऐवजी रू. ७५,०००/- करण्यास व गुणवान विद्यार्थ्यांना आर्थिक सहाय्य देण्याकरिता वरिष्ठ महाविद्यालयांच्या बाबतीत नुतनीकरणासाठी किमान ६५% गुण व कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या बाबतीत नुतनीकरणासाठी किमान ५५% गुण आवश्यक करण्यास याद्वारे शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

३. यावर होणारा खर्च " २२०२, सर्वसाधारण शिक्षण, ०३, विद्यापीठीय व उच्च शिक्षण"या प्रधान शीर्षाखाली व संबंधीत उपशीर्षाखाली मंजूर तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

४. हा शासन निर्णय २००३-०४ च्या अर्थसंकल्पीय अंदाजाबाबत प्रधान सचिव,वित्त यांच्याकडे दिनांक १६.१.२००३ रोजी झालेल्या बैठकीत देण्यात आलेल्या मान्यतेस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(सु. द. पडवळ)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,
शिक्षण संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
सर्व सह संचालक, उच्च शिक्षण, प्रादेशिक विभाग.
महालेखापाल (लेखा परीक्षा)-१/२, महाराष्ट्र, मुंबई/ नागपूर .
महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर.
निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई.
अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई .
कोषाधिकारी, पुणे.
नियोजन विभाग / वित्त विभाग.
उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग ,कार्यासन-(साशि-१).
निवड नस्ती (साशि-१).

आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या शैक्षणिक शुल्काचे दर निश्चित करण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन

वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग

शासन निर्णय क्रमांक :एमईडी-१४९९/२७०३/प्र.क्र.२६०/९९/शिक्षण-१
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक : ५ जानेवारी, २००१.

वाचा : १) शासन निर्णय वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, क्रमांक: एमईडी-१४९९/प्र.क्र.९३/९९शिक्षण-१, दिनांक १२ मे, १९९९

२) शासन पूरकपत्र वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग क्रमांक: एमईडी-१४९९/२७०३/प्र.क्र.२६०/९९/शिक्षण-१, दिनांक ३१ डिसेंबर, १९९९

३) शासन निर्णय वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग क्रमांक: एमआएस-१०९७/९११/प्र.क्र.१७०/९७/शिक्षण-२, दिनांक ४ मार्च, १९९९

शासन निर्णय : खाजगी वैद्यकीय व दंत महाविद्यालयातील मुक्त जागा व मुल्याभारित जागांचे वार्षिक शैक्षणिक शुल्क निश्चित करण्यासाठी उच्चतम मर्यादा केंद्र शासनाने निर्धारित करावी व त्याअंतर्गत राज्य शासनाने त्या अभ्यासक्रमांच्या शैक्षणिक शुल्काचे दर निश्चित करावेत आणि शैक्षणिक शुल्काच्या दराचे पुनर्विलोकन दर ३ वर्षानी करण्यात यावे असे मा. न्यायालयाचे निदेश आहेत. त्यानुसार आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या शैक्षणिक शुल्काचे दर निश्चित करण्यासाठी संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये कुलगुरु, महाराष्ट्र आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक यांच्या अध्यक्षतेखाली समित्यांचे गठन करण्यात आले होते. त्या समित्यांनी आपला अहवाल शासनास सादर केला. समितीच्या अहवालातील शिफारस व खाजगी वैद्यकीय/दंत अभ्यासक्रमाची महाविद्यालये चालविण्यासाठी संस्थांना येणारा खर्च विचारात घेऊन वैद्यकीय व दंत अभ्यासक्रमाच्या खाजगी महाविद्यालयात मुक्त जागा व मुल्याभारित जागांवर प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडून, किती शुल्क आकारण्यात यावे याबाबतचा राज्य शासनाचा प्रस्ताव केंद्र शासनाला सादर करण्यात आला आहे. त्याबाबत केंद्र शासनाने अद्याप निर्णय घेतलेला नाही. तथापि शासकीय वैद्यकीय व दंत महाविद्यालयांमध्ये तसेच शासकीय/अनुदानित व खाजगी आयुर्वेद, युनानी व खाजगी होमिओपॅथी, भौतिकोपचार व व्यवसायोपचार आणि बी.एम.एल.टी. महाविद्यालयांमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडून आकारावयाच्या शैक्षणिक शुल्काबाबत समितीच्या शिफारशी विचारात घेऊन, खालील प्रमाणे शैक्षणिक शुल्क निश्चित करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे.

अ. क्र.	अभ्यासक्रम	महाविद्यालयाचा प्रकार	मुक्त जागा	मुल्याभारित जागा
१)	वैद्यकीय	शासकीय	१२,०००	-

(12)

२)	दंत	शासकीय	१०,०००	–
३)	भौतिकोपचार व व्यवसायोपचार	खाजगी	५,०००	२५,०००
४)	बी.एम.एल.टी.	खाजगी	५,०००	२५,०००

अ. क्र.	अभ्यासक्रम	महाविद्यालयाचा प्रकार	भुक्त जागा		मुल्याभारित जागा	
		शासकीय/ अनुदानित	स्वत:चे रुग्णालय असल्यास	स्वत:चे रुग्णालय नसल्यास	स्वत:चे रुग्णालय असल्यास	स्वत:चे रुग्णालय नसल्यास
१)	आयुर्वेद	शासकीय/ अनुदानित	५,०००	–	–	–
२)	युनानी	शासकीय/ अनुदानित	५,०००	–	–	–
३)	आयुर्वेद	खाजगी	७,०००	–	८०,०००	६५,०००
४)	होमिओपॅथी	खाजगी	७,०००	–	३५,०००	२०,०००
५)	युनानी	खाजगी	७,०००	–	३५,०००	२०,०००

२. वर निर्धारित केलेले शैक्षणिक शुल्काचे दर हे सन २०००-२००१ या वर्षापासून पुढील ३ वर्षासाठी लागू राहतील.

वैद्यकीय व दंत अभ्यासक्रमाच्या खाजगी वैद्यकीय महाविद्यालयामध्ये आकारण्यात येणाऱ्या भुक्त जागा व मुल्याधारित जागासाठीचे शैक्षणिक शुल्काचे दर केंद्र शासनने त्याबाबतची उच्चतम मर्यादा निश्चित केल्यानंतर राज्य शासन निर्धारित करील.

३. शैक्षणिक शुल्क वाढीमुळे अनुदानित/आयुर्वेद/युनानी महाविद्यालयाना जेवढे वाढीव शुल्क मिळेल त्या प्रमाणात अनुदान कमी करण्यात यावे.

४. सदरचे आदेश हे वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र ७८१ व्यय-१३/२०००, दिनांक ९.६.२००० अन्वये दिलेल्या सहमतीस अनुसरुन निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(दत्तात्रय बोल्हाडे)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,
मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधे विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सचिव, ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

वै.शि.महा-५७

शासकीय आणि शासन अनुदानित आरोग्यविज्ञान अभ्यासक्रमाच्या महाविद्यालयातील शैक्षणिक शुल्काचे दर निश्चित करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

शासन निर्णय क्रमांक :एमईडी-१००३/सीआर-२०८/०३/शिक्षण-२,
वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग,
मंत्रालय, मुंबई

1285
10-4-03

दिनांक : ६ सप्टेंबर, २००३

वाचा : शासन निर्णय वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये क्रमांक :एमईडी-१४९९/२७०३/ प्र.क्र.२६०/९९/शिक्षण-१, दिनांक ५ जानेवारी, २००१

प्रस्तावना : शासकीय आणि शासन अनुदानित आरोग्यविज्ञान अभ्यासक्रमाच्या महाविद्यालयात प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडून आकारावयाचे शैक्षणिक शुल्क या अगोदर उपरोक्त संदर्भाधीन दिनांक ५ जानेवारी, २००१ च्या शासन निर्णयाद्वारे निश्चित करण्यात आले होते. सदरचे शैक्षणिक शुल्क सन २०००-०१ पासून २००१-२००३ या तीन शैक्षणिक वर्षासाठी निश्चित करण्यात आले होते. मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या ११ न्यायधिशाच्या खंडपीठाने टी.एम.ए.पै.फौंडेशन विरुद्ध कर्नाटक शासन प्रकरण क्रमांक ३१७/९३ या प्रकरणात दिनांक ३१.१०.०२ रोजी निर्णय दिला आहे. त्यासंबंधात रिट पिटीशन क्रमांक ३५०/९३ (इस्लामिक ॲकॅडमीक एज्युकेशन आणि इतर विरुद्ध कर्नाटक शासन व इतर) मध्ये दिनांक १४ ऑगस्ट, २००३ रोजी मा. सर्वोच्च न्यायालयाने स्पष्टीकरणात्मक निदेश दिलेले आहेत. त्यानुसार शासकीय व शासन अनुदानित महाविद्यालयातील शैक्षणिक शुल्क शासनाकडून ठरविण्यास पूर्णत: मोकळीक आहे. या बाबी विचारात घेऊन शैक्षणिक शुल्काच्या दराचे पुनर्विलोकन करुन ते सुधारीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय : या प्रश्नाचा सर्वांगिण विचार करुन शासन खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यास यांद्वारे मान्यता देत आहे.

(अ) शासकीय व शासन अनुदानित संस्थांमधील महाविद्यालयात सन २००३-०४ ते २००५-०६ या कालावधीत प्रत्येक वर्षासाठी (१२ महिन्यांसाठी) आरोग्य विज्ञानाच्या विविध शाखांमधील पदवीपूर्व आणि पदव्यूत्तर अभ्यासक्रमाकरिता खालीलप्रमाणे शैक्षणिक शुल्क घेण्यात यावे.

अ.क्र.	विद्याशाखेचे नाव	प्रस्तावित शैक्षणिक शुल्काचा दर रुपये
१)	वैद्यकीय	१८,०००/-
२)	दंत	१५,०००/-
३)	आयुर्वेद	७,५००/-
४)	युनानी	७,५००/-
५)	भौतिकोपचार व व्यवसायोपचार	७,१००/-
६)	डी.एम.एल.टी.	१८,०००/-
७)	परिचर्या	३,०००/-

(ब) राजर्षि छत्रपती शाहू महाराज शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, कोल्हापूर, शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, अकोला आणि शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, लातूर, येथील नवीन महाविद्यालयातील शैक्षणिक शुल्क मात्र इतर वैद्यकीय महाविद्यालयापेक्षा वेगळे ठरविण्यात आले असून, सदरचे शैक्षणिक शुल्क एक वर्षासाठी (१२ महिन्यांसाठी) रुपये ४०,०००/- प्रति विद्यार्थी याप्रमाणे आकारण्यात यावे.

(क) सन २००३-०४ या शैक्षणिक वर्षापूर्वी आरोग्यविज्ञान अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांकडून पूर्वीच्याच दराने शैक्षणिक शुल्क घेण्यात यावे.

२/च ७०३ (१०००-०९-०३) १

(ड) सन २००३-०४ पासून आरोग्यविज्ञान अभ्यासक्रमाच्या सर्व महाविद्यालयांमध्ये शैक्षणिक शुल्काशिवाय आकारण्यात येणाऱ्या इतर बाबींकरिता खालील तीन बाबींचे शुल्क पुढीलप्रमाणे घेण्यात यावे :-

अ.क्र.	बाब	शुल्क
१)	प्रवेश फी	रुपये १०००/-
२)	जिमखाना फी	रुपये ५००/-
३)	वसतीगृह	रुपये २०००/-

सदरच्या शुल्काची रक्कम संबंधीत अधिष्ठातांच्या नावे असलेल्या स्वीय प्रपंची खात्यात जमा करण्यात यावी.

२. हे आदेश वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ४४५/०३/व्यय-१३, दिनांक १०.७.०३ अन्वये दिलेल्या सहमतीस अनुसरुन निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावानें,

(भा.र.गावित)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,
मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
मा. उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
आयुक्त, महानगरपालिका, मुंबई / आयुक्त, महानगरपालिका, ठाणे
सचिव, आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली
सचिव, भारतीय आयुर्विज्ञान परिषद, नवी दिल्ली
सचिव, भारतीय दंत परिषद, नवी दिल्ली
सचिव, भारतीय केंद्रिय चिकित्सा परिषद, नवी दिल्ली
सचिव, केंद्रिय होमिओपॅथी परिषद, नवी दिल्ली
प्रबंधक, संबंधीत विद्यापीठे
महासंचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई
संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, मुंबई
कुल सचिव, महाराष्ट्र आरोग्यविज्ञान विद्यापीठ, नाशिक
सर्व संबंधित शासकीय वैद्यकीय / दंत/ आयुर्वेद/ भौतिकोपचार- व्यवसायोपचार महाविद्यालये व रुग्णालये
अधिष्ठाता, वैद्यकीय / दंत महाविद्यालये व रुग्णालये, मुंबई / ठाणे
प्राचार्य / अधिष्ठाता, सर्व शासन अनुदानित/खाजगी वैद्यकीय /दंत/आयुर्वेद/
युनानी/होमिओपॅथी/भौतिकोपचार-व्यवसायोपचार/ऑडीऑलॉजी महाविद्यालये
शासकीय अभियोक्ता, ओरिजिनल साईड आणि ॲपिलेट साईड, उच्च न्यायालय, मुंबई/ औरंगाबाद/ नागपूर
महालेखापाल-१/२ महाराष्ट्र राज्य, मुंबई/नागपूर
मा. मंत्री (वै.शि.) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
मा. राज्यमंत्री (वै.शि.) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
मा. मंत्री (उच्च व तंत्र शिक्षण) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव (वै.शि.) यांचे स्वीय सहायक
सर्व कार्यालयीन वरुन, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
निवड नस्ती (शिक्षण-२)

वैद्य-०७२(१०००-०६-०३)

शासकीय / अशासकीय अनुदानित व विद्यापीठ संचलित अभियांत्रिकी / तंत्रशास्त्र पदवी अभ्यासक्रमाचे शिक्षण शुल्क , विकास शुल्क व इतर शुल्क लागू करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
शासन निर्णय, क्रमांक : टीईएम-२००३/(२४९/०३)/तांशि-१
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : ११ सप्टेंबर, २००३

संदर्भ : १) शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र. टिईएम-३३/२०००/(१५/२०००)/तांशि-१, दि.२० एप्रिल,२०००
२) शासन निर्णय, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग क्र. टिईएम-३३९६/(७६५६)/तांशि-१, दि.१५ मे,२०००

प्रस्तावना :- टी. एम. ए. पै फौन्डेशन व इतर विरुध्द कर्नाटक राज्य व इतर याप्रकरणी मा.सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करण्यात आलेल्या याचिका क्रमांक :३१७/१९९३ च्या संदर्भात मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या ११ न्यायाधिशांच्या खंडपीठापुढे सुनावणी होऊन दिनांक ३१ऑक्टोबर, २००२ व ५ न्यायाधिशांच्या खंडपीटापुढे सुनावणी होऊन दि.१४ ऑगस्ट,२००३ रोजी मा.सर्वोच्च न्यायालयाने निकाल दिला आहे. तसेच याच प्रकरणी मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांनी दिनांक २३ ऑगस्ट,२००३ व दि.२सप्टेंबर,२००३ रोजी दिलेल्या निर्णयाच्या अनुषंगाने राज्यातील शासकीय व अनुदानित अभियांत्रिकी / तांत्रिक पदवी अभ्यासक्रमांच्या महाविद्यालयातील शिक्षण शुल्क , विकास शुल्क व इतर शुल्क निर्धारीत करावयाचे होते.

वरील प्रमाणे न्यायालयीन निर्णयास अनुसरुन राज्यातील शासकीय व अनुदानित व्यावसायिक महाविद्यालयातील शिक्षण शुल्क पुनर्रचना करण्या संबंधीचा विभागाचा प्रस्ताव दिनांक २६ ऑगस्ट,२००३ रोजीच्या मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत मान्यतेसाठी सादर करण्यात आला होता. विभागाच्या सदर प्रस्तावास मंत्रिमंडळाने मान्यता दिलेली असून सदरहू मान्यता लक्षात घेऊन सुधारीत शिक्षण शुल्क , विकास शुल्क व इतर शुल्क लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- शासन आता या शासन निर्णयान्वये राज्यातील शासकीय व अनुदानित अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमासाठी सन २००३-२००४ या शैक्षणिक वर्षापासून खालीलप्रमाणे शिक्षण शुल्क , विकास शुल्क व इतर शुल्क लागू करण्यासाठी मंजूरी देत आहे.

अभ्यासक्रम		लागू करण्यात यावयाचे शुल्क		
		शिक्षण शुल्क	विकास शुल्क	इतर शुल्क
१)	अभियांत्रिकी पदवी	१५,०००	५,०००	४,००० (♦)

विकास शुल्क व इतर शुल्क हे संस्थेच्या विकासाकरीता संस्थेच्या स्वित्र प्रपंची लेख्यामध्ये लेवून घेण्यात येईल. तर शिक्षण शुल्क हे शासकीय कोषागारात जमा केले जाईल.

(♦) इतर शुल्काची गणना पुढीलप्रमाणे राहील. :-

१)	जिमखाना फी (आयडेंटीटी कार्ड, मॅगेझीन्स, मेडिकल, इत्यादी)	रु. ५००/-
२)	ट्रेनिंग ॲण्ड प्लेसमेंट फी	रु. ७५/-
३)	लायब्ररी फी	रु. ७००/-
४)	लायब्ररी ॲण्ड लॅबोरेटरी कौशन मनी डिपॉझिट (परतावा योग्य. एकदाच अदा करण्यात येईल, प्रतिवर्षी नाही.)	रु. ५००/-
५)	इंटरनेट ॲण्ड ई-मेल फॅसिलीटीज फी	रु. ५००/-
६)	ॲन्युअल सोशल गॅदरींग ॲण्ड अदर कल्चरल ॲक्टिव्हीटी फी	रु. १२५/-
७)	लॅबोरेटरीज फी	रु.१६००/-
	एकूण	रु.४०००/-

वरीलप्रमाणे मान्य शुल्के ज्या प्रयोजनासाठी आकारण्यात आली आहेत त्याच प्रयोजनासाठी वापरण्यात यावीत.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(श्या.र.चौरे)
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,
संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
सहसंचालक, तंत्रशिक्षण, विभागीय कार्यालय, मुंबई, पुणे, नागपूर, नाशिक, औरंगाबाद, अमरावती
सर्व शासकीय व अनुदानित अभियांत्रिकी महाविद्यालये (संचालकांमार्फत)
सर्व अकृषि विद्यापीठे
महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ , मुंबई / नागपूर
वित्त विभाग
निवासी लेखाधिकारी, मुंबई
निवड नस्ती तांशि-१

रत्नागिरी व सिंधुदूर्ग या दोन जिल्हयांसाठी कोकण विभागीय शिक्षण मंडळाची स्थापना करणे व त्यासाठी कराव्या लागणा-या पदनिर्मितीस मान्यता देण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग,

शासन निर्णय, क्रमांक: एसएससी-२००६/(९५/०६)/उमाशि-२,

मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.

दिनांक :१४ मार्च, २०११.

संदर्भः- मा. मंत्रीमंडळाचे सचिव, मुख्यसचिवांचे कार्यालय, सामान्य प्रशासन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२ यांचे दिनांक ८ जुलै, २००९ चे पत्र .

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विभागीय शिक्षण मंडळांमार्फत राज्यातील माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षा (इ. १० वी) व उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षा इयत्ता (इ. १२ वी) घेण्यात येतात. सध्या महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ (राज्यमंडळ), पुणे अंतर्गत मुंबई, पुणे, औरंगाबाद, नागपूर, अमरावती, कोल्हापूर, नाशिक व लातूर अशी आठ विभागीय शिक्षण मंडळे कार्यरत आहेत.

सदर विभागीय शिक्षण मंडळातील कोल्हापूर विभागीय शिक्षण मंडळातून रत्नागिरी व सिंधुदूर्ग हे दोन जिल्हे वगळून या दोन जिल्हयांसाठी स्वतंत्र कोकण विभागीय शिक्षण मंडळ स्थापन करण्यासंदर्भात विधानमंडळात सन्माननीय सदस्यांकडून वारंवार मागणी करण्यात येत होती. यासंदर्भात विधानमंडळात वेळोवेळी झालेल्या चर्चेस अनुसरून व त्यावर मा. सभापती / मा. अध्यक्ष यांनी दिलेल्या निर्देशानुसार तसेच लोकप्रतिनिधींनी व काही शिक्षक संघटनांनी केलेल्या मागणीनुसार या दोन जिल्हयांसाठी स्वतंत्र विभागीय शिक्षण मंडळ स्थापन करण्याची व त्यासाठी पदनिर्मिती करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाने विभागीय मंडळाच्या निर्मितीसाठी विहीत केलेले निकष, दरवर्षी विद्यार्थी संख्येत होणारी वाढ व वरील बाब विचारात घेऊन महाराष्ट्र माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ अधिनियम, १९६५ मधिल कलम ३ (२) आणि ३ - अ अन्वये प्रदान करण्यात आलेल्या शक्तींचा वापर करुन महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विभागीय शिक्षण मंडळ, कोल्हापूर या विभागीय शिक्षण मंडळातून रत्नागिरी व सिंधुदूर्ग हे दोन जिल्हे वगळून या जिल्हयांसाठी महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक

विभागीय शिक्षण मंडळ (कोकण विभागीय शिक्षण मंडळ) स्थापन करण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देत आहे.

२. महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाच्या कोल्हापूर विभागीय शिक्षण मंडळाचे कार्यक्षेत्र व नव्याने स्थापन करण्यात येणा-या कोकण विभागीय शिक्षण मंडळाचे कार्यक्षेत्र खालीलप्रमाणे राहील:-

अ.क्र.	कोल्हापूर विभागीय शिक्षण मंडळात समाविष्ट असलेले जिल्हे	अ.क्र.	नव्याने स्थापन करण्यात येणा-या कोकण विभागीय शिक्षण मंडळात समाविष्ट करावयाचे जिल्हे
१	कोल्हापूर	१	रत्नागिरी
२	सातारा	२	सिंधुदुर्ग
३	सांगली		

३. वरीलप्रमाणे कार्यक्षेत्र दर्शविणारी अधिसुचना तसेच महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विभागीय शिक्षण मंडळाची (कोकण विभागीय शिक्षण मंडळ) स्थापन करण्याची संबंधिची अधिसुचना निर्गमित करण्याची कार्यवाही स्वतंत्रपणे करण्यात येईल.

४. कोकण विभागीय शिक्षण मंडळाचे मुख्यालय **रत्नागिरी** येथे राहील.

५. कोकण विभागीय शिक्षण मंडळासाठी राजपत्रित अधिका-यांची खालील पदे नव्याने निर्माण करण्यास शासन मान्यता देत आहे:-

अ.क्र.	अधिका-याचे पदनाम	पदसंख्या	वेतनश्रेणी
१	विभागीय अध्यक्ष	१	रू.१५६००-३९१००
२	विभागीय सचिव	१	रू.१५६००-३९१००
३	सह सचिव	१	रू.१५६००-३९१००
४	सहाय्यक सचिव	१	रू.९३००-३४८००
५	लेखाधिकारी गट-ब	१	रू.९३००-३४८००
	एकूण पदे	५	

वरील पाच पदांपैकी मंडळ अधिनियमातील तरतूदीनुसार विभागीय अध्यक्ष, विभागीय सचिव, सह सचिव व सहाय्यक सचिव ही पदे महाराष्ट्र राज्य शिक्षण सेवेतील प्रशासकीय अधिका-यांमधून तर लेखाधिकारी गट-ब हे पद प्रतिनियुक्तीने भरण्यात यावे.

६. कोकण विभागीय शिक्षण मंडळासाठी खालीलप्रमाणे ५३ कर्मचा-यांच्या प्रस्तावित पदांपैकी कोल्हापूर विभागीय शिक्षण मंडळाकडून १५ पदे वर्ग करण्यास, तर १४ पदे पदोन्नतीने व २४ पदे नव्याने व सरळसेवेने भरण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. सदर पदे ही आकृतीबंधानुसार तपासून भरण्यात यावीत.

अ. क्र.	पदनाम	मंजुर करावयाची एकूण पदे	कोल्हापूर विभागीय शिक्षण मंडळातून वर्ग करावयाची पदे	नव्याने निर्माण करावयाची पदे		वेतनश्रेणी
				पदोन्न-तीने	सरळ-सेवेने	
१	वरिष्ठ अधीक्षक	२	--	२	--	रू.९३००-३४८००
२	सहाय्यक अधीक्षक	२	--	२	--	रू.९३००-३४८००
३	पर्यवेक्षक लिपिक	३	--	३	--	रू.९३००-३४८००
४	वरिष्ठ लिपिक	७	३	४	--	रू.५२००-२०२००
५	कनिष्ठ लिपिक	२४	१२	--	१२	रू.५२००-२०२००
६	नाईक	१	--	१	--	रू.४४४०-७४४०
७	शिपाई	६	--	--	६	रू.४४४०-७४४०
८	सफाईगार	१	--	--	१	रू.४४४०-७४४०
९	माळी	१	--	--	१	रू.४४४०-७४४०
१०	वाहनचालक	२	--	--	२	रू.५२००-२०२००
११	वरिष्ठ लघुलेखक	१	--	१	--	रू.९३००-३४८००
१२	लघुटंकलेखक	१	--	--	१	रू.५२००-२०२००
१३	कन्सोल ऑपरेटर	१	--	१	--	रू.९३००-३४८००
१४	कंट्रोल असिस्टंट	१	--	--	१	रू.५२००-२०२००
	एकुण	५३	१५	१४	२४	

७. वरील राजपत्रित अधिका-यांच्या वेतन व भत्ते याप्रित्यर्थ येणारा खर्च " शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग - मागणी क्रमांक ई - २, २२०२, सर्वसाधारण शिक्षण, ०२, माध्यमिक शिक्षण, ००१ संचालन व प्रशासन - ००१ (००) (०१) महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ (२२०२ ०२६ २) या लेखाशिर्षाखाली दाखविण्यात यावा व यासर्व खर्चाची प्रतिपूर्ती राज्यमंडळाने व विभागीय शिक्षण मंडळानी शासनास करावी. तर अराजपत्रित कर्मचा-यांचे वेतन व भत्ते याप्रित्यर्थ येणारा खर्च मंडळाकडे जमा होणा-या रक्कमेतून भागवावा.

८. सचिव, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे व शिक्षण संचालक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी वरीलप्रमाणे नव्याने निर्माण केलेली राजपत्रित अधिका-यांची व अराजपत्रित कर्मचा-यांची पदे भरण्याबाबतची पुढील आवश्यक ती कार्यवाही तात्काळ करावी.

९. शासन निर्णय, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्रमांक अर्थसं - ५९१० / (१०४/१०) / अर्थसंकल्प, दिनांक १५ फेब्रुवारी, २०११ अन्वये २२०२, सर्वसाधारण शिक्षण, ०२-माध्यमिक शिक्षण, ००१-संचालन व प्रशासन, (००) (०२) नवीन विभागीय कोकण शिक्षण मंडळाची स्थापना करणे (२२०२H५७२), ३१ सहायक अनुदाने (वेतनेत्तर) या लेखाशिर्षांतर्गत करण्यात आलेली तरतूद मंडळाचा प्राथमिक खर्च भागविण्याकरिता (फर्निचर व साधान सामग्री खरेदी, वाहन खरेदी व इमारत बांधकाम) करण्यात यावा व त्याबाबतचा प्रतिपूर्ती अहवाल शासनास सादर करावा.

१०. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०११०३१४१७२२८६१०१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सं.पु.खो.२०१

(सं.पु.खोरगडे)

अवर सचिव,महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

मा.राज्यपालांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई,
मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा.उप मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानसभा / विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई,
मा.मंत्री (शालेय शिक्षण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
मा.राज्यमंत्री (शालेय शिक्षण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, शिवाजी नगर, पुणे,
शिक्षण संचालक (माध्य.व उच्च माध्य.), महाराष्ट्र राज्य,पुणे,
सर्व विभागीय अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विभागीय शिक्षण मंडळ,
सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक,
महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/ २, मुंबई/ नागपूर,
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
निवड नस्ती (उमाशि-२).

(1) ते (4)

(48)

(17)

माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा व उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षा यामध्ये गुणावत्ता यादीत वरच्या क्रमांकाने स्थान मिळविणा-या विद्यार्थ्यांच्या पुढील शिक्षणासाठी आर्थिक सहाय्ये देण्याची योजना.....

महाराष्ट्र शासन
शिक्षण व सेवायोजन विभाग
शासन निर्णय, क्रमांक: एफईडी १०८३/१८१६३५[२३१७]साशि-५,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२,
दिनांक:- १७ मे, १९८४.

शासन निर्णय:- माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र व उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षा यामध्ये वरचा क्रमांक मिळविणा-या गुणावान विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक गुणावत्तेस आर्थिक अडचणीमुळे बाधा पोहोचू नये म्हणून आणि त्यांची गुणावत्ता वाढविणे शक्य व्हावे व त्यायोगे त्यांच्या बुध्दिमत्तेचा फायदा समाजास व राज्यास करून घेता यावा, या उद्देशाने अशा विद्यार्थ्यांना पुढील शिक्षणासाठी आर्थिक सहाय्य देण्याचा प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन होता. याबाबत साकल्याने विचार करून शासनाने असा निर्णय घेतला आहे की, मार्च १९८४ मध्ये झालेल्या व त्यानंतर यापुढे दरवर्षी मार्च, एप्रिल मध्ये होणा-या माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा व उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षा यामध्ये वरचा क्रमांक मिळविणा-या गुणावान विद्यार्थ्यांना आर्थिक सहाय्य देण्याची योजना १९८४-८५ च्या शैक्षणिक वर्षापासून कार्यान्वित करण्यात यावी. या निर्णयानुसार शासन खालील योजनेस मंजुरी देत आहे.

१. गुणावान विद्यार्थ्यांची निवड:- महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाच्या पुणे, नागपूर व औरंगाबाद या तीन विभागातील परीक्षेत गुणावान विद्यार्थ्यांची प्रतिवर्षी खालील प्रमाणे निवड करण्यात यावी.

[एक] माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा:-

१] सर्वसाधारण गुणावत्ता यादीमधून पहिले पाच विद्यार्थी	५
२] गुणावत्तेनुसार पहिल्या तीन मुली	३
३] गुणावत्तेनुसार मागासवर्गातील विद्यार्थ्यांमधून पहिले तीन विद्यार्थी लाभ	३
प्रत्येक विभागात एकूण	११
तीन विभागीय मंडळातील विद्यार्थ्यांची एकूण संख्या	३३

...२.

[दोन] उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षा:-

१] सर्व साधारण गुणवत्ता यादीमधून पहिले पांच विद्यार्थी	५
२] गुणवत्तेनुसार पहिल्या दोन मुली	२
३] मागासवर्गातील विद्यार्थ्यांमधून पहिले दोन विद्यार्थी	२
४] विज्ञान विद्याशाखेतील पहिले दोन विद्यार्थी	२
५] कला विद्याशाखेतील पहिले दोन विद्यार्थी	२
६] वाणिज्य विद्याशाखेतील पहिले दोन विद्यार्थी	२
प्रत्येक विभागात एकूण	१५

तीन विभागीय मंडळातील विद्यार्थ्यांची एकूण संख्या ४५

टीप:-

[१] वरील दोन परीक्षांत सर्वसाधारण गुणवत्ता यादीतील पहिल्या पांच विद्यार्थ्यांमध्ये काही मुली व मागासवर्गीय विद्यार्थी आले तर त्यांच्या व्यतिरिक्त मुली/मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी ठरवून दिलेल्या स्वतंत्र जागांताठी गुणवत्तेनुसार अन्य विद्यार्थ्यांची निवड केली जाईल.

[२] विज्ञान, कला व वाणिज्य या विद्याशाखांतील पहिल्या दोन विद्यार्थ्यांप्रिकी जेवढे विद्यार्थी सर्वसाधारण गुणवत्ता यादीत येतील त्यांना सर्वसाधारण गुणवत्ता यादीतील विद्यार्थी म्हणून गणण्यात येईल व त्यांच्या ऐवजी संबंधित विद्याशाखेतील आणखी विद्यार्थ्यांची निवड केली जाणार नाही. उदा. सर्वसाधारण गुणवत्ता यादीतील पहिल्या पाच विद्यार्थ्यांमध्ये विज्ञान विद्याशाखेतील एक विद्यार्थी असेल तर विज्ञान विद्याशाखेच्या यादीत दोन ऐवजी एक विद्यार्थ्यांची निवड केली जाईल. जर सर्वसाधारण गुणवत्ता यादीत विज्ञान विद्याशाखेतील दोन किंवा अधिक विद्यार्थी असतील तर त्या शाखेच्या यादीत आणखी कोणा विद्यार्थ्यांची निवड [illegible] जाणार नाही.

२. योजनेखाली गुण [illegible] ना द्यावयाचे आर्थिक सहाय्य:-

[१] शासन मान्य व अनुदानित कनिष्ठ महाविद्यालये/महाविद्यालये यामध्ये मान्य दराने आकारल्या जाणाऱ्या सर्व प्रकारच्या फीची प्रतीपूर्ती, यात प्रवेश फी, सत्र फी, शिक्षण फी, ग्रंथालय फी, प्रयोग शाळा फी, जिमखाना फी व परीक्षा फी यांचा समावेश आहे. विना अनुदानित पण शासनमान्य अशा अभियांत्रिकी/वैद्यकीय महाविद्यालयात अथवा तांत्रिक शिक्षण संस्थेत प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अनुदानित अभियांत्रिकी/वैद्यकीय महाविद्यालय,

तांत्रिक संस्था यामध्ये आकारल्या जाणा-या फीच्या दराने प्रतिपूर्ती करण्यात यावी.

[२] उच्च माध्यमिक परीक्षा मंडळ/तांत्रिक परीक्षा मंडळ/विद्यापीठ यांनी आकारलेल्या परीक्षा फीची प्रतिपूर्ती.

[३] वसतीगृहात प्रवेश घेतल्यास वसतीगृह फी प्रत्येक सत्रासाठी रू. ३००/- पर्यन्त.

[४] भोजन खर्च दरमहा रू. १५०/- सर्व विद्यार्थ्यांसाठी.

[५] वैद्यकीय खर्च-प्रत्यक्ष खर्च किंवा वार्षिक रू. १२०/- यापैकी जी रक्कम कमी असेल तेवढी रक्कम.

[६] पुस्तके, वह्या व इतर शैक्षणिक साहित्य यासाठी सहाय्य खाली दर्शविल्याप्रमाणे:-

अभ्यासक्रम	वार्षिक रक्कम [रूपये]
१] कनिष्ठ महाविद्यालये	३००
२] महाविद्यालये[विज्ञान व्यतिरिक्त]	५००
३] विज्ञान, शेतकी, पशु, वैद्यकीय महाविद्यालये	७००
४] पदविका अभ्यासक्रम	५००
५] वैद्यकीय /अभियांत्रिकी महाविद्यालये	१०००

३. या योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी तसेच तो दरवर्षी पुढे चालू ठेवण्यासाठी विहित केलेले नियम:-

[१] या योजनेखाली मदतीस पात्र होण्यासाठी पालकांच्या उत्पन्नाची अट नाही.

[२] विद्यार्थ्याने जो अभ्यासक्रम घेतला असेल तो त्याने किमान त्या अभ्यास क्रमाच्या प्रथम पदवी/पदवीका पर्यन्त पूर्ण केला पाहिजे. मध्येच अभ्यासक्रम सोडून दिल्यास पूर्वी दिलेली सर्व रक्कम त्याच्याकडून/पालकांकडून वसूल करण्यात येईल.

[३] एकदा निवडलेल्या अभ्यासक्रमात बदल करावयाचा असल्यास त्यासाठी विद्यार्थ्याने शिक्षण संचालकांची पूर्व संमती घेणे आवश्यक आहे. पूर्व परवानगी शिवाय अभ्यासक्रमात बदल केल्यास या योजनेखाली मिळणारी मदत बंद होईल.

[४] एका अभ्यासक्रमासाठी ज्या कालावधीसाठी मदत मिळाली आहे तेवढया कालावधीसाठी पूर्व परवानगीने बदल केलेल्या अभ्यासक्रमासाठी मदत मिळणार नाही.

[५] विविध शुल्कांची [फीची] प्रतीपूर्ती शासनाने किंवा संबंधित विद्या-पीठाने मान्य केलेल्या दरानुसार केली जाईल.

[६] या योजनेचा लाभ घेत असताना संबंधित विद्यार्थ्यांना केंद्र अथवा राज्य शासनाच्या इतर कोणत्याही शिष्यवृत्तीचा अथवा सवलतीचा लाभ घेता येणार नाही. मात्र मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत ही अट लागू नाही. त्यांना केंद्र शासनाच्या व राज्य शासनाच्या इतर शिष्यवृत्तीचा/अन्य सवलतीचा लाभ घेता येईल. केंद्र/राज्य शासनाच्या शिष्यवृत्ती/सवलतीनुसार शिक्षण फी किंवा परीक्षा फीची भरपाई होत असेल तर अशी शिक्षण फी किंवा परीक्षा फी मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांनी या योजनेखाली घेवू नये.

[७] मंजूर झालेली मदत खालील अटींची पूर्तता झाल्यास पुढे चालू राहील:-

अ] विद्यार्थ्याने कमीत कमी ७० टक्के गुण प्राप्त केले पाहिजेत व पुढील वर्गात प्रवेश घेतला पाहिजे.

ब] वर नमूद केलेली सवलत फक्त एका अभ्यासक्रमासाठी फक्त एकदाच मिळू शकेल.

क] विद्यार्थ्याचे वर्तन, प्रगती समाधानकारक पाहिजे.

ड] एका संस्थेतून दुसऱ्या संस्थेत प्रवेश घेण्यापूर्वी शिक्षण संचालकांची पूर्व परवानगी घेणे आवश्यक आहे.

ई] *

२. ही योजना शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्यामार्फत राबविण्यात यावी. शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाच्या माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र परीक्षा व उच्च माध्यमिक प्रमाणपत्र परीक्षा या परीक्षांचे निकाल जाहीर झाल्यानंतर लगेच गुणवत्ता यादीच्या आधारे वरील योजनेत नमूद केल्याप्रमाणे पात्र असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना निवड पत्र पाठवावे. संबंधित विद्यार्थ्यांनी या योजनेचे नियम मान्य असल्याचे संमतीपत्र शिक्षण संचालकांकडे पाठविणे आवश्यक आहे.

३. या योजनेनुसार होणारा खर्च १] कनिष्ठ महाविद्यालयात शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांच्या बाबत "२७७-शिक्षण-डी-विद्यापीठ पूर्व शिक्षण[डब्ल्यू] शिष्यवृत्या[डब्ल्यू][बी] पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना[दोन]गुणवान विद्यार्थ्यांना आर्थिक सहाय्य" व [२] महाविद्यालयात/तंत्रनिकेतनात शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांबाबत" २७७-शिक्षण[इ]विद्यापीठीय व इतर उच्च शिक्षण [एजी]शिष्यवृत्या [एजी][२] पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना[एल]

..५..

* ई] शासन निर्णय समाजकल्याण विभाग क्र. एसईडी-१०८५/५१८५/[८१०]/मावी-४ दि. २४ जानेवारी १९८५ नुसार

गुणवान विद्यार्थ्यांना आर्थिक सहाय्य" या शीर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व त्यासाठी प्रतिवर्षी मंजूर केलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

४. हा शासन निर्णय, नियोजन विभाग/वित्त विभाग यांच्याशी विचारविनिमय करून व वित्त विभागाच्या सहमतीने त्यांच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. २४९/इएक्सपी-५ दिनांक २/२/८४ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

खारकर

[अ. शं. खारकर]
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,
शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
शिक्षण संचालक[उच्च शिक्षण], महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
तंत्र शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
वैद्यकीय शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक परीक्षा मंडळ, पुणे,
सचिव, विभागीय मंडळ, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक परीक्षा मंडळ, पुणे/नागपूर/औरंगाबाद,
सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक,
सर्व विभागीय तंत्र शिक्षण उपसंचालक,
सर्व जिल्हा परिषदांचे शिक्षणाधिकारी[माध्यमिक]
शिक्षण निरीक्षक, बृहन्मुंबई,
महालेखापाल, महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर,
संचालक, लेखा व कोषागारे, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
वित्त विभाग[इएक्सपी-५]
नियोजन विभाग,
वैद्यकीय शिक्षण विभाग,
समाज कल्याण सांस्कृतिक कार्य व क्रिडा व पर्यटन विभाग
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मंत्रालय, मुंबई[प्रसिध्दीपत्रक काढून या योजनेस सर्व माध्यमाव्दारे प्रसिध्दी देण्याकरिता]
शिक्षण व सेवायोजन विभागातील सर्व कार्यासने,
निवड फाईल.

कारी/१७.५.

राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीची योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे सुरु ठेवण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्र. इबीसी -२०१६/प्र.क्र. २२१ /शिक्षण-१,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक : ३१ मार्च, २०१६.

वाचा : १) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्र.टीईएम -२०१५/ प्र. क्र. २१९/तांशि-४, दिनांक ३१ मार्च, २०१६.

प्रस्तावना :

शासनाच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, कृषि विभाग, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय आणि मत्स्यव्यवसाय विभाग या विभागांच्या अधिपत्याखालील मान्यता प्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित संस्थांमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती करण्याबाबतचा धोरणात्मक निर्णय शैक्षणिक वर्ष २००६-०७ पासून घेतलेला आहे. सदरहू निर्णय शैक्षणिक वर्ष २००७-०८, २००८-०९, २००९-१०, २०१०-११, २०११-१२, २०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५ मध्ये कायम ठेवण्यात आलेला आहे. सदरहू योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून सुरु ठेवण्याबाबतच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या प्रस्तावास मा.मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत मान्यता घेण्यात आली असून त्यासंदर्भातील उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाच्या दिनांक ३१ मार्च, २०१६ च्या शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्यानुसार शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :

राज्यातील शासकिय, अशासकिय अनुदानित व विनाअनुदानित महाविद्यालये /तंत्रनिकेतने आणि शासकिय विद्यापीठात विनाअनुदानित तत्वावर सुरु असलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेतलेल्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे सुरु ठेवण्यास खालीलप्रमाणे शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे :-

१. प्रचलित शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे अंमलबजावणी करण्यात यावी.

२. सदर योजनेच्या अंमलबजावणीस दरवर्षी मंत्रिमंडळाची मान्यता न घेता धोरण म्हणून सदर योजनेस मान्यता देण्यात यावी.

३.सदर योजनेच्या अंमलबजावणी संदर्भातील सुधारीत पद्धतीचा पुढील शैक्षणिक वर्ष संपण्यापूर्वी विभागाने सविस्तर आढावा घ्यावा.

४. तसेच सदर योजनेच्या अंमलबजावणीकरिता आवश्यक असलेला निधी प्रत्येक वित्तीय वर्षी अर्थसंकल्पीत करुन उपलब्ध करण्यात यावा.

५. सदर योजनेचे मूळ निकष न बदलता अंमलबजावणीत सुधारणा करण्याचे अधिकार प्रशासकीय विभागांस वित्त विभागाच्या सल्ल्याने प्रदान करण्यात आले आहेत.

त्यानुसार सदरहू योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे सुरु ठेवण्यास खालील सुधारित अटी व शर्तीनुसार मान्यता देण्यात येत आहे-

अ) आरोग्य विज्ञान पदवी अभ्यासक्रम (वैद्यकीय, दंत, होमिओपॅथी, युनानी, आयुर्वेद, भौतिकोपचार, व्यवसायोपचार व नर्सिंग) :- असोशिएशन ऑफ मॅनेजमेंट्स ऑफ अनएडेड प्रायव्हेट मेडीकल अँड डेंटल कॉलेजेस ऑफ महाराष्ट्र, मुंबई यांनी आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्षास राबविलेल्या प्रवेश प्रक्रियेतून अथवा शासनाच्या सामाईक प्रवेश परीक्षाद्वारे प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना ते त्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करेपर्यन्तच्या कालावधीसाठी लागू राहील. मात्र सदर प्रवेश प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर संस्था स्तरावर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना जरी अशा प्रवेशांना प्रवेश नियंत्रण समितीने मान्यता दिली असली तरी या योजनेचा लाभ होणार नाही.

ब) उच्च व तंत्रशिक्षण विभागांतर्गत- राज्यातील विनाअनुदानित महाविद्यालये /तंत्रनिकेतनांसमवेत शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये /तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविली जाणारी व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना लागू राहिल.

या योजनेमध्ये खालील अभ्यासक्रमांचा समावेश राहील :-

पदविका	पदवी	पदव्युत्तर पदवी
अभियांत्रिकी	अभियांत्रिकी	एम.बी.ए./एम.एम.एस.
औषधनिर्माणशास्त्र	औषधनिर्माणशास्त्र	एम.सी.ए.
एचएमसीटी	एचएमसीटी	--
--	वास्तुशास्त्र	--

क) **कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग :-** राज्यातील चारही कृषी विद्यापीठांतर्गत कार्यरत असलेल्या मान्यता प्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित विद्यालये/महाविद्यालयांमधील शासकीय कोट्यातून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना महाराष्ट्र कृषी शिक्षण व संशोधन परिषदेने निर्धारित केलेल्या दराप्रमाणे शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती पुढील अभ्यासक्रमांसाठी ही प्रतिपूर्ती योजना लागू राहील.

कृषी विद्यालये (पदविका)
दुग्ध व्यवसाय विकास (पदविका)
कृषी व संलग्न विषयांची महाविद्यालये (पदवी व पदव्युत्तर)
कृषी जैव तंत्रज्ञान महाविद्यालये (पदवी व पदव्युत्तर)
कृषी अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालये (पदवी व पदव्युत्तर)

ड) महाराष्ट्र शासनाच्या बी.एड व डी.एड. अभ्यासक्रमाच्या प्रतिपूर्तीसाठी पूर्वीचे आदेश लागू राहतील. सदर अभ्यासक्रमांची प्रतिपूर्ती राज्य शासनाच्या अनुक्रमे उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग व शालेय शिक्षण विभागाने निश्चित केलेल्या दराप्रमाणे अनुज्ञेय राहील.

२) सदरहू योजना सन २०१५-१६ पासून पुढे खालील अटी व शर्तीनुसार लागू राहतील :-

(१) राज्यातील मान्यता प्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये व्यवसायिक अभ्यासक्रमासाठी सन २०१५-१६ या शैक्षणिक वर्षापासून प्रथम वर्षात प्रवेश घेतलेल्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्काची १०० टक्के प्रतिपूर्ती व इतर मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्काची ५० टक्के प्रतिपूर्ती त्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण होईपर्यन्त अनुज्ञेय राहील.

(२) विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्याच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रुपये ४.५० लाखाच्या मर्यादेत असावे. या योजनेचा लाभ प्रथम वर्षाकरिता मिळाल्यानंतर ही सवलत त्यांचा अभ्यासक्रम पुर्ण होईपर्यन्त अनुज्ञेय राहील. अशा विद्यार्थ्यांना दुस-या वर्षापासून दरवर्षी उत्पन्नाचा दाखला सादर करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

(३) आरक्षणाचा लाभ न घेता गुणवत्तेनुसार खुल्या गटातील जागांवर प्रवेश घेतलेल्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी सुध्दा सदर योजना लागू राहील.

(४) उपरोक्त योजना फक्त शासकीय कोट्यातून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांनाच लागू राहील.

(५) तंत्रशिक्षणाशी निगडीत पदविका, पदवी, पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांसाठी या योजनेचा लाभ ज्या विद्यार्थ्यांनी शासनाच्या केंद्रीभुत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे (CAP) प्रवेश घेतला आहे, अशाच विद्यार्थ्यांना लागू राहील. मात्र सदर प्रवेश पक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर संस्थास्तरावर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना जरी अशा प्रवेशांना प्रवेश नियंत्रण समितीने मान्यता दिली असली तरी या योजनेचा लाभ होणार नाही.

(६) थेट द्वितीय वर्ष अभियांत्रिकी तसेच औषध निर्माण शास्त्र तसेच पदवी अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणा-या विद्यार्थ्यांनी जर शासनाच्या केंद्रीभुत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे (CAP) प्रवेश घेतला असेल तरच त्यांना प्रतिपूर्ती योजनेचा लाभ होईल. मात्र सदर प्रवेश पक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर संस्थास्तरावर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना जरी अशा प्रवेशांना प्रवेश नियंत्रण समितीने मान्यता दिली असली तरी या योजनेचा लाभ होणार नाही.

(७) सदरहू योजनेचा लाभ एआयईईई कोट्यातून प्रवेश घेणाऱ्या महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना लागू राहील.

(८) सदर योजना ही खाजगी अभिमत विद्यापीठ अथवा खाजगी स्वयंअर्थसहाय्यीत विद्यापीठातील अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणा-या विद्यार्थ्यांना लागू राहणार नाही.

(९)सदर योजनेंतर्गत देण्यात येणारा लाभ हा शासनाने निश्चित केलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी केवळ महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणा-या विदयार्थ्यांसाठीच मर्यादित राहिल.

(१०)शासनाच्या विविध शिष्यवृत्ती योजनांपैकी केवळ कोणत्याही एकाच योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यास संबंधित विद्यार्थी पात्र असेल. म्हणजेच अन्य योजनेच्या माध्यमातुन विद्यार्थी कोणत्याही शिष्यवृत्ती / शुल्क प्रतिपुर्तीचा लाभ घेत असल्यास तो विद्यार्थी या योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यास पात्र असणार नाही.

(११)आरोग्य विज्ञान पदवी अभ्यासक्रम, उच्च व तंत्रशिक्षण विभागातंर्गत येणारे अभ्याक्रम व कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागांतर्गत येणारे अभ्यासक्रमामध्ये प्रवेश घेतलेल्या लाभार्थी विद्यार्थ्याने नियमितपणे महाविद्यालया / तंत्रनिकेतनामध्ये शिक्षणासाठी वर्गात उपस्थित राहणे आवश्यक राहिल व प्रत्येक सत्र अथवा वर्षाची परीक्षा देणे आवश्यक राहिल. केवळ विशिष्ट परिस्थितीत विशेषत: आजारपणाच्या कारणास्तव परीक्षा देणे शक्य झाले नसल्यास संबंधित विदयार्थी व शैक्षणिक संस्थेने तशी शिफारस केल्यानंतर संबंधीत सक्षम अधिकारी यांनी तसे प्रमाणित करणे आवश्यक राहिल.

(१२)पात्र लाभार्थी विद्यार्थी व्यावसायिक अभ्यासक्रमाकरिता प्रवेश घेतल्यानंतर एखादया सत्राची (सेमिस्टरची) परीक्षा दिली नसल्यास अथवा एखादया शैक्षणिक वर्षात अनुत्तीर्ण झाल्याने त्या वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसल्यास पुढील वर्षाकरिता सदर योजनेंतर्गत सदर विद्यार्थी लाभ मिळण्यास अपात्र राहिल.

तथापि, तदनंतर पुनश्च: त्या सत्र/वर्षात परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर अथवा अंशत: पास (ATKT) झाल्याने त्या अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाल्यास सदर योजनेतील लाभासाठी पुन्हा पात्र ठरेल.

(१३)परंतु असे पात्र लाभार्थी विदयार्थी अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतल्यानंतर संपूर्ण अभ्यासक्रमाच्या एकूण कालावधीत दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक वेळी पूर्णत: अनुत्तीर्ण झाल्यामुळे त्या अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसेल तर संबंधित विद्यार्थी प्रवेश घेतलेल्या अभ्यासक्रमाच्या उर्वरित कालावधीसाठी सदर योजनेंतर्गत लाभाकरिता कायमस्वरुपी अपात्र ठरेल.

(१४) लाभार्थी विदयार्थी व संबंधित शिक्षण संस्था यांनी सदर योजनेंतर्गत लाभ घेण्यासाठी सादर केलेल्या अर्जात चूकीची अथवा दिशाभूल करणारी माहिती सादर केल्यास त्यास उर्वरित अभ्यासक्रमाच्या कालावधीसाठी लाभ देण्यात येणार नाही. तसेच, त्या विदयार्थ्याला/संस्थेला त्यांनी सादर केलेल्या चूकीच्या माहितीच्या आधारे त्यापूर्वी मिळालेल्या लाभाच्या संपूर्ण रकमेची व्याजासह वसूली करण्यात येईल व कोणत्याही योजनेंतर्गत संबंधित विद्यार्थ्यास शिष्यवृत्ती/शुल्क प्रतिपूर्ती मिळण्यास प्रतिबंधित केले जाईल. या संदर्भातील सर्वस्वी जबाबदारी ही योजनेची अंमलबजावणी करणा-या सक्षम प्राधिकाऱ्याची असेल.

(१५) संबंधित विद्यार्थी स्वत:च्या चुकीच्या वर्तनामुळे समाधानकारक शैक्षणिक प्रगती करीत नसल्याबाबत किंवा संबंधित प्राधिकाऱ्याच्या पूर्वपरवानगीशिवाय अनियमितपणे गैरहजर राहणे इत्यादी स्वरुपाचे गैरवर्तन करत असल्याबाबत संबंधित शैक्षणिक संस्थेच्या प्रमुखाने निदर्शनास आणले तर अशा विद्यार्थ्याची शुल्क प्रतिपूर्ती थांबविण्यात किंवा रद्द करण्यात येईल.

(१६) ज्या अभ्यासक्रमाकरिता पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यास प्रतिपूर्ती प्रदान करण्यात आली आहे तो अभ्यासक्रम संबंधित विद्यार्थ्याने मध्येच सोडला तर अशा विद्यार्थ्यास प्रदान केलेल्या प्रतिपूर्तीची रक्कम राज्य शासनास योग्य वाटल्यास त्याच्या/तिच्याकडून वसुल केली जाईल.

(१७) सदर योजनेच्या अंमलबजावणीबाबतच्या कोणत्याही पूर्वसूचना न देता बदल अथवा सुधारणा करण्याचे अधिकार शासनास राहतील व असे बदल केल्यामुळे कोणत्याही प्रकारचे नुकसान झाल्याबाबतचा दावा कोणत्याही विद्यार्थ्यास किंवा शैक्षणिक संस्थेस अथवा विद्यार्थ्याच्या पालकांना शासनाच्या विरुध्द करता येणार नाही.

(१८) सदर योजनेच्या लाभाकरिता शासकीय अथवा शासन अनुदानित शैक्षणिक संस्था किंवा शासकीय विदयापीठ वगळून अन्य सर्व खाजगी विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थांमधील पात्र विदयार्थ्यांचे प्रवेश व विद्यार्थ्यांकडून आकारावयाचे असलेले शिक्षण शुल्क हे महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक (प्रवेश व शिक्षण शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम २०१५ ,मधील तरतूदीनुसार शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडून प्रत्येक वर्षी निश्चित करुन अंतिम करणे आवश्यक राहील.

(१९) सदर योजनेंतर्गत पात्र असणारे व्यावसायिक अभ्यासक्रम राबविणाऱ्या संबंधित शैक्षणिक संस्थांनी पुढील ३ वर्षाच्या आत म्हणजेच शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पर्यंत सक्षम शिखर संस्थेकडून मूल्यांकन व दर्जाचा मानांकन प्राप्त करणे (Assesment and Accreditation) आवश्यक राहील. तदनंतर शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून संबंधित शिखर संस्थांकडून मूल्यांकन व दर्जा निश्चिती करुन मूल्यांकन प्राप्त न केल्यास अशा संस्थांना मुल्यांकन व दर्जा मानांकन प्राप्त होईपर्यंत या योजनेतून वगळण्यात येईल व त्या वर्षापासून केवळ मानांकन प्राप्त करणाऱ्या शैक्षणिक संस्थेमध्ये प्रथम वर्षासाठी प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकरिताच सदर योजना लागू राहील.

<u>शुल्क प्रतिपूर्तीच्या वितरणाची कार्यपद्धती:-</u>

(०१) सदर योजनेतंर्गत शैक्षणिक संस्थांमधील सर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणा-या पात्र लाभार्थींचे अर्ज संगणकीय ऑनलाईन प्रणालीद्वारे स्विकारण्यात यावे.

(०२) विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांकरिता निश्चित केलेल्या त्याच्या कुटुंबाची (दोन्ही पालकांची एकत्र) उत्पन्न मर्यादा ही सक्षम अधिकाऱ्याने प्रमाणित केल्याची खातरजमा करणे आवश्यक असून उत्पन्न प्रमाणपत्र हे किमान संबंधित तहसिलदार यांचे असावे.

(०३) प्रत्येक लाभार्थी विदयार्थ्याचा आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांक नमूद करुन संबंधित विद्यार्थी प्रत्येक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या / वर्षाच्या परीक्षेस बसला असल्याबाबत संगणकीय प्रणालीव्दारे खातरजमा करुन त्या विदयार्थ्याची सर्व माहिती शैक्षणिक संस्थेने ऑनलाईन स्वरुपात प्रमाणित करुन ऑनलाईन अर्ज सक्षम अधिका-याकडे सादर करणे आवश्यक राहिल.

(०४) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थी हा संबंधित शैक्षणिक संस्थेत प्रवेश घेतल्याची अथवा शिक्षण घेत असल्याची व शैक्षणिक संस्थेत बनावट विद्यार्थ्यांची नोंद नसल्याची संगणकीय प्रणालीद्वारे पडताळणी करणे आवश्यक असेल.

(०५) सक्षम प्राधिका-यास ऑनलाईन अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर त्यामधील विदयार्थ्यांची सर्व माहिती व त्यास दिलेला प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरणाद्वारे वैध ठरविण्यात आल्याची पडताळणी करावी.

(०६) पात्र विद्यार्थ्यांची माहिती आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांकाशी संबंधित शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठ यांचेकडील अथवा अन्य उपलब्ध व्यक्तिगत माहितीशी संलग्नीत झाल्यानंतर संबंधित विद्यार्थी प्रत्यक्षात शैक्षणिक संस्थेत शिकत असल्याची आणि शैक्षणिक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या परीक्षेस बसला असेल अशा व केवळ उपरोक्त नमूद सर्व अटी/शर्तींची पूर्तता करत असलेल्या पात्र विद्यार्थ्यांनाच सदर योजनेतील लाभासाठी पात्र समजण्यात येईल.

(०७) ज्या अभ्यासक्रमांना सत्र परीक्षा पध्दती लागू नाही, अशा अभ्यासक्रमाकरीता संबंधित विद्यार्थ्याचा प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरण व संबंधित विद्यापीठाने निश्चित केल्यानंतर विद्यापीठाच्या पटावर नोंदविण्यात आलेला नोंदणी क्रमांक तपासून संबंधित अभ्यासक्रमास प्रवेश घेणा-या पात्र विदयार्थ्यांला व सहा महिन्याचे पट पडताळून त्याला प्रमाणपत्र दिल्यावर लाभासाठी निश्चित करण्यात येईल. संस्थेने खोटे प्रमाणपत्र दिल्यास संस्थेवर कायदेशीर कार्यवाही करण्यात येईल.

(०८) अशा पात्र विदयार्थ्यांची विहित मर्यादेतील प्रतिपूर्ती सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून ही थेट स्वरुपात संबंधित शिक्षण संस्थेला त्यांच्या बँक खात्यात ECS द्वारे प्रतिपूर्ती करणे आवश्यक असेल.

(०९) वरीलप्रमाणे पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती केल्यानंतर दरवर्षी अशा लाभार्थी विद्यार्थ्यांची अभ्यासक्रम व शैक्षणिक संस्थानिहाय सविस्तर यादी ही समाजकल्याण आयुक्तालय व विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास वर्ग कल्याण संचालनालयाच्या सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी त्यांच्या संकेतस्थळावर न चुकता प्रसिध्द करणे बंधनकारक असेल.

(१०) तसेच सदर योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांपोटी शासनाकडून संबंधित शैक्षणिक संस्थांना अदा करण्यात येणाऱ्या शुल्क प्रतिपूर्तीबाबत विविध विभागांच्या अखत्यारीतील सर्व सक्षम प्राधिकारी किंवा नेमून दिलेल्या त्यांच्या प्रतिनिधीद्वारे वेळोवेळी दरवर्षी लाभार्थ्यांची शैक्षणिक प्रगती व उपस्थिती बाबत खात्री करावी. त्यासाठी आवश्यक त्या सूचना वेळापत्रकासह सक्षम प्राधिकारी व संनियंत्रण अधिकाऱ्यांनी निर्गमित करावीत. तसेच या योजनेतील त्रुटी संदर्भातील निरीक्षण व फलनिष्पत्तीचा अहवाल सक्षम प्राधिकाऱ्यांमार्फत शासनास न चुकता वेळोवेळी सादर करणे अनिवार्य असेल.

यावर होणारा खर्च खालील लेखाशीर्षाखाली मंजूर करण्यात आलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा :-

अ) मागणी क्रमांक एन-३, २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण, २७७-शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०४)(२०) मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना मॅट्रीकोत्तर शिक्षणासाठी शिक्षण फी व परीक्षा फी प्रदाने (विघयो) (२२२५ ३८०५) (योजनांतर्गत), ३४-शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने

ब) मागणी क्रमांक एन-३, २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण, २७७-शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना- (०२) शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने, (०२)(१७) राज्यातील इतर मागासवर्ग विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण फी, परीक्षा फी प्रदाने (२२२५ ३२३३) (योजनांतर्गत), ३४-शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने

क) मागणी क्रमांक एन-३, २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण, २७७-शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना- (०२) शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने, (०२)(०४) शिक्षण फी, परीक्षा फी प्रदाने (२२२५ ०८०६) (योजनेतर), ३४-शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने

ड) मागणी क्रमांक एन-३, २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण, २७७-शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना- (०२) शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने, (०२)(१४) विशेष मागासप्रवर्ग विद्यार्थ्यांना मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृती/शिक्षण फी, परीक्षा फी प्रदाने (२२२५ २५९६) (योजनेतर), ३४-शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१६०३३११६२९१७५२२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने स्वाक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Uttam Shivram Lonare

Digitally signed by Uttam Shivram Lonare
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Joint Secretary, postalCode=400032, st=Maharashtra, cn=Uttam Shivram Lonare
Date: 2016.04.01 16:28:05 +05'30'

(उ.शि.लोणारे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१)मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२)मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३)मा.मंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
४) मा.मंत्री, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
५) मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
६) मा.मंत्री, कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
७) मा.राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
८)मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
९)अपर मुख्य सचिव, कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०)अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
११)अपर मुख्य सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१२)अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३)प्रधान सचिव (पदुम), कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१४) आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१५) संचालक, वि.जा.भ.ज., इ.मा.व विशेष मागास वर्ग संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१६)संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१७)संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

१८)महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिद्धीसाठी)
१९)महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
२०)महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
२१)अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
२२)सर्व प्रादेशिक उपायुक्त/सहायक आयुक्त, समाजकल्याण विभाग,
२२)निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
२३)सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
२४) कक्ष अधिकारी, वित्त विभाग (व्यय-१४/अर्थ-५), मंत्रालय, मुंबई.
२५) कक्ष अधिकारी, विधानमंडळ अनुसूचित जाती कल्याण समिती, विधानभवन, मुंबई
२६) कक्ष अधिकारी, विधानमंडळ इतर मागासवर्ग कल्याण समिती, विधानभवन, मुंबई
२७)निवड नस्ती (कार्यासन शिक्षण-१).

सामाजिक व आर्थिकदृष्टया मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता विस्तारीत योजना शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून लागू करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व इतर मागासवर्ग व
विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभाग,
शासन निर्णय क्र. सीबीसी-२०१९/प्र.क्र.१०८/मावक
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ११ जुलै, २०१९.

वाचा :- १) सन २०१८ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.६२ , दिनांक ३० नोव्हेंबर, २०१८.
२) सन २०१९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.०७ , दिनांक ३ जुलै, २०१९.
३) सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, शासन निर्णय क्र. आस्थाप्र-२०१७/प्र.क्र.२६४/आस्था-१, दिनांक २५ जून, २०१९.

प्रस्तावना:

वाचा क्र. १ येथे नमूद दि. ३० नोव्हेंबर २०१८ रोजीच्या अधिनियमाद्वारे सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागास प्रवर्ग नव्याने घोषित करण्यात आला असून त्यामध्ये मराठा समाजाचा समावेश करण्यात आला आहे.

वाचा क्र.२ येथे नमूद सन २०१९ चा अधिनियम क्र. ७ दि. ३ जुलै, २०१९ अन्वये वाचा क्र. १ येथे नमूद अधिनियमातील कलम ४ क येथे सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागास प्रवर्गासाठी विनिर्दिष्ट आरक्षण १२ % तर कलम ४ ख येथे विनिर्दिष्ट आरक्षण १३ % एवढे विहित करण्यात आले आहे.

वाचा क्र. ३ येथे नमूद सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाच्या दि. २५ जुन २०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मराठा आरक्षण तसेच सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागासप्रवर्ग कल्याण हे विषय विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागास हस्तांतरीत करण्यात आले आहेत.

मा. मंत्री महसुल तथा अध्यक्ष मंत्रिमंडळ उपसमिती यांच्या अध्यक्षतेखाली सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागासप्रवर्गातील विद्यार्थ्याना सन २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षापासून राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता विस्तारीत योजना लागू करणेबाबत दि. २६.६.२०१९ रोजी दुपारी ३.०० वाजता विधानभवन, मुंबई येथे बैठक संपन्न झाली. सदर बैठकीत झालेल्या निर्णयानुसार सदर योजना सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या

मागासप्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना सन २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षापासून लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. तद्नुषंगाने खालीलप्रमाणे शासननिर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागासप्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना सन २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षापासून राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता विस्तारीत योजना लागू करण्यास याद्वारे शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सामाजिक न्याय व विशेष सहाय विभागाच्या दि. २५.६.२०१९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये मराठा आरक्षण व SEBC प्रवर्ग कल्याण हा विषय विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागाकडे सोपविण्यात आलेला आहे. SEBC प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (विस्तारीत योजनेसह) लागू करण्यासाठी आवश्यक ती प्रशासकीय कार्यवाही पूर्ण करण्यास (उदाहरणार्थ मा. मंत्रीमंडळाची मान्यता/लेखाशिर्ष/शासन निर्णय/अर्थसंकल्प तरतूद उपलब्ध करुन घेणे इ.) किमान ६ महिन्यांचा कालावधी लागणार आहे. ही बाब तसेच विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागाकडील अपुरे मनुष्यबळ, आगामी विधानसभा सार्वत्रिक निवडणूकीच्या अनुषंगाने लागू होणाऱ्या आदर्श आचारसंहितेमुळे विभागाकडे उपलब्ध होणारा अल्प कालावधी विचारात घेऊन SEBC प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (विस्तारीत योजनेसह) या दोन्ही योजनांसाठी SEBC प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना दयावयाचा पहिला हप्ता संबंधित प्रशासकीय विभागानी सदर दोन्ही योजनांसाठी कार्यान्वित लेखाशिर्षाखाली उपलब्ध असलेल्या वित्तीय तरतुदीतून अदा करावा.

३. उक्त नमूद दोन्ही योजनांसाठी SEBC प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना दयावयाचा दुसरा हप्ता अदा करण्याच्या कालावधीपर्यंत विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागाची याबाबत आवश्यकती प्रशासकीय कार्यवाही पुर्ण झाली तरच शिष्यवृत्तीचा दुसरा हप्ता देण्याची कार्यवाही विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागामार्फत करण्यात येईल.

४. त्याचप्रमाणे सदर दोन्ही योजनांचा लाभ आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकाच्या प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना देण्यासाठी आजमितीस जी यंत्रणा व कार्यपध्दती, शासननिर्णय, पात्रतेच्या अटी शर्ती अस्तित्वात आहे त्यात कोणताही बदल न करता प्रचलित यंत्रणा व कार्यपध्दतीद्वारे राज्यातील सामाजिक व आर्थिक दृष्टया मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (विस्तारीत योजनेसह) या दोन्ही योजनांचा लाभ संबंधित प्रशासकीय विभागाकडून देण्यात यावा.

५. महाडिबीटी पोर्टलवर राज्यातील सामाजिक व आर्थिक दृष्टया मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी शाहू महाराज शिष्यवृत्ती योजना तसेच डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (विस्तारीत योजनेसह) या दोन्ही योजनांचा लाभ संबंधित प्रशासकीय विभागाकडून देण्याबाबतची आवश्यक ती कार्यवाही देखील उच्च प्राधान्याने करण्यात यावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करुन देण्यात आला आहे. त्याचा संगणक साकेतांक क्रमांक २०१९०७१११२१६५००१२२ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजीटल स्वक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्र राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Vijay Vithalrao Weladi

Digitally signed by Vijay Vithalrao Weladi
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Social Justice And Special Assistance Department, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=4c33d11360090dc60a00f603b2d1b16bd83f0256338774a947f737fede7af039, serialNumber=1e395c154c970776fc511564 1f8d6663d6a765cfcf30c8d1f594706468740b6d, cn=Vijay Vithalrao Weladi
Date: 2019.07.11 13:24:10 +05'30'

(वि.वि.वेलादी)
कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
२. मा. मंत्री/मा. राज्यमंत्री, (सर्व) मंत्रालय, मुंबई.मा. मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई
५. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई.
६. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. प्रधान सचिव (कृषी), कृषी व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. प्रधान सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. प्रधान सचिव (पशु संवर्धन, दुग्ध विकास व मत्स्य व्यवसाय) विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. प्रधान सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. प्रधान सचिव, माहिती तंत्रज्ञान (सा.प्र.वि), मंत्रालय, मुंबई.
१४. सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१५. सर्व सन्मानीय विधानपरिषद व विधानसभा सदस्य
१६. महालेखापाल, महाराष्ट्र-१, मुंबई

१७.महालेखापाल, महाराष्ट्र-२, नागपूर
१८. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
१९.मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई
२०.संचालक, माहिती तंत्रज्ञान (सा.प्र.वि), मंत्रालय, मुंबई.
२१.सर्व विभागीय आयुक्त
२२.सर्व जिल्हाधिकारी

आपण सदर योजना सर्व संबंधित विभागांकडून काटेकोरपणे राबविल्या जाईल यासाठी आवश्यकती कार्यवाही करावी.

२३.मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हापरिषद (सर्व)
२४.समाजकल्याण अधिकारी, जिल्हापरिषद (सर्व)
२५.अध्यक्ष/सदस्य सचिव, जिल्हा जातपडताळणी समिती (सर्व)
२६.महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
२७.सर्व उपविभागीय अधिकारी (महसुल) तथा उपविभागीय दंडाधिकारी
२८. सर्व तहसिलदार तथा तालुका दंडाधिकारी
२९.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय शाखा, मुंबई
३०.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय अपिल शाखा , मुंबई
३१.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय शाखा, खंडपीठ- नागपूर
३२.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय अपिल शाखा, खंडपीठ- नागपूर
३३.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय शाखा, खंडपीठ- औरंगाबाद
३४.प्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुळ न्याय अपिल शाखा, खंडपीठ- औरंगाबाद
३५. आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३६. संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३७. संचालक, उच्च व तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३८. संचालक, माध्यमिक शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३९.संचालक, प्राथमिक शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
४०.सदस्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य मागासवर्ग आयोग, पुणे
४१.व्यवस्थापकीय संचालक, सारथी, पुणे
४२.मंत्री, (महसूल), महसूल व वन विभाग यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
४३.मा.मंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई

राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत आर्थिकदृटया दुर्बल घटकातील पात्र विद्यार्थ्यांसाठी लाभाची व्याप्ती वाढविणे व नवीन अभ्यासक्रमांचा समावेश करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३३२/तांशि-४
मंत्रालय विस्तार भवन, मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई ४०००३२.
दिनांक: ७ ऑक्टोबर, २०१७

संदर्भ: १) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टीईएम-२०१५/प्र.क्र.२१९/ तांशि-४, दिनांक ३१/०३/२०१६

२) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टीईएम-२०१६/प्र.क्र.५०१/ तांशि-४, दिनांक १३/१०/२०१६

३) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टीईएम-२०१६/ प्र.क्र.५५९/ तांशि-४, दिनांक १५/०४/२०१७

४) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टीईएम-२०१६/ प्र.क्र.५५९/ तांशि-४, दिनांक २१/०६/२०१७

५) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टीईएम-२०१६/ प्र.क्र.५५९/ तांशि-४, दिनांक ११/०८/२०१७

६) विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण विभाग, शासन निर्णय, क्र.ईबीसी-२०१७/प्र.क्र.१३/शिक्षण, दि.२१/८/२०१७

७) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टीईएम-२०१६/प्र.क्र.५५९/ तांशि-४, दिनांक १३/०९/२०१७

८) शिक्षण संचालनालय (उच्च शिक्षण) परिपत्रक क्रमांक उशिसं/२००४-०५/ ईबीसी/१४जी, दिनांक १७.२.२००५

प्रस्तावना :

राज्यातील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांसाठी राबविण्यात येत असलेल्या राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत वरील संदर्भ क्र.२, ४ व ५ येथील शासन निर्णयान्वये निश्चित करण्यात आलेल्या खालील निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी विहित अटी व शर्तींनुसार शासकीय व शासन अनुदानित (शासकीय अभिमत विद्यापीठांसह) व खाजगी विनाअनुदानित (खाजगी

अभिमत/स्वयं अर्थ सहाय्य विद्यापीठे वगळून) महाविद्यालये/तंत्रनिकेतनांमध्ये शासनाच्या सक्षम प्राधिकाऱ्यामार्फत केंद्रिभूत प्रवेश प्रक्रीयेद्वारे प्रवेश घेणा-या आर्थिकदृष्टया मागास प्रवर्गातील ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे (दोन्ही पालकांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न रु. ६ लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांना (व्यवस्थापन कोटयातील प्रवेशित विद्यार्थी वगळून) शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के इतकी शिष्यवृत्ती देण्यात येते.

अ.क्र	विभागाचे नांव	अभ्यासक्रम
१.	उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग	**पदविका:** अभियांत्रिकी, औषधनिर्माणशास्त्र, हॉटेल मॅनेजमेंट अँड कॅटरिंग टेक्नॉलॉजी **पदवी:** अभियांत्रिकी,औषधनिर्माणशास्त्र, हॉटेल मॅनेजमेंट अँड कॅटरिंग टेक्नॉलॉजी, वास्तुशास्त्र. **पदव्युत्तर पदवी:** मास्टर ऑफ बिझिनेस मॅनेजमेंट / मास्टर ऑफ मॅनेजमेंट स्टडीज, मास्टर ऑफ कॉम्प्युटर अप्लिकेशन
२.	वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग	**पदवी:**एम.बी.बी.एस.,बी.डी.एस.,बी.ए.एम.एस., बी.एच.एम.एस.,बी.यु.एम.एस.,बी.पी.टी.एच., बी.ओ.टी.एच. व नर्सिंग
३.	कृषी विभाग	**पदविका :**कृषी **पदवी :** कृषी व संलग्न विषय, फलोत्पादन, जैव तंत्रज्ञान, अन्न तंत्रज्ञान, शेती व्यवस्थापन **पदव्युत्तर पदवी :** कृषी व संलग्न विषय
४.	पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग	**पदविका:** दुग्धव्यवसाय व्यवस्थापन, पशुसंवर्धन व्यवस्थापन. **पदवी:** प्राणिशास्त्र व पशुसंवर्धन, दुग्धतंत्रज्ञान, मत्स्यविज्ञान **पदव्युत्तर पदवी:** प्राणिशास्त्र

२) वरील पैकी वैद्यकीय शिक्षण विभागाच्या अखत्यारितील एम.बी.बी.एस. (बॅचलर ऑफ मेडिसिन अँड बॅचलर ऑफ सर्जरी) व बी.डी.एस. (बॅचलर ऑफ डेंटल सर्जरी) या अभ्यासक्रमांसाठी शासकीय, शासन अनुदानित आणि खाजगी विनाअनुदानित (खाजगी अभिमत विद्यापीठे व स्वयंअर्थ सहाय्य विद्यापीठे वगळून) महाविद्यालयांमध्ये शासनाच्या सक्षम प्राधिका-यामार्फत केंद्रिभूत प्रवेश प्रक्रीयेद्वारे प्रवेश घेणाऱ्या व सध्या विविध शैक्षणिक वर्षात शिकत असलेल्या विद्यार्थ्यांपैकी (व्यवस्थापन कोटयातील प्रवेश वगळून) ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु. २.५० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांना (व्यवस्थापन कोटयातील प्रवेशित विद्यार्थी वगळून) संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के इतकी शिष्यवृत्ती देण्यात येते.

तसेच या वैद्यकीय अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु. २.५० लाख पेक्षा जास्त व रु. ६ लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांना (व्यवस्थापन कोटयातील प्रवेशित विद्यार्थी वगळून) त्यांच्या प्रवेशित अभ्यासक्रमासाठी शुल्क नियामक प्राधिकरणाद्वारे निश्चित केलेले शैक्षणिक शुल्क महाविद्यालयास देण्यासाठी राष्ट्रीयकृत अथवा अनुसूचित बँकेकडून शैक्षणिक कर्ज घेतले असल्यास त्या कर्जावरील व्याजाची रक्कम ही राष्ट्रीयकृत बँकेकडून देण्यात येणाऱ्या शैक्षणिक कर्जावरील व्याजाच्या मर्यादेपर्यन्तची रक्कम ही वरील संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये अनुदान स्वरुपात शासनाकडून संबंधित बँकेस अदा करण्यात येते.

३) शासनाने वरील संदर्भ क्रमांक ३ येथील शासन निर्णयान्वये उपरोक्त नमूद "राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजना" अंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांना देण्यात येणारी लाभाची रक्कम ही थेट स्वरुपात लाभार्थ्याच्या आधारसंलग्नीत बँक खात्यात संबंधित प्रशासकीय विभागाकडून शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ पासून जमा करण्याचा देखील शासनाने यापूर्वी निर्णय घेतला आहे.

४) शासनाने वरील संदर्भ क्र.६ येथील दिनांक २१/०८/२०१७ च्या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या यादीतील विविध व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमांपैकी उपरोक्त प्रचलित राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील पात्र विद्यार्थ्यांकरीता या सोबतच्या परिशिष्ट "अ" मधील नमूद अभ्यासक्रमांना सध्या शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्तीचा लाभ देण्यात येत आहे. तसेच संदर्भ क्र.६ येथील शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या यादीतील काही अभ्यासक्रम सद्य:स्थितीत राज्यातील अकृषी विद्यापीठात अस्तित्वात नसल्याचे निदर्शनास आले असून याची यादी या शासन निर्णयासोबतच्या परिशिष्ट "क" मध्ये नमूद केली आहे. याशिवाय संदर्भ क्र.६ येथील शासन निर्णयामध्ये नमूद केलेले जे अभ्यासक्रम सध्या विविध महाविद्यालयात कार्यान्वित आहेत, परंतु यापैकी ज्या अभ्यासक्रमांना आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्याकरीता असलेल्या प्रचलित योजनेंतर्गत लाभ देण्यात येत नाही, अशा अभ्यासक्रमांची यादी परिशिष्ट "ब" मध्ये नमूद केली आहे. सबब, प्रचलित योजनेंतर्गत आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्याना सध्या ज्या अभ्यासक्रमांसाठी लाभ देण्यात येतो अशा अभ्यासक्रमांशिवाय वरील परिशिष्ट "ब" येथील अभ्यासक्रमांसाठी देखील या प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना लाभ देण्यासाठी या अभ्यासक्रमांचाही नव्याने प्रचलित योजनेत समावेश करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

५) तसेच संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारीतील शासकीय, अशासकीय अनुदानित व अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदानावरील-विनाअनुदानित) महाविद्यालयांमधील आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांकरीता देण्यात येणाऱ्या शिष्यवृत्तीसाठी विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाची वार्षिक उत्पन्न मर्यादा ही रुपये २.५० लाख इतकी केली आहे. सध्या शासकीय, अशासकीय अनुदानित व अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदानावरील-विना अनुदानित) महाविद्यालयांमधील अभ्यासक्रमासाठी सदरची उत्पन्न मर्यादा असणाऱ्या या प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांकडून शिक्षण शुल्क आकारण्यात येत नाही. त्यामुळे या विद्यार्थ्यांना अप्रत्यक्षरित्या शासनाकडून शिक्षण शुल्काच्या १०० टक्के इतकी शिष्यवृत्ती देण्यात येते. तथापि, सदरची वरील वार्षिक उत्पन्न मर्यादा ही रुपये २.५० लाख वरुन रुपये ६.०० लाख इतकी करण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते.

६) तसेच सध्या उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारीतील केवळ शासकीय व अशासकीय अनुदानित व अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदानावरील-विना अनुदानित) महाविद्यालयातील व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठीच प्रचलित शिष्यवृत्ती मर्यादीत असून त्याची व्याप्ती वाढवून शासकीय/अशासकीय अनुदानित व अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदानावरील - विना अनुदानित) संस्थांशिवाय कायम विना अनुदानित महाविद्यालयातील अभ्यासक्रमांकरीताही लागू करण्याबाबत शासन स्तरावर विचार सुरु होता.

७) याशिवाय नव्याने समाविष्ट होणाऱ्या अभ्यासक्रमांपैकी उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारीतील बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी शासकीय/अशासकीय अनुदानित व अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदानावरील-विना अनुदानित) महाविद्यालये व अकृषी विद्यापीठे व त्या विद्यापीठांतर्गत असलेल्या उपकेंद्रांमधील अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्काच्या १०० टक्के शिष्यवृत्ती देण्याची बाब विचाराधीन होती. तसेच उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी शासकीय / अनुदानित महाविद्यालयात प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.२.५० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे त्यांना प्रचलित पध्दतीनुसार शिक्षण शुल्काच्या १०० टक्के व ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.२.५० लाख पेक्षा जास्त व रु.६.०० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, त्यांना शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के शिष्यवृत्ती देण्याची बाब विचाराधीन होती. तसेच उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील कायम विना अनुदानित महाविद्यालयांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेशित ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.६.०० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, त्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के शिष्यवृत्ती लागू करणे देखील शासनाच्या विचाराधीन होते.

८) वरील संदर्भ क्र. ८ येथील परिपत्रकातील तरतूदीनुसार सध्या उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील अनुदानित महाविद्यालयात प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना १०० टक्के शिष्यवृत्ती देण्यात येत असल्याने या संस्थांना रु. १७०/- (रु. १२५/- प्रयोगशाळा शुल्क व रु. ४५/- इतर शुल्क) प्रति विद्यार्थी इतकी प्रतिपूर्ती करण्यात येते. तसेच टप्पा अनुदानावरील उपरोक्त दराने प्रतिपूर्तीशिवाय पदवी व पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रमांसाठी प्रति विद्यार्थी अनुक्रमे रु. ४००/- व रु. ८००/- प्रति विद्यार्थी इतकी प्रतिपूर्ती शासनाकडून करण्यात येते. परंतु वरील परिच्छेदांमध्ये नमूद केल्याप्रमाणे प्रस्तावित सुधारित दराने शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्यास थेट लाभ स्वरुपात हस्तांतरण (DBT) द्वारे यापुढे देण्यात येणार असल्याने विद्यार्थ्यांना वरीलप्रमाणे अनुदानित/टप्पा अनुदानावरील संस्थांना सध्या देण्यात येणारी प्रतिपूर्ती बंद करण्याचे विचाराधीन होते.

९) तसेच आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील सर्व विद्यार्थ्यांना व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या परीक्षेकरीता संबंधित विद्यापीठ, तंत्र शिक्षण मंडळ, उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, इत्यादींकडून आकारण्यात येणाऱ्या परीक्षा शुल्काच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यन्तचे व बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या परीक्षेकरीता १०० टक्के परीक्षा शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्याची बाब विचाराधीन होती.

१०) शासनाने वरील संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत निर्धारित केलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या अल्प भूधारक शेतकरी आणि नोंदणीकृत मजूरांच्या पाल्यांकरीता डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ पासून लागू केली आहे. तथापि, नव्याने वरीलप्रमाणे समाविष्ट होणाऱ्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांचा देखील समावेश हा डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजनेंतर्गत करण्याचा व त्यानुसार या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या अल्प भूधारक शेतकरी आणि नोंदणीकृत मजूरांच्या पाल्यांना डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ पासून देण्याचे विचाराधीन होते.

११) तसेच ज्या विद्यार्थ्यांचे पाल्य अल्प भूधारक शेतकरी / नोंदणीकृत मजूर नाहीत, परंतु ज्या विद्यार्थ्यांचे कुटूंबाचे (दोन्ही पालकांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न रु.१.०० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांना प्रचलित व नव्याने समाविष्ट करण्यात येणाऱ्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसह बिगर व्यावसायिक आणि उच्च माध्यमिक (इयत्ता ११ वी/ १२ वी) अभ्यासक्रमांसाठी शैक्षणिक वर्षातील १० महिन्याकरीता शिक्षणासाठी निर्वाह भत्ता देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

१२) यानुसार मंत्रिमंडळाने दिनांक १०/०८/२०१७ रोजीच्या बैठकीत दिलेल्या मान्यतेनुसार वित्त विभागाच्या सहमतीने सदर शासन निर्णय निर्गमित करण्याचे प्रस्तावित होते.

शासन निर्णय:

प्रचलित राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील पात्र विद्यार्थ्यांकरीता या सोबतच्या परिशिष्ट "अ" मधील नमूद अभ्यासक्रमांना सध्या शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्तीचा लाभ देण्यात येत आहे. तसेच संदर्भ क्र.६ येथील शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या यादीतील काही अभ्यासक्रम सद्य:स्थितीत अकृषी विद्यापीठात अस्तित्वात नसल्याचे निदर्शनास आले असून याची यादी या शासन निर्णयासोबतच्या परिशिष्ट "क" मध्ये नमूद केली आहे. याशिवाय संदर्भ क्र.६ येथील शासन निर्णयामध्ये नमूद केलेले जे अभ्यासक्रम सध्या विविध महाविद्यालये/विद्यापीठात कार्यान्वित आहेत, परंतु यापैकी ज्या अभ्यासक्रमांना आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्याकरीता असलेल्या प्रचलित योजनेंतर्गत लाभ देण्यात येत नाही, अशा अभ्यासक्रमांची यादी परिशिष्ट "ब" मध्ये नमूद केली आहे. सबब, प्रचलित योजनेंतर्गत आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्याना सध्या ज्या अभ्यासक्रमांसाठी लाभ देण्यात येतो अशा अभ्यासक्रमांशिवाय परिशिष्ट "ब" येथील अभ्यासक्रमांचाही नव्याने प्रचलित योजनेत समावेश करण्यात येत आहे.

२) या विभागांतर्गत येणाऱ्या उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील परिशिष्ट "अ" व परिशिष्ट "ब" मधील अभ्यासक्रमांसाठी-

(अ) सध्या केवळ शासकीय / अशासकीय अनुदानित / अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदान - विनाअनुदानित) महाविद्यालयातील व अकृषी विद्यापीठे व त्या विद्यापीठांतर्गत असलेल्या उपकेंद्रांमधील व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठीच मर्यादित असलेल्या शिष्यवृत्तीची व्याप्ती वाढवून शासकीय / अशासकीय अनुदानित / अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदान - विनाअनुदानित) महाविद्यालये व अकृषी विद्यापीठे व त्या विद्यापीठांतर्गत असलेल्या उपकेंद्रांशिवाय, कायम विना अनुदानित महाविद्यालयातील अभ्यासक्रमांकरीताही (खाजगी अभिमत विद्यापीठे/ स्वयं अर्थसहाय्यित खाजगी विद्यापीठे वगळून) सदर शिष्यवृत्ती योजना लागू करण्यात येत आहे.

(ब) शासकीय / अशासकीय अनुदानित / अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदान -विनाअनुदानित) कायम विना अनुदानित महाविद्यालयांमध्ये व अकृषी विद्यापीठे व त्या विद्यापीठांतर्गत असलेल्या उपकेंद्रांमधील (खाजगी अभिमत विद्यापीठे/ स्वयं अर्थसहाय्यित खाजगी विद्यापीठे वगळून) व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल

घटकातील विद्यार्थ्यांकरीता शिष्यवृत्तीच्या लाभासाठी विद्यार्थ्याच्या कुटूंबाचे (दोन्ही पालकांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न मर्यादा ही रु. २.५० लाख वरुन रु. ६.०० लाख करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

(क) उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील वरील परिच्छेद-१ येथे नमूद केल्याप्रमाणे प्रचलित तसेच नव्याने समाविष्ट होणा-या अभ्यासक्रमांकरीता खालीलप्रमाणे लाभ देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे -

(१) शासकीय / अशासकीय अनुदानित / अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदान - विनाअनुदानित)/ कायम विना अनुदानित महाविद्यालयांमध्ये व अकृषी विद्यापीठे व त्या विद्यापीठांतर्गत असलेल्या उपकेंद्रांमध्ये (खाजगी अभिमत विद्यापीठे/ स्वयं अर्थसहाय्यित खाजगी विद्यापीठे वगळून) बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी विहित केलेल्या प्रवेश प्रक्रियेचा अवलंब करुन प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना सक्षम प्राधिकाऱ्याने निश्चित केल्याप्रमाणे आकारण्यात येणाऱ्या शिक्षण शुल्काच्या १०० टक्के मर्यादेपर्यंतचे शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती स्वरुपात देय राहील.

(२) मान्यताप्राप्त व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी शासकीय/ अशासकीय अनुदानित अभ्यासक्रमांना शासनाने विहित केलेल्या कार्यपद्धतीनुसार व व्यवस्थापन कोटा असल्यास या कोटयातील प्रवेश वगळून उर्वरित जागांवर प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांपैकी ज्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.२.५० लाखापेक्षा कमी आहे, त्यांना सक्षम प्राधिकाऱ्याने निश्चित केल्याप्रमाणे आकारण्यात येणाऱ्या शिक्षण शुल्काच्या १०० टक्के शिष्यवृत्ती देय राहील. तसेच ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.२.५० लाख पेक्षा जास्त व रु.६.०० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे त्यांना सक्षम प्राधिकाऱ्याने निश्चित केल्याप्रमाणे आकारण्यात येणाऱ्या शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यंतचे शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती स्वरुपात देय राहील.

(३) तसेच मान्यताप्राप्त व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदान - विनाअनुदानित) व कायम विना अनुदानित अभ्यासक्रमांना शासनाने विहित केलेल्या कार्यपद्धतीनुसार प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.६.०० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, त्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना सक्षम प्राधिकाऱ्याने निश्चित केल्याप्रमाणे आकारण्यात येणाऱ्या शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यंतचे शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती स्वरुपात देय राहील.

(४) उच्च शिक्षण संचालनालयांतर्गत अभ्यासक्रमांकरीता या शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती पुढीलप्रमाणे देय राहील :-

उत्पन्न मर्यादा	शुल्क प्रकार	अभ्यासक्रम			
		शासकीय	अशासकीय अनुदानित	अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदानित - विनाअनुदानित)	कायम विनाअनुदानित
व्यावसायिक अभ्यासक्रम					
रु.२.५० लाख पर्यंत	शिक्षण शुल्क	१००%	१००%	५०%	५०%
रु.२.५० लाख ते रु.६ लाखापर्यंत	शिक्षण शुल्क	५०%	५०%	५०%	५०%
बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रम					
रु.६ लाखापर्यंत	शिक्षण शुल्क	१००%	१००%	१००%	१००%

३) उपरोक्तप्रमाणे उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारीतील अभ्यासक्रमांकरीता प्रस्तावित सुधारित दराने शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्यास यापुढे थेट लाभ हस्तांतरण (DBT) द्वारे देण्यात येणार असल्याने यापूर्वीची वरील संदर्भ क्र.८ येथील परिपत्रकानुसार प्रचलित उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारीतील शिष्यवृत्ती योजना अधिक्रमित करण्यात येत असून शासकीय / अशासकीय अनुदानित / अंशत: अनुदानित (विनाअनुदानित - टप्पा अनुदान) महाविद्यालयांना रु. १२५/- प्रयोगशाळा शुल्क (विज्ञान विधी शाखेसाठी) व रु. ४५/- (ग्रंथालय शुल्क रु.१०/-, जिमखाना शुल्क रु.२०/- व इतर शुल्क रु.१५/-) प्रति ईबीसी पात्रताधारक विद्यार्थ्याकरीता देण्यात येणारी प्रतिपूर्ती यापुढे देय राहणार नाही. तसेच या प्रतिपूर्तीशिवाय अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदान-विनाअनुदानित) महाविद्यालयांना प्रति ईबीसी पात्रताधारक विद्यार्थ्याकरीता पदवी (रु.४००/-) व पदव्युत्तर पदवी (रु.८००/-) देण्यात येणारी शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्तीही यापुढे देय राहणार नाही.

४) उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या अधिपत्याखालील तंत्र शिक्षण संचालनालय व कला संचालनालयाच्या अखत्यारितील शासकीय, शासन अनुदानित व कायम विनाअनुदानित महाविद्यालये/शासकीय विद्यापीठे व त्या विद्यापीठांतर्गत येणाऱ्या उपकेंद्रांमधील (खाजगी अभिमत विद्यापीठे / स्वयं अर्थसहाय्यित खाजगी विद्यापीठे वगळून) मान्यता प्राप्त व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी शासनाच्या सक्षम प्राधिकरणामार्फत केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रीयेव्दारे (व्यवस्थापन कोटयातील / संस्थास्तरावरील प्रवेश वगळून) प्रवेशित विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.६.०० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे अशा आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील

विद्यार्थ्यांकडून शुल्क नियामक प्राधिकरणाव्दारे निश्चित केल्याप्रमाणे आकारण्यात येणाऱ्या शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यंतचे शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती स्वरुपात देण्यात येईल. तसेच या संचालनालयाच्या अखत्यारितील बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी शासनाने विहित केलेल्या प्रवेश प्रक्रीयेचा अवलंब करुन प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांकडून सक्षम प्राधिकरणाने निश्चित केल्याप्रमाणे आकारण्यात येणाऱ्या शिक्षण शुल्काच्या १०० टक्के मर्यादेपर्यंतचे शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती स्वरुपात देण्यात येईल.

५) याचप्रमाणे अन्य प्रशासकीय विभागाच्या अखत्यारितील शासकीय, शासन अनुदानित, अंशत: अनुदानित (अनुदानाच्या टप्प्यावरील) व कायम विनाअनुदानित महाविद्यालये / शासकीय विद्यापीठे व त्या विद्यापीठांतर्गत येणाऱ्या उपकेंद्रांमधील (खाजगी अभिमत विद्यापीठे / स्वयं अर्थसहाय्यित खाजगी विद्यापीठे वगळून) मान्यता प्राप्त व्यावसायिक अभ्यासक्रमांपैकी एम.बी.बी.एस. (बॅचलर ऑफ मेडिसीन अँड बॅचलर ऑफ सर्जरी) व बी.डी.एस. (बॅचलर ऑफ डेंटल सर्जरी) हे अभ्यासक्रम वगळून उर्वरित व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी शासनाच्या सक्षम प्राधिकरणामार्फत केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रीयेव्दारे (व्यवस्थापन कोटयातील संस्थास्तरावरील प्रवेश वगळून) प्रवेशित विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.६.०० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे अशा आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांकडून सक्षम प्राधिकाऱ्याने निश्चित केल्याप्रमाणे आकारण्यात येणाऱ्या शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यंतचे शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती स्वरुपात देण्यात येईल. तसेच बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी शासनाने विहित केलेल्या प्रवेश प्रक्रीयेचा अवलंब करुन प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांकडून सक्षम प्राधिकाऱ्याने निश्चित केल्याप्रमाणे आकारण्यात येणाऱ्या शिक्षण शुल्काच्या १०० टक्के मर्यादेपर्यंतचे शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती स्वरुपात देण्यात येईल.

६) वैद्यकीय शिक्षण व औषधीद्रव्ये विभागाच्या अखत्यारितील शासकीय, शासन अनुदानित, अंशत: अनुदानित (अनुदानाच्या टप्प्यावरील) व कायम विनाअनुदानित महाविद्यालयातील (खाजगी अभिमत विद्यापीठे / स्वयं अर्थसहाय्यित खाजगी विद्यापीठे वगळून) मान्यता प्राप्त एम.बी.बी.एस. (बॅचलर ऑफ मेडिसीन अँड बॅचलर ऑफ सर्जरी) व बी.डी.एस. (बॅचलर ऑफ डेंटल सर्जरी) या अभ्यासक्रमांसाठी शासनाच्या सक्षम प्राधिकरणामार्फत केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रीयेव्दारे (व्यवस्थापन कोटयातील संस्थास्तरावरील प्रवेश वगळून) प्रवेश घेतलेल्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे वार्षिक उत्पन्न रु.२.५० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांकडून शुल्क नियामक प्राधिकरणाव्दारे निश्चित केल्याप्रमाणे आकारण्यात येणाऱ्या शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यंतचे शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती स्वरुपात देण्यात येईल. तसेच ज्या विद्यार्थ्यांचे वार्षिक उत्पन्न रु.२.५० लाख पेक्षा जास्त

व रु.६.०० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना सक्षम शुल्क नियामक प्राधिकरणाव्दारे निश्चित केल्याप्रमाणे शिक्षण शुल्क महाविद्यालयास देण्यासाठी राष्ट्रीयकृत अथवा अनुसूचित बँकेकडून शैक्षणिक कर्ज घेतले असल्यास त्या कर्जावरील व्याजाची रक्कम ही राष्ट्रीयकृत बँकेकडून देण्यात येणाऱ्या शैक्षणिक कर्जावरील व्याजाच्या मर्यादेपर्यंतची रक्कम ही अनुदान स्वरुपात शासनाकडून संबंधित बँकेस वरील संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णयानुसार अदा करण्यात येईल.

७) वरीलप्रमाणे शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्तीचा देण्यात येणारा लाभ हा शासनाने वेळोवेळी निर्धारित केलेल्या निवडक अभ्यासक्रमांसाठीच मर्यादित असेल.

८) तसेच सदरच्या सुधारीत राजर्षि छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत विविध प्रशासकीय विभागाच्या अखत्यारितील शासन मान्यता प्राप्त व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या परीक्षेकरीता संबंधित विद्यापीठ, तंत्र शिक्षण मंडळ, उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, इत्यादींकडून आकारण्यात येणाऱ्या परीक्षा शुल्काच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यन्तचे व शासन मान्यताप्राप्त बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमांच्या परीक्षेकरीता १०० टक्के परीक्षा शुल्काची प्रतिपूर्ती ही शिष्यवृत्ती स्वरुपात पात्र विद्यार्थ्यांना करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

९) तसेच शासनाने वरील संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत निर्धारित केलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांशिवाय सदरच्या सुधारीत योजनेनुसार वरीलप्रमाणे नव्याने समाविष्ट करण्यात आलेल्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना देखील प्रवेश घेणाऱ्या अल्प भूधारक शेतकरी आणि नोंदणीकृत मजूरांच्या पाल्यांना डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ पासून लागू करण्यात येत आहे.

१०) याशिवाय ज्या विद्यार्थ्यांचे पालक अल्प भूधारक शेतकरी / नोंदणीकृत मजूर नाहीत, परंतु ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाचे (दोन्ही पालकांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न रु.१.०० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांना प्रचलित व नव्याने समाविष्ट करण्यात येणाऱ्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसह बिगर व्यावसायिक आणि उच्च माध्यमिक (इयत्ता ११ वी/ १२ वी) अभ्यासक्रमांसाठी, शैक्षणिक वर्षातील दहा महिन्याकरीता प्रतिमाह खालील नमूद दराप्रमाणे निर्वाह भत्ता अदा करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

अभ्यासक्रम	शैक्षणिक वर्षातील दहा महि ाकरीता अनुज्ञेय निर्वाह भत्ता
व्यावसायिक अभ्यासक्रम (अल्प भूधारक शेतकरी / नोंदणीकृत मजूरांचे पाल्य वगळून)	रु. ३०००/-
बिगर व्यावसायिक	रु.२०००/-
उच्च माध्यमिक (इयत्ता ११ वी/ १२ वी)	रु.१०००/-

तथापि, वरील संदर्भ क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजनेंतर्गत व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेशित अल्पभूधारक शेतकरी / नोंदणीकृत मजूरांच्या पाल्यांना निर्वाह भत्याचा लाभ मिळणार असल्यामुळे यांना पुन्हा सदरच्या नवीन निर्वाह भत्ता योजनेचा लाभ मिळणार नाही.

<u>योजनेंतर्गत लाभाच्या पात्रतेसाठी अटी व शर्ती -</u>

११) सदर योजनेचा लाभ हा शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ व त्यापूर्वी ज्या विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला आहे व सध्या विविध शैक्षणिक सत्रात शिकत आहेत अशा महाराष्ट्रातील अधिवासधारक व वादग्रस्त महाराष्ट्र - कर्नाटक सीमा क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांसह जे विद्यार्थी विहित अटी व शर्तींची पूर्तता करतील अशा सर्व पात्र विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ पासून पुढे लाभ अनुज्ञेय असेल. यानुसार योजनेची अंमलबजावणी सर्व संबंधित प्रशासकीय विभागांनी व त्यांच्या अखत्यारितील संचालनालयांनी करावी. तसेच सदर योजनेची अंमलबजावणी महाडीबीटी पोर्टलव्दारे ऑन-लाईन पध्दतीने करण्यासाठी संचालक, माहिती तंत्रज्ञान संचालनालय यांनी आवश्यक ती कार्यवाही करावी.

१२) तसेच सक्षम प्राधिकरणाने दिलेले अधिवास प्रमाणपत्र प्रत्येक इच्छुक लाभार्थ्याने अर्जासमवेत सादर करणे आवश्यक असेल.

१३) सदर प्रयोजनार्थ लाभाकरिता दरवर्षी अर्ज करताना त्यासंबंधीत शैक्षणिक वर्षाच्या लगतपूर्वीच्या वित्तीय वर्षाचे उत्पन्न विचारात घेऊन किमान संबंधित तहसिलदार अथवा सक्षम अधिकाऱ्याने दिलेले उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक असेल. संबंधित तहसिलदार अथवा सक्षम अधिकाऱ्याने दिलेले उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र पालकांच्या प्रत्यक्ष उत्पन्नापेक्षा कमी आढळून आल्यास / बोगस आढळून आल्यास सदर प्रमाणपत्र निर्गमित करणारे अधिकारी, संबंधित विद्यार्थी आणि पालकाविरुध्द फौजदारी स्वरुपाचा गुन्हा दाखल करण्यात येईल.

१४) सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून संबंधीत विद्यार्थ्यास कुटूंबाच्या उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र देताना त्या विद्यार्थ्याच्या पालकांचे (आई व वडिल यांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न विचारात घ्यावे. तसेच ज्या

विद्यार्थ्यांचे आई-वडिल (पालक) हयात नसल्यामुळे उत्पन्न प्रमाणपत्र सादर करण्यास अडचण असल्यास उत्पन्न प्रमाणपत्राऐवजी संबंधीत शैक्षणिक संस्थानी आवश्यक त्या सर्व कागदपत्रांची तपासणी करुन त्याप्रमाणे पात्रतेकरीता प्रमाणित करुन योजनेची अंमलबजावणी करणाऱ्या सक्षम अधिकाऱ्यांस सर्व कागदपत्रांसह शिफारस करावी. अशा प्रकारे प्राप्त शिफारशींच्या आधारे प्रकरणनिहाय तपासणी करुन योजनेची अंमलबजावणी करणाऱ्या सक्षम अधिकाऱ्याने अशा अनाथ विद्यार्थ्यांना योजनेच्या पात्रतेसाठी प्रमाणपत्र द्यावे.

१५) सदर योजनेचा लाभ हा कुटूंबातील केवळ दोन अपत्यांपर्यंत मर्यादित असेल.

१६) या योजनेचा लाभ हा दूरस्थ पध्दतीने (Open / Distance / Virtual Learning) अथवा अर्धवेळ (Part-time) स्वरुपात चालविल्या जाणाऱ्या अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना मिळणार नाही.

१७) सदर योजनेंतर्गत देण्यात येणारा लाभ हा शासनाने वेळोवेळी निर्धारित केलेल्या निवडक पूर्णवेळ अभ्यासक्रमांसाठी राज्यातील विद्यापीठे / तंत्र शिक्षण मंडळ/ माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ यांना संलग्नित असलेल्या शासकीय, शासन अनुदानित, अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदानावरील- विनाअनुदानित) व कायम विनाअनुदानित महाविद्यालये, शासकीय विद्यापीठे आणि शासकीय /अनुदानित अभिमत विद्यापीठ (स्वयं अर्थसहाय्यित खाजगी विद्यापीठे व खाजगी अभिमत विद्यापीठे वगळून) या मध्ये प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांसाठीच मर्यादित राहिल.

१८) तसेच लाभाकरीता अनुज्ञेय असलेला अभ्यासक्रम सुरु करण्यास शासनाची व संबंधित सक्षम संस्थांची (AICTE /PCI /COA /MCI /NCTE, विद्यापीठ / शिक्षण मंडळ, इत्यादी) पूर्व मान्यता व संलग्नता असणे आवश्यक असेल.

१९) वरीलप्रमाणे नव्याने निर्धारित केलेल्या अभ्यासक्रमांपैकी व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना संबंधित अधिनियमातील तरतूदीनुसार शासनाने प्रवेश प्रक्रीयेकरीता नियुक्त केलेल्या सक्षम प्राधिकरणाच्या केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रीयेव्दारे (CAP) / शासनाने वेळोवेळी विहित केलेल्या पध्दतीनुसार प्रवेश घेणे बंधनकारक असेल.

२०) शासनाच्या विविध शिष्यवृत्ती योजनांपैकी केवळ कोणत्याही एकाच योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यास संबंधित विद्यार्थी पात्र असेल.

२१) सदर योजनेच्या लाभाकरीता शासकीय अथवा शासन अनुदानित शैक्षणिक संस्था किंवा शासकीय विदयापीठ यांचेबाबतीत शासनाने निर्धारित केलेली व अन्य सर्व खाजगी अंशत: अनुदानित (टप्पा अनुदानावरील) व कायम विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थांच्याबाबतीत संबंधित अधिनियमातील तरतूदीनुसार सक्षम प्राधिकरणाने प्रत्येक वर्षी निश्चित केलेल्या शिक्षण शुल्काच्या

आधारे अनुज्ञेय मर्यादेपर्यंतची रक्कम, विहित परीक्षा शुल्क आणि निर्वाह भत्ता हा वरील संदर्भ क्र.३ येथील शासन निर्णयात नमूद केलेल्या पध्दतीनुसार पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्याच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात थेट जमा करण्यात येईल.

२२) सदर योजनांतर्गत लाभ घेण्यासाठी संबंधित शैक्षणिक वर्षात इच्छुक अर्जदार विद्यार्थ्यांची प्रवेशित अभ्यासक्रमासाठी किमान ५० टक्के उपस्थिती आवश्यक असून सदरची उपस्थिती ही आधारसंलग्नीत बायोमेट्रीक उपस्थिती प्रणालीवर विद्यार्थ्यांनी नोंदविणे आवश्यक असेल. तथापि, संबंधित विद्यापीठ/महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ /महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ यांच्या प्रचलित नियमानुसार त्यांनी परीक्षांसारख्या अन्य विविध प्रयोजनार्थ विहित केलेल्या उपस्थितीच्या प्रमाणाची स्वतंत्रपणे सर्व संबंधित विद्यार्थ्यांनी पूर्तता करणे आवश्यक असेल.

२३) या प्रयोजनार्थ शासकीय, अशासकीय अनुदानित संस्थांसह अन्य सर्व शैक्षणिक संस्थांना संस्थेतील बायोमेट्रीक उपस्थित प्रणालीवर संस्थेतील प्रवेशित सर्व विद्यार्थ्याची दैनंदिन उपस्थिती पारदर्शीपणे नोंदविणे आवश्यक असेल. याकरीता वरील संदर्भ क्र.३ येथील शासन निर्णयात नमूद केल्याप्रमाणे सदर योजनेत नव्याने समाविष्ट होणाऱ्या संबंधित महाविद्यालयांना देखील त्यांच्या परिसरात आधार संलग्नीत STQC (Standardization Testing and Quality Certification) व UIDAI (Unique Identification Authority of India) प्रमाणित बायोमेट्रीक उपस्थिती प्रणाली शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून स्वखर्चाने स्थापित करणे बंधनकारक असेल. दरम्यानच्या कालावधीत संबंधित महाविद्यालयांनी त्यांच्या स्तरावर यापूर्वी स्थापित केलेल्या प्रचलित बायोमेट्रीक / अन्य उपस्थिती प्रणालीवर संबंधित विद्यार्थ्यांची नोंदविलेली दैनंदिन शैक्षणिक उपस्थिती विचारात घ्यावी.

२४) अर्जदार विद्यार्थ्यास प्रत्येक सत्र अथवा वर्षाची परीक्षा देणे आवश्यक राहिल. केवळ विशिष्ट परिस्थितीत विशेषत: आजारपणाच्या कारणास्तव परीक्षा देणे शक्य झाले नसल्यास तसे विद्यार्थी व शैक्षणिक संस्थेने शिफारस केल्यानंतर संबंधीत प्रशासकीय विभागाच्या अखत्यारितील उपसंचालक / सहसंचालक वा सक्षम अधिकारी यांनी प्रमाणित करणे आवश्यक राहिल.

२५) पात्र लाभार्थी विद्यार्थी अभ्यासक्रमाकरीता प्रवेश घेतल्यानंतर एखादया सत्राची (सेमिस्टरची) परीक्षा दिली नसल्यास अथवा एखादया शैक्षणिक वर्षात अनुत्तीर्ण झाल्याने त्या वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसल्यास पुढील वर्षाकारीता या योजनेंतर्गत सदर विद्यार्थी लाभ मिळण्यास अपात्र राहिल. तथापि, तद्नंतर पुनश्च: त्या सत्रात/वर्षात परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर अथवा अंशत: उत्तीर्ण (ATKT) झाल्याने त्या अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाल्यास सदर योजनेतील लाभासाठी पुन्हा पात्र ठरेल.

२६) परंतु असे पात्र लाभार्थी विद्यार्थी अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतल्यानंतर संपूर्ण अभ्यासक्रमाच्या एकूण कालावधीत दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक वेळी पूर्णत: अनुत्तीर्ण झाल्यामुळे त्या अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसल्यास संबंधित विद्यार्थी अभ्यासक्रमाच्या उर्वरित कालावधीसाठी सदर योजनेंतर्गत लाभाकरीता कायमस्वरुपी अपात्र ठरेल.

२७) संबंधित विद्यार्थी स्वत:च्या चुकीच्या वर्तनामुळे समाधानकारक शैक्षणिक प्रगती करीत नसल्याबाबत किंवा संबंधित प्राधिकाऱ्याच्या पूर्वपरवानगीशिवाय अनियमित असणे अथवा गैरहजर राहणे इत्यादी स्वरुपाचे गैरवर्तन करत असल्याबाबत संबंधित शैक्षणिक संस्थेच्या प्रमुखाने निदर्शनास आणले तर अशा विद्यार्थ्याची शुल्क शिष्यवृत्ती थांबविण्यात किंवा रद्द करण्यात येईल.

२८) ज्या अभ्यासक्रमांकरीता पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यास शिष्यवृत्ती प्रदान करण्यात आली आहे तो अभ्यासक्रम संबंधित विद्यार्थ्याने मध्येच सोडला तर अशा विद्यार्थ्यास प्रदान केलेल्या शिष्यवृत्तीची रक्कम राज्य शासनास योग्य वाटल्यास त्याच्या/तिच्याकडून वसूल केली जाईल.

२९) लाभार्थी विद्यार्थी व संबंधित शिक्षण संस्था यांनी सदर योजनेंतर्गत लाभ घेण्यासाठी सादर केलेल्या अर्जात चूकीची अथवा दिशाभूल करणारी माहिती सादर केल्यास त्यास उर्वरित अभ्यासक्रमाच्या कालावधीसाठी लाभ देण्यात येणार नाही. तसेच, त्या विद्यार्थ्याला/संस्थेला त्यांनी सादर केलेल्या चूकीच्या माहितीच्या आधारे त्यापूर्वी मिळालेल्या लाभाच्या संपूर्ण रकमेची व्याजासह वसूली करण्यात येईल व कोणत्याही अन्य योजनेंतर्गत संबंधित विद्यार्थ्यास लाभ मिळण्यास प्रतिबंधित केले जाईल. या संदर्भातील सर्वस्वी जबाबदारी ही योजनेची अंमलबजावणी करणाऱ्या सक्षम प्राधिकाऱ्याची असेल.

३०) सदर योजनेंतर्गत पात्र अभ्यासक्रम राबविणाऱ्या संबंधित शैक्षणिक संस्था (NAAC, NBA इ.) मूल्याकंन/ पुर्नमूल्यांकन करण्यास पात्र ठरल्यानंतर त्यांना शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ च्या अखेरपर्यंत सक्षम शिखर संस्था / यंत्रणा/ मंडळाकडून असे मूल्यांकन व दर्जाचे मानांकन प्राप्त करणे (Assessment and Accreditation) आवश्यक राहील. तद्नंतर शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून संबंधित सक्षम शिखर संस्था/मंडळाकडून (NAAC, NBA इ.) मूल्यांकन व दर्जा निश्चिती करुन मानांकन प्राप्त न केल्यास अशा संस्थांचे मुल्यांकन व दर्जा मानांकन प्राप्त होईपर्यंत अशा शैक्षणिक संस्थांना योजनेतून वगळण्यात येईल. तद्नंतर केवळ मानांकन प्राप्त करणाऱ्या शैक्षणिक संस्थेमध्ये नव्याने प्रथम / थेट व्दितीय वर्षासाठी प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकरीताच सदर योजना लागू राहील.

३१) या योजनेंतर्गत व्यावसायिक पदवी, पदव्युत्तर पदवी व पदविका अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेशित लाभार्थी विद्यार्थ्यांपैकी किमान ५० टक्के विद्यार्थ्यांना नोकरीची संधी (Placements) मिळवून देण्याची जबाबदारी ही संबंधित महाविद्यालय/ तंत्रनिकेतन यांची राहील.

३२) सदर योजनेमध्ये व त्याच्या अंमलबजावणीबाबत कोणतीही पूर्वसूचना न देता बदल अथवा सुधारणा करण्याचे अधिकार शासनास राहतील व असे बदल केल्यामुळे कोणत्याही प्रकारचे नुकसान झाल्याबाबतचा दावा कोणत्याही विद्यार्थ्यास किंवा शैक्षणिक संस्थेस अथवा विद्यार्थ्याच्या पालकांना शासनाच्या विरुध्द करता येणार नाही.

शिष्यवृत्तीच्या वितरणाची कार्यपद्धती:-

३३) या योजनेंतर्गत सध्या लाभ घेत असलेले व नवीन प्रत्येक पात्र इच्छुक अर्जदार विद्यार्थ्याने सदर प्रयोजनार्थ शासनाने माहिती तंत्रज्ञान संचालनालय मार्फत विकसित केलेल्या महाडीबीटी पोर्टल वर ऑन-लाईन पध्दतीने अर्ज सादर करणे अनिवार्य असेल. या महाडिबीटी पोर्टलचा वापर करुनच अर्ज करण्यापासून ते रक्कम खात्यात जमा करण्यापर्यंतची सर्व प्रक्रिया करणे अनिवार्य राहिल.

३४) महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर सहाय्य, लाभ आणि सेवा यांचे लक्ष्यित वितरण) अधिनियम, २०१६ अन्वये विभागाने दिनांक १३/०४/२०१७ रोजी राजपत्रात प्रसिध्द केलेली शासन अधिसूचना (असाधारण क्र.८७) व वरील संदर्भ क्र.३ येथील शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार ऑन-लाईन अर्जासोबत पात्र इच्छुक अर्जदारानी त्यांचा आधार क्रमांक देणे आवश्यक असेल. तसेच ज्या बँक खात्यात पात्र लाभार्थ्यांना रक्कम प्राप्त करुन घ्यावयाची आहे, असे खाते ऑन-लाईन अर्जासोबत दिलेल्या आधार क्रमांकाशी संलग्न असल्याची खात्री करणे आवश्यक असेल. शासनाने सदर प्रयोजनार्थ विहित केलेल्या पध्दतीनुसार संबंधित शैक्षणिक संस्थेने व सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी प्राप्त अर्जाच्या छाननीची प्रक्रीया अवलंबणे आवश्यक असेल. याकरीता सर्व संबंधित विद्यापीठे/शिक्षण मंडळाकडून सक्षम प्राधिकाऱ्यांना त्यांच्या संगणक प्रणालीशी जोडण्यासाठी आवश्यक असलेले सर्व प्रकारचे सहकार्य संबंधित प्रशासकीय विभागानी माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयास करणे अनिवार्य असेल.

३५) सक्षम प्राधिका-यास ऑनलाईन अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर त्यामधील विद्यार्थ्याची सर्व माहिती व त्यास दिलेला प्रवेश हा प्रवेश नियामक प्राधिकरण अथवा सक्षम प्राधिकरणाने वैध ठरविण्यात आल्याची पडताळणी करावी.

३६) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थी हा संबंधित शैक्षणिक संस्थेत प्रवेश घेतल्याची अथवा शिक्षण घेत असल्याची व शैक्षणिक संस्थेत बनावट विद्यार्थ्यांची नोंद नसल्याची संगणकीय प्रणालीद्वारे पडताळणी करणे आवश्यक असेल.

३७) प्रत्येक प्रवर्गातील अर्जदार विद्यार्थ्यांकरिता निश्चित केलेल्या त्याच्या कुटूंबाची (दोन्ही पालकांचे एकत्रित) उत्पन्न मर्यादा ही सक्षम अधिकाऱ्याने प्रमाणित केल्याची खातरजमा करणे

आवश्यक असून उत्पन्न प्रमाणपत्र हे किमान संबंधित तहसिलदार अथवा सक्षम प्राधिकारी यांचे असावे.

३८) अर्जदार विद्यार्थी हा प्रत्येक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या / वर्षाच्या परीक्षेस बसला असल्याबाबत खातरजमा करुन त्या विद्यार्थ्यांची सर्व माहिती शैक्षणिक संस्थेने ऑन-लाईन स्वरुपात प्रमाणित करुन ऑन-लाईन अर्ज सक्षम अधिका-याकडे सादर करणे आवश्यक राहिल.

३९) ज्या अभ्यासक्रमांना सत्र परीक्षा पध्दती लागू नाही, अशा अभ्यासक्रमाकरीता संबंधित विद्यार्थ्यांचा प्रवेश हा प्रवेश नियामक प्राधिकरण व संबंधित विद्यापीठाने / शिक्षण मंडळाने निश्चित केल्यानंतर विद्यापीठ/शिक्षण मंडळाकडे नोंदविण्यात आलेला नोंदणी क्रमांक तपासून संबंधित अभ्यासक्रमास प्रवेश घेणा-या पात्र विदयार्थ्यांचे आधारसंलग्नित बायोमेट्रीक उपस्थिती प्रणालीव्दारे सहा महिन्याचे पट पडताळून त्यानुसार प्रमाणित केल्यानंतर लाभासाठी निश्चित करण्यात येईल. तसेच आधार संलग्नित बायोमेट्रीक उपस्थित प्रणाली ही महाडीबीटी पोर्टलला जोडण्याकरीता आवश्यक असलेली संगणकीय प्रणाली माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाने विकसित करावी.

४०) वरीलप्रमाणे प्राप्त झालेल्या ऑन-लाईन अर्जाची विहित पध्दतीने रितसर छाननी झाल्यानंतर त्यास वरील संदर्भ क्रमांक ३ येथील शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार पात्र लाभार्थ्यांना अनुज्ञेय असलेले शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती, परीक्षा शुल्क व निर्वाह भत्याची रक्कम ही थेट स्वरुपात लाभार्थ्याच्या आधार संलग्नीत बँक खात्यात जमा करण्यात येईल.

४१) याप्रमाणे शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांना संबंधित शैक्षणिक वर्षाकरीता मंजूर करण्यात येणारी अनुज्ञेय शिक्षण शुल्काची रक्कम ही दोन हप्त्यांमध्ये लाभार्थी विद्यार्थ्यास देण्यात येईल. त्यापैकी सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून पहिला हप्ता हा संबंधित शैक्षणिक वर्षातील ऑक्टोबर महिन्याच्या पहिल्या आठवड्यापर्यंत व उर्वरित दुसरा हप्ता फेब्रुवारी अखेरपर्यंत लाभार्थ्यांच्या आधार संलग्नीत बँक खात्यात जमा करण्यात येईल.

४२) तथापि, उपरोक्त मुदतीपूर्वी महाविद्यालय/ तंत्रनिकेतन यांनी सदर योजनेंतर्गत विद्यार्थ्यास अनुज्ञेय असणाऱ्या शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्तीची रक्कम ही संबंधित विद्यार्थ्याकडून प्रवेशाच्यावेळी आगाऊ स्वरुपात घेऊ नये व विद्यार्थ्यांची पिळवणूक होणार नाही याची योग्य ती खात्री शैक्षणिक संस्था करेल. तसेच संबंधित पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांस वरीलप्रमाणे DBT व्दारे अनुज्ञेय शिष्यवृत्तीची रक्कम ही त्यांनी त्यांच्या महाविद्यालय/ तंत्रनिकेतनास शुल्कापोटी तात्काळ अदा करावी व याची सर्वस्वी जबाबदारी ही संबंधित विद्यार्थ्याची असेल.

४३) तसेच या योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती अदा करतेवेळी प्रत्येक टप्प्यावर अशा लाभार्थी विद्यार्थ्यांची त्याचा अभ्यासक्रम व शैक्षणिक संस्थानिहाय सविस्तर यादी संबंधित शैक्षणिक संस्थेस व संबंधीत संचालनालयास महाडीबीटी पोर्टलव्दारे उपलब्ध करुन

देण्याची कार्यवाही माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाकडून करण्यात यावी. उपरोक्त नमूद केल्याप्रमाणे या यादीतील नमूद पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांना महाविद्यालय/तंत्रनिकेतनात प्रवेशाच्या वेळी कोणतीही अडचण येणार नाही याची खात्री संबंधित महाविद्यालय/तंत्रनिकेतन यांनी घ्यावी.

४४) तसेच अभ्यासक्रम व संस्थानिहाय सदर पात्र लाभार्थ्यांची यादी ही अंमलबजावणी करणाऱ्या संचालनालयाने देखील त्यांच्या संकेतस्थळावर न चुकता प्रसिध्द करणे बंधनकारक असेल. तथापि, संबंधित इच्छुक अर्जदारांनी नमूद केलेल्या त्यांच्या आधार क्रमांकासंदर्भात व त्यांच्या अन्य वैयक्तिक खाजगी स्वरुपाची माहिती ही सार्वजनिक होणार नाही, याची योग्य ती खबरदारी घेण्यात यावी.

४५) महाविद्यालये / तंत्रनिकेतन यांचेकडून इच्छुक अर्जदार विद्यार्थ्यांच्या ऑन-लाईन अर्जाची छाननी करतांना त्या विद्यार्थ्याच्या सत्रनिहाय उपस्थितीचा व त्यांनी वेळोवेळी दिलेल्या सत्र / वार्षिक परीक्षेबाबतचा तपशिल तपासून सादर करणे आवश्यक असेल व याची जबाबदारी ही संबंधित महाविद्यालय/ तंत्रनिकेतनांच्या प्राचार्यांची असेल. तथापि, प्रथम सत्रामध्ये देण्यात येणाऱ्या शिष्यवृत्तीच्या पहिल्या हप्त्याच्या रकमेसाठी विद्यार्थ्यांची किमान उपस्थिती व परीक्षेबाबतची माहिती विचारात घेण्यात येऊ नये. परंतु त्यापुढील सर्व सत्राकरीता उर्वरित शिष्यवृत्तीची रक्कम अदा करण्यापूर्वी त्या विद्यार्थ्याची लगतपूर्वीच्या सत्रातील आधारसंलग्नीत बायोमेट्रीक उपस्थिती प्रणालीव्दारे नोंदविलेली किमान ५० टक्के इतकी उपस्थिती व लगतपूर्वीच्या सत्र परीक्षेस बसला असल्याची खात्री करणे आवश्यक असेल.

<u>अन्य महत्वपूर्ण बाबी :-</u>

४६) यापूर्वी संदर्भ क्रमांक २ येथील शासन निर्णयात नमूद केल्याप्रमाणे सदर प्रयोजनार्थ सर्व विद्यापीठे / महाराष्ट्र राज्य तंत्रशिक्षण मंडळ / महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ/ स्वायत्तता प्राप्त महाविद्यालये/तंत्रनिकेतन यांनी प्रत्येक प्रवेशित विद्यार्थ्यांचा प्रवेश निश्चित करताना त्यांचा आधार क्रमांक हा संबंधित विद्यापीठ/मंडळाच्या संलग्नीत महाविद्यालय / तंत्रनिकेतनाच्या unique सांकेतिक क्रमांकाशी (AISHE/School Code अथवा विद्यापीठ/ मंडळाने दिलेला नोंदणीकृत क्रमांक) जोडून त्या आधारे विकसित केलेली शैक्षणिक संस्थेतील विद्यार्थ्यांची व महाविद्यालयाचे शिक्षण शुल्काबाबतची अभ्यासक्रमनिहाय परिपूर्ण माहिती (Data base) ही महाडीबीटी पोर्टलशी जोडण्यासाठी माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयास संबंधित प्रशासकीय विभागाकडून उपलब्ध करुन देण्यात यावी.

४७) सदर प्रयोजनार्थ प्रत्येक योजनेकरीता संबंधित संचालनालय/आयुक्तालय यांनी राष्ट्रीयकृत अथवा अनुसूचित बँकेत एक संयुक्त खाते उघडून त्याव्दारे लाभार्थी विद्यार्थ्यांना

शिष्यवृत्ती माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाने विकसित केलेल्या राज्यस्तरीय महाडीबीटी पोर्टल मार्फत अदा करण्याची कार्यवाही करावी. वरील नमूद खात्याव्यतिरिक्त इतर कोणतेही खाते (जिल्हा/ तालुका/ विभाग स्तरावर) ठेवण्यात येऊ नये.

४८) विविध प्रशासकीय विभागांच्या अखत्यारितील कोणते अभ्यासक्रम व्यावसायिक किंवा बिगर व्यावसायिक आहेत याबाबतची माहिती ही प्रस्तावित शासन निर्णयासोबत जोडण्यात येणाऱ्या परिशिष्टामध्ये नमूद करण्यात आली आहे. तथापि, यासंदर्भात बदल करावयाचा असल्यास त्याअनुषंगाने संबंधित प्रशासकीय विभागांनी त्यांचेशी संबंधित अधिनियमातील तरतूदी किंवा केंद्र शासनाच्या शिखर परिषदेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार त्यामध्ये आवश्यक ते बदल करण्याबाबतची कार्यवाही स्वतंत्रपणे शासन मान्यतेने करावी.

४९) सदर योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी विविध प्रशासकीय विभागांच्या अखत्यारितील संचालनालयाच्या/आयुक्तालयाच्या अधिपत्याखालील शासकीय महाविद्यालये/तंत्रनिकेतनांमध्ये स्थापित करावयाच्या आधार संलग्नीत बायोमेट्रीक उपस्थिती प्रणालीकरीता येणारा खर्च हा त्यांच्या स्वीय प्रपंची लेख्यामधून (पीएलए) करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

५०) सदर योजनेंतर्गत निर्धारित केलेल्या अभ्यासक्रमाच्या नावात आवश्यकतेनुरुप बदल करणे अथवा रद्द करणे अथवा नव्याने एखादया अभ्यासक्रमाचा समावेश करण्याकरीता किंवा या शासन निर्णयासोबतच्या परिशिष्ट "क" मध्ये नमूद केलेले अभ्यासक्रम सद्य:स्थितीत अकृषी विद्यापीठात अस्तित्वात नसल्याचे निदर्शनास आले असले तरी या अभ्यासक्रमांचा आवश्यकतेनुरुप समावेश करण्याबाबत उचित निर्णय घेण्यासाठी अपर मुख्य सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण यांच्या अध्यक्षतेखालील अपर मुख्य सचिव (वित्त), प्रधान सचिव (कृषी /पदुम), प्रधान सचिव (शालेय शिक्षण), सचिव (सामाजिक न्याय), सचिव (आदिवासी विकास) आणि सचिव (वैद्यकीय शिक्षण) यांचा समावेश असलेल्या सचिवस्तरीय प्रदत्त समितीला (Empowered Committee) अधिकार प्रदान करण्यात येत आहेत.

५१) राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेची प्रभावीपणे पारदर्शी पध्दतीने काटेकोररित्या अंमलबजावणी करण्यासाठी विविध बाबींकरीता येणारा प्रशासकीय खर्च हा वरील संदर्भ क्र.४ येथील शासन निर्णयान्वये दिलेल्या मान्यतेनुसार भागविण्यात यावा.

५२) उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या अधिपत्याखालील उच्च शिक्षण संचालनालय, कला संचालनालय व तंत्र शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील पात्र अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना अनुज्ञेय शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती, परीक्षा शुल्क आणि निर्वाह भत्ता देण्यासाठी सदर योजनेंतर्गत अनुक्रमे संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, संचालक, कला संचालनालय आणि संचालक, तंत्रशिक्षण संचालनालय यांना संनियंत्रण व समन्वयक

अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. तसेच उच्च शिक्षण आणि तंत्र शिक्षण संचालनालयांच्या नियंत्रणाखालील विभागीय सहसंचालक यांना या योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

५३) सदर योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या शुल्क शिष्यवृत्ती बाबत विविध विभागांच्या अखत्यारीतील सर्व सक्षम प्राधिकारी किंवा नेमून दिलेल्या त्यांच्या प्रतिनिधीद्वारे वेळोवेळी दरवर्षी लाभार्थ्यांची शैक्षणिक प्रगती व उपस्थिती बाबत खात्री करावी. त्यासाठी आवश्यक त्या सूचना वेळापत्रकासह संनियंत्रण व समन्वयक अधिकाऱ्यांनी निर्गमित कराव्यात. तसेच या योजनेतील त्रुटी संदर्भातील निरीक्षण व फलनिष्पत्तीचा अहवाल शासनास न चुकता वेळोवेळी सादर करणे अनिवार्य असेल.

५४) तंत्र शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांच्या शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क शिष्यवृत्तीचा खर्च हा मागणी क्र.डब्ल्यू-३, "मुख्य लेखाशिर्ष २२०३-तंत्र शिक्षण, १०७ शिष्यवृत्त्या, (००)(०६) राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती योजना (२२०३ ०७४८) ३१ सहायक अनुदाने (वेतनेतर)" या लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकून मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा. तसेच अनुज्ञेय निर्वाह भत्त्याचा खर्च हा डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजनेकरीता नव्याने उघडण्यात आलेल्या "मुख्य लेखाशिर्ष "२२०३-तंत्र शिक्षण, १०७ शिष्यवृत्त्या, (००)(०९) डॉ.पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना (२२०३०००० ३४ शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने" या लेखा शिर्षाखाली खर्ची टाकून मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

५५) तसेच उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांच्या शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क शिष्यवृत्तीचा खर्च हा "मुख्य लेखाशीर्ष २२०२- उच्च शिक्षण, १०७ शिष्यवृत्त्या (०२) (०९) ज्यांचे किंवा ज्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रु.१५०००/- पेक्षा अधिक नाही अशा विद्यार्थ्यांना फी माफी (२२०२ १४५६) ३१, सहाय्यक अनुदाने (वेतनेत्तर)" लेखाशीर्षाखाली खर्ची टाकून मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

५६) या योजनेंतर्गत नव्याने काही अभ्यासक्रमांचा समावेश करण्यात आला असल्याने व निर्वाह भत्ता देण्यात येणार असल्यामुळे ज्या प्रशासकीय विभागांच्या अखत्यारितील संबंधित संचालनालय/आयुक्तालय यांचेकडे सदर प्रयोजनार्थ लेखाशिर्ष उपलब्ध नसल्यास शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क शिष्यवृत्ती आणि निर्वाह भत्त्याकरीता असे दोन स्वतंत्र लेखाशिर्ष उघडण्याची कार्यवाही करावी.

५७) सदर योजनेंतर्गत कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय आणि वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये या विभागांच्या अखत्यारितील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या

आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांसाठी यासंदर्भात विहित अटी / शर्ती, अनुज्ञेय लाभ इत्यादीबाबींचा अंतर्भाव करुन योजनेची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी सक्षम प्राधिकारी तसेच संनियंत्रण व समन्वयक अधिकारी घोषित करण्यासाठी आवश्यक ते पूरक आदेश या विभागांनी त्यांच्या स्तरावर तात्काळ निर्गमित करावेत.

५८) सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने त्या विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक ९१३/ व्यय-५, दिनांक १८ /०९/२०१७ अनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

५९) सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्धकरुन देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०१७१००७१२३५१०८८०८ असा आहे. सदर आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

Dr.Kiran Patil

Digitally signed by Dr.Kiran Patil
Date: 2017.10.07 14:54:59 +05'30'

(डॉ. किरण पाटील)
उपसचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग , मंत्रालय, मुंबई
४. प्रधान सचिव (कृषी), कृषी व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. सचिव (पशु संवर्धन, दुग्ध विकास व मत्स्य व्यवसाय) विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई
११. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई
१२. सर्व सन्मानीय विधानपरिषद व विधानसभा सदस्य
१३. आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
१४. आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
१५. आयुक्त, राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष, महाराष्ट्र राज्य, ३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९, खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
१६. सचिव, प्रवेश नियामक प्राधिकरण, महाराष्ट्र राज्य, ३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९,खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग,वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१

१७. सचिव, शुल्क नियामक प्राधिकरण, महाराष्ट्र राज्य, ३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९,खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग,वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
१८. संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१९. संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२०. संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२१. संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२२. आयुक्त, कृषी, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२३. आयुक्त, दुग्ध व्यवसाय विकास, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२४. आयुक्त, मत्स्य व्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२५. संचालक, पशु संवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२६. कुलगुरु, सर्व विद्यापीठे
२७. कुलगुरु, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर तंत्रशास्त्र विद्यापीठ, लोणेरे, ता.मागणगांव, जि.रायगड
२८. कुलगुरु,महाराष्ट्र राज्य आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक
२९. संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्र शिक्षण परीक्षा मंडळ, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९,खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग,वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
३०. सहसंचालक, तंत्र शिक्षण विभागीय कार्यालये (सर्व), (संचालक, तंत्र शिक्षण यांच्यामार्फत)
३१. सहसंचालक, उच्च शिक्षण, विभागीय कार्यालये (सर्व)
३२. महासंचालक,माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिध्दीसाठी)
३३. सर्व जिल्हाधिकारी
३४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र - १/२, मुंबई / नागपूर
३५. महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र - १/२, मुंबई / नागपूर
३६. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
३७. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
३८. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
३९. सर्व संबंधित मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक
४०. उप सचिव (मशि/विशि/अर्थसंकल्प), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४१. अवर सचिव (तांशि-३, विशि-३), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४२. कक्ष अधिकारी (मशि-२/मशि-४/तांशि-५/तांशि-६/साशि-१), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

४३. मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे खाजगी सचिव
४४. मा.राज्यमंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे खाजगी सचिव
४५. मा.मुख्य सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक
४६. अपर मुख्य सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे स्वीय सहायक
४७. निवडनस्ती/तांशि-४

परिशिष्ट-अ

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३३२/तांशि-४, दिनांक ७ ऑक्टोबर,२०१७ सोबतचे परिशिष्ट

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
1	Bachelor of Technology Agriculture Engineering	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
2	Bachelor of Science (Agri. Bio-Technology)	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
3	Bachelor of Science (Horticulture)	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
4	Bachelor of Science (Agriculture)	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
5	Bachelor of Business Administration (Agriculture)	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
6	Master of Science (Agriculture)	2	YES	PG	Agriculture	Agriculture	*
7	Master of Science (Horticulture)	2	YES	PG	Agriculture	Agriculture	*
8	Master of Science (Post Harvest Management)	2	YES	PG	Agriculture	Agriculture	*
9	Master of Science (Agricultural Biotechnology)	2	YES	PG	Agriculture	Agriculture	*
10	Agriculture Polytechnic	3	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
11	Krushi Tantra Padvika	2	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
12	Master of Business Administration (Agriculture)	2	YES	PG	Management	Agriculture	*
13	Diploma in Live Stock Management & Dairy Production (Dairy Diploma)	3	YES	Diploma	Animal Husbandry	Animal Husbandry	*
14	Bachelor of Science (Animal Husbandry)	4	YES	UG	Animal Husbandry	Animal Husbandry	*
15	Bachelor of Veterinary Science and Animal Husbandry (B.V.Sc. & A.H.) (Graduate)	5	YES	UG	Animal Husbandry	Animal Husbandry	*
16	Bachelor of Technology (Dairy Tech.) B.Tech. (Dairy Tech.) (Graduate)	4	YES	UG	Dairy Technology	Animal Husbandry	*
17	Bachelor of Fisheries Science (B.F. Sc.) (Graduate)	4	YES	UG	Fisheries	Animal Husbandry	*
18	Master of Science (Home Science) Food Science and Nutrition	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
19	Master of Science (Home Science) Human Development	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
20	Master of Science (Home Science) Textile and Clothing	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
21	Master of Science (Food Science)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
22	Master of Science (Home Science)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
23	M.Sc. (Home Science) Foods, Nutrition & Dietetics	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
24	M.Sc. (Home Science) Foods Processing & Preservation	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
25	M.Sc. (Home Science) Sports Nutrition	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
26	Master of Arts in Sociology	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
27	Master of Arts (Public Administration)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
28	Master of Arts Human Science	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
29	Master of Arts in Arabic	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
30	Master of Arts in Geography	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
31	Master of Arts in Home Science	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
32	Master of Arts in Music	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
33	Master of Arts Mass A Communication & Journalism	3	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
34	Master of Arts Pali	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
35	Master of Arts Politics	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
36	Master of Mass A communication	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
37	Master of Arts	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
38	Master of Arts (Dance)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
39	Master of Arts (Kirtan shastra)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
40	Master of Arts (Sanskrit)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
41	Master of Arts (Yogshashtra)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
42	Master of Arts (Kala and Lalitkala)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
43	Master of Arts Anthropology	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
44	Master of Arts Buddhist-Studies	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
45	Master of Arts Hindi (Comparative Literature)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
46	Master of Arts Hindi (Language Technology)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
47	Master of Arts Mass Communication	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
48	Master of Arts Non-violence and Peace Studies	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
49	Master of Arts Women Studies	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
50	Bachelor of Arts in Music	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
51	Master of Arts in Economics	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
52	Master of Arts in English	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
53	Master of Arts in Hindi	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
54	Master of Arts in History	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
55	Master of Arts in Marathi	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
56	Master of Arts in Philosophy	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
57	Master of Arts in Politics	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
58	Master of Arts in Psychology	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
59	Master of Arts in Urdu	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
60	Master of Arts Clinical Psychology	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
61	Master of Arts Industrial Psychology	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
62	Master of Arts in Home Economics	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
63	Master of Arts in Master of Journalism & Mass Communication	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
64	Master of Arts in Political Science	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
65	Master of Arts in Kannad	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
66	Master of Art Human Right	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
67	Master of Arts in Education	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
68	Master of Arts in Public Administration	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
69	Master of Arts in Sanskrit	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
70	Master of Arts (Education and Communication)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
71	Master of Arts (Public Services)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
72	Master of Arts (Subject Communication)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
73	Master of Arts (Mass Media)	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
74	Master of Arts (Marathi Literature)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
75	Master of Arts in counselling	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
76	Master of Arts in development studies	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
77	Master of Arts in social work	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
78	Master of Arts Women Studies	2	No	PG	Arts	Higher & Technical	DHE
79	Master of Arts (Rural Development)	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
80	Master of Arts (Applied Economic.)	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
81	Master of Arts (A.I.H.C. & A.)	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
82	Master of Arts (Defense Studies)	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
83	Bachelor of Arts in Music	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
84	Bachelor of Arts	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
85	Bachelor of Arts (Dance)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
86	Bachelor of Arts (Yogshashtra)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
87	B.A. Home Science	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
88	B.A. (Arts & Craft)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
89	Bachelor of Arts (Economics)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
90	Bachelor of Arts (Environmental Studies)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
91	Bachelor of Arts (Pali)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
92	Bachelor of Mass Media	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
93	Bachelor of Social Work	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
94	Bachelor of Social Science	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
95	Bachelor of Arts	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
96	B.A. in Social Work	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
97	Bachelor of Journalism & Mass Communication	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
98	Bachelor of Arts (M.C.J)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
99	Bachelor of Arts Lalit Kala	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
100	Bachelor of Journalism	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
101	Bachelor of Arts in Journalism	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
102	Bachelor of Arts (Geography)	3	No	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
103	Bachelor of Arts. (Psychology)	3	No	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
104	Bachelor of Art in Rural services	3	No	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
105	Bachelor of Education (Shikshan Shastra)	1	NO	UG	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE
106	Master of Physical Education	1	NO	PG	B.P.Ed	Higher & Technical Education	DHE
107	Bachelor of Physical Education (B.P.E)	3	No	UG	B.P.Ed	Higher & Technical Education	DHE
108	Master of Commerce	2	NO	PG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
109	Master of Commerce Accountancy	2	NO	PG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
110	Master of Commerce (Subject Communication)	2	NO	PG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
111	Bachelor of Commerce in Global Finance	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
112	Bachelor of Commerce in Foreign Trade	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
113	Bachelor of Commerce (A&F)	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
114	Bachelor of Commerce (B&I)	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
115	Bachelor of Commerce	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
116	Bachelor of Commerce (A&C) (B&I)	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
117	Bachelor of Commerce in Tax Procedure & Practices (Vocational Course)	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
118	Master of Public Administration	2	NO	PG	Management	Higher & Technical Education	DHE
119	Master of Science in Genetic	2	NO	PG	Medical	Higher & Technical Education	DHE
120	Master of Science Drug Chemistry	2	NO	PG	Medical	Higher & Technical Education	DHE
121	Master of Science Zoology	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
122	Master of Science Artificial Intelligent & Embedded	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
123	Master of Science Bio - Chemistry	1	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
124	Master of Science Bio - Informatics	1	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
125	Master of Science Environment	1	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
126	Master of Science Genetics	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
127	Master of Science Geology	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
128	Master of Science in Analytical Chemistry	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
129	Master of Science in Bio-Processing	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
130	Master of Science in Electronic	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
131	Master of Science in Forensic Science	1	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
132	Master of Science in Industrial Chemistry	3	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
133	Master of Science in Math's	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
134	Master of Science Micro Biology	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
135	Master of Science Physics	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
136	Master of Science Plant Building & Molecular Genetics	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
137	Master of Science	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
138	Master of Science (Geography)	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
139	Master of Science In Organic Chemistry	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
140	Master of Science (Botony)	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
141	Master of Science (Chemistry)	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
142	Master of Science (Statistics)	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
143	Master of Science Electronic Media	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
144	M.A. M.Sc - Geography	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
145	M.A. M.Sc - Mathematics	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
146	Master of Science Biodiversity	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
147	Master of Science Biotechnology	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
148	Master of Science Electronic Science	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
149	Master of Science Environmental Science	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
150	Master of Science Inorganic Chemistry	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
151	Master of Science Organic Chemistry	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
152	Master of Science Petroleum Technology	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
153	Master of Science Physical Chemistry	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
154	Master of Science Polymer Science	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
155	Master of Science Communication Media for Child	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
156	Master of Science in Nutrition & Food Processing	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
157	Master of Science Clinical Nutrition & Dietetics	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
158	Master of Science Food Science and Nutrition	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
159	Master of Science (Bioinformatics)	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
160	Master of Science in Geoinformatics	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
161	Master of Science in Industrial Chemistry	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
162	Master of Science in Electronics Instrumentation	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
163	Master of Science Environmental Technology	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
164	M.Sc. (Biology)	2	No	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
165	M.Sc. (Bio-Analytical Science)	2	No	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
166	Master of science (Polymer Chemistry)	2	No	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
167	Master of science (Material Science)	2	No	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
168	Master of Science (AGPM)	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
169	Master of Library Science	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
170	Bachelor of library & information Science	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
171	Bachelor of Library Science	1	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
172	Bachelor of Science	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
173	Bachelor of Science in Forensic Science	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
174	Bachelor of Science in Refrigeration & A/C	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
175	Bachelor of Science Informatics	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
176	Bachelor of Science Bio-Tech.(Entire)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
177	Bachelor of Science (Biochemistry)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
178	Bachelor of Science (Food Science and Quality Control)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
179	Bachelor of Science (Forensic Science Entire)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
180	Bachelor of Science (Nano Science and Tech. Entire)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
181	Bachelor of Science (Sugar Technology)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
182	Bachelor of Science (Botany)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
183	Bachelor of Science (C.S. with Maths & Statistics)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
184	Bachelor of Science (Chemistry)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
185	Bachelor of Science (With PCM/Microbiology)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
186	Bachelor of Science (Zoology)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
187	Bachelor of Science (B.Tech.)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
188	Bachelor of Science (Bio-chemistry)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
189	Bachelor of Science Biotechnology	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
190	Bachelor of Science Electronic	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
191	Bachelor of Science Environmental Science	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
192	Bachelor of Science Home Science	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
193	Bachelor of Science Wine Technology	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
194	Bachelor of Science in Food Science Quality Control	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
195	Bachelor of Science (Clinical Lab Science)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
196	Bachelor of Science (Food Science & Quality Control)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
197	Bachelor of Science (Bioinformatics)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
198	Bachelor of Science (Biotech)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
199	Bachelor of Science (ECS)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
200	Bachelor of Science (Entrepreneurship)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
201	Bachelor of Science Bio - Chemistry	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
202	Bachelor of Science Food Science	2--3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
203	Bachelor of Science (Actuarial Science)	3	No	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
204	Post Graduate Diploma Courses in Film Direction	3	YES	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
205	Post Graduate Diploma Course in Art Direction & Production Design	2	YES	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
206	Master of Social Work	2	YES	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
207	BVA	4	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
208	Post Graduate Diploma in Nutrition & Dietetics	2	YES	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
209	Diploma in Teacher Education	2	YES	Diploma	Arts	Higher & Technical Education	DHE
210	Bachelor of Arts in Performing Art (Dance)	4	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
211	Bachelor of Arts in Performing Art (Music)	4	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
212	Bachelor of Arts in Performing Art (Drama)	4	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
213	Bachelor of Arts in Performing Art	4	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
214	Bachelor of Education	1	YES	UG	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
215	Bachelor of Education (Hearing Impaired)	1	YES	UG	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE
216	Bachelor of Education (Special Education)	1	YES	UG	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE
217	Bachelor Of Education (M.R.)	1	YES	UG	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE
218	Master of Education (Physical Education)	2	YES	PG	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE
219	Bachelor of Education H.R.	1	YES	UG	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE
220	B.A. B.Ed.	4	YES	UG	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE
221	B.Sc. B.Ed.	4	YES	UG	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE
222	Bachelor of Physical Education	1	YES	UG	B.P.Ed	Higher & Technical Education	DHE
223	Post Graduate Diploma in Cyber Law	3	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
224	Post Graduate Diploma in Corporate Law	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
225	Post Graduate Diploma in Intellectual Property Law	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
226	Post Graduate in Diploma in Digital & Cyber Forensic science Related law	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
227	Post Graduate in Diploma in Forensic science Related law	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
228	LL.B.	3	YES	UG	Law	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
229	B.S.L.LL.B	5	YES	UG	Law	Higher & Technical Education	DHE
230	Master of Laws (LL.M)	2	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
231	Master of Labour Laws & Labour Welfare	2	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
232	L.L.M (Business Law)	2	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
233	L.L.M (Constitution Law)	2	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
234	L.L.M (Constitution And Administration Law)	2	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
235	L.L.M (Corporate Law)	2	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
236	L.L.M (Criminal Law)	2	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
237	L.L.M (Criminology And Payaralogy Law)	2	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
238	L.L.M (Human Rights)	2	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
239	Post Graduate Diploma in Banking Laws	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
240	Post Graduate Diploma in Consumer Law	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
241	Post Graduate Diploma in Criminology & Forensic Law	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
242	Post Graduate Diploma in Dr. B.R. Ambedkar & Indian Legal System	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
243	Post Graduate Diploma in Environmental Law	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
244	Post Graduate Diploma in Intellectual & Property Law	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
245	Post Graduate Diploma in Labour Law	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
246	L.L.B.	5	YES	UG	Law	Higher & Technical Education	DHE
247	Master of Education	1	YES	PG	M.Ed	Higher & Technical Education	DHE
248	Bachelor of Science (Bio-Technology)	4	YES	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
249	Master of library & information science	2	YES	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
250	Master of Library and Information Science	2	YES	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
251	Bachelor of Architecture	4	YES	UG	Architecture	Higher & Technical Education	DTE
252	Bachelor of Architecture in Interior Design	4	YES	UG	Architecture	Higher & Technical Education	DTE
253	Bachelor of Textile (Fashion Technology)	4	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DTE
254	Bachelor of Textile (Man-Made Textile Technology)	4	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DTE
255	Bachelor of Textile (Textile Chemistry)	4	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DTE
256	Bachelor of Textile (Textile Plant Engineering)	4	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
257	Bachelor of Textile (Textile Technology)	4	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DTE
258	Bachelor of Engineering Electrical (Electronics & Power)	4	YES	UG	Electronics	Higher & Technical Education	DTE
259	Bachelor of Engineering Civil	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
260	Bachelor of Engineering Electronic	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
261	Bachelor of Engineering Electronics & Communication Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
262	Bachelor of Engineering in Chemical Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
263	Bachelor of Engineering in Instrumentation & Control Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
264	Bachelor of Engineering in Bio Technology	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
265	Bachelor of Engineering in Computer Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
266	Bachelor of Engineering in Computer Science & Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
267	Bachelor of Engineering in Information Technology	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
268	Bachelor of Engineering in Mechanical	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
269	Bachelor of Engineering Mechanical Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
270	Bachelor of Engineering Production Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
271	Bachelor of Technology Civil Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
272	Bachelor of Technology in Computer Science	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
273	Bachelor of Technology in Instrumentation & Control Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
274	Bachelor of Technology in Plastic & Polymer Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
275	Bachelor of Technology in Production Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
276	Bachelor of Engineering (Electrical)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
277	Bachelor of Engineering (Electronics and Telecommunication)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
278	Bachelor of Engineering (Environmental)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
279	Bachelor of Engineering (Automobile)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
280	Bachelor of Technology (Automobile)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
281	Bachelor of Technology (Computer Science And Engineering)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
282	Bachelor of Technology (Electrical)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
283	Bachelor of Technology (Electronics and Telecommunication)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
284	Bachelor of Technology (Electronics)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
285	Bachelor of Technology (Information Technology)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
286	Bachelor of Technology (Mechanical)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
287	Bachelor of Engineering (Electronics & Communication)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
288	Bachelor of Engineering (Printing & Graphics)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
289	Bachelor of Industrial Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
290	Bachelor of Instrumentation Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
291	Bachelor of Petrochemical Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
292	Bachelor of Petroleum Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
293	Bachelor of Polymer Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
294	Bachelor of Production Sandwich	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
295	Bachelor of Engineering (Biomedical Engineering)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
296	Bachelor of Engineering Electrical (Electrical & Power)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
297	Bachelor of Technology (Polymer) (Plastic)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
298	Bachelor of Textile Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
299	Bachelor of Engineering Computer Technology	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
300	Bachelor of Technology Textile	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
301	Bachelor of Technology Chemical Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
302	Bachelor of Technology Instrumentation	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
303	Bachelor of Mining Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
304	Bachelor of Technology (Printing & Graphic Art)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
305	Bachelor of Engineering (Electrical & Electronics Engineering)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
306	Bachelor of Engineering (Electronic & Electrical Engineering)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
307	Bachelor of Chemical Engineering (B.Chem.Engg.)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
308	Bachelor of Technology (B.Tech.) in Fibers & Textiles Processing	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
309	Bachelor of Technology (B.Tech.) in Food Engineering & Technology	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
310	Bachelor of Technology (B.Tech.) in Oils, Oleochemicals & Surfactants Technology	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
311	Bachelor of Technology (B.Tech.) in Polymer Engineering & Technology	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
312	Bachelor of Technology (B.Tech.) in Surface Coating Technology	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
313	Bachelor of Electrical Electronics & Power Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
314	Bachelor of Engineering of Mechanical (Direct 2nd Year)	3	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
315	Bachelor of Engineering of Computer (Direct 2nd Year)	3	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
316	Bachelor of Engineering of Electronics & Telecommunication (Direct 2nd Year)	3	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
317	Bachelor of Engineering Civil (Second Shift)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
318	Bachelor of Engineering Electronic (Second Shift)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
319	Bachelor of Engineering Mechanical (Second Shift)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
320	Bachelor of Engineering Electronic & Telecommunication (Second Shift)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
321	Bachelor of Engineering in Computer Engineering (Second Shift)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
322	Bachelor of Engineering in Computer Science & Engineering (Second Shift)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
323	Bachelor of Engineering in Information Technology (Second Shift)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
324	Bachelor Of Engineering Electrical (Second Shift)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
325	Bachelor of Engineering Electronics & Communication (Second Shift)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
326	Bachelor of Engineering Electrical Electronics & Power (Second Shift)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
327	Bachelor of Engineering (Aeronautical Engineering)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
328	Bachelor of Chemical Engineering (B.Chem.Engg.)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
329	Diploma (Polytechnic)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
330	Diploma in Engineering (Industrial Electronics)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
331	Diploma in Electrical Engineering	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
332	Diploma in Electronics & Telecommunication	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
333	Diploma in Engineering (Automobile)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
334	Diploma in Engineering (Chemical)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
335	Diploma in Engineering (Civil)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
336	Diploma in Engineering (Computer Technology)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
337	Diploma in Engineering (Computer)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
338	Diploma in Engineering (Electrical)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
339	Diploma in Engineering (Electronics)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
340	Diploma in Engineering (ENTC)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
341	Diploma in Engineering (IT)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
342	Diploma in Engineering (Mechanical)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
343	Diploma in Engineering (Civil and Rural)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
344	Diploma in Engineering (Plastic and Polymer)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
345	Diploma in Engineering Dress Designing and Garment Manufacturing	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
346	Diploma in Engineering (Instrumentation)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
347	Diploma in Engineering (Mining and Mine Surveying)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
348	Diploma in Engineering (Computer Science)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
349	Diploma in Engineering (Printing Technology)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
350	Diploma in Engineering (Medical Electronics)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
351	Diploma in Engineering (Production)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
352	Diploma in Engineering (Metallurgical Engineering)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
353	Diploma in Engineering (Sugar Manufacturing)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
354	Diploma in Engineering (Textile Manufactures)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
355	Diploma in Engineering Textile Technology	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
356	Diploma in Engineering Construction Technology	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
357	Diploma in Engineering (Automobile) (Second Shift)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
358	Diploma in Engineering (Architecture Assistantship)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
359	Diploma in Engineering (Medical Laboratory Technology)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
360	Diploma in Engineering (Leather Goods and Footwear Technology)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
361	Diploma in Engineering (Leather Technology)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
362	Diploma in Engineering (Instrumentation and Control)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
363	Diploma in Engineering (Food Technology)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
364	Diploma in Engineering (Digital Electronics)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
365	Diploma in Engineering (Apparel Manufacturing and Design)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
366	Diploma in Engineering (Ophthalmic Technology)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
367	Diploma in Engineering (Petro Chemical)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
368	Diploma in Engineering (Electrical Power System)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
369	Diploma in Engineering (Packaging Technology)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
370	Diploma in Engineering (Mining)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
371	Diploma in Engineering (Electronics) (Aided)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
372	Diploma in Engineering (Information Technology)(Second Shift)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
373	Diploma in Engineering (Electronics and Communication) (Second Shift)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
374	Diploma in Engineering (Plastics)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
375	Diploma in Engineering (Industrial Electronics) (Second Shift)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
376	Diploma in Engineering (Production Technology)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
377	Diploma In Engineering Surface Coating Technology	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
378	Diploma in Engineering Electronics & Telecommunication (Second Shift)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
379	Diploma in Engineering Civil (Second Shift)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
380	Diploma in Engineering Computer Technology (Second Shift)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
381	Diploma in Engineering Computer (Second Shift)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
382	Diploma in Engineering Electrical (Second Shift)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
383	Diploma in Engineering Electronics (Second Shift)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
384	Diploma in Engineering Mechanical (Second Shift)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
385	Diploma in Engineering Information Technology (Second Shift)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
386	Diploma in Engineering Computer Science (Second Shift)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
387	Diploma in Engineering Automobile (Second Shift)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
388	Diploma in Engineering (Fashion and Clothing) Technology	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
389	Diploma in Engineering Interior Design	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
390	Bachelor of Hotel Management and Catering Technology (BHMCT)	4	YES	UG	Management	Higher & Technical Education	DTE
391	Master of Business Administration	2	YES	PG	Management	Higher & Technical Education	DTE
392	Master of Business Administration (Technical Campus)	2	YES	PG	Management	Higher & Technical Education	DTE
393	Master of Business Administration	2	YES	PG	Management	Higher & Technical Education	DTE
394	Master of Management Studies (Only Mumbai University)	2	YES	PG	Management	Higher & Technical Education	DTE
395	Master of Business Administration (2nd Shift)	2	YES	PG	Management	Higher & Technical Education	DTE
396	Diploma in Medical Laboratory technology (DMLT)	3	YES	Diploma	Medical	Higher & Technical Education	DTE

Annexure A: List of courses (mentioned in Ref. no. 6 G.R. dated 21/08/2017) for which presently scholarship is provided under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti Scheme for EBC students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duratio n (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
397	Bachelor of Pharmacy	4	YES	UG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
398	Diploma in Pharmacy	2	YES	Diploma	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
399	Bachelor of technology (Food Technology)	4	YES	UG	Science	Higher & Technical Education	DTE
400	Diploma In Food Technology	3	YES	Diploma	Science	Higher & Technical Education	DTE
401	Master of Computer Application	3	YES	PG	Science	Higher & Technical Education	DTE
402	Master of Computer Application (2nd Shift)	3	YES	PG	Science	Higher & Technical Education	DTE
403	Bachelor of Ayurveda, Medicine & Surgery	4.6	YES	UG	Medical	Medical Education	Ayush
404	Bachelor of Homoeopathic Medicine & Surgery	4	YES	UG	Medical	Medical Education	Ayush
405	Bachelor of Unani Medicine and Surgery	4.6	YES	UG	Medical	Medical Education	Ayush
406	Bachelor of medicine & Bachelor of Surgery	4.6	YES	UG	Medical	Medical Education	DMER
407	Bachelor of Physiotherapy	4	YES	UG	Medical	Medical Education	DMER
408	Bachelor of Dental Surgery	4	YES	UG	Medical	Medical Education	DMER
409	B.Sc. Nursing	4	YES	UG	Medical	Medical Education	DMER

* To be decided by the concerned administrative departments

परिशिष्ट-ब

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३३२/तांशि-४, दिनांक ७ ऑक्टोबर,२०१७ सोबतचे परिशिष्ट

Annexure B: List of newly added courses that are included under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti scheme for EBC Students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
1	Master of Science (Forestry)	2	NO	PG	Agriculture	Agriculture	*
2	Master of Science (Agriculture) and Master Of Science(Garden Education)	2	NO	PG	Agriculture	Agriculture	*
3	Bachelor of Science (Forestry)	4	NO	UG	Agriculture	Agriculture	*
4	Agriculture Education	3	No	UG	Agriculture	Agriculture	*
5	Agriculture Technical Diploma	3	YES	Diploma	Agriculture	Agriculture	*
6	Diploma in Engineering (Agricultural)	3	Yes	Diploma	Agriculture	Agriculture	*
7	Agriculture Technical Diploma	3	YES	Diploma	Agriculture	Agriculture	*
8	Master of Science (Agri. Bio-Technology)	2	YES	PG	Agriculture	Agriculture	*
9	Master of Science (Forest Science)	2	YES	PG	Agriculture	Agriculture	*
10	Master of Science (Agriculture Engineering)	2	Yes	PG	Agriculture	Agriculture	*
11	Bachelor of Technology, (Agriculture)	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
12	Bachelor of Science (Agriculture) and Bachelor of Science (Garden Education)	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
13	Bachelor of Science (Forest Science)	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
14	Bachelor of Technology (Agricultural Engineering and Technology)	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
15	Agriculture Engineering	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
16	Bachelor of Science (Gardening)	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
17	Bachelor of Technology (Agricultural Engineering)	4	YES	UG	Agriculture	Agriculture	*
18	Bachelor of Science (Agriculture Engineering)	3	Yes	UG	Agriculture	Agriculture	*
19	Krushi Vidnyan Padvika	2	YES	UG	Agriculture	Agriculture	

Annexure B: List of newly added courses that are included under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti scheme for EBC Students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
20	Master of Science Dairy Science	2	NO	PG	Animal Husbandry	Animal Husbandry	*
21	Diploma in Dairy Science	2	YES	Diploma	Animal Husbandry	Animal Husbandry	*
22	(Diploma in Fisheries) Mastya Abhiyabtriki Padvika	3	YES	Diploma	Fisheries	Animal Husbandry	*
23	Master of Science (Fisheries)	2	YES	PG	Fisheries	Animal Husbandry	*
24	M.A/ M.Sc in DISASTER MANAGEMENT (DM)	2	No	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
25	Master of Science in climate change & sustainability studies	2	No	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
26	Post Graduate Diploma in Medical Jurisprudence	1	NO	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
27	Master of Arts (Vedang Jyotish)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
28	Master of Arts (Computational Linguistics)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
29	Master of Arts Dalit & Tribal Studies	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
30	Master of Arts dramatics and Film Studies	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
31	Master of Arts Hindi (Translation Technology)	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
32	Master of Arts in media and cultural studies	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
33	Master of Arts in social Entrepreneurship	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
34	Master of Arts in social work in lively hood & Entrepreneurship	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
35	Master of Arts in social work in mental health	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
36	Master of Arts in social work in public health	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
37	Master of Arts in social work in women centered practice	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
38	Bachelor of Fine Arts Sculpture	3	NO	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DHE
39	Bachelor of Performing Arts	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
40	Bachelor of Fine Arts	4	NO	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DHE
41	Bachelor of Fine Arts in Craft	3	NO	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DHE

Annexure B: List of newly added courses that are included under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti scheme for EBC Students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
42	Bachelor of Fine Arts Painting	3	NO	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DHE
43	Bachelor of Commerce (F.M.)	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
44	Bachelor of Arts (Geology)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
45	Bachelor of Science with P.C.M./B.Z.	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
46	Bachelor of Science (Aeronautics)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
47	Bachelor of Science (Microbiology)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
48	Bachelor of Science Applied Biotechnology	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
49	Bachelor of Science Communication & Science	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
50	Bachelor of Science Physics	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
51	Bachelor of Visual Arts	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
52	Bachelor of Arts (Vocational)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
53	Bachelor of Arts Social Science	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
54	Bachelor of Commerce Vocational	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
55	Bachelor of Commerce Vocational Ancillary Advertising, Tourism & Travel	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
56	Bachelor of Home .Science (F.S.N. Textile & Clothing)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
57	Bachelor of Science Home Science (Composite H.Sc.FSN)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
58	Bachelor of Science (Nutrition and Dietetics)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
59	Bachelor of Commerce Banking	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
60	Bachelor of Science Food Technology	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
61	Bachelor of Science (Biology)	3	No	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
62	Bachelor of Science (Mathematics)	3	No	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
63	Bachelor of Arts (Home Economics)	3	No	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
64	Bachelor of Science (CBZ)	3	No	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
65	Bachelor of Arts (Sanskrit)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
66	Bachelor of Science Facility Service	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
67	Bachelor of Science (Business Information Systems)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
68	Bachelor of Science (Industrial Science)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE

Annexure B: List of newly added courses that are included under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti scheme for EBC Students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
69	Bachelor of Science (Nautical Sci.)2010 pattern	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
70	Diploma in Library Science	1	YES	Diploma	Science	Higher & Technical Education	DHE
71	Diploma in Library and information science	1	YES	Diploma	Science	Higher & Technical Education	DHE
72	Diploma in Education	2	YES	Diploma	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE
73	Master of Fine Arts	2	YES	PG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DHE
74	Master of Science (Food Technology)	2	YES	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
75	Post Graduate Diploma Course in Cinematography	3	YES	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
76	Post Graduate Diploma Course in Film Editing	3	YES	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
77	Post Graduate Diploma Course in Sound Recording & Sound Design.	3	YES	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
78	Post Graduate Diploma in Law, Medical Jurisprudence	1	YES	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE
79	B.F.A. In Applied Arts	3	YES	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DHE
80	B.F.A. In Drawing & Painting	3	YES	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DHE
81	B.F.A. In Textiles Designer	3	YES	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DHE
82	Bachelor of Law General	3	YES	UG	Law	Higher & Technical Education	DHE
83	Bachelor of Social Legispecial	3	YES	UG	Social	Higher & Technical Education	DHE
84	B.S.L.	5	YES	UG	Law	Higher & Technical Education	DHE
85	Bachelor of Education (Urdu Medium)	1	YES	UG	B.Ed	Higher & Technical Education	DHE
86	Bachelor of Arts in Education	3	YES	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
87	ART Teacher Diploma	2	YES	Diploma	Arts	Higher & Technical Education	DOA
88	Master of Fine Arts Applied Art	2	YES	PG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DOA
89	Bachelor of Fine Arts in Drawing & Painting	4	Yes	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DOA
90	Bachelor of Fine Arts in Applied Arts	4	Yes	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DOA
91	Bachelor of Fine Arts in Sculpture & Modelling	4	Yes	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DOA
92	Bachelor of Fine Arts in Interior Decoration	4	Yes	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DOA
93	Bachelor of Fine Arts in Ceramics	4	Yes	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DOA
94	Bachelor of Fine Arts in Textile Design	4	Yes	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DOA
95	Bachelor of Fine Arts in Metal Work	4	Yes	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DOA
96	Diploma in Engineering (Plastic Technology)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE

Annexure B: List of newly added courses that are included under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti scheme for EBC Students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
97	Diploma in Engineering (Electronics and Video)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
98	Diploma in Engineering (Man Made Textile Technology)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
99	Diploma in Engineering (Electrical and Electronics) (Power System)	3	Yes	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
100	Diploma in Plastics Mould Technology (DPMT)	3	YES	Diploma	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
101	Diploma in Hotel & Tourism Management	3	Yes	Diploma	Management	Higher & Technical Education	DTE
102	Advance Diploma in Hotel & Tourism Management	3	Yes	Diploma	Management	Higher & Technical Education	DTE
103	Master of Pharmacy (Pharmaceuticals)	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
104	Master of Pharmacy Pharamaceuticals Chemistry	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
105	Master of Pharmacy Quality Assurance	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
106	Master of Pharmacy (Technical Campus)	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
107	Master of Pharmacy	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
108	Master of Pharmacy in Pharmaceutics	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
109	Master of Pharmacy in Quality Assurance	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
110	Master of Pharmaceutical Chemistry	2	YES	PG	Science	Higher & Technical Education	DTE
111	Master of Pharmacology	2	YES	PG	Science	Higher & Technical Education	DTE
112	Master of Pharmacy in Pharmacognosy	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
113	Master of Pharmacy in Pharmaceutical Chemistry	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
114	Master of Pharmacy in Pharmaceutics	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
115	Post Graduate Diploma in Business Management	2	YES	PG	Management	Higher & Technical Education	DTE
116	Master of Pharmacy in Industrial Chemistry	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
117	Master of Pharmacy in Industrial Pharmacy	2	YES	PG	Pharmacy	Higher & Technical Education	DTE
118	Bachelor of Engineering in Bioinformatics	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
119	Bachelor of Engineering Industrial electrical Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
120	Architecture and Design Studies	4	YES	UG	Architecture	Higher & Technical Education	DTE

Annexure B: List of newly added courses that are included under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti scheme for EBC Students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
121	Marine Engineering	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
122	Bachelor of Technology (Chemical) (Food, Pulp & Paper, Oil & Paint and Petrochemical Technology)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
123	Bachelor of Technology (Cosmetics)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
124	Bachelor of Technology Civil (Water Management)	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
125	Bachelor of Technology (B.Tech.) in Pharmaceutical Sciences & Technology	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
126	Bachelor of Engineering (Metallurgical & Materials)	4	Yes	UG	Engineering	Higher & Technical Education	DTE
127	Bachelor of Engineering and Technology	4	YES	UG	Engineering	Higher & Technical	DTE
128	Bachelor of Hotel Management Travel & Tourism	3	YES	UG	Management	Higher & Technical Education	DTE
129	Master of Science Micro Zoology	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	*
130	M.Sc. Nursing	2	Yes	PG	Medical	Medical Education	*
131	P.B. B.Sc. Nursing	3	Yes	UG	Medical	Medical Education	*
132	11th Arts	1	NO	H.S.C	Arts	School Education	*
133	11th Commerce	1	NO	H.S.C	Commerce	School Education	*
134	11th Science	1	NO	H.S.C	Science	School Education	*
135	12th Arts	1	NO	H.S.C	Arts	School Education	*
136	12th Commerce	1	NO	H.S.C	Commerce	School Education	*
137	12th Science	1	NO	H.S.C	Science	School Education	*
138	D.T. Ed in English	2	YES	Diploma	Arts	School Education	*
139	D.T. Ed in Gujrathi	2	YES	Diploma	Arts	School Education	*
140	D.T. Ed in Hindi	2	YES	Diploma	Arts	School Education	*
141	D.T. Ed in Kannad	2	YES	Diploma	Arts	School Education	*
142	D.T. Ed in Marathi	2	YES	Diploma	Arts	School Education	*

Annexure B: List of newly added courses that are included under Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj Shikshan Shulk Shishyavrutti scheme for EBC Students							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
143	D.T. Ed in Urdu	2	YES	Diploma	Arts	School Education	*
144	Diploma Education Special Education (M.R)	2	YES	Diploma	Arts	School Education	*
145	Diploma in Special Education (Hearing Impaired)	2	YES	Diploma	Arts	School Education	*
146	11th H.S.V.C	1	NO	H.S.C	Vocational	Skill Development	*
147	12th H.S.V.C	1	NO	H.S.C	Vocational	Skill Development	*
148	11th MCVC	1	NO	H.S.C	Vocational	Skill Development	*
149	12th MCVC	1	NO	H.S.C	Vocational	Skill Development	*

*To be decided by the concerned administrative departments

परिशिष्ट-क

शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३३२/तांशि-४, दिनांक ७ ऑक्टोबर,२०१७ सोबतचे परिशिष्ट

Annexure C: List of courses mentioned in Reference No. 6, G.R. dated 21/08/2017 and presently not operational in Universities							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
1	Master of Science in Bhugarbh Shastra	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
2	Master of Science in Nutrition & Health Communication	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
3	Master of Science (A & P)	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
4	Master of Science Non Vocational Energy Source	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
5	Master of Science Photonics	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
6	Master of Science (Industrial Engineering)2011 pattern	2	NO	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
7	Master of Science in urban policy & Governance	2	No	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
8	Master of Science in water policy & Governance	2	No	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
9	Master of Science in regularity Governance	2	No	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
10	Master of Science in DISASTER MANAGEMENT (DM)	2	No	PG	Science	Higher & Technical Education	DHE
11	Master of Arts in Logic	2	NO	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
12	Master of Arts in social work in criminology & justice	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
13	L.L.M. in Access to Justice	2	No	PG	Law	Higher & Technical Education	DHE

Annexure C: List of courses mentioned in Reference No. 6, G.R. dated 21/08/2017 and presently not operational in Universities							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
14	Master of Arts in social work in children & family	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
15	Master of Arts in social work in community organization & Development practice	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
16	Master of Arts in social work in Dalit & tribal studies & action	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
17	Master of Arts in Applied Physiologyspecialization in clinical physiology	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
18	Master of Arts in Disability studies and action	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
19	Master of Arts in Education Elementary	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
20	Master of Arts in Globalization and Labour	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
21	Master of Arts in Habitat policy and practice	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
22	Master of Arts in Human Resources Management and Labour Relation	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
23	Master of Arts in DISASTER MANAGEMENT (DM)	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
24	Master of Arts in management in policy analysis and Entrepreneurship in & mental health	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
25	Master of Arts in regularity Governance	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
26	Master of Arts in climate change & sustainability studies	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
27	Master of Arts in water policy & Governance	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE

Annexure C: List of courses mentioned in Reference No. 6, G.R. dated 21/08/2017 and presently not operational in Universities							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
28	Master of Arts in urban policy & Governance	2	No	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
29	Bachelor of Fine Arts Bridge Course	3	NO	UG	Fine Arts	Higher & Technical Education	DHE
30	B.A (Fine Art)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
31	Bachelor of Arts Maths	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
32	Bachelor of Science in (Artificial Informatics In Mobile Communication)	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
33	Bachelor of Science Manufacturing	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
34	Bachelor of Arts (Kirtanshastra)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
35	Bachelor of Arts (Prashasakiya Seva)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
36	Bachelor of Arts (Vedang Jyotish)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
37	B.A.Lalit Kala and Natya Tantra Shikshan	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
38	Bachelor of Commerce (Language Arabic & Persian)	3	NO	UG	Commerce	Higher & Technical Education	DHE
39	Bachelor of Science Vocational Biotechnology	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
40	Bachelor of Science Vocational Electronic Equipment Maintenance	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE
41	Bachelor of Science Vocational Still, Photography & Audio Visual	3	NO	UG	Science	Higher & Technical Education	DHE

Annexure C: List of courses mentioned in Reference No. 6, G.R. dated 21/08/2017 and presently not operational in Universities							
Sr.No. (1)	**Course Name (2)**	**Duration (Year) (3)**	**Whether course is Professional? (YES/NO) (4)**	**Level of Course (5)**	**Discipline (6)**	**Concerned Department (7)**	**Concerned Directorate (8)**
42	Bachelor of Arts (Police Administration)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
43	Bachelor of Arts (Road Transportation)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
44	Bachelor of Arts (Public Services)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
45	Bachelor of Arts (Service Administration)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
46	Bachelor of Arts (Textile)	3	NO	UG	Arts	Higher & Technical Education	DHE
47	Post Graduate Diploma Course in Acting	2	YES	PG	Arts	Higher & Technical Education	DHE

मान्यताप्राप्त व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक अभ्यासक्रमांमध्ये शिकणाऱ्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्तीसाठी पालकांची उत्पन्न मर्यादा रुपये ६.०० लाखावरुन वार्षिक रुपये ८.०० लाख करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्र. टीईएम-२०१८/प्र.क्र.३५/तांशि-४
मंत्रालय विस्तार भवन, मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : ३१ मार्च, २०१८

संदर्भ : १) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्रमांक टीईएम-२०१६/ प्र.क्र.५०१/तांशि-४, दिनांक १३/१०/२०१६
२) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्रमांक संकीर्ण-२०१७/ प्र.क्र.३३२/तांशि-४, दिनांक ०७/१०/२०१७
३) शासन निर्णय, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग, क्रमांक ईबीसी-२०१७/प्र.क्र.२७/शिक्षण, दिनांक ०१/०१/२०१८

प्रस्तावना :-

राज्यातील शासकीय, अशासकीय अनुदानित व शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठात विनाअनुदानित तत्वावर सुरु असलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती,भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेंतर्गत पालकांची वार्षिक उत्पन्न मर्यादा सन २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षापासून रुपये ६.०० लाखावरुन रुपये ८.०० लाख करण्यास विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागाने संदर्भ क्र.३ येथील शासन निर्णयान्वये मान्यता दिली आहे. त्याच धर्तीवर आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ देण्यासाठी विद्यार्थ्यांच्या पालकांची वार्षिक उत्पन्न मर्यादा रुपये ६.०० लाखावरुन रुपये ८.०० लाख इतकी करण्यात यावी, असा निर्णय मराठा मोर्चाच्या मागण्यांसंदर्भात स्थापन करण्यात आलेल्या मंत्रिमंडळ उपसमितीने दिनांक ०२/०१/२०१८ च्या बैठकीत घेतला आहे. तसेच मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या दिनांक १४/०२/२०१८ च्या बैठकीत समितीने दिलेल्या निदेशानुसार उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग आणि कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय विभाग या सर्व विभागांतर्गत असलेल्या मान्यताप्राप्त अभ्यासक्रमांमध्ये शिकणाऱ्या आर्थिकदृष्टया

दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ देण्यासाठी प्रस्तुतची वार्षिक उत्पन्न मर्यादा रुपये ६.०० लाखावरुन रुपये ८.०० लाख इतकी करण्यासाठी एकत्रित प्रस्ताव सादर करणे आवश्यक आहे. त्यानुसार उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग आणि कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय विभाग यांच्या अखत्यारितील मान्यताप्राप्त अभ्यासक्रमांना विहित पध्दतीने / केंद्रिभूत प्रवेश पध्दतीने प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ देण्यासाठी विद्यार्थ्यांच्या पालकांची वार्षिक उत्पन्न मर्यादा रुपये ६.०० लाखावरुन रुपये ८.०० लाख करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग आणि कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय विभाग यांच्या अखत्यारितील मान्यताप्राप्त अभ्यासक्रमांमध्ये केंद्रीभूत प्रवेश पध्दतीने अथवा विहित पध्दतीने प्रवेश घेणाऱ्या (व्यवस्थापन कोटा / संस्था स्तरावरील प्रवेश वगळून) आर्थिकदृष्टया दुर्बल घटकातील पात्र विद्यार्थ्यांना राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क शिष्यवृत्ती योजनेचा लाभ देण्यासाठी विद्यार्थ्यांच्या दोन्ही पालकांची एकत्रित वार्षिक उत्पन्न मर्यादा रुपये ६.०० लाखावरुन रुपये ८.०० लाख करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. या योजनेचा लाभ शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून लागू राहिल.

३. शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्रमांक संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३३२/तांशि-४, दिनांक ७/१०/२०१७ यामधील अटी व शर्ती याकरीता लागू राहतील.

४. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व त्या विभागाचा अनौपचारीक संदर्भ क्र. २४१/१८/व्यय-५, दिनांक २६.०२.२०१८ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१८०३३११४४७०२८८०८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Madan Maruti Morve

Digitally signed by Madan Maruti Morve
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Higher And Technical Education Department, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=2efbf911362ce57b361b7f36471cb98eb98ed47e7de8b061211b9d7e6e0fc2e3, cn=Madan Maruti Morve
Date: 2018.04.02 13:08:41 +05'30'

(म. मा. मोरवे)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई

२. मा.मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग , मंत्रालय, मुंबई
५. अपर मुख्य सचिव (कृषी), कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. सचिव (प.दु.म.) कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. सचिव, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद, विधानभवन, मुंबई
११. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा, विधानभवन, मुंबई
१२. सर्व सन्माननीय विधानपरिषद व विधानसभा सदस्य
१३. मा.मंत्री, महसूल, मदत व पुनर्वसन, सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम वगळून) यांचे खाजगी सचिव.
१४. मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे खाजगी सचिव
१५. मा.मंत्री, वैद्यकीय शिक्षण यांचे खाजगी सचिव
१६. मा.मंत्री, कृषी यांचे खाजगी सचिव
१७. मा.मंत्री, सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम) यांचे खाजगी सचिव
१८. मा.मंत्री, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग यांचे खाजगी सचिव
१९. मा.मंत्री, कामगार, भूकंप पुनर्वसन, कौशल्य विकास, माजी सैनिकांचे कल्याण यांचे खाजगी सचिव
२०. मा.मंत्री, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय यांचे खाजगी सचिव
२१. मा.राज्यमंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे खाजगी सचिव
२२. मा.राज्यमंत्री, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय व मत्स्यव्यवसाय यांचे खाजगी सचिव
२३. मा.राज्यमंत्री, कृषी यांचे खाजगी सचिव
२४. मा.राज्यमंत्री, वैद्यकीय शिक्षण यांचे खाजगी सचिव
२५. आयुक्त, राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष, महाराष्ट्र राज्य, ३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९, खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
२६. सचिव, प्रवेश नियामक प्राधिकरण, महाराष्ट्र राज्य, ३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९,खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग,वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
२७. सचिव, शुल्क नियामक प्राधिकरण, महाराष्ट्र राज्य, ३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९,खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग,वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
२८. संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२९. संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३०. संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३१. संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३२. आयुक्त, कृषी, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३३. आयुक्त, दुग्ध व्यवसाय विकास, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
३४. आयुक्त, मत्स्य व्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई

३५. संचालक, पशु संवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
३६. कुलगुरु, सर्व विद्यापीठे
३७. कुलगुरु, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर तंत्रशास्त्र विद्यापीठ, लोणेरे, ता.माणगांव, जि.रायगड
३८. कुलगुरु,महाराष्ट्र राज्य आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक
३९. संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्र शिक्षण परीक्षा मंडळ, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९,खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग,वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
४०. सहसंचालक, तंत्र शिक्षण, विभागीय कार्यालये (सर्व), (संचालक, तंत्र शिक्षण यांच्यामार्फत)
४१. सहसंचालक, उच्च शिक्षण, विभागीय कार्यालये (सर्व)
४२. महासंचालक,माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिध्दीसाठी)
४३. सर्व जिल्हाधिकारी
४४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र - १/२, मुंबई / नागपूर
४५. महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र - १/२, मुंबई / नागपूर
४६. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
४७. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
४८. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
४९. सह सचिव (विशि), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय,मुंबई.
५०. उप सचिव (मशि/अर्थसंकल्प), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५१. अवर सचिव (तांशि-३/ विशि-३), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५२. कक्ष अधिकारी (मशि-२/मशि-४/तांशि-५/तांशि-६/साशि-१), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५३. उच्च व तंत्र शिक्षण विभागातील सर्व कार्यासने.
५४. अपर मुख्य सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे स्वीय सहायक
५५. निवडनस्ती/तांशि-४.

उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनांतर्गत पात्र लाभार्थ्यांना त्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात रक्कम थेट जमा करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : स्कॉलर-४९१७/प्र.क्र.१४६/मशि-२,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ०२ ऑगस्ट, २०१७.

वाचा :- (१) महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर अर्थ सहाय्य, लाभ आणि सेवा यांचे लक्ष्यित वितरण) अधिनियम, २०१६.
(२) शासन अधिसूचना, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, क्रमांक:स्कॉलर-४९१७/ प्र.क्र.१४६/मशि-२, दिनांक२९.०६.२०१७.

प्रस्तावना :-

गुणवान व होतकरू विद्यार्थ्यांसाठी राज्य शासनाकडून देण्यात येणाऱ्या काही शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजना उच्च शिक्षण संचालनालयामार्फत राबविण्यात येतात.

२. संदर्भाधिन क्र. १ येथील महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर अर्थ सहाय्य, लाभ आणि सेवा यांचे लक्ष्यित वितरण) अधिनियम, २०१६ मध्ये शासनाकडून देण्यात येणारे कोणतेही आर्थिक सहाय्य, लाभ व सेवांच्या प्रयोजनार्थ संबंधित लाभार्थ्यांचे अधिप्रमाणन किंवा पुरावा म्हणून आधार क्रमांक प्राप्त करून त्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात वित्तीय लाभाची रक्कम थेट जमा करण्याची तरतूद केली आहे. सदर अधिनियमातील कलम ३ व ४ मधील तरतुदीनुसार संदर्भाधीन क्र.२ येथील अधिसूचनेन्वये उच्च शिक्षण संचालनालयामार्फत विद्यार्थ्यांना राज्य शासनाकडून देण्यात येणारी शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनांची सूची व सदर योजनेचा लाभ मिळण्यासाठी ओळख सिद्ध करण्याच्या प्रयोजनार्थ ओळखीचे अधिप्रमाणन किंवा पुरावा अधिसूचीत केले आहेत. त्यानुसार अधिसूचीत केलेल्या शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनांचा लाभ देण्याच्या प्रयोजनार्थ संबंधित लाभार्थ्यांचे अधिप्रमाणन किंवा पुरावा म्हणून आधार क्रमांक प्राप्त करून, त्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात वित्तीय लाभाची रक्कम थेट जमा करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

३. तरी संदर्भाधीन क्रमांक २ येथील अधिसूचनेमध्ये अधिसूचित केलेल्या शिष्यवृत्ती/ आर्थिक सहाय्य योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारी लाभाची रक्कम ही थेट लाभार्थ्यांस त्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात शासनाकडून जमा करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे निर्देश देण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

संदर्भाधीन क्रमांक १ येथील महाराष्ट्र आधार (वित्तीय व इतर अर्थ सहाय्य, लाभ आणि सेवा यांचे लक्ष्यित वितरण) अधिनियम, २०१६ मधील तरतूदी व संदर्भाधीन क्रमांक २ येथील

अधिसूचना विचारात घेवून, शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ पासून उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील **परिशिष्ट "अ"** मधील शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेअंतर्गत देण्यात येणाऱ्या लाभाची रक्कम संबंधित महाविद्यालयांना देण्याऐवजी, पात्र लाभार्थ्यांस थेट त्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात जमा करण्यात यावी.

२. प्रस्तुत शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी समन्वय अधिकारी म्हणून संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे हे राहतील. तसेच, सहाय्यक संचालक (लेखा), उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना उक्त शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेकरीता आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

३. शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेंतर्गत देण्यात येणाऱ्या लाभाची रक्कम पात्र लाभार्थ्याच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात जमा करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यपध्दती विहित करण्यात येत आहे :-

(१) **परिशिष्ट "अ"** मध्ये नमूद केलेल्या शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेच्या लाभासाठी शासनाने वेळोवेळी निश्चित केलेली कार्यपध्दती, अटी, शर्ती व निकष लागू राहतील.

(२) अर्जदार विद्यार्थ्यांनी शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेसंदर्भातील ऑन-लाईन अर्जासोबत त्यांच्या आधार क्रमांकाबरोबरच आधार संलग्नित बचत बँक खात्याचा तपशिल द्यावा. संबंधित शैक्षणिक संस्था/महाविद्यालये/विद्यापीठे/सक्षम प्राधिकारी यांनी सदर योजनेसंबंधीच्या शासन निर्णयान्वये वेळोवेळी विहित केलेल्या कार्यपध्दतीनुसार प्राप्त अर्जांची छाननी करावी व DBT पोर्टलवर दर्शविल्याप्रमाणे पुढील कार्यवाही करावी.

(३) शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठे/महाविद्यालयांनी प्रत्येक विद्यार्थ्याचा प्रवेश निश्चित करताना त्यांचा आधार क्रमांक हा संबंधित शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठ/महविद्यालयाच्या सांकेतिक क्रमांकाशी (Unique Number) (AISHE Code अथवा शैक्षणिक संस्था/ विद्यापीठ/महाविद्यालयाने दिलेला नोंदणीकृत क्रमांक) जोडून त्याआधारे विकसित केलेली विद्यार्थ्यांची परिपूर्ण माहीती (Data Base) ही प्रस्तावित DBT पोर्टलशी जोडण्यासाठी संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना उपलब्ध करुन द्यावी.

(४) संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी प्रत्येक योजनेकरिता राष्ट्रीयकृत बँकेत एक संयुक्त खाते उघडून त्याद्वारे लाभार्थी विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती राज्यस्तरीय DBT पोर्टल मार्फत अदा करण्याची कार्यवाही करावी. वर नमूद खात्याव्यतिरिक्त इतर कोणतेही खाते जिल्हा/तालुका/विभागस्तरावर ठेवण्यात येऊ नये.

(५) उच्च शिक्षण संचालनालयाने शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेची माहिती महाविद्यालयाच्या सांकेतिक क्रमांकासह (Unique Number) विद्यापीठ/

महाविद्यालयाचा नोंदणीकृत क्रमांक (AISHE) DBT पोर्टलला जोडण्याची कार्यवाही करावी.

(६) सदर प्रयोजनार्थ माहिती तंत्रज्ञान संचालनालयाकडून केंद्रीभूत थेट लाभ हस्तांतरण पोर्टल विकसित करण्यात येत असून, यासंदर्भात वेळोवेळी मार्गदर्शक सूचना स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्याची कार्यवाही करण्यात येईल. शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्य योजनेसंदर्भातील अर्ज करण्यापासून शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्याची रक्कम लाभार्थी विद्यार्थ्यांच्या आधार संलग्नित बँक खात्यात जमा करण्यापर्यंतच्या सर्व प्रक्रियेसाठी राज्यस्तरीय DBT पोर्टलचा वापर करणे अनिवार्य राहिल.

(७) पात्र लाभार्थ्यांनी त्यांचा आधार क्रमांक हा ऑन-लाईन अर्जासोबत देणे आवश्यक असेल. तसेच ज्या बँक खात्यात पात्र लाभार्थ्यांना रक्कम प्राप्त करुन घ्यावयाची आहे, असे खाते ऑन-लाईन अर्जासोबत दिलेल्या आधार क्रमांकाशी संलग्न असल्याची खात्री करुन घ्यावी.

(८) उक्त योजनेअंतर्गत सध्या लाभ घेत असलेले व नवीन लाभार्थी विद्यार्थ्यांना यापुढे राज्यस्तरीय DBT पोर्टलवर नव्याने अर्ज करणे अनिवार्य राहिल. या योजनांतर्गत पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांसाठी शिष्यवृत्ती/आर्थिक सहाय्याची रक्कम अदा करतेवेळी लाभार्थी विद्यार्थी, अभ्यासक्रम व शैक्षणिक संस्था/महाविद्यालय/विद्यापीठनिहाय सविस्तर यादी उपलब्ध करुन देण्याची जबाबदारी उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या सक्षम प्राधिकाऱ्याची असेल. तसेच सदर यादी उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या संकेतस्थळावर न चुकता प्रसिध्द करणे बंधनकारक राहील.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करुन देण्यात आला असून त्याचा संकेतांक क्रमांक २०१७०८०२१६१६१४४४०८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Rohini Bhalekar

Digitally signed by Rohini Bhalekar
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Higher And Technical Education Dept, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=440c600559857f4234e969f892346c88247ac81346a1b7229bf9917deb7bce48, cn=Rohini Bhalekar
Date: 2017.08.02 16:18:20 +05'30'

(रोहिणी भालेकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल,मुंबई,
२. मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
३. मा.मंत्री, (उच्च व तंत्र शिक्षण) यांचे विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई,

४. मा.राज्यमंत्री, (उच्च व तंत्र शिक्षण) यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय, मुंबई,
५. सर्व मा. मंत्री व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
६. अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
७. प्रधान सचिव (कृषि), कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
८. प्रधान सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधि द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
९. प्रधान सचिव, माहिती तंत्रज्ञान (सा.प्र.वि.) मंत्रालय, मुंबई,
१०. प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
११. सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
१२. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई,
१३. संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई,
१४. संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (सदर शासन निर्णय सर्व शैक्षणिक संस्था/ सर्व महाविद्यालये/ सर्व विद्यापीठे यांच्या निदर्शनास आणण्यात यावा.)
१५. कुलसचिव, सर्व अकृषि विद्यापीठे,
१६. सर्व विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण (संचालक, उच्च शिक्षण यांच्यामार्फत)
१७. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर,
१८. महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर,
१९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
२०. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
२१. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
२२. उपसचिव (मशि/विशि/तांशि) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय,मुंबई,
२३. कक्ष अधिकारी, मशि-३, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय,मुंबई,
२४. अपर मुख्य सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे स्वीय सहायक,
२५. निवड नस्ती मशि-२.

परिशिष्ट "अ"

अ.क्र.	योजनांची नावे
१	हिंदी मधील मॅट्रिकोत्तर अभ्यासासाठी अहिंदी भाषिक राज्यातील विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारी शिष्यवृत्ती
२	राज्य शासनाची खुली गुणवत्ता शिष्यवृत्ती
३	गणित व भौतिकशास्त्र विषयातील प्रज्ञावान विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारी शिष्यवृत्ती
४	शासकीय विद्यानिकेतन शिष्यवृत्ती
५	एकलव्य आर्थिक सहाय्य
६	गुणवान विद्यार्थ्यांना आर्थिक सहाय्य
७	राज्य शासनाची दक्षिणा अधिछात्रवृत्ती
८	शासकीय संशोधन अधिछात्रवृत्ती
९	जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ शिष्यवृत्ती
१०	माजी सैनिकांच्या पाल्यांना आर्थिक सहाय्य
११	स्वातंत्र सैनिकांच्या पाल्यांना आर्थिक सहाय्य

स्वातंत्र्य सैनिकांच्या तसेच आजी व माजी
सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती.

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण विभाग,
शासन परिपत्रक, क्र. एनडीएफ १०९५/५०३/१८०७/९५]/साशि-५.
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-३२.
दिनांक:- १३ जून १९९७.

वाचा:-१]शासन निर्णय,शालेय शिक्षण विभाग,क्र.एनडीएफ १०९४/
[१६६८/९४]साशि-५, दि. १३.९.१९९४.
२]शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे क्र.माजीसै १०९५/
३६३३९/२१-ई,दि.८.११.१९९६ चे पत्र.

शासन परिपत्रक:- शासन निर्णय, शालेय शिक्षण विभाग, क्र.एनडीएफ १०९४/[१६६८/९४]साशि-५, दि.१३.९.१९९४ अन्वये स्वातंत्र्य सैनिकांच्या तसेच आजी व माजी सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती मंजूर करण्यात आल्या आहेत. माजी सैनिकांच्या पाल्यांना/विधवांना शैक्षणिक सवलती देताना अर्जदाराकडून एक विहित नमुन्यात आवेदन घेतले जाते. त्याआधारे शुल्क माफी सवलत,पुस्तके व गणवेश इत्यादींसाठी अनुदान दिले जाते. माजी सैनिकांचा संरक्षण मंत्रालयाकडून शैक्षणिक सवलती दिल्या जातात.त्यामुळे राज्य शासन व केंद्र शासनाकडून अशा दोन्हीकडून लाभ घेऊन या योजनेचा गैरफायदा घेण्याचा प्रकार होण्याची शक्यता असल्यामुळे आजी,माजी व स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना/विधवांना शैक्षणिक सवलती देताना अर्जदाराकडून केंद्र शासनाकडून किंवा राज्य शासनाकडून यापैकी एका यंत्रणेकडून लाभ घेण्यात येत नसल्याचे निवेदन[हमी] शिक्षणाधिकारी[माध्यमिक], जिल्हा परिषद यांनी घ्यावे व त्यानंतर शैक्षणिक सवलती मंजूर करण्यात याव्यात.

२. शिक्षण व सेवायोजन विभाग,शासन निर्णय,क्र.एनडीएफ १०७९/२२२९७/[५३१]साशि-५,दि.१५ जानेवारी १९८५ सोबतच्या अर्जाच्या विहित नमुन्याच्याऐवजी खालील वाक्याचा समावेश करण्यात यावा:-

"मला/माझ्या पत्नीला/मुलाला/मुलीला खाली नमूद केलेली माहिती विचारात घेऊन १९..ते १९.. या शैक्षणिक वर्षासाठी शैक्षणिक सवलती मंजूर कराव्यात. शैक्षणिक सवलती व्यतिरिक्त महाराष्ट्र शासनाच्या शिक्षण विभागाकडून घेत आहे. केंद्र शासनाकडून शैक्षणिक सवलतीव्यतिरिक्त कोणताही आर्थिक किंवा वस्तु स्वरूपात लाभ स्वीकारण्यात येत नाही अशी प्रतिज्ञेवर लेखी देत आहे."

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

[स. शं. नारकर]
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
सर्व विभागीय आयुक्त
सर्व मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे स्वीय सचिव.
शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य,पुणे
सर्व शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य,पुणे

स्वातंत्र्य सैनिकांच्या तसेच आजी-माजी
सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती

महाराष्ट्र शासन

शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन निर्णय, क्र. एनडीएफ/२००४/(६१३/०४)/केएपी
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०००३२.
दिनांक : २५ ऑक्टोबर, २००४.

संदर्भ : १) शासन निर्णय शिक्षण व सेवायोजन विभाग, क्र. एमआयएस १४६५/ एच, दि.२३.११.१९६५
२) शासन निर्णय शिक्षण व सेवायोजन विभाग, क्र.एनडीएफ १०७२/ २४८७/एस, दि. १०.११.१९७२
३) शासन निर्णय शिक्षण व सेवायोजन विभाग, क्र. एनडीएफ-१०७९/ २२२९२० / (५३७)/साशि-५, दि. १४ जानेवारी १९८५
४) शासन निर्णय, शालेय शिक्षण विभाग, क्र. एनडीएफ १०९४/ (१६६८/९४)/साशि-५, दि. १३ सप्टेंबर १९९४.

शासन निर्णय :-

स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती देण्याची योजना शासन निर्णय, शिक्षण व सेवायोजन विभाग क्र. एमआयएस १४६५/एच, दि.२३.११.१९६५ अन्वये, आजी सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती देण्याची योजना शासन निर्णय शिक्षण व सेवायोजन विभाग, क्र.एनडीएफ १०७२/ २४८७/एस, दि.१०.११.१९७२ अन्वये व माजी सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती देण्याची योजना शासन निर्णय, शिक्षण व सेवायोजन विभाग, क्र. एनडीएफ-१०७९/२२२९२० /(५३७)/साशि-५, दि. १४ जानेवारी, १९८५ अन्वये कार्यान्वित आहे. सदर योजनेनुसार वर नमूद केलेल्या स्वातंत्र्य/आजी/माजी सैनिकांच्या मुलांना/मुलींना/पत्नींना/विधवांना राज्यातील मान्यताप्राप्त व अनुदानित शैक्षणिक संस्थात शिक्षणाच्या सर्व स्तरावर (इ. १ली ते पदव्युत्तर स्तरापर्यंत) मोफत शैक्षणिक सवलत देण्यात आली आहे. सवलतीच्या दरामध्ये शासन निर्णय, शालेय शिक्षण विभाग, क्र. एनडीएफ १०९४/(१६६८/९४)/साशि-५, दि. १३ सप्टेंबर १९९४ अन्वये सुधारणा करण्यात आली आहे. तत्कालिन शिक्षण व सेवायोजन विभागाचे मे १९९२ मध्ये " शालेय शिक्षण विभाग" व " उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग" अशा दोन विभागांमध्ये विभाजन झाले आहे. त्यामुळे यापुढे उपरोक्त योजनेअंतर्गत या विभागाच्या अधिपत्याखालील इ. १ ली ते १२ वीच्या पात्र बाधित विद्यार्थ्यांना पुढील शैक्षणिक वर्षापासून (सन २००५-०६) लाभ अनुज्ञेय राहील. इ. १२ वी नंतर

उच्च व तंत्र शिक्षण घेणाऱ्या लाभार्थी विद्यार्थ्यांबाबत पुढील शैक्षणिक वर्षापासून (सन २००५-०६) उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाकडून स्वतंत्रपणे कार्यवाही करण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(प्र. प्र. वळवी)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति
शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
सचिव, महाराष्ट्र राज्य (सैनिक बोर्ड, कौन्सिल हॉल, पुणे)(व्यापक प्रसिध्दी देण्या.)
तंत्र शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
तंत्र प्रशिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
कला संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, पुरातत्व व पुराभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
ग्रंथालय संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
समाजकल्याण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
संचालक, आदिवासी कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक.
संचालक, वैद्यकीय शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
गतीसंचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र १-२, मुंबई/ नागपूर
महालेखापाल (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र १-२, मुंबई/ नागपूर
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
मुख्य लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
मुख्य लेखा परीक्षक, स्थानिक निधी लेखा, मुंबई.
सर्व जिल्हयांचे कोषागार अधिकारी
पोलीस महानिरीक्षक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई(योग्य ती प्रसिध्दी देण्याकरिता)
सर्व जिल्हयांच्या जिल्हा सैनिक मंडळाचे अध्यक्ष
सर्व विभागीय आयुक्त
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक
सर्व विभागीय तंत्र शिक्षण उपसंचालक
पोलीस आयुक्त, मुंबई.
सर्व जिल्हयांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
सर्व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक), जिल्हा परिषद,
शिक्षण निरीक्षक, मुंबई (दक्षिण, उत्तर आणि पश्चिम),
भारत सरकारचे सचिव, शिक्षण व समाजकल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली.
भारत सरकारचे सचिव,संरक्षण मंत्रालय, नवी दिल्ली.
मा. मुख्यमंत्र्यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री (शा.शि.) यांचे खाजगी सचिव
मा. राज्यमंत्री (शा.शि.) यांचे खाजगी सचिव
शालेय शिक्षण विभागागातील सर्व कार्यासने.
निवड नस्ती, केपुयो

(10)

(15)

स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती-
गोवा-मुक्ती संग्रामात भाग घेतलेल्या
महाराष्ट्रातील स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना
लागू करण्याबाबत....

महाराष्ट्र शासन
शिक्षण व सेवायोजन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक-एपएफई-१०८८/[५४३/८८]/सातिा-५
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२,
दिनांक : ३१ डिसेंबर, १९९०

संदर्भ :- १] शासन निर्णय, शिक्षण व समाजकल्याण विभाग
क्रमांक-एमआयएस-१४६५/एवं, दिनांक २३ नोव्हेंबर १९६५.

२ शिक्षण व सेवायोजन विभाग क्रमांक-एपएफई-१०८१/
[सीआर-१०८०]/सातिा-५, दिनांक ३० सप्टेंबर १९८२.

३] शासन निर्णय सामान्य प्रशासन विभाग
क्रमांक-पीओएस-१२८५/[३]/स्वातैसेधा, दि. २२. १. १९८६.

४] शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांची पत्रे
क्रमांक-गोमु/पेसं/१०८७/२१-ई, दिनांक १३. ७. १९८७ व
दिनांक ३. ९. १९९०.

शासन निर्णय :- स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती लागू करण्याची योजना शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग, क्रमांक-एमआयएस-१४६५/एवं दिनांक २३ नोव्हेंबर १९६५ अन्वये कार्यान्वित करण्यात आली आहे. तसेच शासन निर्णय, शिक्षण व सेवायोजन विभाग क्रमांक-एपएफई-१०८१/[सीआर-१०८०]सातिा-५ दिनांक ३० सप्टेंबर १९८२ अन्वये त्यामध्ये या सवलतीसाठी विहित केलेली स्वातंत्र्य सैनिकांची उत्पन्न मर्यादा काढून टाकण्यात आलेली आहे. अशा तऱ्हेने सध्या कार्यान्वित असलेली योजना गोवा-मुक्ती संग्रामात भाग घेतलेल्या स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना लागू करण्याचा प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन होता. गोवा-मुक्ती संग्रामात भाग घेतलेल्या ज्या स्वातंत्र्य सैनिकांचा शिक्षा झाली व तुरुंगवास भोगावा लागला किंवा ज्यांना जखमा झाल्या आणि हॉस्पिटलमध्ये उपचारार्थ दाखल व्हावे लागले अशा स्वातंत्र्य सैनिकांना आवश्यकतो कागदोपत्री पुरावा सादर केल्यास शासनाने शासन निर्णय सामान्य प्रशासन विभाग क्र. पीओएस-१२८५/[३] स्वरा कक्ष

..२..

दिनांक २२.१.१९८६ अन्वये "स्वातंत्र्य सैनिक" म्हणून समजण्यात आले आहे. तेव्हा आता गोवा-मुक्ती संग्रामातील महाराष्ट्रात स्थायिक झालेल्या स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना, "स्वातंत्र्य सैनिकांच्या" पाल्यांना अनुज्ञेय असलेल्या सर्व शैक्षणिक सवलती १९९०-९१ च्या शैक्षणिक वर्षापासून लागू करण्यात याव्यात असे शासनाने ठरविले आहे. तेव्हा शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग क्रमांक-एमआयएस-१४९५/९८, दिनांक २३.११.१९९५ अन्वये मंजूर केलेल्या सर्व शैक्षणिक सवलती गोवा-मुक्ती संग्रामात भाग घेतलेल्यांपैकी ज्यांना स्वातंत्र्य सैनिक म्हणून समजण्यात आले अशा पाल्यांना १९९०-९१ च्या शैक्षणिक वर्षापासून लागू करण्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे. १९९०-९१ याचवर्षी मात्र या सवलतीसाठी अर्ज करण्याची मुदत खास बाब म्हणून दिनांक ५/२/९१ पर्यंत वाढवून देण्यात येत आहे.

२. या प्रित्यर्थ होणारा खर्च "२२०२-सर्वसाधारण शिक्षण-८०, सर्वसाधारण-८००, इतर खर्च-पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना[याच][बी] स्वातंत्र्य सैनिकांच्या मुलांना शैक्षणिक सवलती मागणी क्रमांक-ई-३" या शिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व तो "२२०२-सर्वसाधारण शिक्षण" या शिर्षाखाली चालू आर्थिक वर्षी मंजूर केलेल्या तरतूदीतून पुनर्विनियोजनाने भागविण्यात यावा.

३. हा शासन निर्णय, नियोजन विभाग व वित्त विभाग यांच्या सहमतीने वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक-प्रकरण क्र.१५५/ व्यय-५, दिनांक ७.११.१९३० अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

[अ. श्री. नाईक]
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रति -

१] शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
२] शिक्षण संचालक, [उच्च शिक्षण], महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
३] संचालक [तंत्र शिक्षण], महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
४] संचालक [व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण], महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
५] कला संचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

स्वातंत्र्य सैनिकांच्या तसेच आजी व माजी सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती, या सवलतीमधील पुस्तक अनुदान, गणवेश अनुदान, शिष्यवृत्ती, शिक्षणशुल्क यांचे दर.

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण विभाग
शासन निर्णय, क्र. एनडीएफ-१०९४/(१६६८/९७) सा.शि.-५, मंत्रालय,
विस्तार भवन, मुंबई-३२
दिनांक १७ सप्टेंबर ९४

संदर्भ - १) शासन निर्णय, शिक्षण व रोजगार योजन विभाग
क्र. एमआयएस-१४६५/एच, दिनांक २३.११.६५

२) शासन निर्णय, शिक्षण व रोजगार योजन विभाग,
क्र. एनडीएफ-१०७२/२४८७/एस, दिनांक २०.११.७२

३) शासन निर्णय, शिक्षण व रोजगार योजन विभाग
क्र. एनडीएफ-१०७९/२२२९२०/(५३७) सा.शि.-५,
दिनांक १४.१.८५

प्रस्तावना - स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती देण्याची योजना शासन निर्णय, शिक्षण व रोजगार योजन विभाग क्र. एमआयएस १४६५/एच, दि. २३.११.१९६५ अन्वये, आजी सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती देण्याची योजना शासन निर्णय, शिक्षण व रोजगार योजन विभाग क्र. एनडीएफ/१०७२/२४८७/एस, दि. २०.११.७२ अन्वये व माजी सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती देण्याची योजना शासन निर्णय, शिक्षण व रोजगार योजन विभाग क्र. एनडीएफ १०७९/२२२९२०/(५३७) सा.शि.-५, दिनांक १४.१.८५ अन्वये कार्यान्वित होत आहे. सदर योजनेनुसार स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना तसेच आजी व माजी सैनिकांच्या पाल्यांना देण्यात येणाऱ्या सवलती यामध्ये पुस्तक अनुदान, गणवेश अनुदान, शिष्यवृत्ती व शिक्षणशुल्क यामध्ये सुधारणा करावी म्हणून शासनाकडे स्वातंत्र्य सैनिक उच्चाधिकार व महाराष्ट्र राज्य सैनिक मंडळ यांच्याकडून सतत पाठपुरावा करण्यात येत होता. शासन निर्णय - स्वातंत्र्य सैनिक उच्चाधिकार समिती व महाराष्ट्र राज्य, सैनिक मंडळ यांनी केलेल्या मागणीचा शासनाने सकारात्मक दृष्टिकोन विचारात घेता. आता स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना तसेच आजी व माजी सैनिकांच्या पाल्यांना देण्यात येणाऱ्या शैक्षणिक सवलती या योजनेतील पुस्तक अनुदान, गणवेश अनुदान शिष्यवृत्ती व शिक्षणशुल्क या दरात दिनांक १.४.१९९४ पासून वाढ करण्यास व त्यासाठी १९९४-९५ या आर्थिक वर्षाच्या सुमारे ४०,२१,०००/- रुपये

२

प्राथमिक शाळांसंदर्भातील शासन निर्णय क्रमांक १, २ व ३ मधील अटींच्या अधीन राहून मंजूरी देण्यात येत आहे. सुधारित दरसंरचनेचे विवरणपत्र सोबत जोडले आहे.

२. या योजनेसाठी होणारा खर्च "२२०२-सर्वसाधारण शिक्षण - ८० - सर्वसाधारण - ८०० इतर खर्च (पाच) (२) (एक) स्वातंत्र्य सैनिकांच्या मुलांना शैक्षणिक सवलती (२२०२ ४२९४ ५ (अकरा) (२) (एक) सैनिकांच्या मुलांना शैक्षणिक सवलती (२२०२ १५०९) या शिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा व त्यासाठी चालू वर्षी करण्यात आलेल्या तरतुदीतून तो भागविण्यात यावा.

३. हा शासन निर्णय, वित्त विभागाच्या सहमतीने, वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. २५२/९४/व्यय-४३, दिनांक ११.५.१९९४ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सही/-

(पु. ज. नाईक)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

सर्व मंत्रालयीन विभाग,

क्रमांक: अशाले/१०९४/२१ पुं

शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य,

पुणे ४११ ००१, दिनांक २३.४.९५.

माहितीस्तव व योग्य त्या कार्यवाहीसाठी रवाना.

शिक्षण संचालकांकरिता

प्रति,

१) सर्व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक)
जिल्हा परिषद

२) सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक

३) शिक्षण निरीक्षक बृहन्मुंबई (दक्षिण/उत्तर/पश्चिम)

प्रमू २१.९.१९९४

स्वातंत्र्य सैनिक, आजी व माजी सैनिक यांच्या पाल्यांना देण्यात येणाऱ्या शैक्षणिक सवलतीमधील पुस्तक अनुदान, गणवेश, अनुदान, शिष्यवृत्ती व विद्यावेतन यांच्या दराबाबतचे विवरणपत्र

१ तपशील	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
		रुपये	रुपये	रुपये	रुपये	रुपये	रुपये	रुपये	रुपये
स्वातंत्र्य सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती									
अ) शिष्यवृत्ती -									
प्रचलित दर (दरमहा)	-	[१०]	[१०]	[१०]	[४०]	[५०]	[५०]	[६०]	
सुधारित दर (दरमहा)	—	१५	२०	२५	४०	५०	५०	६०	
ब) पुस्तक अनुदान									
प्रचलित दर (वार्षिक)	[१५]	[२०]	[४०]	[४०]	[५०]	[१००]	[१००]	[२००]	
सुधारित दर (वार्षिक)	२५	५०	७५	७५	७५	२००	२००	४००	
आजी सैनिकांच्या पाल्यांना शैक्षणिक सवलती									
अ) पुस्तक अनुदान व लेखन सामग्री									
"अ" वर्ग									
प्रचलित दर (वार्षिक	[२०]	[२०]	[६०]	[६०]	[५०]	[१००]	[१००]	[२००]	
सुधारित दर (वार्षिक)	३०	५०	१००	१००	१००	२००	२००	४००	
"ब" व "क" वर्ग									
प्रचलित दर (वार्षि)	[१०]	[१०]	[३०]	[३०]	—	—	—	—	
सुधारित दर (वार्षिक)	२५	५०	७५	७५	—	—	—	—	

६

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
"ड" वर्ग									
प्रचलित दर (वार्षिक)						[१००]	[१००]	[१००]	
सुधारित दर (वार्षिक)						२००	२००	२००	
गल्लेशं व कपडे अनुदान									
"ब" वर्ग									
प्रचलित दर (वार्षिक)	[५०]	[५०]	[१००]	[१००]	[१००]	[१५०]	[१५०]	[२००]	
सुधारित दर (वार्षिक)	६०	८०	१००	१००	१००	१५०	१५०	२००	
"ड" व "क" वर्ग									
प्रचलित दर (वार्षिक)	[२५]	[२५]	[५०]	[५०]	–	–	–	–	
सुधारित दर (वार्षिक)	४०	८०	१००	१००	–	–	–	–	
पत्नी व विधवांना विनावेतन									
प्रचलित दर (दरमहा)			[२५]	[३५]					
सुधारित दर (दरमहा)			४०	५०					
७) मोजी तैनाती चपरासी व शिपाई									
वैद्यकिय तपासणी									
पुस्तक अनुदान									
प्रचलित दर (वार्षिक)	[१०]	[१०]	[३०]	[३०]					
सुधारित दर (वार्षिक)	२५	५०	५५	५५					
गल्लेशं व कपडे अनुदान									
प्रचलित दर (वार्षिक)	[२५]	[२५]	[५०]	[५०]					
सुधारित दर (वार्षिक)	६०	६०	८०	१००					
पत्नी/विधवांना विनावेतन									
प्रचलित दर (दरमहा)					[२५]	[३५]			
सुधारित दर (दरमहा)					४०	५०			

Grant of Educational Concessions to the children of Freedom Fighters- Revised Scheme regarding-

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA.
Education and Social Welfare Department,
Resolution No. MIS 1465-H.
Sachivalaya Annexe, Bombay-32, 23rd November 1965.

READ:- Government Resolution, Education and Social Welfare Department No.MIS 1461-H, dated 15th March 1962.
Government Corrigendum No. MIS 1461-H, dated 26th July 1962.
Government Resolution, Education and Social Welfare Department.
No.MIS-1462-H, dated 22nd October 1962
No. MIS 1462/70844-H, dated 19th July 1963
No.MIS 1463-H, dated 7th September 1963
No. MIS 1463-102807-H, dated 18th November 1963.
Government Letter, Education and Social Welfare Department No.MIS 1463/77641-H, dated 19th November 1963
Government Resolution, Education and Social Welfare Department No. MIS 1463-H, dated 29th June 1964.

RESOLUTION:- The question of liberalisation of the scheme regarding grant of Scholarship and other educational facilities to the children of Political Sufferers (now termed as "Freedom Fighters") sanctioned under Government Resolution, Education and Social Welfare Department No.MIS 1461-H, dated the 15th March 1962 and amended from time to time was under the consideration of the Government for some time. After careful consideration, Government is now pleased to direct that the term 'Political Sufferer" should be replaced by "Freedom Fighter". Government is also pleased to sanction with effect from 1st September 1965, the revised scheme for the grant of Scholarships and other educational facilities to the Freedom Fighter, his wife, children (including adopted and step children) and grand children of the predeceased sons of Freedom Fighters as detailed in the *accompanying appendix"A".

2. Orders pointing out the source from which the expenditure could be met will be issued hereafter.

This Resolution issues with the concurrence of the Finance Department vide its unofficial reference No. 16144/II, dated 14th September 1965.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

R.S.RAMBHAD,
Under Secretary to Government

To

All Departments of the Sachivalaya,
The Director of Education, Maharashtra State, Poona,
The Director of Technical Education, Maharashtra, Bombay
The Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona
The Director of Art, Maharashtra State, Bombay
All the Regional Deputy Directors of Education,
All the Regional Deputy Directors of Technical Education
All the Divisional Social Welfare Officer,
The Educational Inspector, Greater Bombay,
All the Chief Executive Officers Z-illa Parishads,

*Printed as an accompaniment to this Resolution.

...ra State, Bombay with
...give wide publicity to the Scheme,
The Other Heads of Offices under the Education and Social Welfare Department,
The Accountant General, Maharashtra, Bombay,
The Senior Deputy Accountant General, Nagpur,
The Pay and Accounts Officer, Bombay,
The Resident Audit Officer, Bombay,
The Director of Agriculture, Maharashtra State, Poona,
The Surgeon General with the Government of Maharashtra, Bomba
The Director of Ayurved, Maharashtra State, Opposite Sachivalaya, Bombay,
The Principal, Dairy Technology Institute, Aarey, Bombay-65,
The Director of Animal Husbandry and Veterinary Services, Maharashtra State, Poona,
The Examiner of Books and Publications, Maharashtra State, Bombay (with a request kindly to furnish to Government the Presscuttings on the subject.)

No. of 1965.

Copy forwarded for information and guidance to -

ACCOMPANIME T TO GOVERNMENT RESOLUTION, EDUCATIONA AND SOCIAL WELF E DEPARTMENT, NO. MIS 1465-H, DATED THE 23rd NOVEMBER 1965.

.....

A P P E N D I X - "A".

Scheme for the grant of Scholarships and other Educational facilities to the Freedon Fighter, his wife, children (indlusive of adopted and step-children) and grand children of predeceased son) of Freedom Fighters.

---

1. This scheme shall apply to a Freedom Fighter, his wife. children (inclusive of adopted and step-children) and grand children (chidren of pre-deceased sons) provided the income of the Freedon Fighter does not exceed Rs. 300/- p.m.

2. For the purposes of the shceme the income shall mean the sum total of the income from all sources including share in the joint family income and the independent individual income of the pupil himself and of his parents, and in the absence of his parents of the person or persons responsible for the maintenance and education of the pupil during the financial year preceding the year in which the grant of scholarship and other educatioanl concessions under the scheme are sought for.

3. Freedom Fighters should produce a certificate about his income signed by a Gazetted Officer of any Department, Hon. Magistrate or Justice of Peace.

4. "Freedom Fighter" for the purpose of these concessions, means a person who has suffered imprisonment or detention of not less than one person who has suffered imprisonment or

detention of not less than one month or who was fined Rs. 100/- or more, or who died or was killed in action or in detention or was awarded capital punishment, or become permanently incapacitated due to firing or lathi charge, or lost his job or means of livelihood, or part or whole of his property on account of his participation in National Movement for the emancipation of India. (2) The period of one month shall include small spells of imprisonment/detention suffered as a result of participation in the National Movement of India if the total period of such imprisonment/detention is not less than one month. Those who participated in the *I.N.A. movement shall for the purpose of the Scheme, be treated on par with Freedom Fighters as defined above. The persons who participated in the movement for responsible Government carried out in the Ex-Hyderabad State shall also be treated as Freedom Fighters for the purposes of benefits under this scheme provided they satisfy the conditions regarding quantum of imprisonment/ detention/fine etc. as per definition of a Freedom Fighter defined above and also other conditions of the scheme.

5. Production of a certificate from any Magistrate in the District from which the Freedom Fighter concerned was sentenced to jail or suffered in any other manner as mentioned above would be a sufficient proof in this respect. When the records of the jail are not available and as a result of which it is not possible for a Freedom Fighter to produce a certificate from a Magistrate, he will have to file a affidavit in support of the imprisonment or detention, et suffered by him. The term "Magistrate" shall include all executive Magistrates and Hon. Magistrates also. Accordingly, all Officers such as Mamlatdars, Mahalkaris, Tahsildar, Police Officers in Greater Bombay, etc. who have been declared as Executive Magistrates and special executive Magistrates under Government Resolution, Home Department, No. SRO 1057/5329-III, dated the 1st September, 1959 and No. 3558/7, dated the 1st July 1953, and Government Notification, Home Department, No. 3291/7-D, dated the 21st February 1955, can issue a certificate regarding imprisonment, detention, etc. to the Freedom Fighter, if they are satisfied about the veracity of the statements of such Freedom Fighter.

6. The affidavit mentioned in (5) above should also be to the effect that Freedom Fighter fulfills the conditions of eligibility about income. In addition, he will have to enter into an agreement to the effect that in case it is found that the concession was obtained on the basis of an incorrect or false affidavit, the entire amount of the concession together with interest thereon at the market rate will be recoverable from him as arrears of land revenue.

7. The Freedom Fighter shall be allowed to produce such certificates/affidavits in original in respect of an application for one child and shall be allowed to attach copies of such document to applications for the other children. But such copies should be duly attested by any Gazetted Officer or Hon. Magistrate or Member of Legislative Assembly or M.L.C. The Freedom Fighter shall produce such certificates/affidavits along with his first application only. He need not produce it along with his

* INDIAN NATIONAL ARMY.

of doubt, the Director of Education, Maharashtra State, Poona, shall verify the facts from the documents produced by Freedom Fighter with his first original application. In the case of a deceased Freedom Fighter, whose children could have otherwise been held eligible for the concessions in question, had the freedom fighter been alive, the affidavit and agreement required to be executed by the Freedom Fighter concerned in the ordinary cases, shall be allowed to be executed by any such relative or any male person interested in the children of the deceased Freedom Fighter, so as to enable such children to avail of the concessions.

8. Admission shall be given to the beneficiaries under the scheme in recognised schools irrespective of minimum number of marks required for admission.

9. Credit of 10 marks in the grand total should be given to the beneficiaries under the scheme while deciding the admission on merits to Medical and Engineering Courses.

10. Free-studentship shall be awarded to the beneficiaries under this scheme, irrespective of age:-

i) In Standards, V, VI and VII of recognised and aided Secondary Schools in cases where the pupils have failed to obtain admission in existing primary schools having such standards and wherein provision for teaching of English is made or where public primary schools have no such standards;

ii) In Standards V, VI and VII of recognised and aided Technical Schools provided that there are no public Primary or Secondary Schools teaching technical subjects in such standards.

iii) In higher classes viz. Standards VIII to XI of Government and aided private recognised schools, including technical high schools and Night Secondary Schools. The loss of income of fee on this account to non-Government Schools shall be reimbursed to them.

11. Freestudentship shall also be awarded to the beneficiaries undergoing teacher-training in Government and recognised basic training colleges and all other post S.S.C. Degree, Diploma and Certificate Courses recognised by the competent authorities, and to which the scheme of Economically Backward Class concessions is applicable. The loss of fee income on this account to non-Government institutions shallbbe reimbursed to them.

12. In addition to the freestudentships mentioned in paras 10 and 11 above, Scholarship and Book-grants shall be awarded to the beneficiaries upto Post-Graduate level at the rates mentioned below in paras 13 and 14.

13. SCHOLARSHIPS:

a) Standard V to XI .. Rs.10/- p.m.

Contd..

ई-स्कॉलरशीप-भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क परीक्षा शुल्क प्रदाने योजना - रकमा बँकेमार्फत अदा करणे.

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : ईबीसी-२००९/प्र.क्र.१२२/मावक-३
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २० जुलै, २०१०

संदर्भ :-१) शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक: ईबीसी-२००३/प्र.क्र.३०१/मावक-२,दिनांक १.११.२००३
२) शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक : ईबीसी-२००९/प्र.क्र.१२२/मावक-३, दि.११ जानेवारी, २०१०

प्रस्तावना :- भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना ही सन १९५९-६० पासून राज्य शासनाकडे केंद्र शासनाकडून हस्तांतरीत करण्यात आलेली आहे. या योजनेखाली अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमानुसार केंद्र शासनाने विहित केलेल्या दरानुसार निर्वाह भत्ता अदा केल्या जातो. या बरोबरच शिक्षण फी, परीक्षा फी व कनिष्ठ महाविद्यालये/ महाविद्यालयांची देय असलेली फी ची प्रतिपूर्ती केली जाते. त्याचप्रमाणे शिक्षण शुल्क समितीने निर्धारित केलेल्या दराने व्यावसायिक अभ्यासक्रमांमध्ये प्रवेश घेतलेल्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण फी व परिक्षा फी ची प्रतिपूर्ती केली जाते. याबाबतची कार्यपध्दती संदर्भाधिन शासन निर्णय दिनांक १.११.२००३ अन्वये विहीत करण्यात आली आहे.

सामाजिक न्याय विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क या योजनेची रक्कम मनुष्यबळाचा वापर करून अदा केली जात असल्याने त्यामध्ये कालापव्यय व अचूकता नसल्याने या योजनेचे संगणकीकरण करून रकमा राष्ट्रीयकृत बँकेमार्फत अदा करण्याबाबतचा धोरणात्मक निर्णय शासनाने घेतला आहे. त्यानुसार सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षापासून विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारी शिष्यवृत्तीची रक्कम विद्यार्थ्यांच्या बँक खात्यात तसेच, महाविद्यालयांना देय ठरणारी शिक्षण फी ची रक्कम परस्पर महाविद्यालयांच्या खात्यात जमा करण्यात येणार आहे. याकरिता सर्व विद्यार्थी व महाविद्यालयांनी दि.३०.६.२०१० पर्यंत कोअर बँकींग सुविधा उपलब्ध आहे अशा राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये खाते उघडण्याच्या सूचना शासन निर्णय दिनांक ११.१.२०१० अन्वये दिलेल्या आहेत. सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षापासून विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकाऱ्यांनी महाविद्यालये व विद्यार्थ्यांना देय ठरणाऱ्या रकमेचे वाटप ECS/CBS च्या माध्यमातून करावयाचे आहे. याकरिता जिल्ह्यातील विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांनी प्राधिकृत केलेल्या ज्या राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये विद्यार्थी व महाविद्यालयांची खाती आहेत त्या राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये संबंधीत जिल्ह्याचे विशेष जिल्हा

Scanned by CamScanner

समाज कल्याण अधिकारी यांनी देखील खाती उघडणे आवश्यक आहे. सदर खाती उघडण्यास परवानगी देण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना व शिक्षण फी, परीक्षा फी योजनेचे वितरण करण्यासाठी संगणकप्रणाली विकसीत करण्यात येत आहे. सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षापासून विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्तीची रक्कम व महाविद्यालयांना देय ठरणाऱ्या शिक्षण फी च्या रकमेचे वाटप ECS/CBS च्या माध्यमातून करण्यासाठी सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांनी त्यांच्या जिल्ह्यातील ज्या राष्ट्रीयकृत बँकेत कोअर बँकींग सुविधा उपलब्ध आहे अशा प्राधिकृत केलेल्या बँकेत त्यांची खाती उघडण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. संदर्भाधिन शासन निर्णय दिनांक ११.१.२०१० मधील सूचनांनुसार महाविद्यालयांना चेकने रकमा वितरीत करण्याचे बंद करण्यात आले आहे व सर्व रकमा महाविद्यालयांच्या तसेच विद्यार्थ्यांच्या खात्यावर वर्ग केल्या जाणार आहेत. विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी संबंधीत जिल्ह्यात ज्या राष्ट्रीयकृत बँकांना प्राधिकृत करतील अशा बँकामध्ये महाविद्यालय व विद्यार्थी खाते उघडतील अशा प्राधिकृत बँकांमध्ये विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांचे खाते नसल्यास RTGS (Real Time Gross Settlement) मार्फत रकमा वर्ग करण्यास तांत्रिक अडचण निर्माण होऊ शकते. फक्त याच तांत्रिक कारणासाठी संबंधीत राष्ट्रीयकृत बँकेत विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांना देखील खाते उघडण्यास परवानगी देण्यात येत आहे.

३. कोषागारातून प्राप्त धनादेश विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांचे खात्यात जमा झाल्यावर, त्या खात्यातून रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडियाने घालून दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे RTGS (Real Time Gross Settlement) मार्फत इतर प्राधिकृत केलेल्या राष्ट्रीयकृत बँकातील खात्यांमध्ये रकमा हस्तांतरीत कराव्यात.

४. सदर बँक खात्यातून महाविद्यालयांच्या व विद्यार्थ्यांच्या खात्यावर ECS/CBS च्या माध्यमातून रकमा वर्ग करण्याची कार्यवाही संबंधीत बँक करेल याची खातरजमा विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांनी करावी.

५. सदर तांत्रिक कारणासाठी उघडण्यात आलेल्या बँक खात्यातून विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांना कोणत्याही स्वरूपाच्या रोख रकमा काढता येणार नाहीत तसेच, कोणत्याही प्रकारचे चेकबुक बँकेमार्फत घेतले जाणार नाही या अटीवर सदर खाती उघडण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

६. सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षापासून संदर्भाधिन शासन निर्णय दिनांक ११.१.२०१० मधील मार्गदर्शक सूचनांनुसार सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांनी कार्यवाही करावी.

७. हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. १६५/१०/कोषा/प्र.५, दिनांक १६.७.२०१० अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

८. संचालक माहिती व जनसंपर्क संचालनालय यांनी या शासन निर्णयास व्यापक प्रमाणावर प्रसिध्दी द्यावी.

Scanned by CamScanner

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०१००७२०१४१५३१००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सतीश म. गवई)
प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,
मा.राज्यपालांचे सचिव
मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा.मंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव
मा. राज्यमंत्री, वि.जा.भ.ज. यांचे खाजगी सचिव
मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य
प्रधान सचिव, वित्त विभाग
प्रधान सचिव, नियोजन विभाग
प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
प्रधान सचिव, आदिवासी विकास विभाग
प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण विभाग
प्रधान सचिव, कृषी व पदुम विभाग
सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग
संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, कृषी संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई यांना प्रसिध्दीसाठी
संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व विभागीय समाज कल्याण अधिकारी
सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी
सर्व समाज कल्याण अधिकारी, (गट-अ), जिल्हा परिषद
सर्व विभागीय शिक्षण उप संचालक
सर्व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक)
महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२, (लेखापरीक्षा/लेखा अनुज्ञेयता), मुंबई/नागपूर
अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
निवड नस्ती (मावक-३)

Scanned by CamScanner

Merger DEMO : Purchase from www.A-PDF.com to remove the watermark

C/ST

(9)

Revised Scheme for award of free-studentship Examination fees and pre-matric scholarships to the SC-/ST Vimukta Jatis/and Nomadic Tribes students.

GOVERNMENT OF MAHARASHTRA

EDUCATION, SPORTS AND SOCIAL WELFARE DEPARTMENT

Resolution No. EBC. 1068/83567-J, Sachivalaya Annexe, Bombay-32, dated 24th December 1970

Read.—Government Resolution, Education and Social Welfare Department, No. BCP. 1059-E, dated 21st January 1960.

Government Resolution, Education and Social Welfare Department, No. EBC. 1066/54787-J, dated 29th August 1966.

RESOLUTION.—The question regarding revision of pattern of the scheme for award of free-studentship, examination fees and payment of prematric scholarships to the Scheduled Castes (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas), Vimukta Jatis, and Nomadic Tribes students sanctioned under Government Resolution, Education and Social Welfare Department, No. BCP. 1059-E, dated 21st January 1960, and Government Resolution, Education and Social Welfare Department, No. EBC-1066/54787-J, dated 29th August 1966, was considered by the Committee appointed under Government Resolution, Education and Social Welfare Department, No. EBC-1067/30559-J, dated 7th June 1967, to review these concessions. The Committee's Recommendations were considered by Government at length.

2. *Revised Rules for Grant of Free-studentship and Examination Fees.*—After careful consideration, Government is pleased to sanction the accompanying Revised Rules for grant of free-studentship (Appendix 'A') and Examination fee (Appendix B) to the students belonging to Scheduled Castes (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside the specified areas) declared under the Constitution (SC) Order, 1950 and The Constitution (ST) Order, 1950, so far as it relates to Maharashtra State, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by the State Government, studying in Educational Institutions and who or whose parents or guardians are ordinarily residents of Maharashtra State. The term 'ordinary residence' means those who are staying in Maharashtra for the period of 5 years. Consequently students from outside the State who join institution in the State temporarily with the object of completing their studies will not be eligible for these concessions.

3. *Sets of Scholarship and Rules for sanctioning these Scholarships in Schools.*—After utilising the provision made in the budget for meeting the expenditure towards grant of the above concessions of free-studentships and examination fees, the available funds should be utilised for grant of scholarships to the above category of students reading in Primary, Middle, Secondary Schools and Technical High Schools. The break up of the expenditure under the scheme of grant of free-studentships, Examination fees and Scholarships during 1968-69 was as follows :—

Expenditure

Provision	Free-studentships	Examination fees	Scholarships	Total Expenditure
Rs.	Rs.	Rs.	Rs.	Rs.
30,00,000	16,57,000	4,80,500	7,85,000	29,23,560

The information collected from the Social Welfare Officers revealed that the scholarships were awarded in some of the districts as they had sufficient allotment, while other Districts could get funds only to the extent of grant of free-studentships and examination fees and hence student of the above category could not be granted scholarships. Since the expenditure of Rs. 7,85,000 is being incurred on grant of scholarships, it is possible to distribute this amount and the sets of scholarships to the above category of students studying in primary, middle, secondary schools and technical High Schools in all the districts, based on student population so that the scholarships are equitably distributed in the districts. On the basis of the expenditure of Rs. 7,85,000 incurred on grant of scholarships to the above category of students during 1968-69, Government is pleased to sanction the sets of scholarships to the above category of students for the year 1970-71 as indicated in Appendix "E". The Director of Social Welfare should place the provision as shown in the last column of Appendix "E" at the disposal of the concerned Social Welfare Officers every year.

Revised 18-49—1

Scanned by CamScanner

(2)

4. The value of these scholarships and the category of the students to whom they should be awarded are as below.

Primary School Standards I and II	Rs. 2 per month.	For Scheduled Tribes, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by State Government.
Standard III and IV	Rs. 3 per month.	
Middle School Standard V, VI, VII	Rs. 6 per Month.	For Scheduled Castes (including Nav-Budhas) Scheduled Tribes (including those outside specified areas).
High School Standard VIII, IX, X and XI	Rs. 10 per month.	Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by State Government.
Tech. High School Standard VIII and IX	Rs. 30 per month.	
Tech. High School Standard X and XI	Rs. 40 per month.	

5. *How the Scholarship is to be awarded.* (*a*) Standard I to IV.—(*i*) From 1970-71, the Social Welfare Officers should invite applications through the Heads of institutions and sanction scholarships every year on merit-*cum*-means to students in Standard I to IV as per recommendations of the Heads of Institutions.—(*ii*) Government is pleased to sanction accompanying rules for the award of Primary Schools Scholarships (Appendix 'F')

(*b*) Standard V to XI during 1970-71.—The Social Welfare Officers should invite applications through the Heads of Institutions and sanction scholarships on merit-*cum*-means to students in Standard V to XI as per recommendations of the Heads of Institutions. The Scholarships once awarded to students in Standard V and above may continue till they complete the middle school course i.e. Standard VII. Similarly, the scholarship awarded to students in Standard VIII and above, may continue till they complete their High School career i.e. pass the S.S.C. Examination. The terms and conditions of tenure of these scholarships are as indicated in paragraphs 10 and 11 of the accompanying rules for the award of these scholarships (Appendix 'C' and Appendix 'D.')

6. *Award of Scholarships to students who pass the Middle and High School Scholarship Examination in Standard V to XI from 1971.*—(*a*) The Director of Publicity should be requested to issue a *Press Note* that all Scheduled Castes (including Nav-Budhas) and Scheduled Tribes (including those outside specified areas), Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students reading in Std. IV and Std. VII should appear for Middle/High School Scholarships examination conducted by the Director of Education from 1970 onwards every year and that these scholarships will be awarded to those students of the above category who pass the Middle and High School scholarship examination in order of merit i.e. marks obtained in the examination. The Heads of the Institutions should bring to the notice of all the students of the above category about these examinations and get the names of students of the above category appearing for the said examinations and obtain the required number of forms from the President of the Examination Committee and supply these to the students and see that applications are sent in time.

(*b*) The Scheduled Castes (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas), Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students who get the scholarships on merit out of the sets of scholarships provided by State Government from the Education Department funds for each district will be awarded scholarships by the Director of Education, Poona from provision made by the Education Department as per rules sanctioned in Government Resolution, Education Department, No. SSG-1353, dated 2nd April 1954.

(*c*) The Director of Education, Poona, should furnish to the Director of Social Welfare, a list of those Scheduled Castes (including Nav-Budhas), Scheduled, Tribes (including those outside specified areas) Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students who pass the above examinations by securing at least 45 per cent marks but could not secure merit scholarships out of the sets sanctioned by the Director of Education, Poona. This list should indicate the names of students who passed the examination, their district and Taluka places where they are studying, marks obtained by them in the examination and the list should be arranged district-wise in order of merit i.e. marks obtained by these students in the above examination.

(*d*) The Director of Social Welfare, Poona, should then send these districtwise lists to the Social Welfare Officers of the District sanctioning scholarships to students of the above category as per sets allotted to the district and place the required budget allotment at the disposal of the Social Welfare Officers.

(*e*) The Social Welfare Officers should then notify the sanction in the local newspapers and also communicate the sanction to the students concerned requesting them to report to him their permanent address, the name of the school they have joined and in what standard. On receipt of the details, the Social Welfare Officers should communicate the sanction to the Head of the School concerned.

(*f*) If the scholarship falls vacant for some reason or the other e.g. the student does not join the School etc. the Head of the Institution should inform the Social Welfare Officer concerned who should sanction scholarship to the next student in order of merit.

(*g*) If in any district there is not a sufficient number of students who have passed the said examinations but in an another district there are more students who have passed the said examination, the Director of Social Welfare, Poona, can divert these sets to the other district and report the action taken by him accordingly to Government.

(*h*) As far as possible the Head of the School should make payment of scholarship in kind e.g. books, slate, books, compass-box, uniform and other Training material and should keep proper account of the material supplied studentwise. After deducting the cost of training material given to the students, the balance amount of scholarship should be paid to the student in the manner indicated in the rules for payment of these scholarships (Paragraph

Scanned by CamScanner

7. Government is pleased to sanction the accompanying rules for the award of Middle School scholarships (Appendix "C") and High School Scholarships (Appendix "D").

8. The expenditure on this account should be debited to the budget head "39-Misc-Social and Developmental Organisations—D-other Misc-Organisations-Schemes in the Five-Year Plan-D-X (*i*)-Backward Class Welfare etc." and met from the provision made thereunder.

9. This resolution issues with the concurrence of the Finance Department *vide* its unofficial Reference No. 24740 1795-II, dated the 18th August 1870.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

R. G. SALVI,
Secretary to Government.

To

The Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona (with 500 spare copies).
The Director of Education, Maharashtra State, Poona (with 500 spare copies).
The Director of Technical Education, Bombay (with 500 spare copies).
The Director of Arts, Bombay,
The Divisional Social Welfare Officer, Bombay/Nagpur/Poona/Aurangabad.
All Collectors.
The Chief Executive Officers of all Zilla Parishads.
The Social Welfare Officers of all Zilla Parishads.
The Social Welfare Officer, Greater Bombay, Bombay.
The Accountant General, Maharashtra, Bombay.
The Senior Deputy Accountant General, Maharashtra, Nagpur.
The Pay and Accounts Officer, Bombay.
The Resident Audit Officer, Bombay.
The Examiner, Local Fund Accounts, Bombay.
All Departments of the Secretariat.
All Heads of Departments under the Serveral Departments of Secretariat.
All Branches in the Education and Social Welfare Department.
The Finance Department (Br.) II).
The Director of Publicity, Bombay (with a request to issue a suitable Press Note).

No. of 197 .

Copy forwarded for information and guidance to—

Scanned by CamScanner

(5)

Accompaniments to Government Resolution, Education, Sports and Social Welfare Department, No. [illegible] 83567-J, dated 24th December 1970.

(A) RULES FOR AWARD OF FREESTUDENTSHIPS AND EXAMINATION FEES TO SCHEDULED CASTES, SCHEDULED TRIBES, VIMUKTA JATIS, AND NOMADIC TRIBES STUDENTS

APPENDIX 'A'

A. Freestudentships.

1. *Freestudentship.*—Freestudentship covers (1) Tuition fees (including tutorial fees), (2) Laboratory fees, (3) Admission fee, (4) Gymkhana fees, (5) Term fee, (6) Library fees.

2. *Who are eligible for freestudentships.*—All children of Scheduled Castes (including New-Buddhists), Scheduled Tribes (including those outside specified areas) declared under the Constitution (SC) Order, 1950, and the Constitution (ST) Order, 1950, so far as it relates to Maharashtra State, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by the State Government, and whose parents or guardians are ordinarily residents of Maharashtra State, irrespective of age and income, are eligible for this freestudentship at all stages of education and in all types of recognised institution except for courses of part-time nature such as Motor Driving and of short term duration, such as short-hand and type-writing, where tuition is only for three hours or less per day and also for courses for which there is no minimum educational qualification for admission. Full-time Tailoring course recognised by the Director of Technical Education should be held eligible for freestudentship.

The term "ordinary residence" means those who are staying in Maharashtra State for a period of five years. Consequently students from outside this State, who join educational institutions in this State, temporarily, with the object of completing their studies, are *not eligible* for award of freestudentship.

3. *Application for freestudentship.*—No student of the above category is required to make an application for award of freestudentship to any authority. The Head of the Institution shall forward detailed information about each student in a form prescribed to the authority sanctioning this concession of freestudentship (i.e. Social Welfare Officer of the concerned District).

4. *Fees not to be charged.*—(*i*) Fees shall not be charged in any Government and non-Government institution from any pupil eligible for studentship under these rules.

(*ii*) Non-Government institutions shall be paid a grant-in-aid equal to fees charged by the institutions as per procedure indicated in para 7 below.

5. *Sanctioning Authority.*—The authorities sanctioning the above concession are as follows :—

Nature of concessions	*Sanctioning authority*
(*i*) Tuition fees and examinations fees [to S. C./ S. T. Students] upto Pre.-S. S. C.	Social Welfare Officer, Greater Bombay, so far as institutions in Greater Bombay are concerned and Social Welfare Officers of Zilla Parishads in the rest of the districts.
(*ii*) Tuition fees and examination fees to Backward Classes not in receipt of Government of India scholarships and not covered under Economically Backward Class scheme for post-S. S. C. course.	The Social Welfare Officer, Greater Bombay in so far as Greater Bombay is concerned and the Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona, for remaining 25 districts.

The Backward Classes covered under the category of Economically Backward Classes are eligible for freeships under the Economically Backward Classes scheme through the respective Educational Officers of Zilla Parishads in the State and Educational Inspector, Greater Bombay so far as Greater Bombay is concerned.

6. *Conditions for awards of freestudentship.*—(*i*) This concession will not be awarded to students who fail twice in the same standard or class. Non-appearance at the examination shall be treated as a failure. On subsequent promotion to higher standard or class, he shall again become eligible for freestudentship.

(*ii*) Continuance of freestudentship shall be subject to the regular attendance, satisfactory progress and good conduct.

(*iii*) Freestudentship shall not be awarded to a pupil for more than one course of instruction, simultaneously. That means it is available for *only one course* of instructions at a time.

7. *Procedure for reimbursement of fees.*—Non-Government Educational Institutions awarding freestudentships under these rules shall send their bills for reimbursement for loss of fee income to the sanctioning authorities mentioned in para 5(*i*) above (i.e. Social Welfare Officer, Greater Bombay, in case of the institutions situated in Greater Bombay and Social Welfare Officer, Zilla Parishads in rest of the districts) as indicated below :—

(*i*) First instalment in September for preceding months of June, July and August.

(*ii*) Second instalment in December for the preceding months of September, October and November.

(*iii*) Third instalment in March for the preceding months of December, January and February.

(*iv*) Fourth instalment in June for the preceding months of March, April and May.

In case of educational institutions where fees are charged termwise, bills shall be sent to the Social Welfare Officer [illegible]

[illegible] for a period preceding three years i.e. pending over three [illegible] shall not be entertained [illegible]

Scanned by CamScanner

APPENDIX 'B'

Examination fees

1. All pupils from Scheduled Caste (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas) declared under Constitution (SC) Order, 1950, and the Constitution (ST) Order, 1950 so far as it relates to Maharashtra State, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes, which are declared as such by State Government, irrespective of income and age, shall be granted examination fees for all examinations held by Government/Universities, S. S. C. and other Boards or by other agencies and Institutions recognised by Government. This concession shall not be granted to students who appear and fail more than once in the same examination.

2. Examination fees shall not be reimbursed in respect of courses of part-time nature e.g. Motor Driving. Scheduled Castes, Scheduled Tribes, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students appearing for the prescribed Government examination in type-writing and short-hand, tailoring, which are courses of short duration, shall be reimbursed the examination fees on passing the examination at the approved rate, *provided they pass the examination at the first attempt*.

3. *Application for concession.*—No students shall be required to make an application for concession of grant of examination fees to any authority. The Heads of Institutions shall forward detailed information about each student in a form prescribed by the Social Welfare Officer concerned who will sanction the fees and will countersign the bills preferred by the Heads of Institutions in this respect.

4. Claims for a period preceding three years i.e. pending over three years will not be considered without valid justification.

APPENDIX 'C'

C. Rules for the award of Middle School Scholarships to Scheduled Caste (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside the specified areas), Vimukta Jatis and Nomadic Tribes Students.

1. The student belonging to Scheduled Caste (including Nav-Budhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas) declared under the Constitution (SC) Order, 1950, the Constitution (ST) Order, 1950, so far as it relates to Maharashtra State, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by State Government, appearing for and passing the Middle School Scholarship Examination conducted by the Director of Education, Poona, will be eligible for these scholarships.

2. *Eligibility of candidates.*—(*a*) The students of the above category from any institution recognised by the Department of Education will be allowed to compete the examination but no candidate who has not been a *bona-fide* pupil of one and the same school for a year i.e. from the beginning of the school year immediately preceding the examination, will be allowed to compete.

(*b*) In case of the *bonafide* transfer or permanent change of residence of a parent or guardian of a pupil from one locality to another, the above condition may be relaxed at the discretion of the Educational Inspector, Greater Bombay/Education Officer, Zilla Parishad/Inspectress of Girls Schools.

(*c*) In case of a pupil who has changed his/her school in consequence of higher standard not being taught in the former schools, the Examination Committee formed by the Director of Education, can admit him/her to the examination provided that the break involved is not more than 20 days.

(*d*) All students of the above category, irrespective of their parent's income, will be eligible for competing the Middle School Scholarship Examination.

(*e*) No candidate above the age of 15 years on 1st of March immediately after the annual school examination held will be eligible for the Scholarships. That is, the age limit of 12 years should be relaxed upto 15 years in favour of students of the above category to be eligible for competing the examination.

(*f*) No candidate who attended or was studying in Standard V or a higher standard during the year in which the Scholarship Examination is to be held or in previous year, will be eligible to compete for the scholarship.

3. *Application.*—Application for permission to compete at the examination must be made through the Head Master of the school in which the candidate is studying to the President of the Scholarship Examination Committee formed by the Director of Education, Poona in the prescribed form so as to reach him on or before the 5th day of the month preceding the month of examination.

The Head Masters of the schools should bring to the notice of all the students of the above category and who are below 15 years of age about these examinations and get the names of students in the above category appearing for the said examination and obtain the required number of forms from the President of the Examination Committee and supply these to the concerned students and see that the applications are sent in time.

4. *Examination fees.*—Candidates belonging to the above category are exempted from payment of examination fee of Re. 1 (Rupee one) only.

5. The candidates belonging to appear for the Middle School Scholarship Examination [illegible] Director of Education, Poona on the basis of the lists of [illegible] ship provided by the [illegible] Officer, Zilla Parishad/Inspectress of Girls Schools. [illegible] Director of Education, Poona from the [illegible] ment of India, [illegible] No. No. T-1353/3 and 2nd April [illegible]

Scanned by CamScanner

The Director of Education ... to the Director of Social Welfare, Poona ... [illegible] ... Taluka-wise ... [illegible] ... Director of Education, Poona. This ... [illegible] ... Districts and Talukas where there are ... [illegible] ... examination. The list should be arranged district-wise and in order of ... [illegible] ... examination.

7. The Director of Social Welfare, Poona should then send these district-wise lists to the Social Welfare Officer of the district sanctioning scholarships to the students as per sets allotted to the district and place the ... [illegible] ... disposal of the Social Welfare Officer.

8. The Social Welfare Officer should then notify the selection in the local newspapers and also ... [illegible] ... selection to the persons concerned asking them to report to him the name of the school they have joined and ... [illegible] ... year standard.

9. *The payment of Scholarships*—(a) The payment should be made by the Social Welfare Officer of the Zilla Parishad of the District concerned.

(b) The Social Welfare Officer after issue of necessary award of scholarships should draw the scholarship amount for the first nine months i.e. from July to March in advance and send the same to the Head of Institution in respect of all Scholarship holders studying in the Institute.

(c) The Head of the Institutions should deposit the money in a Personal Deposit Account to be opened by him with the local Treasury/Sub-Treasury and draw the Scholarship in the first week of every month in advance for payment to the scholar.

(d) The Head of the Institution should send the details of accounts for the first six months to the Social Welfare Officer on receipt of which the Social Welfare Officer should draw the amount of Scholarship for the remaining three months i.e. from April to June in the month of March and send the Bank Drafts to the Heads of Institutions who should take action to deposit the Bank Draft in the Personal Ledger Account and make the payment of Scholarship amount in the first week of every month in advance to the scholar.

(e) The payment of scholarship should start from the month in which the admission is obtained. In the case of renewal of scholarship for the succeeding year, scholarship should be paid from the month following that from which the Director of Social Welfare, Poona, can divert these sets to the other district and reports the action taken by him accordingly to Government.

10. *Value and period of tenure of scholarship.*—(a) The Scholarships sanctioned by the Director of Social Welfare, Poona will be tenable for three years in Standard VI to VII in recognised schools.

(b) The value of the scholarship will be Rs. 6 per month.

(c) The students of the above category residing in hostels and who earn the above scholarships from Education Department or Social Welfare Department should be allowed scholarship at half the rate.

11. *Conditions of tenure.*—(a) Successful candidates will be required to join Standard V of a recognised school (Secondary or Primary) at the commencement of the next school year and any scholar not joining such a school before the 1st of July following the examination will be liable to forfeiture of the scholarship.

(b) Each scholarship will be tenable for three years from the commencement of the first terms succeeding the examination conditionally on the regular attendance, good conduct and satisfactory progress namely passing annual examination by securing not less 45 per cent marks by the holder in a recognised school to be certified by the Head of the School.

(c) Failure to satisfy any of these conditions will render the scholar liable to the forfeiture of his scholarship by the Social Welfare Officer.

(d) Every scholar must be presented before the Government Inspecting Officer at the annual inspection of the school.

(e) The holder of a scholarship cannot change his/her school without the previous permission of the Head of the school.

(f) No scholar can hold, at the same time, any other Government scholarship or a scholarship from an endowment fund vested in Government without the permission of the Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona.

APPENDIX 'D'

Rules for the award of High School Scholarships to Scheduled Castes (including Nav-Buddhist) Scheduled Tribes (including those outside specified areas) Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students.

The following Scheduled Castes (including Nav-Buddhist) Scheduled Tribes (including those outside specified areas) Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such for the State Government under the Constitution (SC) Order, 1950 and the Constitution (ST) Order, 1950 so far as it relates to the Maharashtra State, Vimukta Jatis Nomadic Tribes which are declared as such for the State Government under the Bombay Prevention of Habitual Offenders Act, 1959 and passing the High School Scholarship Examination conducted by the Director of Education, Poona (Std. X) are eligible for these scholarships.

Scanned by CamScanner

6. The Director of Education should send to the Director of Social Welfare, list of the students of the Nav-Buddha category who have appeared at the examination but could not secure merit scholarships from the sets reserved by the Director of Education, Poona. This list should indicate the names of students of the above category who passed the examination securing atleast 45 per cent marks, their District and Taluka where they are studying and marks obtained by them in the examination. The list should be arranged district-wise and in order of merit i.e. marks obtained in the above examination.

7. The Director of Social Welfare, Poona should then send these district-wise lists to the Social Welfare Officer of the district sanctioning scholarships to the students as per sets allotted to the district and place the required budget amount at the disposal of the Social Welfare Officer.

8. The Social Welfare Officer should then notify the sanction in the local newspapers and also communicate sanction to the students concerned requesting them to report to him the name of the school they have joined and in what standard.

9. *The payment of Scholarships.*—(a) The payment should be made by the Social Welfare Officer of the Zilla Parishad of the District concerned.

(b) The Social Welfare Officer after issue of necessary award of scholarships should draw the scholarship amount for the remaining months i.e. from July to March in advance and send the same to the Head of Institution in respect of all Scholarship holders studying in the Institute.

(c) The Head of the Institutions should deposit the money in a Personal Deposit Account to be opened by him with the local Treasury/Sub-Treasury and draw the Scholarship in the first week of every month in advance for payment to the scholar.

(d) The Head of the Institution should send the details of accounts for the first six months to the Social Welfare Officer on receipt of which, the Social Welfare Officer should draw the amount of Scholarship for the remaining three months i.e. from April to June in the month of March and send the Bank Drafts to the Heads of Institutions with instruction to deposit the Bank Draft in the Personal Ledger Account and make the payment of Scholarship amount in the first week of every month in advance to the scholar.

(e) The payment of scholarship should start from the month in which the admission is obtained. In the case of renewal of scholarship for the succeeding year, scholarship should be paid from the month following that from which the Director of Social Welfare, Poona, can divert these sets to the other district and reports the action taken by him accordingly to Government.

10. *Value and period of tenure of scholarship.*—(a) The Scholarships sanctioned by the Director of Social Welfare, Poona will be tenable for three years in Standard V to VII in recognised schools.

(b) The value of the scholarship will be Rs. 6 per month.

(c) The students of the above category residing in hostels and who earn the above scholarships from Education Department of Social Welfare Department should be allowed scholarship at half the rate.

11. *Conditions of tenure.*—(a) Successful candidates will be required to join Standard V of a recognised school (Primary or Secondary) at the commencement of the next school year, and any scholar not joining such a school before the 31st of July following the examination will be liable to forfeiture of the scholarship.

(b) Each scholarship will be tenable for three years from the commencement of the first term succeeding the examination conditionally on the regular attendance, good conduct and satisfactory progress namely passing annual examination by securing atleast 45 per cent marks by the holder in a recognised school to be certified by the Head of the School.

(c) Failure to satisfy any of these conditions will render the scholar liable to the forfeiture of his scholarship by the Social Welfare Officer.

(d) Every scholar must be presented before the Government Inspecting Officer at the annual inspection of the school.

(e) The holder of a scholarship cannot change his/her school without the previous permission of the Head of the Department.

(f) No scholar can hold, at the same time, any other Government scholarship or a scholarship from an endowments fund vested in Government without the permission of the Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona.

Appendix 'D'

Rules for the award of High School Scholarships to Scheduled Castes (including Nav-Buddhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas), Vimukta Jatis and Nomadic Tribes students.

The students belonging Scheduled Castes (including Nav-Buddhas), Scheduled Tribes (including those outside specified areas) declared under the Constitution (SC) Order, 1950 and the Constitution (ST) Order, 1950 so far as in Maharashtra State, Vimukta Jatis, Nomadic Tribes which are declared as such by the State Government, are eligible for the High School Scholarship Examination conducted by the Director [illegible]

for [illegible] scholarships.

Scanned by CamScanner

(10)

2. *Eligibility of candidates.*—(*a*) The students of the above category from any institution recognised by the Department of Education will be allowed to compete the examination but no candidate who has not been a bona fide student of one and the same school for a year i.e. from the beginning of the school year immediately preceding the examination will be allowed to compete.

(*b*) In case of the bonafide transfer or permanent change of residence of a parent or guardian of a pupil from one locality to another the above condition may be relaxed at the discretion of the Educational Inspector, Greater Bombay, Education Officer, Zilla Parishad/Inspectress of Girls Schools.

(*c*) In case of a pupil who has changed his/her school in consequence of higher standards not being taught in the former schools, the Examination Committee formed by the Director of Education, can admit him to the examination provided that the break involved is not more than 20 days.

(*d*) All students of the above category irrespective of their parent's income will be eligible for competing the High School Scholarships examinations.

(*e*) No candidate above the age of 18 years on 1st of March immediately after the annual school examination is held, will be eligible for the scholarship. That is, the age limit of 15 years should be relaxed up to 18 years in favour of students of the above category to be eligible for competing the examination.

(*f*) No candidate who attended or was studying in Standard VIII or a higher standard during the year in which the scholarship examination is to be held, or in previous year will be eligible to compete for the scholarship.

3. *Application.*—Application for permission to compete at the examination must be made through the Head Master of the School in which candidate is studying, to the President of the Scholarship Examination Committee formed by the Director of Education, Poona, in the prescribed form so as to reach him on or before the 5th day of the month preceding the month of examination.

The Head Masters of the Schools should bring to the notice of all the students of the above category below the age of age about these examinations and get the names of students of the above category appearing for the said examination and obtain the required number of forms from the President of the Examination Committee and supply these to the concerned students and see that the applications are sent in time.

4. *Examination fees.*—Candidates belonging to the above category are exempted from payment of examination fee of Re. 1 (Rupee one).

5. The students of the above category who appear and pass the High School Scholarship examination conducted by the Directorate of Education and get scholarship on merit out of the sets of Scholarships provided by the Education wing will be awarded scholarship by the Director of Education, Poona from the Education Department Budget as per rules sanctioned in Government Resolution, Education Department, No. SSC-1353, dated 2nd April, 1954, as revised from time to time. The students who do not secure scholarships on merit from the Directorate of Education will be awarded Scholarships by the Directorate of Social Welfare from the Social Welfare Funds on merit i.e. marks obtained in the examination. To be eligible for these scholarships from the Social Welfare Directorate, the student must secure at least 45 percent marks.

The Director of Education should furnish to the Director of Social Welfare a list of those students of the above category who pass the above examinations by securing at least 45 per cent marks but could not secure merit scholarship from out of sets sanctioned by the Director of Education, Poona. This list should indicate the names of students of the above category who passed the examination, their school, District and Taluka place where they are studying and marks obtained by them in the Examination. The list should be arranged districtwise and in order of merit of marks obtained in the above examination.

7. The Director of Social Welfare, Poona should then send those districtwise lists to the Social Welfare Officer of the District sanctioning scholarships to the students as per sets allotted to the District and place the required budget allotment at the disposal of the Social Welfare Officer.

8. The Social Welfare Officer should then notify the sanction in the local news papers and also communicate the sanction to the students concerned requesting them to report to him their permanent address, the name of the school they have joined and in what standard. On receipt of the details, the Social Welfare Officer should communicate the sanction to the Head of the School concerned.

9. *Payment of scholarships.*—(*a*) Each scholarship will be tenable for four years from the commencement of first term conditionably on regular attendance, good conduct and satisfactory progress viz., passing the annual examination by securing 50 per cent. marks by the holder in a recognised school to be certified by the Head of Schools.

(*b*) Failure to satisfy any of these conditions will render the scholar liable to the forfeiture of his scholarship by the Social Welfare Officer.

(*c*) Every scholar must be presented before Government Inspecting Officer at the annual inspection of the school.

(*d*) The holder of a scholarship cannot change his/her school without previous permission of Head of the school.

(*e*) No scholar can hold at the same time, any other Government scholarship or a scholarship from an Endowment fund vested in Government without the permission of Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona.

(*f*) If the scholarship falls vacant for some reason or other e.g. the student does not join the school etc. the Head of the School should inform the Social Welfare Officer concerned who will sanction the scholarship to the next deserving candidate from the above list and further procedure for payment of scholarship will be followed.

Scanned by CamScanner

(c) 9

(a) As far as possible the Head of the School should make payment of scholarships to students [illegible] uniforms and other training material and should keep proper account of the material [illegible] After deducting the cost of training material given to the students, the balance amount of scholarship left should be paid to the students in the manner indicated above.

10. *Value and tenure of Scholarship.*—(a) The scholarship sanctioned will be tenable for four years in Standards VIII to XI in recognised secondary schools including Agricultural and Commercial High Schools.

(b) The value of the scholarship will be as under :—

	Rs.
Secondary Schools Standards— VIII to IX	10 p. m.
Technical High Schools.—Standards VIII and IX	30 p. m.
Standard X to XI	40 p. m.

(c) The students of the above category residing in hostels and who earn the above scholarships from Education Department or Social Welfare Department should be allowed scholarship at half the rate.

11. *Conditions of tenure.*—(a) Successful candidates will be required to join Standard VIII of any of the recognised secondary schools including Agricultural, Technical or Commercial High Schools at the commencement of the next school year and any scholar not joining such a school before the 1st of July following the examination will be liable to forfeiture of the scholarships.

(b) Each scholarship will be tenable for four years from the commencement of the first term succeeding the examination conditionally on the regular attendance, good conduct and satisfactory progress viz. passing the annual examination by securing at least 45 per cent. marks by the holder in recognised school to be certified by the Head of the school.

(c) Failure to satisfy any of these conditions will render the scholar liable to the forfeiture of his scholarship by the Social Welfare Officer.

(d) Every scholar must be presented before the Government Inspecting Officer at the annual inspection of the school.

(e) The holder of scholarship cannot change his/her school without the previous permission of the Head of the School.

(f) No scholar can hold at the same time any other Government scholarship or a scholarship from an endowment fund vested in Government without the permission of the Director of Social Welfare, Maharashtra State, Poona.

APPENDIX 'E'.

Sanctioned Sets of scholarships to Scheduled Castes (including Nav Budhas) Scheduled Tribes (including those outside specified areas), Vimukta Jatis and Nomadic Tribes which are declared as such by State Government.

For Scheduled Tribes, Vimukta Jatis and Nomadic Tribes only.	For Scheduled Castes (including Nav Budhas), Scheduled Tribes (including those outside the specified areas), Vimukta Jatis, and Nomadic Tribes.					
	Std. I and II Rs. 2 p.m. Std. III and IV Rs. 3 p.m.	Std. V to VII Rs. 6 p.m.	Std. VIII to IX Rs. 10 p.m.	Tech. High School Std. VIII and IX Rs. 30 p.m. Std. X and XI Rs. 40 p.m.	Total No. of Scholarships.	Allotment of funds to Social Welfare Officers.
						Rs.
Greater Bombay ..	8 Sets .. 32 Sch.	60 Sets .. 180 Sch.	30 Sets .. 120 Sch.	5 Sets .. 20 Sch.	352	45,100
Thana	48 Sets .. 192 Sch.	48 Sets .. 144 Sch.	6 Sts .. 24 Sch.	4 Sets .. 16 Sch.	376	47,488
Kolaba	5 Sets .. 20 Sch.	10 Sets .. 30 Sch.	2 Sets .. 8 Sch.	1 Set .. 4 Sch.	62	8,320
Ratnagiri ..	2 Sets .. 8 Sch.	8 Sets .. 24 Sch.	3 Sets .. 12 Sch.	1 Set .. 4 Sch.	48	6,922
West	56 Sets .. 224 Sch.	72 Sets .. 216 Sch.	16 Sets .. 64 Sch.	6 Sets .. 24 Sch.	528	66,912
Poona	50 Sets .. 200 Sch.	60 Sets .. 180 Sch.	8 Sets .. 32 Sch.	5 Sets .. 20 Sch.	432	54,800
Satara	17 Sets .. 68 Sch.	44 Sets .. 132 Sch.	12 Sets .. 48 Sch.	3 Sets .. 12 Sch.	260	32,124
Sholapur ..	20 Sets .. 80 Sch.	46 Sets .. 138 Sch.	12 Sets .. 48 Sch.	3 Sets .. 12 Sch.	278	33,696

Scanned by CamScanner

(e1)

	Std. I & II Rs. 2/- p. m. Std. III & IV Rs. 3/- p. m.	Std. V to VII Rs. 6/- p. m.	Std. VIII to IX Rs. 10/- p. m.	Sch. for Std. VIII & X Rs. 30/- p. m. Std. X & XI Rs. 40/- p. m.			
Poona	18 Sets 72 Sch.	56 Sets 168 Sch.	14 Sets 56 Sch.	4 Sets 16 Sch.			40,656
Satara	1 Set 4 Sch.	28 Sets 84 Sch.	10 Sets 40 Sch.	2 Sets 8 Sch.			
Sangli	12 Sets 48 Sch.	30 Sets 90 Sch.	10 Sets 40 Sch.	2 Sets 8 Sch.		186	17,360
Sholapur	3 Sets 12 Sch.	48 Sets 144 Sch.	16 Sets 64 Sch.	4 Sets 16 Sch.		236	30,688
Kolhapur	1 Set 4 Sch.	26 Sets 78 Sch.	10 Sets 40 Sch.	2 Sets 8 Sch.			16,496
Buldhana	3 Sets 12 Sch.	16 Sets 48 Sch.	10 Sets 40 Sch.	1 Set 4 Sch.		194	
Akola	8 Sets 32 Sch.	30 Sets 90 Sch.	56 Sch.	2 Sets 8 Sch.			
Amravati	15 Sets. 60 Sch.	30 Sets 90 Sch.	20 Sets 80 Sch.	2 Sets 8 Sch.			
Yeotmal	24 Sets 96 Sch.	36 Sets 108 Sch.	20 Sets 80 Sch.	3 Sets 12 Sch.		296	37,296
Wardha	10 Sets 40 Sch.	14 Sets 42 Sch.	16 Sets 64 Sch.	1 Sets 4 Sch.		160	18,304
Nagpur	19 Sets 76 Sch.	42 Sets 126 Sch.	58 Sets 232 Sch.	3 Sets 12 Sch.			54,432
Bhandara	24 Sets 96 Sch.	54 Sets 162 Sch.	24 Sets 96 Sch.	4 Sets 16 Sch.		370	45,104
Chanda	40 Sets 160 Sch.	60 Sets 180 Sch.	30 Sets 120 Sch.	5 Sets 20 Sch.		480	60,560
Aurangabad	6 Sets 24 Sch.	22 Sets 66 Sch.	16 Sets 64 Sch.	2 Sets 8 Sch.		162	20,9
Parbhani	6 Sets 24 Sch.	14 Sets 42 Sch.	12 Sets 48 Sch.	1 Sets 4 Sch.		118	
Bhir	3 Sets 12 Sch.	16 Sets 48 Sch.	10 Sets 40 Sch.	1 Set 4 Sch.		104	
Nanded	9 Sets 36 Sch.	26 Sets 78 Sch.	14 Sets 56 Sch.	2 Sets 8 Sch.		178	
Osmanabad	4 Sets 16 Sch.	32 Sets 96 Sch.	20 Sets 80 Sch.	3 Sets 12 Sch.		204	
	412 Sets 1,645 Sch. 1,07,760	938 Sets 2,784 Sch. 2,04,845	413 Sets 1,652 Sch. 1,06,340	75 Sch.		1,820	

Scanned by CamScanner

99

APPENDIX 'F'

Rules for the award of Primary School Scholarships to S.T. and Vimukta Jatis (including ... Nomadic Tribes Students.

1. The students belonging to Scheduled Tribes (including those outside the specified areas ... declared under the Constitution (S.T.) Order, so far as it relates to Maharashtra State, Vimukta Jatis, Denotified and Nomadic Tribes, ... declared as such by State Government) ... any Institution recognised by the Department of Education and who are bonafide pupils ... and the same school for an academic ... from the beginning till the end of the school year, will be eligible for these scholarships irrespective of their parents income.

2. In case of the bonafide transfer or permanent change of residence of a parent or guardian of a pupil from one locality to another the above condition may be relaxed at the discretion of the Social Welfare Officer.

3. The Social Welfare Officer should invite applications through the Heads of Institutions and sanction scholarships every year on merit-cum-means to students in Standard I to IV as per recommendations of the Heads of Institution.

4. *Value and Tenure of Scholarships.*—(a) The Scholarship sanctioned by Social Welfare Officer will be tenable for four years in Standard I to IV in recognised Primary Schools.

(b) The value of the Scholarship will be as under:—

Primary School : Standard I and II	.. .. Rs. 2 per month.
Standard III and IV	.. .. Rs. 3 per month.

(c) *Condition of tenure.*—(a) Each Scholarship will be tenable for four years from the commencement of the first term conditionally on regular attendance, good conduct and satisfactory progress viz. passing the annual examination by securing 40 percent marks by the holder in a recognised school to be certified by the Head of School.

(b) Failure to satisfy any of these conditions will render the scholar liable to the forfeiture of his scholarship by Social Welfare Officer.

(c) Every scholar must be presented before Government Inspecting Officer at the annual inspection of the School.

(d) The holder of a Scholarship cannot change his (or her) school without previous permission of Head of the School.

(e) No Scholar can hold at the same time, any other Government Scholarship or a scholarship from an Endowment Fund vested in Government without the permission of Director of Social Welfare, M.S., Poona.

6. *Payment of scholarship.*—(a) The payment should be made by the Social Welfare Officer of the Zilla Parishads of the District concerned.

(b) The Social Welfare Officer after issue of necessary award of scholarships should draw the scholarship amount for the first nine months i.e. from July to March in advance and send the same to the Head of Institution in respect of all Scholarship holder studying in the Institute.

(c) The Head of the Institution should deposit the money in a Personal Deposit Account to be opened by him with the local Treasury/Sub-Treasury and draw the scholarship in the first week of every month in advance for payment to the Scholar.

(d) The Head of Institution should send the details of accounts for the first six months to the Social Welfare Officers on receipt of which S.W.O. should draw the amount of Scholarship for the remaining three months i.e. from April to June in the month of March and send the Bank Draft to the Head of Institution who should take action to deposit the Bank Draft in the Personal Ledger Account and make payment of Scholarship amount in the first week of every month in advance to the Scholar.

(e) The payment of scholarship should start from the month in which the admission is confirmed. In the case of renewal of Scholarship for the succeeding year, scholarship should be paid from the month following that from which the scholarship was paid during the previous academic year, if the course of study pursued is continuous.

(f) If the Scholarship falls vacant for some reason or other e.g. the student does not join the institute, the Head of the School should inform the S.W.O. concerned who will sanction the Scholarship to the next student in list, in order of merit and then above procedure for payment of Scholarship be followed.

(g) As far as possible the Head of the School should make payment of scholarships in kind e.g. books, note books, compass box, uniform or other training material and should keep proper account of the material supplied studentwise. After deducting the cost of training material given to the student, the balance amount of scholarship left should be paid to the student in the manner indicated above.

9

Scanned by CamScanner

STATEMENT "G"

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		11
	No. of Scheduled Tribes Students in Schools	Scholarships proposed from 1970-71 to S.Ts. V.J. and Nomadic Tribes in Std. I. to IV	No. of SC/ST students in primary Schools	Scholarships proposed from 1970-71 to SC, S.T. V.J. & N.T.s in Std. V to VII	No. of students (SC-ST.) in Secondary Schools.	Scholarships awarded in Sec Schools to SC. SC. Students from Std. VIII	Scholarships proposed from 1970—71 to SC/ST/VJ. N.T. in std. VII to XI	Scholarships proposed from 1970—71 for SC/ST the students Joining Tech. High Schools	Break up of the expenditure on scholarships		Allotment to be placed at the disposal of the S.W.O. for grant of Scholarships
1. Greater Bombay.	4,825	8 Sets 32 Sch.	49,673	60 Sets. 180 Sch	10,828	98	30 Sets. 120 Sch	5 Sets. 20 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	3,840 12,960 14,400 14,000	45,100 for 352 Sch. 100 for 350 Sch.
2. Thana ..	20,258	48 Sets 192 Sch.	40,194	48 Sets. 144 Sch	1,725	195 VIII 40.	6 Sets. 24 Sch	4 Sets. 16 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	23,040 10,368 2,880 11,200	47,488 for 376 Sch.
3. Kolaba ..	3,004	5 Sets 20 Sch.	8,740	10 Sets. 48 Sch	542	144 VIII 63	2 Sets. 8 Sch	1 Sets. 4 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	2,400 2,160 960 2,800	8120 for 62 Sch.
4. Ratnagiri ..	1,085	2 Set 8 Sch	7,346	8 Set. 24 Sch	964	276 VIII 105	3 Sets. 12 Sch	1 Sets. 4 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	960 1,728 1,440	6,928 for 48 Sch.
5. Nasik ..	35,465	56 Sets. 224 Sch.	59,032	72 Sets. 216 Sch	5,557	435 VII 14	16 Sets. 64 Sch	6 Sets. 24 sch.	Primary Middle Secondary Tech.	26,880 15,552 7,680 16,800	66,912 for 528 Sch.
6. Dhulia ..	323,993	50 Sets 200 Sch.	50,472	60 Sets. 180 Sch	2,828	441	8 Sets. 32 Sch	5 Sets. 20 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	24,000 12,960 3,840 14,000	54,800 for 432 Sch.
7. Jalgaon ..	10,522	17 Sets 68 Sch.	37,215	44 Sets. 132 Sch	3,919	490	12 Sets. 48 Sch	3 Sets 12 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	8,160 9,504 5,508 8,400	32,124 for 260 Sch.
8. Ahmednagar ..	12,558	20 Sets 80 Sch.	37,910	46 Sets. 138 Sch	4,076	614 VIII 209	12 Sets. 48 Sch	3 Sets 12 Sch	Primary Middle Secondary Tech.	9,600 9,936 5,760 8,400	33,696 for 278
9. Satara ..	11,570	18 Sets	46,027	56 Sets. 163 Sch	5,299	850	14 Sets. 56 Sch	4 Sets 16 Sch	Primary Middle		

Scanned by CamScanner

STATEMENT 'G'—*contd.*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	No. of Schedule Tribe Students in Primary Schools	Scholarships proposed from 1970-71 to ST/VJ & Nomadic Tribes in Std. I to IV	No. of SC/ST Students in Primary Schools	Scholarships proposed from 1970-71 to SC/VJ N. Ts in Std. V to VII	No. of students SC/ST in Secondary Schools	Scholarships awarded in sec. schools to S.C./S.T. Students for Std. VIII	Scholarships proposed from 1970-71 to SC/ ST/VJ/NT in Std. VII to XI	Scholarships proposed from 1970-71 of SC/ST etc. students joining Tech. High Schools	Break up of the expenditure on scholarships	Allotment to be placed at the disposal of the S. W. O. for grant of scholarships
21 Chanda ..	24,828	40 Sets .. 160 Sch.	50,281	60 Sets .. 180 Sch.	10,957	359 V 138 VI 124 VII 119 VIII 133 IX 87 XI 116 23	30 Sets .. 120 Sch. ..	5 Sets .. 20 Sch. ..	Primary .. 19,200 Middle .. 12,960 Secondary .. 14,400 Tech. .. 14,000	60,560 for 480 scholarships.
22 Aurangabad ..	3,774	6 Sets .. 24 Sch.	18,675	22 Sets .. 66 Sch.	5,615	450	16 Sets .. 64 Sch. ..	2 Sets .. 8 Sch. ..	Primary .. 2,880 Middle .. 4,752 Secondary .. 2,680 Tech. .. 5,600	20,912 for 162 scholarships.
23 Parbhani ..	3,417	6 Sets .. 24 Sch.	12,121	14 Sets .. 42 Sch.	3,878	119 VIII 29	12 Sets .. 48 Sch. ..	1 Set .. 4 Sch. ..	Primary .. 2,880 Middle .. 2,924 Secondary .. 5,760 Tech. .. 2,800	14,364 for 118 scholarships.
24 Bhir ..	1,896	3 Sets .. 12 Sch.	13,860	16 Sets .. 48 Sch.	3,614	184	10 Sets .. 40 Sch. ..	1 Set .. 4 Sch. ..	Primary .. 1,440 Middle .. 3,450 Secondary .. 4,800 Tech. .. 2,700	12,496 for 104 scholarships.
25 Nanded ..	5,851	9 Sets .. 36 Sch.	21,415	26 Sets .. 78 Sch.	4,821	277 VIII 79	14 Sets .. 56 Sch. ..	2 Sets .. 8 Sch. ..	Primary .. 4,320 Middle .. 5,616 Secondary .. 6,720 Tech.	22,256 for 178 scholarships.
26 Osmanabad ..	2,883	4 Sets .. 16 Sch.	26,849	32 Sets .. 96 Sch.	7,067		20 Sets .. 80 Sch. ..	3 Sets .. 12 Sch. ..	Primary .. 1,920 Middle .. 6,912 Secondary .. 9,600 Tech.	26,832 for 204 scholarships.

Scanned by CamScanner

											Middle	12,096	
											Secondary	8,720	
											Tech.	11,200	
			4 Sch.		84 Sch.								
11	Sangli	815	1 Sets 4 Sch.	24,638	30 Sets 90 Sch.	3,621	360 VIII 106	10 Sets 40 Sch.	2 Sets 8 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	480 6,480 4,800 5,600	17,360 for 142 schools ships.
12	Sholapur	2,172	3 Sets 12 Sch.	40,800	18 Sets 144 Sch.	5,232	556	16 Sets 64 Sch.	4 Sets 16 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	1,440 10,368 7,680 11,200	30,688 for 236 schools ships.
13	Kolhapur	191	1 Set 4 Sch.	22,308	26 Sets 78 Sch.	3,470	681 VIII 159 IX 134 XI 90 VII 228 VI 237 V 279 IV 58 III 63 165 II 54	10 Sets 40 Sch.	2 Sets 8 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	480 15,616 4,800 5,600	16,496 for 130 schools ships.
14	Buldhana	2,164	3 Sets 12 Sch.	12,838	16 Sets 48 Sch.	3,477	101	10 Sets 40 Sch.	1 Set 4 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	1,440 3,456 4,800 2,800	12,496 for 101 schools ships.
15	Akola	4,833	8 Sets 32 Sch.	24,595	30 Sets 90 Sch.	5,193	424	14 Sets 56 Sch.	2 Sets 8 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	3,840 6,480 5,720 5,600	21,640 for 186 schools ships.
16	Amravati	9,310	15 Sets 60 Sch.	29,203	30 Sets 90 Sch.	7,296	472 VIII 122	20 Sets 80 Sch.	2 Sets 8 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	7,200 64,80 9,600 5,600	28,880 for 238 schools ships.
17	Yeotmal	14,865	24 Sets 96 Sch.	30,396	36 Sets 108 Sch.	7,278		20 Sets 80 Sch.	3 Sets 12 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	11,520 7,776 9,600 8,400	37,295 for 296 schools ships.
18	Wardha	6,205	10 Sets 40 Sch.	14,601	14 Sets 42 Sch.	5,391	384 VIII 128	16 Sets 64 Sch.	1 Set 4 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	4,800 3,024 7,680 2,800	18,304 for 150 schools ships.
19	Nagpur	12,078	19 Sets 76 Sch.	35,062	42 Sets 126 Sch.	21,402		58 Sets 232 Sch.	3 Sets 12 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	9,120 9,072 27,840 8,400	54,432 for 446 schools ships.
20	Bhandara	15,286	24 Sets 96 Sch.	43,571	54 Sets 162 Sch.	8,125	410 VIII 109	21 Sets 96 Sch.	4 Sets 16 Sch.	Primary Middle Secondary Tech.	11,520 11,664 10,720 11,200	15,104 for 170 schools ships.

Scanned by CamScanner

शासकीय, अनुदानित व शासन मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणा-या विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासप्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक - क्रमाव-२००७/ प्र.क्र. ५५०/मावक-३
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २६ मार्च, २००८.

वाचा : १) शासन निर्णय,शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्रमांक - एमएसएफ-२१०३/ (५०/०३)/माशि-२, दिनांक २७.५.२००३
२) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक - युएसजी-२००३/ (८५/०३)/विशि-४, दिनांक २४.९.२००३
३) शासन निर्णय,वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्य विभाग क्रमांक - एमईडी-१००३/ सीआर ५०४/भाग ३/२००३/शिक्षण-२, दिनांक २५.११.०३
४) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक - टीइएफ-२००३/ (२५१/०३)/तांशि-१, दिनांक १२.५.२००४
५) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक:क्रमाव-२००५/प्र.क्र. २०३/मावक-३, दि. ०६/१०/२००३
६) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक:क्रमाव-२००२/प्र.क्र. ४१४/मावक-३, दि. १२/०३/२००७
७) शासन शुध्दीपत्रक, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक:क्रमाव-२००२/प्र.क्र. ४१४/मावक-३, दि. २६/०४/२००७
८) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक:विजाक-२००५/प्र.क्र. ५५/मावक-३, दि. १७/०१/२००८.

प्रस्तावना :- शासन मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी (बी.एड व डी.एड कोर्स वगळून) सन २००६-०७ या शैक्षणिक वर्षात प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्याचा निर्णय शासनाने दिनांक १२ मार्च, २००७ च्या शासन निर्णयान्वये घेतला. त्याअनुषंगाने सन २००७-०८ या शैक्षणिक वर्षाला सदर निर्णय लागू करण्याबाबी बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- वाचाधीन शासन निर्णय ८ मध्ये शासकीय, अनुदानित व शासन मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी (बी.एड व डी.एड कोर्स वगळून) सन २००७-०८ या वर्षी प्रथम वर्षात प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्ग जातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क परीक्षा शुल्क, प्रात्यक्षिक फी व परिषदेने निर्धारित केलेल्या दरापमाणे शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्काची १०० % प्रतिपूर्ती करण्याबाबत तसेच इतर मागासप्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना प्रस्तावित शैक्षणिक शुल्क, परिक्षा शुल्काच्या १०% इतकी प्रतिपूर्ती करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

Scanned by CamScanner

२. सदर योजना सन २००७-०८ या शैक्षणिक वर्षात व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्षा... घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांस... वर्षापुरती लागू राहील.

३. या योजनेचा लाभ शासकीय,अनुदानित व विनाअनुदानित तसेच कायम विनाअनुदानित अभियांत्रिकी... खाली सुरू केलेल्या अभ्यासक्रमांसाठी त्या समोर नमूद केलेल्या परीक्षेद्वारा प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना... राहील.

अ) अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम -- शासनाच्या सामायिक प्रवेश परीक्षेद्वारा (CET) प्रवेश घेतलेल्या तसेच... संस्था स्तरावर करण्यात येत असलेल्या (Institutional Level Quota) परीक्षेद्वारा प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना... लागू राहील.

ब) आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रम -- शासनाच्या सामायिक प्रवेश परीक्षेद्वारा (CET) प्रवेश घेतलेल्या तसेच... खाजगी विना अनुदानित महाविद्यालयांच्या असोसिएशनद्वारा आयोजित सामायिक परीक्षेद्वारा (Association CET)... परीक्षेद्वारा आणि इयत्ता १२ वी च्या गुणांच्या आधारे काही अभ्यासक्रमांसाठी थेट प्रवेश घेतलेल्या... विद्यार्थ्यांना लागू राहील. एकूण प्रवेश क्षमतेच्या १५ % जागा अनिवासी भारतीयांकरिता राखून ठेवलेल्या जागांत... सदर व्यवस्थापन कोट्यामध्ये प्रवेशित झालेल्या विद्यार्थ्यांस या योजनेचा लाभ कोणत्याही परिस्थितीत उपलब्ध... राहणार नाही. तसेच अभिमत विद्यापीठात प्रवेश घेणा-या विद्यार्थ्यांना लागू राहणार नाही.

क) कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय अभ्यासक्रम-- काही अभ्यासक्रमांसाठी... शासनाची सामायिक प्रवेश परीक्षा (CET) घेण्यात येत नाही. त्यामुळे इयत्ता १२ वी च्या गुणांच्या आधारावर... अशा अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना ही योजना लागू राहील.

४. आपल्याला लाभ न घेता, गुणवत्तेनुसार खुल्या गटातील जागांवर प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या... जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठीसुध्दा सदरची योजना लागू राहील. त्यासाठी... त्यासाठी जातीच्या वैधता प्रमाणपत्राची आवश्यकता राहील. तसेच विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास... प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गाना नॉन क्रिमिलेअरची अट लागू राहिल.

५. सन २००६-०७ मध्ये प्रवेश घेणा-या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास... प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना वरील परिच्छेद ३ व ४ मधील अटी लागू राहतील.

६. सन २००६-०५ पूर्वी वैद्यकीय व अभियांत्रिकी महाविद्यालयात प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या... जमाती व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्काची रक्कम खालीलप्रमाणे देय राहिल.

अ) विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित महाविद्यालयातील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी संलग्न... आरोग्यविज्ञान अभ्यासक्रमासाठी सन २००३-०४ या वर्षामध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी शासन निर्णय क्रमांक... विजाजा-२००३/ प्र.क्र.४४०/मावक-३ दिनांक १ फेब्रुवारी, २००५ नुसार शिक्षण शुल्क समितीने ठरविलेल्या... प्रमाणानुसार १०० % शिक्षण शुल्काची रक्कम देय राहिल.

ब) विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित महाविद्यालयातील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी संलग्न... आरोग्यविज्ञान अभ्यासक्रमासाठी सन २००४-०५ व २००५-०६ या वर्षामध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी... क्र. आविजा-२००६/प्र.क्र.५०/मावक-३ दिनांक २१ मार्च, २००६ नुसार शिक्षण शुल्क समितीने ठरविलेल्या... प्रमाणानुसार १०० % शिक्षण शुल्काची रक्कम देय राहील.

क) विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित तंत्रविद्यालयातील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी संलग्न... अभियांत्रिकी व इतर अभ्यासक्रमासाठी शासकीय जकात शिक्षण शुल्क देय राहील.

Scanned by CamScanner

सन २००६-०७ पूर्वी वैद्यकीय महाविद्यालयात प्रवेश घेतलेल्या इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्काची रक्कम खालीलप्रमाणे देय राहिल.

अ) विनाअनुदानित व अंशत: विनाअनुदानित महाविद्यालयातील व्यावसायिक अभ्यासक्रमाशी संलग्न आरोग्यविज्ञान अभ्यासक्रमासाठी सन २००३-०४ या वर्षामध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी शासन निर्णय क्रमांक विनाक-२००३/ प्र.क्र.४५०/सामवा-३ दिनांक १ डिसेंबर, २००५ नुसार विशिष्ट अभ्यासक्रमांसाठी <u>जास्तीत जास्त रक्कम</u> निश्चित केली आहे. त्यानुसार शिक्षण शुल्काची रक्कम देय राहिल.

आ) विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित महाविद्यालयातील व्यावसायिक अभ्यासक्रमाशी संलग्न आरोग्यविज्ञान अभ्यासक्रमासाठी सन २००४-०५ व २००५-०६ या वर्षामध्ये प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी शासन क.आशिम-२००६/प्र.क्र.५०/सामवक-३ दिनांक २५ मार्च, २००६ नुसार विशिष्ट अभ्यासक्रमांसाठी <u>जास्तीत जास्त रक्कम</u> निश्चित केली आहे. त्यानुसार शिक्षण शुल्काची रक्कम देय राहील.

इ) सन २००६-०७ पूर्वी प्रवेश घेतलेल्या इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना फक्त वैद्यकीय अभ्यासक्रमासाठी ही योजना लागू आहे. अभियांत्रिकी व इतर अभ्यासक्रमांसाठी लागू राहणार नाही.

८. हे आदेश शासकीय, अनुदानित आणि खाजगी मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये पुढील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी सन २००७-२००८ या वर्षी प्रथम वर्षात प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागासवर्गीय जातीच्या विद्यार्थ्यांना त्या वर्षापुरतेच लागू राहतील.

अ) शासकीय विज्ञान पदवी अभ्यासक्रम (वैद्यकीय, दंत, होमिओपॅथी, युनानी, आयुर्वेद, फीजिओथेरपी,व्यवसायोपचार व नर्सिंग)

उच्च व तंत्रशिक्षण विभागांतर्गत असलेले

पदविका	पदवी	पदव्युत्तर पदवी
अभियांत्रिकी	अभियांत्रिकी	एम.ई.ए.
औषधनिर्माण शास्त्र	औषधनिर्माण शास्त्र	एम.सी.ए.
एच.एम.सी.टी	एच.एम.सी.टी.	--
--	वास्तुशास्त्र	--

क) कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागांतर्गत पदविका, पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम तसेच बी.एस्.सी. (जैवतंत्रज्ञान)

९. ही योजना अनिवासी भारतीयांकरिता (NRI) कोटयातून व्यवस्थापनामार्फत देण्यात येणा-या प्रवेशार्थीस व अभिमत विद्यापीठात प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना लागू राहणार नाही. त्याचप्रमाणे ही सवलत अनुत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना लागू रहाणार नाही. परंतु एक किंवा दोन विषयांमध्ये अनुत्तीर्ण होऊन पुढच्या वर्गात प्रवेश घेतलेल्या [Allow to Keep Terms (ATKT) मिळालेल्या] विद्यार्थ्यांना अनुज्ञेय राहील.

१०. यासाठी होणारा खर्च विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग आणि इतर मागासवर्गीयांसाठी असलेल्या शिक्षण शुल्क परिपूर्ती शुल्क प्रदाने या योजनेसाठी असलेल्या प्रधान शिर्षाखाली सन २००७-०८ या आर्थिक वर्षात दिलेल्या अर्थसंकल्पीय तरतूद, पुरवणी मागणी आणि सुधारीत अंदाजातून उपलब्ध करुन दिलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

Scanned by CamScanner

११. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या संकेत स्थळावर उपलब्ध केला असून त्याचा संगणक क्रमांक २००८०१२६१७२०२५०१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दे.त्र. कुमावत)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति-
मा.राज्यपाल यांचे सचिव
मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा.मंत्री, सा.न्या. यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री उच्च व तंत्रशिक्षण यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री शालेय शिक्षण व क्रीडा यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री कृषी व पदुम यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री, (विमुक्त जाती, भटक्या जमाती यांचे खाजगी सचिव
मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, यांचे स्वीय सहाय्यक.
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव,कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय, मुंबई
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई
संचालक, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, महाराष्ट्र राज्य, पुणे (पाच प्रती)
संचालक, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी
सर्व विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी
सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, गट-अ, जिल्हा परिषद
महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर
विभागी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई/ अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
नियोजन विभाग, (१४३१/१४११), मंत्रालय, मुंबई
वित्त विभाग, (व्यय १५/अर्थसंकल्प-३/अर्थसंकल्प-५), मंत्रालय, मुंबई
सहसंचालक, लेखा व कोशागारे, संगणक कक्ष, नवीन प्रशासन भवन, ५ वा मजला, मुंबई
ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडल सचिवालय ग्रंथालय, विधानभवन, मुंबई (दोन प्रती)
सामाजिक न्याय विभागातील सर्व उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी
निवड नस्ती सोबत दे.

M-2516 20.

Scanned by CamScanner

(25) (7) 94

विशेष भागात प्रकल्पांच्या वेतनश्रेणीत शैक्षणिक सवलती लागू करण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: झोसी १०९५/प्र.क्र.२१/मावक-२,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०००३२.
दिनांक: २४ ऑक्टोबर, १९९६.

वाचा: १) शासन निर्णय, समाज कल्याण, सांस्कृतिक कार्य व क्रीडा विभाग
क्रमांक:झोसी १०९५/प्र.क्र.२३६/मावक-२, दिनांक १२ जून, १९९५.

शासन निर्णय: वरील शासन निर्णयान्वये राज्यातील आदिवासी क्षेत्रात राहणाऱ्या आदिवासी जमातींचा विशेष मागास प्रवर्गात समावेश करुन त्या जमाती/जमातींना शैक्षणिक सवलती देण्याबाबत आदेश शासन आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत. या सवलतींच्या अंमलबजावणीसाठी आवश्यक असणाऱ्या प्रशासकीय बाबींचा विचाराधीन होता. या विशेष मागास प्रवर्गातील वेतनश्रेणीत आणखी काही शैक्षणिक सवलती लागू करण्याचा शासन मंजूरी देत आहे.

२. ही योजना सन १९९५-९६ पासून शैक्षणिक वर्षापासून अंमलात येईल.

३. अनुसूचित जाती/जमातीच्या वेतनश्रेणीतील अशा शैक्षणिक सवलती इतर विशेष मागास प्रवर्गाच्या वेतनश्रेणीत जशाच्या तशा लागू करण्यात येत आहेत.

४. विशेष मागास प्रवर्गात ज्यांचेही समावेश करण्यात आला आहे, अशा जमाती शासनाकडून अधिसूचित केल्या जातील व त्यांना ह्या शैक्षणिक सवलती अनुज्ञेय राहतील असे शासन आदेश निर्गमित करण्यात येतील, परंतु अशा वेतनश्रेणीत इतर शैक्षणिक सवलती त्या आदेशात नमूद केलेल्या दिनांकापासून अथवा असे आदेश निर्गमित केल्याच्या दिनांकापासून लागू राहतील व त्या जमाती, जमाती म्हणून वगळण्यात येतील तेव्हा त्यांना शैक्षणिक सवलती लागू राहणार नाहीत, असे शासन आदेश निर्गमित करण्यात आले आहेत व त्या शैक्षणिक सवलती त्या जमातीला त्या दिनांकापासून लागू राहणार नाहीत.

५. या योजनेवर होणारा सर्व खर्च मागणी क्रमांक एन-७, २२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गाचे कल्याण-०२-मागासवर्गाचे कल्याण-२७७-शिक्षण-(०१)शैक्षणिक योजनांतर्गत योजना-००-शैक्षणिक योजना-राज्य योजनेतर योजना-०१-शैक्षणिक योजनांतर्गत योजना-(०१)विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना शासकीय वसतिगृहात प्रवेश-(२१)अनुसूचित जाती व इतर मागासवर्गाचे कल्याण

अधीक्षकपात करण्यांत येणार-याबाबत तसदूद फूल नागरीकण्यांत यावा.

६. हा शासन निर्णय, नियोजन विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक. ७१९/व्यय-११, दिनांक ५.१०.१९९६ अन्वये निर्गमित करण्यांत येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

[व. वि. सोनवणे]
मुख्य सचिव, समाज कल्याण.

प्रति,
संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
विभाग संचालक, पुणे.
सर्व विभागीय समाज कल्याण अधिकारी.
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी.
सर्व कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी.
सर्व समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद
सर्व विभाग निरीक्षक, जिल्हा परिषद.
महालेखाकार, महाराष्ट्र-१, मुंबई
महालेखाकार, महाराष्ट्र-२, नागपूर.
महालेखापाल, पाटबंधारे व जलनिर्मूलन, महाराष्ट्र, मुंबई-४०००३२.
विभाग व क्षेत्र लेखा विभाग, महाराष्ट्र, मुंबई-४०००३२.
वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२
नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
सचिव, विधान मंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई-४०००३२.
सचिव, समाज कल्याण सेवामंडळ, [illegible]
सह सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.

Scanned by CamScanner

राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीची योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे सुरु ठेवण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्र. इबीसी -२०१६/प्र.क्र. २२१ /शिक्षण-१,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक : ३१ मार्च, २०१६.

वाचा : १) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्र.टीईएम -२०१५/ प्र. क्र. २१९/तांशि-४, दिनांक ३१ मार्च, २०१६.

प्रस्तावना :

शासनाच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, कृषि विभाग, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय आणि मत्स्यव्यवसाय विभाग या विभागांच्या अधिपत्याखालील मान्यता प्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित संस्थांमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती करण्याबाबतचा धोरणात्मक निर्णय शैक्षणिक वर्ष २००६-०७ पासून घेतलेला आहे. सदरहू निर्णय शैक्षणिक वर्ष २००७-०८, २००८-०९, २००९-१०, २०१०-११, २०११-१२, २०१२-१३, २०१३-१४ व २०१४-१५ मध्ये कायम ठेवण्यात आलेला आहे. सदरहू योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून सुरु ठेवण्याबाबतच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाच्या प्रस्तावास मा.मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत मान्यता घेण्यात आली असून त्यासंदर्भातील उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाच्या दिनांक ३१ मार्च, २०१६ च्या शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास वर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्यानुसार शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :

राज्यातील शासकिय, अशासकिय अनुदानित व विनाअनुदानित महाविद्यालये /तंत्रनिकेतने आणि शासकिय विद्यापीठात विनाअनुदानित तत्वावर सुरु असलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेतलेल्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्ती योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे सुरु ठेवण्यास खालीलप्रमाणे शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे :-

१. प्रचलित शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे अंमलबजावणी करण्यात यावी.

२. सदर योजनेच्या अंमलबजावणीस दरवर्षी मंत्रिमंडळाची मान्यता न घेता धोरण म्हणून सदर योजनेस मान्यता देण्यात यावी.

३.सदर योजनेच्या अंमलबजावणी संदर्भातील सुधारीत पद्धतीचा पुढील शैक्षणिक वर्ष संपण्यापूर्वी विभागाने सविस्तर आढावा घ्यावा.

४. तसेच सदर योजनेच्या अंमलबजावणीकरिता आवश्यक असलेला निधी प्रत्येक वित्तीय वर्षी अर्थसंकल्पीत करुन उपलब्ध करण्यात यावा.

५. सदर योजनेचे मूळ निकष न बदलता अंमलबजावणीत सुधारणा करण्याचे अधिकार प्रशासकीय विभागांस वित्त विभागाच्या सल्ल्याने प्रदान करण्यात आले आहेत.

त्यानुसार सदरहू योजना शैक्षणिक वर्ष २०१५-१६ पासून पुढे सुरु ठेवण्यास खालील सुधारित अटी व शर्तीनुसार मान्यता देण्यात येत आहे-

अ) आरोग्य विज्ञान पदवी अभ्यासक्रम (वैद्यकीय, दंत, होमिओपॅथी, युनानी, आयुर्वेद, भौतिकोपचार, व्यवसायोपचार व नर्सिंग) :- असोशिएशन ऑफ मॅनेजमेंट्स ऑफ अनएडेड प्रायव्हेट मेडीकल अँड डेंटल कॉलेजेस ऑफ महाराष्ट्र, मुंबई यांनी आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्षास राबविलेल्या प्रवेश प्रक्रियेतून अथवा शासनाच्या सामाईक प्रवेश परीक्षाद्वारे प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना ते त्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करेपर्यन्तच्या कालावधीसाठी लागू राहील. मात्र सदर प्रवेश प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर संस्था स्तरावर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना जरी अशा प्रवेशांना प्रवेश नियंत्रण समितीने मान्यता दिली असली तरी या योजनेचा लाभ होणार नाही.

ब) उच्च व तंत्रशिक्षण विभागांतर्गत- राज्यातील विनाअनुदानित महाविद्यालये /तंत्रनिकेतनांसमवेत शासकीय व अनुदानित महाविद्यालये /तंत्रनिकेतने आणि शासकीय विद्यापीठातील विनाअनुदानित तत्वावर चालविली जाणारी व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना लागू राहिल.

या योजनेमध्ये खालील अभ्यासक्रमांचा समावेश राहील :-

पदविका	पदवी	पदव्युत्तर पदवी
अभियांत्रिकी	अभियांत्रिकी	एम.बी.ए./एम.एम.एस.
औषधनिर्माणशास्त्र	औषधनिर्माणशास्त्र	एम.सी.ए.
एचएमसीटी	एचएमसीटी	--
--	वास्तुशास्त्र	--

क) **कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग :-** राज्यातील चारही कृषी विद्यापीठांतर्गत कार्यरत असलेल्या मान्यता प्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित विद्यालये/महाविद्यालयांमधील शासकीय कोट्यातून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना महाराष्ट्र कृषी शिक्षण व संशोधन परिषदेने निर्धारित केलेल्या दराप्रमाणे शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती पुढील अभ्यासक्रमांसाठी ही प्रतिपूर्ती योजना लागू राहील.

कृषी विद्यालये (पदविका)
दुग्ध व्यवसाय विकास (पदविका)
कृषी व संलग्न विषयांची महाविद्यालये (पदवी व पदव्युत्तर)
कृषी जैव तंत्रज्ञान महाविद्यालये (पदवी व पदव्युत्तर)
कृषी अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालये (पदवी व पदव्युत्तर)

ड) महाराष्ट्र शासनाच्या बी.एड व डी.एड. अभ्यासक्रमाच्या प्रतिपूर्तीसाठी पूर्वीचे आदेश लागू राहतील. सदर अभ्यासक्रमांची प्रतिपूर्ती राज्य शासनाच्या अनुक्रमे उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग व शालेय शिक्षण विभागाने निश्चित केलेल्या दराप्रमाणे अनुज्ञेय राहील.

२) सदरहू योजना सन २०१५-१६ पासून पुढे खालील अटी व शर्तीनुसार लागू राहतील :-

(१) राज्यातील मान्यता प्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये व्यवसायिक अभ्यासक्रमासाठी सन २०१५-१६ या शैक्षणिक वर्षापासून प्रथम वर्षात प्रवेश घेतलेल्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्काची १०० टक्के प्रतिपूर्ती व इतर मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्काची ५० टक्के प्रतिपूर्ती त्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण होईपर्यन्त अनुज्ञेय राहील.

(२) विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्याच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रुपये ४.५० लाखाच्या मर्यादेत असावे. या योजनेचा लाभ प्रथम वर्षाकरिता मिळाल्यानंतर ही सवलत त्यांचा अभ्यासक्रम पुर्ण होईपर्यन्त अनुज्ञेय राहील. अशा विद्यार्थ्यांना दुस-या वर्षापासून दरवर्षी उत्पन्नाचा दाखला सादर करण्याची आवश्यकता राहणार नाही.

(३) आरक्षणाचा लाभ न घेता गुणवत्तेनुसार खुल्या गटातील जागांवर प्रवेश घेतलेल्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी सुध्दा सदर योजना लागू राहील.

(४) उपरोक्त योजना फक्त शासकीय कोट्यातून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांनाच लागू राहील.

(५) तंत्रशिक्षणाशी निगडीत पदविका, पदवी, पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांसाठी या योजनेचा लाभ ज्या विद्यार्थ्यांनी शासनाच्या केंद्रीभुत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे (CAP) प्रवेश घेतला आहे, अशाच विद्यार्थ्यांना लागू राहील. मात्र सदर प्रवेश पक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर संस्थास्तरावर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना जरी अशा प्रवेशांना प्रवेश नियंत्रण समितीने मान्यता दिली असली तरी या योजनेचा लाभ होणार नाही.

(६) थेट द्वितीय वर्ष अभियांत्रिकी तसेच औषध निर्माण शास्त्र तसेच पदवी अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणा-या विद्यार्थ्यांनी जर शासनाच्या केंद्रीभुत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे (CAP) प्रवेश घेतला असेल तरच त्यांना प्रतिपूर्ती योजनेचा लाभ होईल. मात्र सदर प्रवेश पक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर संस्थास्तरावर प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना जरी अशा प्रवेशांना प्रवेश नियंत्रण समितीने मान्यता दिली असली तरी या योजनेचा लाभ होणार नाही.

(७) सदरहू योजनेचा लाभ एआयईईई कोट्यातून प्रवेश घेणाऱ्या महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना लागू राहील.

(८) सदर योजना ही खाजगी अभिमत विद्यापीठ अथवा खाजगी स्वयंअर्थसहाय्यीत विद्यापीठातील अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणा-या विद्यार्थ्यांना लागू राहणार नाही.

(९)सदर योजनेंतर्गत देण्यात येणारा लाभ हा शासनाने निश्चित केलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी केवळ महाराष्ट्र राज्यातील अधिवास प्रमाणपत्र असणा-या विदयार्थ्यांसाठीच मर्यादित राहिल.

(१०)शासनाच्या विविध शिष्यवृत्ती योजनांपैकी केवळ कोणत्याही एकाच योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यास संबंधित विद्यार्थी पात्र असेल. म्हणजेच अन्य योजनेच्या माध्यमातुन विद्यार्थी कोणत्याही शिष्यवृत्ती / शुल्क प्रतिपुर्तीचा लाभ घेत असल्यास तो विद्यार्थी या योजनेंतर्गत लाभ मिळण्यास पात्र असणार नाही.

(११)आरोग्य विज्ञान पदवी अभ्यासक्रम, उच्च व तंत्रशिक्षण विभागातंर्गत येणारे अभ्याक्रम व कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागांतर्गत येणारे अभ्यासक्रमामध्ये प्रवेश घेतलेल्या लाभार्थी विद्यार्थ्याने नियमितपणे महाविद्यालया / तंत्रनिकेतनामध्ये शिक्षणासाठी वर्गात उपस्थित राहणे आवश्यक राहिल व प्रत्येक सत्र अथवा वर्षाची परीक्षा देणे आवश्यक राहिल. केवळ विशिष्ट परिस्थितीत विशेषत: आजारपणाच्या कारणास्तव परीक्षा देणे शक्य झाले नसल्यास संबंधित विदयार्थी व शैक्षणिक संस्थेने तशी शिफारस केल्यानंतर संबंधीत सक्षम अधिकारी यांनी तसे प्रमाणित करणे आवश्यक राहिल.

(१२)पात्र लाभार्थी विद्यार्थी व्यावसायिक अभ्यासक्रमाकरिता प्रवेश घेतल्यानंतर एखादया सत्राची (सेमिस्टरची) परीक्षा दिली नसल्यास अथवा एखादया शैक्षणिक वर्षात अनुत्तीर्ण झाल्याने त्या वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसल्यास पुढील वर्षाकरिता सदर योजनेंतर्गत सदर विद्यार्थी लाभ मिळण्यास अपात्र राहिल.

तथापि, तदनंतर पुनश्च: त्या सत्र/वर्षात परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर अथवा अंशत: पास (ATKT) झाल्याने त्या अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाल्यास सदर योजनेतील लाभासाठी पुन्हा पात्र ठरेल.

(१३)परंतु असे पात्र लाभार्थी विदयार्थी अभ्यासक्रमास प्रवेश घेतल्यानंतर संपूर्ण अभ्यासक्रमाच्या एकूण कालावधीत दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक वेळी पूर्णत: अनुत्तीर्ण झाल्यामुळे त्या अभ्यासक्रमाच्या पुढील शैक्षणिक वर्षासाठी प्रवेश मिळाला नसेल तर संबंधित विद्यार्थी प्रवेश घेतलेल्या अभ्यासक्रमाच्या उर्वरित कालावधीसाठी सदर योजनेंतर्गत लाभाकरिता कायमस्वरुपी अपात्र ठरेल.

(१४) लाभार्थी विदयार्थी व संबंधित शिक्षण संस्था यांनी सदर योजनेंतर्गत लाभ घेण्यासाठी सादर केलेल्या अर्जात चूकीची अथवा दिशाभूल करणारी माहिती सादर केल्यास त्यास उर्वरित अभ्यासक्रमाच्या कालावधीसाठी लाभ देण्यात येणार नाही. तसेच, त्या विदयार्थ्याला/संस्थेला त्यांनी सादर केलेल्या चूकीच्या माहितीच्या आधारे त्यापूर्वी मिळालेल्या लाभाच्या संपूर्ण रकमेची व्याजासह वसूली करण्यात येईल व कोणत्याही योजनेंतर्गत संबंधित विद्यार्थ्यास शिष्यवृत्ती/शुल्क प्रतिपूर्ती मिळण्यास प्रतिबंधित केले जाईल. या संदर्भातील सर्वस्वी जबाबदारी ही योजनेची अंमलबजावणी करणा-या सक्षम प्राधिकाऱ्याची असेल.

(१५) संबंधित विद्यार्थी स्वत:च्या चुकीच्या वर्तनामुळे समाधानकारक शैक्षणिक प्रगती करीत नसल्याबाबत किंवा संबंधित प्राधिकाऱ्याच्या पूर्वपरवानगीशिवाय अनियमितपणे गैरहजर राहणे इत्यादी स्वरुपाचे गैरवर्तन करत असल्याबाबत संबंधित शैक्षणिक संस्थेच्या प्रमुखाने निदर्शनास आणले तर अशा विद्यार्थ्याची शुल्क प्रतिपूर्ती थांबविण्यात किंवा रद्द करण्यात येईल.

(१६) ज्या अभ्यासक्रमाकरिता पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यास प्रतिपूर्ती प्रदान करण्यात आली आहे तो अभ्यासक्रम संबंधित विद्यार्थ्याने मध्येच सोडला तर अशा विद्यार्थ्यास प्रदान केलेल्या प्रतिपूर्तीची रक्कम राज्य शासनास योग्य वाटल्यास त्याच्या/तिच्याकडून वसुल केली जाईल.

(१७) सदर योजनेच्या अंमलबजावणीबाबतच्या कोणत्याही पूर्वसूचना न देता बदल अथवा सुधारणा करण्याचे अधिकार शासनास राहतील व असे बदल केल्यामुळे कोणत्याही प्रकारचे नुकसान झाल्याबाबतचा दावा कोणत्याही विद्यार्थ्यास किंवा शैक्षणिक संस्थेस अथवा विद्यार्थ्याच्या पालकांना शासनाच्या विरुध्द करता येणार नाही.

(१८) सदर योजनेच्या लाभाकरिता शासकीय अथवा शासन अनुदानित शैक्षणिक संस्था किंवा शासकीय विदयापीठ वगळून अन्य सर्व खाजगी विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थांमधील पात्र विदयार्थ्यांचे प्रवेश व विद्यार्थ्यांकडून आकारावयाचे असलेले शिक्षण शुल्क हे महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक (प्रवेश व शिक्षण शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम २०१५ ,मधील तरतूदीनुसार शुल्क नियामक प्राधिकरणाकडून प्रत्येक वर्षी निश्चित करुन अंतिम करणे आवश्यक राहील.

(१९) सदर योजनेंतर्गत पात्र असणारे व्यावसायिक अभ्यासक्रम राबविणाऱ्या संबंधित शैक्षणिक संस्थांनी पुढील ३ वर्षाच्या आत म्हणजेच शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पर्यंत सक्षम शिखर संस्थेकडून मूल्यांकन व दर्जाचा मानांकन प्राप्त करणे (Assesment and Accreditation) आवश्यक राहील. तदनंतर शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून संबंधित शिखर संस्थांकडून मूल्यांकन व दर्जा निश्चिती करुन मूल्यांकन प्राप्त न केल्यास अशा संस्थांना मुल्यांकन व दर्जा मानांकन प्राप्त होईपर्यंत या योजनेतून वगळण्यात येईल व त्या वर्षापासून केवळ मानांकन प्राप्त करणाऱ्या शैक्षणिक संस्थेमध्ये प्रथम वर्षासाठी प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकरिताच सदर योजना लागू राहील.

<u>शुल्क प्रतिपूर्तीच्या वितरणाची कार्यपद्धती:-</u>

(०१) सदर योजनेतंर्गत शैक्षणिक संस्थांमधील सर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणा-या पात्र लाभार्थींचे अर्ज संगणकीय ऑनलाईन प्रणालीद्वारे स्विकारण्यात यावे.

(०२) विमुक्त जाती व भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांकरिता निश्चित केलेल्या त्याच्या कुटुंबाची (दोन्ही पालकांची एकत्र) उत्पन्न मर्यादा ही सक्षम अधिकाऱ्याने प्रमाणित केल्याची खातरजमा करणे आवश्यक असून उत्पन्न प्रमाणपत्र हे किमान संबंधित तहसिलदार यांचे असावे.

(०३) प्रत्येक लाभार्थी विदयार्थ्याचा आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांक नमूद करुन संबंधित विद्यार्थी प्रत्येक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या / वर्षाच्या परीक्षेस बसला असल्याबाबत संगणकीय प्रणालीव्दारे खातरजमा करुन त्या विदयार्थ्याची सर्व माहिती शैक्षणिक संस्थेने ऑनलाईन स्वरुपात प्रमाणित करुन ऑनलाईन अर्ज सक्षम अधिका-याकडे सादर करणे आवश्यक राहिल.

(०४) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थी हा संबंधित शैक्षणिक संस्थेत प्रवेश घेतल्याची अथवा शिक्षण घेत असल्याची व शैक्षणिक संस्थेत बनावट विद्यार्थ्यांची नोंद नसल्याची संगणकीय प्रणालीद्वारे पडताळणी करणे आवश्यक असेल.

(०५) सक्षम प्राधिका-यास ऑनलाईन अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर त्यामधील विदयार्थ्यांची सर्व माहिती व त्यास दिलेला प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरणाद्वारे वैध ठरविण्यात आल्याची पडताळणी करावी.

(०६) पात्र विद्यार्थ्यांची माहिती आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांकाशी संबंधित शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठ यांचेकडील अथवा अन्य उपलब्ध व्यक्तिगत माहितीशी संलग्नीत झाल्यानंतर संबंधित विद्यार्थी प्रत्यक्षात शैक्षणिक संस्थेत शिकत असल्याची आणि शैक्षणिक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या परीक्षेस बसला असेल अशा व केवळ उपरोक्त नमूद सर्व अटी/शर्तींची पूर्तता करत असलेल्या पात्र विद्यार्थ्यांनाच सदर योजनेतील लाभासाठी पात्र समजण्यात येईल.

(०७) ज्या अभ्यासक्रमांना सत्र परीक्षा पध्दती लागू नाही, अशा अभ्यासक्रमाकरीता संबंधित विद्यार्थ्याचा प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरण व संबंधित विद्यापीठाने निश्चित केल्यानंतर विद्यापीठाच्या पटावर नोंदविण्यात आलेला नोंदणी क्रमांक तपासून संबंधित अभ्यासक्रमास प्रवेश घेणा-या पात्र विदयार्थ्यांला व सहा महिन्याचे पट पडताळून त्याला प्रमाणपत्र दिल्यावर लाभासाठी निश्चित करण्यात येईल. संस्थेने खोटे प्रमाणपत्र दिल्यास संस्थेवर कायदेशीर कार्यवाही करण्यात येईल.

(०८) अशा पात्र विदयार्थ्यांची विहित मर्यादेतील प्रतिपूर्ती सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून ही थेट स्वरुपात संबंधित शिक्षण संस्थेला त्यांच्या बँक खात्यात ECS द्वारे प्रतिपूर्ती करणे आवश्यक असेल.

(०९) वरीलप्रमाणे पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती केल्यानंतर दरवर्षी अशा लाभार्थी विद्यार्थ्यांची अभ्यासक्रम व शैक्षणिक संस्थानिहाय सविस्तर यादी ही समाजकल्याण आयुक्तालय व विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागास प्रवर्ग व विशेष मागास वर्ग कल्याण संचालनालयाच्या सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी त्यांच्या संकेतस्थळावर न चुकता प्रसिध्द करणे बंधनकारक असेल.

(१०) तसेच सदर योजनेंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांपोटी शासनाकडून संबंधित शैक्षणिक संस्थांना अदा करण्यात येणाऱ्या शुल्क प्रतिपूर्तीबाबत विविध विभागांच्या अखत्यारीतील सर्व सक्षम प्राधिकारी किंवा नेमून दिलेल्या त्यांच्या प्रतिनिधीद्वारे वेळोवेळी दरवर्षी लाभार्थ्यांची शैक्षणिक प्रगती व उपस्थिती बाबत खात्री करावी. त्यासाठी आवश्यक त्या सूचना वेळापत्रकासह सक्षम प्राधिकारी व संनियंत्रण अधिकाऱ्यांनी निर्गमित करावीत. तसेच या योजनेतील त्रुटी संदर्भातील निरीक्षण व फलनिष्पत्तीचा अहवाल सक्षम प्राधिकाऱ्यांमार्फत शासनास न चुकता वेळोवेळी सादर करणे अनिवार्य असेल.

यावर होणारा खर्च खालील लेखाशीर्षाखाली मंजूर करण्यात आलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा :-

अ) मागणी क्रमांक एन-३, २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण, २७७-शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०४)(२०) मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना मॅट्रीकोत्तर शिक्षणासाठी शिक्षण फी व परीक्षा फी प्रदाने (विघयो) (२२२५ ३८०५) (योजनांतर्गत), ३४-शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने

ब) मागणी क्रमांक एन-३, २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण, २७७-शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना- (०२) शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने, (०२)(१७) राज्यातील इतर मागासवर्ग विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण फी, परीक्षा फी प्रदाने (२२२५ ३२३३) (योजनांतर्गत), ३४-शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने

क) मागणी क्रमांक एन-३, २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण, २७७-शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना- (०२) शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने, (०२)(०४) शिक्षण फी, परीक्षा फी प्रदाने (२२२५ ०८०६) (योजनेतर), ३४-शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने

ड) मागणी क्रमांक एन-३, २२२५ अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण, २७७-शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना- (०२) शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने, (०२)(१४) विशेष मागासप्रवर्ग विद्यार्थ्यांना मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृती/शिक्षण फी, परीक्षा फी प्रदाने (२२२५ २५९६) (योजनेतर), ३४-शिष्यवृत्त्या/विद्यावेतने

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०१६०३३११६२९१७५२२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने स्वाक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Uttam Shivram Lonare

Digitally signed by Uttam Shivram Lonare
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Joint Secretary, postalCode=400032, st=Maharashtra, cn=Uttam Shivram Lonare
Date: 2016.04.01 16:28:05 +05'30'

(उ.शि.लोणारे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१)मा. राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२)मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३)मा.मंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
४) मा.मंत्री, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
५) मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
६) मा.मंत्री, कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
७) मा.राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
८)मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
९)अपर मुख्य सचिव, कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१०)अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
११)अपर मुख्य सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१२)अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३)प्रधान सचिव (पदुम), कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१४) आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१५) संचालक, वि.जा.भ.ज., इ.मा.व विशेष मागास वर्ग संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१६)संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१७)संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

१८)महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई (प्रसिद्धीसाठी)
१९)महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
२०)महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
२१)अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
२२)सर्व प्रादेशिक उपायुक्त/सहायक आयुक्त, समाजकल्याण विभाग,
२२)निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.
२३)सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
२४) कक्ष अधिकारी, वित्त विभाग (व्यय-१४/अर्थ-५), मंत्रालय, मुंबई.
२५) कक्ष अधिकारी, विधानमंडळ अनुसूचित जाती कल्याण समिती, विधानभवन, मुंबई
२६) कक्ष अधिकारी, विधानमंडळ इतर मागासवर्ग कल्याण समिती, विधानभवन, मुंबई
२७)निवड नस्ती (कार्यासन शिक्षण-१).

राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमामध्ये प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जाती विमुक्त जाती भटक्या जमाती,विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक - इबीसी-२०११/प्र.क्र.१६४/शिक्षण -१
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ३ फेब्रुवारी, २०१२.

प्रस्तावना- शासनाच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, वैद्यकिय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग,कृषी विभाग व पशुसंवर्धन दुगधव्यवसाय आणि मत्सव्यवसाय विभाग या विभागाच्या अधिपत्याखालील मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी सन २०११-१२ या शैक्षणिक वर्षात प्रवेश घेणाऱ्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती भटक्या जमाती,विशेष मागस प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना फी प्रतिपूर्ती करण्याबाबत बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.त्या अनुषंगाने शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतलेला आहे.

शासन निर्णय - राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी सन २०११-१२ या वर्षी प्रवेश घेतलेल्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क समिती, प्राधिकरण किंवा परिषदने निर्धारित केलेल्या दराप्रमाणे शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्काची प्रतिपूर्ती खालील अटींच्या अधीन राहून शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

अ) आरोग्य विज्ञान पदवी अभ्यासक्रम (वैद्यकीय, दंत, होमिओपॅथी, युनानी, आयुर्वेद भौतिकोपचार, व्यवसायोपचार व नर्सिंग) प्रथम वर्षास असोशिएशन ऑफ मॅनेजमेंटस् ऑफ अनएडेड प्रायव्हेट मेडीकल अँड डेंटल कॉलेजेस ऑफ महाराष्ट्र, मुंबई यांनी (आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमाच्या प्रथम वर्षास ज्या सामाईक प्रवेश परीक्षाव्दारे त्यांना प्रवेश मिळाला) राबविलेल्या प्रवेश प्रक्रीयेतून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना ते त्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करेपर्यतच्या कालावधीसाठी लागू राहील.

ब) उच्च व तंत्रशिक्षण विभागांतर्गत असणारे अभ्यासक्रम

पदविका	पदवी	पदव्युत्तर पदवी
अभियांत्रिकी	अभियांत्रिकी	एम.बी.ए.
औषधनिर्माण शास्त्र	औषधनिर्माण शास्त्र	एम.सी.ए.
एच.एम.सी.टी.	एच.एम.सी.टी.	--
--	वास्तुशास्त्र	--

Scanned by CamScanner

क) कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागांतर्गत असणारे अभ्यासक्रम

कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागांतर्गत राज्यातील चारही कृषि विद्यापीठांतर्गत कार्यरत असलेल्या मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विना अनुदानित अभ्यासक्रतासाठी शासकीय कोटयातून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांना महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषदने निर्धारित केलेल्या दराप्रमाणे शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती खालील अभ्यासक्रमासाठी ही योजना लागू राहील.

कृषि विद्यालय (पदविका,)

कृषि व सलंग्न विषयाची महाविद्यालये (पदवी व पदव्युत्तर)

कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय (पदवी व पदव्युत्तर)

कृषि अन्नतंत्रज्ञान महाविद्यालय (पदवी व पदव्युत्तर)

सदरहू योजना सन २०११-१२ या शैक्षणिक वर्षात राबविण्यासाठी खालील अटी व शर्तीनुसार लागू राहतील.

शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्तीचे सदर धोरण हे सन २०११-१२ या शैक्षणिक वर्षाकरिता कालावधीसाठी लागू राहील.

१. राज्यातील मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी सन २०११-१२ या शैक्षणिक वर्षात प्रथम वर्षात प्रवेश घेतलेल्या अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क व परीक्षा शुल्काची १००% प्रतिपूर्ती करणे ही त्या वर्षापूरती लागू राहील.

२. विमुक्त जाती भटक्या जमाती,विशेष मागस प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न क्रिमीलेअरच्या मर्यादेत असावे. (सध्या रुपये ४.५० लाख आहे.)

३. सन २०११-१२ या शैक्षणिक वर्षात प्रथम वर्षात प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती भटक्या जमाती,विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क व परीक्षा शुल्काची १००% प्रतिपूर्ती व इतर मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क व परीक्षा शुल्काची ५०% प्रतिपूर्ती ही त्या वर्षापूरती लागू राहील.

४. आरक्षणाचा लाभ न घेता, गुणवत्तेनुसार खुल्या गटातील जागांवर प्रवेश घेतलेल्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती भटक्या जमाती,विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांसाठीसुद्धा सदरची योजना लागू राहील.

५. उपरोक्त योजना फक्त शासकीय कोटयातून प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांनाच लागू राहील.

६. तंत्र शिक्षणाशी निगडीत पदविका पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमासाठी या योजनेचा लाभ ज्या विद्यार्थ्यांनी शासनाच्या केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे (CAP) प्रवेश घेतला आहे, अशाच विद्यार्थ्यांना लागू राहिल.

Scanned by CamScanner

७. थेट द्वितीय वर्ष अभियांत्रिकी तसेच औषधनिर्माणशास्त्र पदवी अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेणा-या विद्यार्थ्यांनी जर शासनाच्या केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे (CAP) प्रवेश घेतला असेल तरच त्यांना या प्रतिपूर्ती योजनेचा लाभ मिळेल.

८. अनुत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना ही सवलत लागू राहाणार नाही.

९. अभिमत विद्यापीठात प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना ही योजना लागू राहणार नाही.

१०. ही सवलत एक किंवा दोन विषयांमध्ये अनुत्तीर्ण होऊन पुढच्या वर्गात ए.टी.के.टी.द्वारे प्रवेश घेतलेल्या [Allowed To Keep Term (A.T.K.T.) मिळालेल्या] विद्यार्थ्यांना अनुज्ञेय राहील.

११. **<u>या पूर्वीचे सर्व शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत असून यापुढील काळात या शासन निर्णयाप्रमाणेच कार्यवाही करण्यात यावी.</u>**

१२. यावर होणारा खर्च "मागणी क्रमांक एन-३ २२२५, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०१-अनुसूचित जातीचे कल्याण, २७७-शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-राज्य योजनांतर्गत योजना (०२) (१७) राज्यातील इतर मागासवर्ग विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण फी व परीक्षा फी -(विघयो) (०४) (२०) मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना मॅट्रीकोत्तर शिक्षण फी व परीक्षा फी प्रदाने, (२२२५ ३८० ५), ३४ शिष्यवृत्त्या/-विद्यावेतने " या लेखाशीर्षाखाली सन २०११-१२ या आर्थिक वर्षामध्ये मंजूर करण्यात आलेल्या तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

१३. यावर होणारा खर्च "मागणी क्रमांक एन-३ - २२२५, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०३-मागासवर्गाचे कल्याण, २७७-शिक्षण,(०२) (१७) राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी मॅट्रीकोत्तर शिक्षण फी व परीक्षा फी प्रदाने, (२२२५ ३२३३) ३४ शिष्यवृत्त्या/ विद्यावेतने " या लेखाशीर्षाखाली सन २०११-१२ या आर्थिक वर्षामध्ये मंजूर करण्यात आलेल्या तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

१४. यावर होणारा खर्च "मागणी क्रमांक एन-३ - २२२५, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, -०३-मागासवर्गाचे कल्याण,, २७७-शिक्षण, (०२) (०४) शिक्षण फी व परीक्षा फी प्रदाने, (२२२५ ०८-०६), ३४ शिष्यवृत्त्या/ विद्यावेतने " या लेखाशीर्षाखाली सन २०११-१२ या आर्थिक वर्षामध्ये मंजूर करण्यात आलेल्या तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

१५. यावर होणारा खर्च "मागणी क्रमांक एन-३ - २२२५, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण, ०३-मागासवर्गाचे कल्याण, २७७-शिक्षण, (०२) (१४) विशेष मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी मॅट्रीकोत्तर शिक्षण फी व परीक्षा फी प्रदाने, (२२२५ २५९६), ३४ शिष्यवृत्त्या/ विद्यावेतने " या लेखाशीर्षाखाली सन २०११-१२ या आर्थिक वर्षामध्ये मंजूर करण्यात आलेल्या तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

Scanned by CamScanner

हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करुन देण्यात आला असून, त्याचा संगणक क्रमांक २०१२०२०१०५४६३८२३००५ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दिनेश वाघमारे)
सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,
मा.राज्यपाल यांचे सचिव
मा.मुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा.मंत्री, सा.न्या. यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग,मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री,उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग,मंत्रालय,मुंबई यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री,शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग,मंत्रालय,मुंबई यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री,कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय,मुंबई यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री,सा.न्या.यांचे खाजगी सचिव
मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे स्वीय सहाय्यक
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग,मंत्रालय,मुंबई
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई
आयुक्त, समाजकल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
सर्व विभागीय समाजकल्याण अधिकारी
सर्व विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी
सर्व जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, गट-अ, जिल्हा परिषद
महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र १/२, मुंबई/नागपूर
निवासी लेखा परीक्षक, मुंबई/अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
वित्त विभाग, (व्यय १४/अर्थसंकल्प-५),मंत्रालय,मुंबई
कक्ष अधिकारी, विधानमंडळ अनुसूचित जाती कल्याण समिती (ड-४), १५ वा मजला, विधानभवन, मुंबई - ४०० ०३२. (५ प्रतीसह)
निवड नस्ती, मावक २

Scanned by CamScanner

दिनांक- 24/10/03

राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण फी व परीक्षा फी सवलत देणे.

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग.
शासन निर्णय, क्रमांक:इमाव-२००३/प्र.क्र.२०३/मावक-३.
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : ६ ऑक्टोबर, २००३

प्रस्तावना :- केंद्रशासनाने इतर मागासवर्गासाठी १०० टक्के केंद्र पुरस्कृत योजनेनुसार शालांत परीक्षोत्तर शिष्यवृत्ती योजना सन १९९८-९९ पासून लागू केली आहे. त्या अनुषंगाने राज्यात अनुसूचित जाती/विमुक्त जाती भटक्या जमाती या प्रवर्गांना राज्यात लागू करण्यात आलेल्या शालांत परिक्षोत्तर शिष्यवृत्तीच्या धर्तीवर इतर मागासवर्गातील विद्यार्थ्यांना शासन निर्णय, सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक: इमाव-२००२/ प्र.क्र.४१४/मावक-३, दि.२९ मे, २००३ अन्वये सन २००३-०४ या शैक्षणिक वर्षापासून शालांत परीक्षोत्तर शिष्यवृत्ती योजना लागू करण्यात आली आहे. अनुसूचित जाती, जमाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती या प्रवर्गांच्या विद्यार्थ्यांना राज्यात शिक्षण फी व परीक्षा फी योजना शासन निर्णय, शिक्षण व समाज कल्याण विभाग, क्रमांक:इएसी १०६८/८३५६७ जे, दि.२४.१२.१९७० अन्वये लागू करण्यांत आली आहे. इतर मागासवर्ग प्रवर्गातील जे विद्यार्थी शिष्यवृत्तीसाठी पात्र नसतील, त्यांना सदर योजना लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- राज्यातील अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्ग या प्रवर्गांच्या विद्यार्थ्यांसाठी सुरु असलेल्या शालांत परिक्षोत्तर (मॅट्रीकोत्तर) शिक्षण फी व परीक्षा फी योजनेच्या धर्तीवर राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शालांत परीक्षोत्तर (मॅट्रीकोत्तर) शिक्षण फी व परीक्षा फी माफी सवलतीची योजना सन २००३-०४ या शैक्षणिक वर्षापासून लागू करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. राज्यात इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी लागू करण्यात आलेली सदर योजना ही, ज्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न ही मर्यादेत असेल अशा इतर मागासवर्ग पालकांच्या पाल्यांना लागू राहील. तसेच या योजनेच्या अटी व शर्ती ह्या अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्ग या प्रवर्गांसाठी शालांत परिक्षोत्तर शिक्षण फी व परीक्षा फी योजने अंतर्गत लागू असलेल्या अटी व शर्तींप्रमाणेच राहतील.

३. इतर मागासवर्ग विद्यार्थ्यांसाठी वरीलप्रमाणे लागू करण्यात आलेली शालांत परिक्षोत्तर (मॅट्रीकोत्तर) शिक्षण फी व परीक्षा फी सवलत योजना शासकीय व अनुदानित महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना लागू राहील.

४. यासाठी संचालक, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

या बाबीवर होणारा खर्च "२२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्ग यांचे कल्याण, ०१ मागासवर्गीयांचे कल्याण, २७ ०-शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना (राज्य योजनांतर्गत योजना) (०२) (३७) राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण फी व परीक्षा फी माफी प्रदाने" (२२२५ ३२३ ३) - ४०-शिष्यवृत्त्या व विद्यावेतने-सोबतची क्र.एन-४ या नमुन्यातील खर्ची टाकण्यात यावा त्या-त्या वित्तीय वर्षाच्या मंजूर तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

Scanned by CamScanner

...शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने त्याचा अनौपचारिक संदर्भ क्र. ...
दि. १६ ऑक्टोबर, २००१ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(वै.अ.पारकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपालांचे सचिव
मा.मुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
मा.मंत्री (विजाभज) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
मा.मंत्री (समाजकल्याण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
मा.राज्य मंत्री (विजाभज) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
मा.राज्य मंत्री (समाजकल्याण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
संचालक, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्ग कल्याण यांचे कार्यालय, पुणे
संचालक, समाज कल्याण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
सर्व विभागीय समाज कल्याण अधिकारी
सर्व जिल्हाधिकारी
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, सर्व जिल्हा परिषदा
सर्व विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी
सर्व जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषदा,
महालेखापाल, महाराष्ट्र (लेखा व अनुज्ञेयता) १/२, मुंबई/नागपूर
महालेखापाल, महाराष्ट्र (लेखापरीक्षा) १/२, मुंबई/नागपूर
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
लेखापरीक्षक, स्थानिक निधी लेखा, मुंबई
सर्व मंत्रालयीन विभाग
सर्व राज्यातील विभागाच्या नियंत्रणाखालील सर्व विभाग/कार्यालय प्रमुख
वित्त विभाग, व्यय १३, अर्थसंकल्प
नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
सर्व उपसचिव/अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, सा.न्या.व वि.स. विभाग, मंत्रालय, मुंबई
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, नवीनमहा मुंबई (त्यांना विनंती की, सदर शासन
ती प्रसिध्दी व्हावी)

निवड यादी/मागवक ३.

Scanned by CamScanner

ई-स्कॉलरशिप-भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क परिक्षा शुल्क प्रदाने योजना- रकमा बँकेमार्फत अदा करणे.....

महाराष्ट्र शासन

शासन निर्णय क्र. ईबीसी-२००९/प्र.क्र.१२२/मावक-३
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,मंत्रालय, मुंबई
दिनांक : ११ जानेवारी, २०१०

वाचा : शासन निर्णय सामाजिक न्याय, सांस्कृतिक कार्य, क्रीडा व विशेष सहाय्य विभाग क्र. इबीसी-२००३/प्र.क्र.३०१/मावक-२, दिनांक ०१.११.२००३

प्रस्तावना : भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती योजना ही सन १९५९-६० सालापासून केंद्र शासनाकडून राज्य शासनाकडे हस्तांतरीत करण्यात आलेली आहे. या योजनेखाली अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रमानुसार केंद्र शासनाने विहित केलेल्या दराने निर्वाहभत्ता अदा केला जातो. या बरोबरच शिक्षण फी, परिक्षा फी व कनिष्ठ महाविद्यालय / महाविद्यालयांची देय असलेली फीची प्रतिपूर्ती केली जाते. त्याचप्रमाणे शिक्षण शुल्क समितीने निर्धारित केलेल्या दराने व्यावसायिक अभ्यासक्रमामध्ये प्रवेश घेतलेल्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण फी व परिक्षा फीची प्रतिपूर्ती केली जाते.

२. भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती या योजनेखाली विविध शैक्षणिक अभ्यासक्रमासाठी कनिष्ठ महाविद्यालय /महाविद्यालयाकडून शिष्यवृत्तीचे प्रस्ताव जिल्हास्तरावर विशेष जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी यांच्याकडे प्राप्त होतात. सध्याच्या काळात महाविद्यालयाची संख्या व विद्यार्थ्यांची संख्या मोठा प्रमाणात वाढलेली आहे. त्यामुळे भारत सरकार शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परिक्षा शुल्क प्रस्तावांच्या संख्येत मोठा प्रमाणात वाढ झालेली आहे. या सर्व प्रस्तावांची छाननी करणे, कोषागारांतून रक्कम पारित करणे व धनाकर्षाद्वारे महाविद्यालयाकडे वर्ग करुन त्यांच्यामार्फत विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्तीचे व शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क रक्कमेचे वाटप करणे या कार्यपद्धतीस विलंब लागतो. सध्याच्या पद्धतीनुसार विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्तीचे वाटप महाविद्यालयामार्फत केले जाते. काही विद्यार्थी महाविद्यालय सोडून गेले असल्यास अशा विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्तीची रक्कम महाविद्यालयात पडून असते. या योजनेची सर्व प्रक्रिया ही मनुष्य बळाचा वापर करुन केली जात असल्याने या योजनेमध्ये बराच विलंब लागत असून बऱ्याच ठिकाणी अचूकता राहत नाही असे निदर्शनास येत आहे. मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या शिष्यवृत्तीचे वाटप बँकेमार्फत करण्यात येईल असे निवेदन मा. राष्ट्रपती यांनी संसदेच्या अभिभाषणामये केलेले आहे. त्यानुसार सामाजिक न्याय विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्ती व शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क वितरण बँकेमार्फत करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

Scanned by CamScanner

शासन निर्णय : सामाजिक न्याय विभागामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या अनुसूचित जाती, विमुक्त भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागास प्रवर्गाच्या भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती व

शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क या योजनेची रक्कम राष्ट्रीयकृत बॅंकेमार्फत अदा करण्याच्या प्रस्तावास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. या सर्व योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शक सूचना खालीलप्रमाणे आहेत :-

१) विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी मुंबई उपनगर यांनी दिनांक ०१/०२/२०१० पासून सर्व महाविद्यालयांना सर्व चेक पाठविणे बंद करुन त्याऐवजी सी.बी.एस./ई.सी.एस. पध्दतीचा अवलंब करावा. त्यासाठी त्यांनी ज्या राष्ट्रीयकृत बँकेत कोअर बँकींग सुविधा उपलब्ध आहे त्या बँकांमध्ये सर्व महाविद्यालयांनी व विद्यार्थ्यांनी खाती उघडण्याबाबत कार्यवाही करावी.

२) इतर जिल्हयांच्या विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिका-यांनी त्यांच्या जिल्हयांमध्ये ही योजना दिनांक ०१/०३/२०१० पासून सुरु करावी याकरिता त्यांनी सर्व महाविद्यालयांना दिनांक २५/०२/२०१० पर्यंत ज्या राष्ट्रीयकृत बँकांमध्ये कोअर बँकींग सुविधा उपलब्ध आहे त्या बँकांमध्ये खाती उघडण्याबाबत माहिती दयावी.

३) विद्यार्थ्यांचे खात्यावर सी.बी.एस./ई.सी.एस. पध्दतीद्वारे शिष्यवृत्तीची रक्कम जमा करण्यासाठी पायलट प्रोजेक्ट म्हणून विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, मुंबई उपनगर, यांनी त्यांच्या जिल्ह्यातील कमीत कमी तीन महाविद्यालयांची निवड करावी. यामधील एक महाविद्यालय हे व्यावसायिक अभ्यासक्रम शिकविणारे असावे. या तीन महाविद्यालयांनी सर्व विद्यार्थ्यांचे ज्यामध्ये कोअर बँकींग आणि एस.एम.एस.ची सुविधा उपलब्ध आहे अशा राष्ट्रीयकृत बँकेत खाते उघडण्याबाबत कार्यवाही करावी. त्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या खात्यात विशेष जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, मुंबई उपनगर यांनी शिष्यवृत्तीची रक्कम जमा करावी.

उर्वरीत महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या खात्यावर शिष्यवृत्तीची रक्कम जमा करण्याची कार्यवाही महाविद्यालय करतील. सदर महाविद्यालयांनी चेक ऐवजी सी.बी.एस./ई.सी.एस. प्रणालीद्वारे शिष्यवृत्तीचे वाटप करण्यात सुरुवात करावी. हे काम ३१/०३/२०१० पुर्वी पुर्ण करावे.

४) सॉफ्टवेअरची वाट न पाहता महाराष्ट्रातील सर्व महाविद्यालयांनी शिष्यवृत्ती घेणा-या सर्व विद्यार्थ्यांचे दिनांक ३०/०६/२०१० पर्यंत कोअर बँकींग राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये खाती उघडावीत. सर्व महाविद्यालयांनी दिनांक ०१/०७/२०१० पासून सी.बी.एस./ई.सी.एस. द्वारे विद्यार्थ्यांच्या बँकखात्यामध्येच शिष्यवृत्तीची रक्कम जमा करावी.

५) ज्या विद्यार्थ्यांचे इतर बँकामध्ये खाते आहेत त्यांनी दिनांक ३०/०६/२०१० पर्यंत कोअर बँकींग सुविधा उपलब्ध आहे अशा राष्ट्रीयकृत बँकेमध्ये खाती उघडणे आवश्यक आहे. दिनांक

Scanned by CamScanner

०१/०७/२०१० पासून जोपर्यंत याबाबतचे सॉफ्टवेअर तयार होत नाही तोपर्यंत विद्यार्थ्यांच्या खात्यावर महाविद्यालयाकडून सी.बी.एस./ई.सी.एस. मार्फत शिष्यवृत्तीचे पैसे जमा करण्यात येतील. सॉफ्टवेअर तयार झाल्यानंतर शासनाकडून थेट विद्यार्थ्यांच्या खात्यामध्ये शिष्यवृत्तीचे पैसे जमा केले जातील.

६) जी राष्ट्रीयकृत बँक विद्यार्थ्यांच्या भ्रमणध्वनीवर शिष्यवृत्तीची रक्कम जमा झाल्याचा संदेश (SMS) मोफत पाठवेल तसेच विद्यार्थ्यांचे शुन्य शिलकीचे (झिरो बॅलन्स) खाते उघडण्यास तयार असेल अशाच राष्ट्रीयकृत बँकेस प्राधान्य द्यावे.

३. संचालक, माहिती व जनसंपर्क, संचालनालय यांनी या शासन निर्णयास व्यापक प्रमाणावर प्रसिध्दी द्यावी.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेब-साईटवर उपलब करुन देण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्र. २०१००१११८३१२५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

सही/-
(राजेश अग्रवाल)
सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत ,
मा. राज्यपालांचे सचिव
मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा. मंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव
मा. राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय यांचे खाजगी सचिव
मा. राज्यमंत्री, वि.जा.भ.ज., इ.मा.व. व वि.मा.प्र. यांचे खाजगी सचिव
मा. मुख्य सचिव
सर्व अमुस/प्रधान सचिव/सचिव मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, माहिती व तंत्रज्ञान संचालनालय, मुंबई
प्रधान सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, वैद्यकीय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
प्रधान सचिव, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, म. रा., मुंबई
संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन संचालनालय, म. रा., मुंबई

Scanned by CamScanner

शासन मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमधील इतर अभ्यासक्रमासाठी व व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी शासकीय कोटयातून प्रवेश घेणाऱ्या विमुक्त जाती,भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासप्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या प्रतिपूर्तीबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक - इमाव-२००२/ प्र.क्र. ४१४ /मावक-३
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १२ मार्च २००७.

वाचा : १) शासन निर्णय,शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्रमांक - एसएसएन-२१०३/ (५०/०३)/माशि-२, दिनांक २७.५.२००३
२) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक - युएसजी-२००३/ (८५/०३)/विशि-४, दिनांक २४.९.२००३
३) शासन निर्णय,वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्य विभाग क्रमांक - एमईडी-१००३/ सीआर ५०४/भाग ३/२००३/शिक्षण-२, दिनांक २५.११.०३
४) शासन निर्णय, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक - टीइएम-२००३/ (२४९/०३)/तांशि-१, दिनांक १२.५.२००४
५) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक:इमाव-२००३/प्र.क्र. २०३/मावक-३, दि. ०६/१०/२००३

प्रस्तावना :- वर ननुद केलेल्या अनु क्र. ५ येथील शासन निर्णयानुसार राज्यातील अनुसुचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग या प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांसाठी सुरु असलेल्या शालांत परिक्षोत्तर शिक्षण फी परिक्षा फी योजनेच्या धर्तीवर राज्यातील इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शालांत परिक्षोत्तर (मॅट्रिकोत्तर) शिक्षण फी व परिक्षा फी ही योजना सन २००३-०४ हया शैक्षणिक वर्षापासून लागू करण्यात आली असून ही योजना शासकीय व अनुदानित महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना लागू करण्यात आली. सदरची योजना विनाअनुदानित महाविद्यालयात शासकीय कोटयातून प्रवेश घेतलेल्या इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना लागू करण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. तसेच मा.सर्वोच्च न्यायालयाने टी.एम.ए.पै.फौंडेशन विरुध्द कर्नाटक शासन व इतर या प्रकरणी दिनांक ३१.१०.२००२ रोजी दिलेल्या निकालपत्रामध्ये व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या संस्थांना त्यांच्या महाविद्यालयात शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडून आकारावयाचे शैक्षणिक शुल्क निश्चित करण्याचे अधिकार संबंधीत खाजगी संस्थांना प्राप्त झाले आहेत. त्यामुळे सन २००३-२००४ पासून मुक्त जागा व मुल्याधारित जागा अशी विभागणी असणारी संकल्पना अस्तित्वात राहीली नाही. मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्णयाच्या अनुषंगाने सन २००३-२००४ या शैक्षणिक वर्षापासून विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित व्यावसायिक अभ्यासक्रमाचे शिक्षण शुल्क ठरविण्यासाठी मा.उच्च न्यायालयाचे निवृत्त न्यायाधीश अध्यक्ष असलेल्या शिक्षण शुल्क समितीची उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाच्या दिनांक २४.९.२००३ च्या आदेशान्वये स्थापना करण्यात आली आहे. राज्यातील विनाअनुदानित व कायम विना अनुदानित व्यावसायिक अभ्यासक्रमाचे शिक्षण शुल्क सदर समितीमार्फत निश्चित करण्यात येते. आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्रमासाठी सन २००३-२००४ या वर्षापासून खाजगी महाविद्यालयात शासकीय कोटयातून प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क समितीने प्रमाणित केलेल्या दरानुसार शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्यात यावी व इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना वेगवेगळया

Scanned by CamScanner

अभ्यासक्रमासाठी ठरविलेल्या विशिष्ट दराने शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्यात यावी अशा निर्णय घेण्यात आलेला आहे. त्यानुसार सन २००५-२००६ पर्यंत आरोग्य विज्ञान अभ्यासक्र खाजगी महाविद्यालयात शासकीय कोटयातून प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, मागास प्रवर्ग व इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क समितीने प्रमाणित केलेल्या दरानुस इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना वेगवेगळया अभ्यासक्रमासाठी ठरविलेल्या विशिष्ट दराने शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती करण्यात आलेली आहे. खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी शासकीय कोटयातून प्रवेश घेणाऱ्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :- शासन मान्यता प्राप्त विनाअनुदानित महाविद्यालयात व्यावसायिक पाठयक्रमाशी संलग्न अभ्यासक्रमाव्यतिरिक्त शिक्षण घेत असलेल्या इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना, राज्यातील शासकीय व अनुदानित महाविद्यालयात शिक्षण घेत असलेल्या इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शासन निर्णय दिनांक ०६/१०/२००३ अन्वये लागू केलेली शिक्षण शुल्क व परिक्षा शुल्क ही योजना सन २००६-०७ या वर्षापासून शासकीय दराने लागू करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. तसेच राज्यातील खाजगी मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी (बी.एड व डी एड् कोर्स वगळून) शासकीय कोटयातून सन २००६-२००७ या वर्षी प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती व विशेष मागास प्रवर्ग जातीच्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क समिती, प्राधिकरण किंवा परिषदेने निर्धारित केलेल्या दराप्रमाणे शिक्षण शुल्क, परीक्षा शुल्क व इतर शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्यास तसेच इतर मागासप्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना प्रस्तावित शैक्षणिक शुल्क, परिक्षा शुल्क व इतर शुल्काच्या ५०% दराने प्रतिपूर्ती करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

२. हे आदेश खाजगी मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थांमध्ये पुढील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी व्यवस्थापन कोटयातील प्रवेश वगळून सन २००६-२००७ या वर्षी प्रवेश घेतलेल्या विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागासवर्गीय जातीच्या विद्यार्थ्यांना ते त्यांचा अभ्यासक्रम पूर्ण करेपर्यंत लागू राहतील.

अ) आरोग्य विज्ञान पदवी अभ्यासक्रम (वैद्यकीय, दंत, होमिओपॅथी, युनानी, आयुर्वेद भौतिकोपचार,व्यवसायोपचार व नर्सिंग)

ब) उच्च व तंत्रशिक्षण विभागांतर्गत असणारे

पदविका	पदवी	पदव्युत्तर पदवी
अभियांत्रिकी	अभियांत्रिकी	एम.बी.ए.
औषधनिर्माण शास्त्र	औषधनिर्माण शास्त्र	एम.सी.ए.
एच.एम.टी.सी.	एच.एम.टी.सी.	--
--	वास्तुशास्त्र	--

क) कृषी, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागांतर्गत पदविका, पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम तसेच बी.एस्.सी. (जैवतंत्रज्ञान)

Scanned by CamScanner

शैक्षणिक शुल्क प्रतिपूर्तीचे सदर धोरण हे सन २००६-२००७ या शैक्षणिक वर्षापासून लागू राहील.

४. ही योजना अभिमत विद्यापीठात प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना लागू राहणार नाही. त्याचप्रमाणे ही सवलत अनुत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना लागू रहाणार नाही.

५. यासाठी होणारा खर्च "२२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयांचे कल्याण-०३ मागासवर्गीयांचे कल्याण, २७७. शिक्षण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना राज्य योजनांतर्गत योजना (०२) (१७) राज्यातील इतर मागासवर्ग विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण फी व परीक्षा फी प्रदाने (२२२५-३२३-३) ३४ शिष्यवृत्ती/विद्यावेतन मागणी क्रमांक एन-३." या प्रधान शिर्षाखाली सन २००६-०७ या आर्थिक वर्षासाठी मंजूर करण्यात आलेल्या व शासन ज्ञापन, वित्त विभाग क्र. आकनि-११.०७/१३३/अर्थसंकल्प-५, दि. १२/०३/२००७ व आकस्मिक निधी संकेतांक क्र. ८०००-२३४९ अन्वये मंजूर झालेल्या रु. १२.०० कोटी या आकस्मिकता निधीद्वारे प्राप्त झालेल्या रकमेतून केंश फ्लो च्या मर्यादेत भागविण्यात यावा.

"आकस्मिक निधीद्वारे प्राप्त झालेल्या रकमेतून खर्च करताना संचालक, वि.जा.भ.ज. इ.मा.व. पुणे यांनी वित्त विभाग, परिपत्रक क्र.सीएनएफ १०८३/१४०/अर्थसंकल्प ३, दि. २६ एप्रिल, १९८३ व ज्ञापन परिपत्रक वित्त विभाग, क्र. सीएनएफ १०८६/१५३/अर्थसंकल्प ३, दि. २८ ऑगस्ट, १९८३ द्वारे दिलेल्या सुचनांचे काटेकोरपणे पालन करावे."

६. सदर शासन निर्णय नियोजन विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र. ६२३५/प्रसनिवि दिनांक ०२/०३/२००७ व वित्त विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्र. ११६/०७/व्यय-१४ दिनांक ०७/०३/२००७ अन्वये दिलेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

७. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या संकेत स्थळावर उपलब्ध केला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २००७०३१३१०३७३१००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(रमेश म.उबाळे) २३/३/०७

प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति-
मा.राज्यपाल यांचे सचिव
मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा.मंत्री, सा.न्या. यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री उच्च व तंत्रशिक्षण यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री शालेय शिक्षण व क्रीडा यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री कृषी व पदुम यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री, (विमुक्त जाती, भटक्या जमाती) यांचे खाजगी सचिव

Scanned by CamScanner

राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी
विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित
संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमामध्ये प्रवेश
घेणाऱ्या अनुसूचित जाती विमुक्त जाती भटक्या
जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास
प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक शुल्काच्या
प्रतिपूर्तीबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक - डबीसी-२०१२/प्र.क्र.१६४/शिक्षण -१
मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १३ मार्च, २०१२.

वाचा:- शासन निर्णय क्रमांक - डबीसी-२०१२/प्र.क्र.१६४/शिक्षण -१, दिनांक - १/२/२०१२.

परिच्छेद :- सदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र शासनाच्या उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, वैद्यकीय शिक्षण व [illegible] कृषि, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागांच्या अधिपत्याखालील मान्यताप्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थेतील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी सन [illegible] अनुसूचित जाती, विमुक्त जाती, भटक्या जमाती, विशेष मागास प्रवर्ग व इतर मागास प्रवर्गाच्या विद्यार्थ्यांना प्रतिपूर्ती करण्याचा शासनाने निर्णय घेतलेला आहे.

२. सदरहू शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने अंमलबजावणी करताना क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांमध्ये संभ्रम निर्माण झाल्यामुळे सदरहू शासन निर्णयाच्या अनुषंगाने परिपत्रकान्वये खालीलप्रमाणे स्पष्टीकरण करण्यात येत आहे :-

१) शासन निर्णय क्रमांक-डबीसी-२०१२/प्र.क्र.१६४/शिक्षण-१, दि. ३ फेब्रुवारी, २०१२ च्या परिच्छेद क्रमांक १६ प्रमाणे यापूर्वीचे सर्व शासन निर्णय अधिक्रमीत करण्यात येत आहे अशी तरतूद आहे. मात्र काही क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांचा असा अर्थ असा काढत आहेत की, दुसऱ्या, तिसऱ्या तथा अंतीम वर्षी शिक्षण घेत असलेल्या विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क /परिक्षा शुल्क प्रतीपूर्ती योजनेचा लाभ देता येणार नाही. मात याबाबत असे स्पष्ट करण्यात येते की, यापूर्वी ज्या विद्यार्थ्यांनी दि. ३ फेब्रुवारी, २०१२ च्या परिपत्रकात नमूद अभ्यासक्रमामध्ये प्रवेश

Scanned by CamScanner

घेतलेला आहे व जे सदर्भ दुसऱ्या, तिसऱ्या किंवा अंतीम वर्षात आहेत त्यांना सवलत शुल्क/परीक्षा

प्रतिपूर्ती योजनेचा लाभ अभ्यासक्रम पूर्ण होईपर्यंत अनुज्ञेय राहील.

२) सदर प्रतिपूर्ती महाराष्ट्र शासनाच्या उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, वैद्यकिय शिक्षण व औषधी द्रव्य विभाग, कृषि, पशुसंवर्धन, मत्स्यव्यवसाय व दुग्धव्यवसाय विभागाच्या अधिपत्याखालील मान्यता प्राप्त विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित शिक्षण संस्थामधील मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना व्यावसायिक अभ्यासक्रमाचा शिक्षण शुल्क/ परिक्षा शुल्काची प्रतिपूर्ती अनुज्ञेय राहील.

३) कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभागातील असलेल्या अभ्यासक्रमापैकी दुग्धव्यवसाय विकास (पदविका) हा अभ्यासक्रमसुध्दा अंतर्भूत आहे.

४) महाराष्ट्र शासन बी.डी.ओ.ॲक्ट व बी. व डी.ॲक्ट अभ्यासक्रमाच्या प्रतिपूर्तीसाठी पूर्वीचाच आदेश लागू राहील. (सदर अभ्यासक्रमाची प्रतिपूर्ती राज्य शासनाच्या शालेय शिक्षण विभागाने निश्चित केलेल्या दराप्रमाणे अनुज्ञेय राहील.)

५) शासन निर्णय क्रमांक:बीसी-२०११/प्र.क्र.४/मावक-४, दि.२/८/२०११ अन्वये [illegible] नवबौध्द विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती स्कीम्स केंद्र शासनाने त्यांचा दि. ३१/१२/२०१० चे [illegible] विद्यार्थ्यांना भारत सरकार मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती शिक्षण फी व परिक्षा फी लागू आहे. उपरोक्त योजना ज्या अनुसूचित जाती/नवबौध्द विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे उत्पन्न रु. २.०० लाखाच्या आतमध्ये आहे त्यांनाच लागू राहील. सदर योजनेमधील वेगवेगळे अभ्यासक्रम व त्यांचे गट,(ग्रुप) [illegible] शिष्यवृत्ती व परिक्षा फी शिक्षण [illegible] इत्यादी बाबी ह्या केंद्र शासनाचे मॅट्रीकोत्तर शिष्यवृत्ती च्या मार्गदर्शक तत्वानुसार लागू राहतील.

६) केंद्र शासनाचे सामाजिक न्याय व अधिकारीता विभाग, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्रमांक-११०१४/२१/२००६ बीसी-१, दि.११/८/२०११ अन्वये इतर मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना दि. १/७/२०११ पासून गट अ ते ड अभ्यास गटांना सुधारित दराने शिष्यवृत्ती मंजूर केली आहे व उत्पन्न मर्यादा रु. १.०० लक्ष इतकी करण्यात आली आहे. तथापि, राज्य शासनाने अद्याप सुधारित दरास मान्यता दिलेली नाही त्यामुळे सद्यःस्थितीत विजाभज, विमाप्र, इमाव विद्यार्थ्यांना जुन्या दरानेच शिष्यवृत्ती अदा करण्यात यावी.

Scanned by CamScanner

७) सर्व क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांनी भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेतंर्गत अभ्यासक्रमासाठी शिष्यवृत्ती, शिक्षण फी व परिक्षा फी ची प्रतिपूर्ती केंद्र शासनाच्या योजनेप्रमाणे व केंद्र शासनाच्या परिपत्रकानुसार करावी. तसेच भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेसाठी अभ्यासक्रम व त्यांचे गट शिष्यवृत्तीचे व परिक्षा फी/शिक्षण फी इत्यादीचे दर, इत्यादी बाबी केंद्र शासनाच्या मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेप्रमाणे लागु राहील.

८) राज्य शासनाच्या शिक्षण फी/परिक्षा फी प्रतीपूर्ती योजनेतंर्गत मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना जातीच्या वैधता प्रमाणपत्राची आवश्यकता पूर्वीप्रमाणेच राहील.

९) राज्यातील शासन मान्यताप्राप्त खाजगी विनाअनुदानित व कायम विनाअनुदानित संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमासाठी (डी.एड ,व बी.एड. अभ्यासक्रम वगळुन) शिष्यवृत्ती, परिक्षा फी /शिक्षण फी यांची प्रतिपूर्ती खालीलप्रमाणे राहील :-

अ. क्र.	प्रवर्ग	भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्तीची उत्पन्न मर्यादा	भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती धारकांसाठी		राज्य सरकारच्या शिक्षण फी व परिक्षा फी प्रतिपूर्ती योजनेसाठी उत्पन्न मर्यादा	राज्य शासनाच्या शिक्षण फी व परिक्षा फी प्रतिपूर्ती योजनेचे दर
			निर्वाह भत्ता दर (Maintanance Allowance)	शिक्षण फी व परिक्षा फी ची प्रतिपूर्ती दर		
१	२	३	४	५	६	७
१	अनुसूचित जाती व नवबौध्द	रु.२.०० लक्षपर्यंत	१००%	१००%	रु.२.०० लाखाचे पुढे सर्व (उत्पन्न मर्यादा नाही)	१००%
२	विजाभज	रु.१.०० लक्षपर्यंत	१००%	१००%	रु.१.०० लक्ष ते क्रिमीलेअर मर्यादेत (सध्या रु.४.५ लाख)	१००%

Scanned by CamScanner

अ. क्र.	प्रवर्ग	भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्तीची दरमहा रक्कम	भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती धारकांसाठी		राज्य सरकारच्या शिक्षण फी व परिक्षा फी प्रतिपूर्ती योजनेसाठी उत्पन्न मर्यादा	राज्य शासनाच्या शिक्षण फी व परिक्षा फी प्रतिपूर्ती योजनेचे दर
			निर्वाह भत्ता दर (Maintenance Allowance)	शिक्षण फी व परिक्षा फी चे प्रतिपूर्ती दर		
१	२	३	४	५	६	७
३	विमाप्र	रु.१.०० लक्षपर्यंत	१००%	१००%	रु.१.०० लाख ते क्रिमीलेअर मर्यादेत (सध्या रु.४.५ लाख)	१००%
४	इमाव	रु.१.०० लक्षपर्यंत	१००%	५०%	रु.१.०० लाख ते क्रिमीलेअर मर्यादेत (सध्या रु.४.५ लाख)	५०%

वरील मार्गदर्शक सूचना विचारात घेवून, भारत सरकार मॅट्रिकोत्तर शिष्यवृत्ती योजनेतर्गत तसेच राज्य शासनाच्या शिक्षण फी व परिक्षा फी च्या प्रतिपूर्ती योजनेतर्गत मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती निर्वाह भत्ता, शिक्षण फी व परिक्षा फी चे वाटप करण्यात यावे.

(सु.स. बनसोड)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
मा.मंत्री, सा.न्या. यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग,मंत्रालय, मुंबई यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री,उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग,मंत्रालय,मुंबई यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री,शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग,मंत्रालय,मुंबई यांचे खाजगी सचिव
मा.मंत्री,कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय,मुंबई यांचे खाजगी सचिव
मा.राज्यमंत्री,सा.न्या.यांचे खाजगी सचिव
मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे स्तीय सहाय्यक
प्रधान सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई

Scanned by CamScanner

विमुक्त जाती भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासप्रवर्ग मधील उन्नत व प्रगत व्यक्ती/गट या करिता नॉन क्रिमीलेयर साठी असलेली उत्पन्न मर्यादा वाढविणे बाबत.

महाराष्ट्र शासन

विजाभज इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : सीबीसी-१०/२००८/प्र.क्र.६९७/विजाभज-१

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय विस्तार भवन,मुंबई-४४०००३२
दिनांक: १६ डिसेंबर २०१७

वाचा :-

१) शासन निर्णय क्रमांक : सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक: सीबीसी-१०/२००८/प्र.क्र.६९७/मावक -५दि.१३त जानेवारी,२००९

२) शासन निर्णय क्रमांक: सामाजिक न्याय व विशेष सहय्यक विभाग, क्रंमाक :सी.बी.सी-१०/२००८/प्र.क्र.६९७/मावक-५ दि.५दि.२४जून,२०१३

३) शासन निर्णय क्रमांक: मिनीस्ट्री ऑफ पर्सोनल, पब्लिक ग्रीव्हन्सेस ॲंड पेंन्शास,डिपार्टमेंन्ट ऑफ पर्सोनेल ॲंन्ड ट्रेनिग भारत सरकार यांचे ऑफिस मेमोरेन्डम क्रंमाक ३६.३३/१/२०१३ इएसटी (आरईस), दिनांक१३/९/२०१७

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्य लोकसेवा अुनसूचित जाती, जमाती ,निरधि सूचित जमाती, (वि. जा) भटक्या जमाती, विशेष मागासप्रवर्ग आणि इतर मागासवर्ग यांच्या साठी आरक्षण अधिनियम २००१(सन २००४ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.८) अन्वये महाराष्ट्र राज्यातील विमुक्त जाती,भटक्या जमाती, इतर मागासवर्ग व विशेष मागासप्रवर्ग मधिल उन्नत व प्रगत व्यक्ती/गट वगळून आरक्षणाचे फायदे लागू करण्यात आलेले आहेत.उच्च व उन्नत व्यक्ती/गटासाठी राज्य शासनाने उपरोक्त वाचा येथील क्रमांक १ येथील शासन निर्णय दिनांक १३ जानेवारी,२००९ अन्वये कैाटुंबिक उत्पन्न मर्यादा, केंद्रशासनाच्या धर्तीवर रु.४.५० एवढी करण्यात आली होती. तसेच सदर शासन निर्णयान्वये केंद्र शासना कडून या पुढे ज्या-ज्या वेळी उत्पन्न मर्यादत वाढ केली जाईल तीच उत्पन्न मर्यादा यापुढे महाराष्ट्र राज्यातील आरक्षण सोई सवलती करिता उन्नत व प्रगत गट/व्यक्ती करिता लागू राहील असा निर्णय घेण्यात आला आहे. या अनुंषगाने केंद्र शासनाने केलेल्या उत्पन्न मर्यादत केलेल्या वाढीच्या अनुषंगाने उपरोक्त वाचा येथील क्रंमाक २ शासन निर्णयान्वये सदर उत्पन्न मर्यादा रुपये ४.५० लाख वरुन रुपये ६.०० एवढी वाढ केलेली आहे. आता केंद्रशासनाने त्याच्या उपरोक्त वाचा येथील क्रंमाक ३ येथील ऑफीस मेमोरेन्डम अन्वये ६.०० लाख उत्पन्न मर्यादेत वाढ करुन सदर उत्पन्न मर्यादा रुपये ८.००लाख इतकी केली आहे. सदर उत्पन्न मर्यादेत केलेली वाढ राज्यातील विमुक्त जाती भटक्या जमाती, विशेष मागासप्रवर्ग,इतर मागासवर्ग या मधील उन्नत व प्रगत व्यक्ती/ गट वगळून आरक्षणाचे फायदे देण्यासाठी लागू करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती...

Scanned by CamScanner

शासन निर्णय :-

राज्यातील विमुक्त जाती, भटक्या जमाती,विशेष मागासप्रवर्ग या मधील उन्नत व प्रगत व्यक्ती/गट या करिता नॉनक्रिमीलेयरसाठी असलेली उत्पन्न मर्यादाही रु ६.०० लक्ष वरुन रुपये ८.००लक्ष इतकी वाढ करण्यास या द्वारे शासन मान्यता देण्यात येत आहे. ज्याचे उत्पन्न मागील सलग तीन आर्थिक वर्षामध्ये प्रत्येक वर्षी रुपये ८.०० लाखापेक्षा जास्त आहे. अशाना आरक्षणाचा लाभ मिळणार नाही .

२) तसेच केंद्र शासनाने इतर मागास प्रवर्गामधील उन्नत व प्रगत व्यक्ती/गट वगळून आरक्षणाचे फायदे देण्यासाठी दिनांक १३/०९/२०१७ ऑफीस मेमोरन्डम नुसार उत्पन्न मर्यादेत वाढ करुन ती रुपये ८.००लाख वार्षिक करण्यात आलेली आहे.(सदर ऑफीस मेमोरन्डमची प्रत केंद्र शासनाच्या मिनिस्ट्रीऑफ मिनिस्ट्री ऑफ पर्सोनेल पब्लिक ग्रीव्हन्सेस ॲड पेन्शस, डिपार्टमेन्ट ऑफ पर्सोनल ॲन्ड ट्रेंनिग भारत सरकार च्या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे).केंद्र शासनाने अखत्यारीतील आरक्षण व सेवा विषयक लाभासाठी केंद्र शासनाने महाराष्ट्राशी संबधित जी इतर मागासवर्गीयांची यादी निशिचीत केलेली आहे त्यांना रु.८.०० लाख एवढी वार्षिक उत्पन्न मर्यादा लागू राहील.

३) सदर आदेश दिनांक १ सप्टेंबर, २०१७ पासून अमंलात राहतील.

४) सदर शासन निर्णय वित्त विभागाचे अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक:१९३/२०१७/ व्यय-१४,दि ३०/११/२०१७ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

५) सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक क्र. २०१७१२१६१५१०४२५०२२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

Bhaurao Raghunath Gavit

Digitally signed by Bhaurao Raghunath Gavit
DN: c=IN, o=Government Of Maharashtra, ou=Social Justice And Special Assistance Department, postalCode=400032, st=Maharashtra, 2.5.4.20=692454783803b1bf08be0ff2505a01eb578c61edfbb82745 7be5704f5b440067, serialNumber=950bc6a64b0801087d4b403d7351619557bcd3489 ca14b4e0f644bf05a04e89c, cn=Bhaurao Raghunath Gavit
Date: 2017.12.16 14:59:23 +05'30'

(भा. र. गावित)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव
३. मा.मंत्री, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय,मुंबई
४. मा.राज्यमंत्री, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा.मुख्य सचिव यांचे उपसचिव, मंत्रालय, मुंबई

Scanned by CamScanner